

§ 1 Val av justitieombudsman

*Val av justitie-
ombudsman*

Val av justitieombudsman företogs.

Anf. 1 BEATRICE ASK (M):

Herr talman! I egenskap av ordförande för riksdagens konstitutionsutskott är det min uppgift att berätta för kammaren att utskottet enhälligt föreslår att riksdagen till ny justitieombudsman ska välja kammarrättslagmannen Thomas Norling.

Företrädare för justitieombudsmannaämbetet samt Thomas Norling sitter på åhörarläktaren. Ni är förstås varmt välkomna till riksdagen!

JO-ämbetet har funnits i mer än 200 år. Sedan starten har Justitieombudsmannen haft uppgiften att utöva tillsyn över myndigheterna och säkerställa att de följer lagar och andra bestämmelser i sin verksamhet. JO:s verksamhet är en del av riksdagens kontrollmakt och en viktig kraft för att hög kvalitet och rättssäkerhet ska råda i den offentliga förvaltningen. När vi i förra veckan hade ett öppet utskottssammanträde och tog emot JO:s ämbetsmannaberättelse kunde vi konstatera att uppgiften är oföränderligt nödvändig och viktig.

Staten ska leva upp till rättssäkerhetens krav, och staten ska värna de mänskliga fri- och rättigheterna. Vi har alla sett många exempel genom historien på hur illa det kan gå om inte detta sköts. Man kan helt enkelt säga att justitieombudsmannaämbetet har riksdagens uppdrag att säkerställa att staten förblir god, att myndigheterna och deras företrädare följer lagarna och att den enskilde medborgaren ytterst får komma till sin rätt. Detta är oerhört viktigt.

Från början valdes *en* justitieombudsman, men numera behöver vi fyra justitieombudsmän för en period av fyra år. Det är vad som krävs, och vi har ändå en hög arbetsbelastning i institutionen. Då tidigare JO Stefan Holgersson har begärt entledigande och lämnat sitt uppdrag har konstitutionsutskottet haft att bereda det val som nu föreläggs kammaren.

Jag är glad över att utskottet enhälligt föreslår Thomas Norling till ny JO. Han är född 1962 och är sedan 2014 kammarrättslagman i Kammarrätten i Stockholm. Innan dess var Thomas Norling chefsjurist tillika avdelningschef vid Pensionsmyndigheten. Han har också varit kanslichef vid Insättningsgarantinämnden. Thomas Norling har även varit särskild utredare, utredningssekreterare respektive expert i flera statliga utredningar.

Sedan 2015 fram till helt nyligen har han varit ordförande i Presstödsnämnden och han är – åtminstone ett tag till, tror jag – ordförande i Försvarets radioanstalts integritetsskyddsråd. Thomas Norling har således en väl vitsordad och gedigen erfarenhet på bredden, och det är vad som behövs för en justitieombudsman.

Thomas Norling kan tillträda posten som JO den 1 april 2018.

Herr talman! Konstitutionsutskottet föreslår således enhälligt att riksdagen till Sveriges 65:e justitieombudsman väljer Thomas Norling.
(Applåder)

Från konstitutionsutskottet hade följande skrivelse kommit in:

Justitieombudsman Stefan Holgersson har avsagt sig sitt uppdrag. Med anledning av detta har konstitutionsutskottet berett frågan om val av en ny justitieombudsman.

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt att riksdagen för tiden fr.o.m. den 1 april 2018 till dess nytt val har genomförts under fjärde året därefter till justitieombudsman väljer kammarrättslagmannen Thomas Norling.
Stockholm den 12 december 2017

På konstitutionsutskottets vägnar

Beatrice Ask

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och utsåg därmed *för tiden från och med den 1 april 2018 till dess nytt val genomförts under fjärde året därefter till*

justitieombudsman

Thomas Norling

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 23 november justerades.

§ 3 Avsägelse

Talmannen meddelade att *Teres Lindberg* (S) avsagt sig uppdraget som suppleant i EU-nämnden från och med den 1 januari 2018.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Talmannen meddelade att *Anna Kinberg Batra* (M) avsagt sig uppdraget som ledamot i krigsdelegationen.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Talmannen meddelade
att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält Leif Pettersson som
suppleant i EU-nämnden samt

att Moderaternas riksdagsgrupp anmält Ulf Kristersson som ledamot i
krigsdelegationen och som suppleant i Nordiska rådets svenska delegation.

Talmannen förklarade vald *från och med den 1 januari 2018* till

suppleant i EU-nämnden

Leif Pettersson (S)

Talmannen förklarade vald till

ledamot i krigsdelegationen

Ulf Kristersson (M)

suppleant i Nordiska rådets svenska delegation

Ulf Kristersson (M)

§ 5 Meddelande om aktuell debatt om antisemitism i Sverige

Talmannen meddelade att på begäran av Kristdemokraternas riksdags-
grupp skulle en aktuell debatt om antisemitism anordnas *måndagen den
18 december kl. 9.00*.

Från regeringen skulle justitie- och inrikesminister Morgan Johansson
(S) delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Till talmannen

*Kristdemokraterna begär att riksdagen ordnar en debatt om antisemitism
i Sverige*

I Malmö skanderade 200 personer den 8/12 att: ”Vi har utlyst intifada
från Malmö. Vi vill ha vår frihet tillbaka, och vi ska skjuta judarna.” (SR
8/12). Calle Larsson, informatör vid polisen säger till TT ”Generellt ser vi
allvarligt på det. Det kan vara en uppmaning till folk att begå brott. Det
finns en latent hotbild mot judar i Malmö, och när det hettar till nere i
Mellanöstern blir den hotbilden mer aktuell.”

På lördagskvällen den 9/12 attackerades synagogan i Göteborg av tio
maskerade män. Männen kastade brinnande molotovcocktails på en bygg-
nad, där judiska ungdomar hade fest. Attentatet utreds som försök till
mordbrand. Anmälan om hets mot folkgrupp är upprättad i Malmö.

Niklas Orrenius skriver i DN den 10/12 att ”Vittnesmålen om judehat
i Sverige är så många att jag omöjligt kan skriva om dem alla. Poängen är:
Vi vet så väl att detta sker, att dessa attityder finns. Brandattacken mot
synagogan i Göteborg är fruktansvärd – men den borde inte komma som
någon överraskning för dem som följt med i samtiden. Problemet är att

många svenskar halkar med blicken när det gäller antisemitism. Inte minst svenska politiker.”

Efter ett flertal hot från nazister beslutade judiska föreningen i Umeå i våras att lägga ner sin verksamhet. Den judiska föreningen hade krossäkrade rutor och larm. Den hade även blivit tillsagd att ha kameror i lokalen. Trots det tvingades man lägga ner efter upprepade hot.

Judar i dagens Sverige hånas och trakasseras på öppen gata för att de bär judiska kännetecken. Antalet antisemitiska hatbrott som anmäls till polisen har, enligt Brottsförebyggande rådet, trefaldigats från 1997 till 2014.

Ingen ska behöva känna fruktan eller oro inför att besöka synagogan, den judiska skolan eller någon annan judisk institution. Det behövs ytterligare åtgärder för att värna säkerheten för judiska organisationer och för att motverka hatbrott, fördomar och diskriminering. Därför begär Kristdemokraternas riksdagsgrupp en aktuell debatt om antisemitismen i Sverige i riksdagen.

Stockholm den 11 december 2017

Andreas Carlson (KD)

Gruppledare

§ 6 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in:

prot. 2017/18:19 för torsdagen den 30 november från finansutskottet och

prot. 2017/18:20 för torsdagen den 7 december från finansutskottet.

§ 7 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2017/18:270

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:270 Vinstförbud

av Lars Beckman (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 januari 2018.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 11 december 2017

Finansdepartementet

Ardalan Shekarabi (S)

Enligt uppdrag

Magnus Bengtson

Expeditions- och rättschef

§ 8 Anmälan om faktagpromemoria

Prot. 2017/18:50
14 december

Talmannen anmälde att följande faktagpromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:
2017/18:FPM29 Ändringar i direktivet om kombinerade transporter
KOM(2017) 648 till trafikutskottet

§ 9 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Proposition
2017/18:48 till justitieutskottet

§ 10 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Finansutskottets betänkanden
2017/18:FiU2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning
2017/18:FiU4 Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.
2017/18:FiU5 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen
2017/18:FiU29 Riksrevisionens rapport om internrevisionen vid de statliga myndigheterna

Sammanstatta utrikes- och försvarsutskottets betänkanden
2017/18:UFöU1 Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission i Afghanistan
2017/18:UFöU2 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak

§ 11 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

*Ekonomisk trygghet vid
sjukdom och funktions-
nedsättning*

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU1
Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning (prop. 2017/18:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 2 HELENA BONNIER (M):

Herr talman! Sverige ska vara ett land som präglas av sammanhållning. Det ska vara ett land där den som till följd av sjukdom inte kan arbeta ska ha rätt till stöd och trygghet under sjukdomsperioden men också rätt till åtgärder inom vård och rehabilitering som ska göra det möjligt att återvända till arbetsplatsen så snabbt som möjligt. Denna målsättning ligger till grund för Moderaternas politik inom socialförsäkringsområdet. För Moderaterna är det självklart att samhällets insatser ska inriktas på att hjälpa människor tillbaka till arbetslivet.

En av effekterna av långvarig sjukfrånvaro visar sig vara stor även i nästa generation: Barn till föräldrar som är långtidssjukskrivna tenderar att själva bli sjukskrivna i högre grad än andra.

Sjukfrånvaron har ökat i Sverige under en längre tid. Nu ser vi dock en minskning statistiskt sett, och den är givetvis välkommen. Tyvärr finns det en grupp som detta inte gäller. Det är framför allt kvinnor, som fortfarande har höga sjukpenningtal, vilket är mycket oroande.

Det finns också andra stora utmaningar. Vi ser till exempel att andelen långvariga sjukfall fortsätter att öka, delvis som en konsekvens av att regeringen i strid mot samlad expertis och kompetens valde att avskaffa den bortre tidsgränsen. Därför anser Alliansen att denna tidsgräns snarast bör återinföras.

Vi ser även att andelen startade sjukfall med psykiatriska diagnoser ökar i rasande fart. Av dessa utgörs de allra flesta fall av depression och ångestsyndrom. Psykisk ohälsa är ofta svår att definiera. Av det skälet anser vi att ett nytt spår i rehabiliteringskedjan behöver skapas. Det kan vara så att ett ombyte av arbetsuppgifter hos den arbetsgivare man har kan vara tillräckligt, och då är det inte rimligt att vänta i 90 dagar innan en prövning görs. Arbetsförmedlingen bör också kopplas in tidigt för att möjliggöra eventuellt byte av arbetsgivare eller bransch. Ett nytt spår för "arbetsbytare" bör skapas inom Arbetsförmedlingen.

Den ökande sjukfrånvaron är kostsam i flera hänseenden. Den är kostsam först och främst för individen, som måste leva med sin sjukdom och det lidande den orsakar. Den är också kostsam för samhället i form av utgifter för sjukpenning och sjukersättning och vård- och rehabiliteringsinsatser. Den tyngsta kostnaden – den som den enskilde individen måste bära – kan inte jag som politiker uttala mig om. Jag kan bara konstatera att lång sjukfrånvaro, utöver det lidande som sjukdomen i sig innebär, leder till ett såväl ekonomiskt som socialt utanförskap – ekonomiskt i form av sämre privatekonomi och socialt i form av färre sociala kontakter och utbyten i vardagen.

Däremot kan jag uttala mig om kostnaderna för samhället. Jag tvingas med tungt sinne konstatera att utgifterna för sjukfrånvaron har ökat under flera år. I år beräknas till exempel kostnaderna för sjukpenning och rehabilitering uppgå till runt 39 miljarder kronor. Detta kan jämföras med 2010, då motsvarande siffra var 20 ½ miljard.

Herr talman! Nuvarande regerings politik riskerar att undergräva statens ekonomi och utgör ett hot mot statsfinanserna under nästa lågkonjunktur. Moderaterna lägger därför fram en rad förslag som alla har syftet att återupprätta omställningstanken i sjukförsäkringen. Vi vill bland annat förstärka rehabiliteringskedjan och återinföra den bortre tidsgränsen, och vi vill att arbetsförmågan ska undersökas regelbundet.

Det är väl känt inom forskningen att regler och ersättningsnivåer påverkar sjukfrånvaron. Moderaterna föreslår därför att en ny karensdag ska införas dag 15. Den ska tillsammans med den första karensdagen utformas som ett karensavdrag. Vi föreslår även att sjukpenningen ska uppgå till 75 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten från dag 90 och till 70 procent från dag 365. Vi föreslår också avslag på det nya höjda inkomsttaket.

Herr talman! Många unga med funktionsnedsättning får inte den hjälp de behöver för att aktivera sig. De blir i stället inaktiva och hamnar allt

längre bort från arbetsmarknaden. De ekonomiska trygghetssystem vi har måste alltid uppmuntra fler att gå från sjukdom till jobb och utbildning, för att få ett sammanhang, en mening och en egen försörjning.

Regeringen föreslår dock olika bidragshöjningar i stället. Vi säger därför nej till höjningen av garantinivån för sjuk- och aktivitetsersättningen och även till höjningen av hel inkomstrelaterad sjuk- och aktivitetsersättning. Vi vill även avskaffa den automatiska rätten till förtidspension vid förlängd skolgång och den medföljande rätten till bostadstillägg.

Utifrån utvärderingarna av Försäkringskassans arbete med sjukförsäkringar tvingas vi alla konstatera att kontrollerna i rehabiliteringskedjan inte genomförs i tillfredsställande utsträckning. Många gånger utförs de inte alls, och i två av tre fall är de ofullständiga. Detta är allvarliga problem som framför allt drabbar de sjuka, som inte får den hjälp och det stöd de har rätt till. Det undergräver också förtroendet för sjukförsäkringen och får skadliga samhällsekonomiska effekter.

Moderaterna lägger därför fram en rad förslag som alla har syftet att återupprätta omställningstanken i sjukförsäkringen. Vi vill bland annat förstärka dagens rehabiliteringskedja så att den ska fungera som det är avsett. Det gäller framför allt att samtliga aktörer i sfären runt den sjukskrivne personen ska samarbeta. Nu verkar det ofta vara vattentäta skott dem emellan. Försäkringskassan, arbetsgivaren, hälso- och sjukvården och Arbetsförmedlingen måste samarbeta, och dessutom i ett tidigt skede.

Samtidigt ska arbetsförmågan undersökas regelbundet. Försäkringskassan bör redan vid dag 45 pröva arbetsförmågan mot andra arbetsuppgifter hos arbetsgivaren och vid dag 90 mot hela arbetsmarknaden.

Vidare vill vi, som jag tidigare har sagt, införa en särskild rehabiliteringskedja för lätta psykiska diagnoser med syfte att skapa bättre förutsättningar för återgång till arbete. Insatserna för denna grupp ska utföras av erfarna handläggare hos Försäkringskassan, vilka ska vara specialiserade på psykisk ohälsa.

I motioner lyfter vi även fram vikten av en god arbetsmiljö och föreslår därför riktade insatser för den psykosociala arbetsmiljön inom yrkesgrupper med hög sjukfrånvaro.

Försäkringskassan bör även få i uppdrag att granska vårdgivares sjukskrivningsbeteende. Vi anser att Försäkringskassans roll och de uppdrag den bör ha som samordnande aktör runt den sjukskrivne personen är avgörande i hela rehabiliteringskedjan. Dess organisation bör därför förstärkas, varför vi föreslår ökat anslag till Försäkringskassan.

Herr talman! Sverige ska vara ett land som präglas av sammanhållning. Genom Alliansens och Moderaternas reformförslag kan omställningstanken i sjukförsäkringen återupprättas. Människor som drabbas av sjukdom ska få all hjälp de behöver för att återvända till arbete och egen försörjning. Det skapar förutsättningar för ett bättre Sverige där alla människor kan få möjlighet att förverkliga sin potential.

Riksdagen beslutade den 22 november 2017 om ramarna för statsbudgetens utgiftsområden och om beräkning av statens inkomster. I motionen *Vi tror på Sverige* – Moderaternas budgetmotion för 2018 – presenterades Moderaternas budgetförslag och Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken.

Jag yrkar bifall till reservation 12 och hänvisar i övrigt till vårt särskilda yttrande.

Prot. 2017/18:50
14 december

*Ekonomisk trygghet vid
sjukdom och funktions-
nedsättning*

Anf. 3 JENNIE ÅFELDT (SD):

Herr talman! Vi debatterar i dag utgiftsområde 10, Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning.

Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2 och även till Alliansens motion 3029 om stärkt rehabiliteringskedja, reservation 12. I vårt särskilda yttrande ger vi våra synpunkter på regeringens förslag och redovisar den anslagsfördelning och de förslag som Sverigedemokraterna presenterar i motion 2017/18:3611.

Herr talman! Inom utgiftsområde 10 hanteras ersättningar vid sjukdom och funktionsnedsättning samt administrationen av dessa. Det är ett angeläget område om ekonomisk trygghet då den egna arbetsförmågan försämras. Ett välfungerande system möjliggör dessutom återinträde på arbetsmarknaden, eller i vissa fall ett första inträde.

Herr talman! Då och då kan vi i medierna läsa om människor som kommit under vård till följd av olycka eller sjukdom och som på grund av ett svårt sjukdomstillstånd inte har möjlighet att ta hand om det praktiska kring detta. Det handlar om att till exempel hantera räkningar eller anmäla sitt tillstånd till Försäkringskassan eller andra berörda myndigheter. Konsekvensen blir att den sjuke inte bara har en ofta lång och krävande återhämtning, utan också stora ekonomiska och administrativa bekymmer.

Detta handlar om en liten del av alla som blir akut sjuka, och i de allra flesta fall finns det anhöriga eller en så kallad god man som ombesörjer dylikt. Men så är det inte alltid. När en försäkrad har en svår sjukdom eller lider av sviterna efter en olycka bör Försäkringskassan ha rätt att utan den försäkrades samtycke inhämta uppgifter från hälso- och sjukvården. Regeringen bör se över om en sådan möjlighet kan införas för Försäkringskassan.

Herr talman! När det gäller Alliansens motion har vi sverigedemokrater en arbetsgrupp som arbetar med frågan om den bortre tidsgränsen. Det är en ytterst viktig och stor fråga som förtjänar att behandlas med största allvar. Men på grund av händelser som vi inte har kunnat förutse är detta viktiga arbete ännu pågående, och vårt färdiga förslag på reformer är ännu inte publicerat. Jag vill poängtera att Sverigedemokraternas modell för sjukförsäkringen inte kommer att vara en återgång till det svartvita utförsäkringssystem som fanns tidigare, men inte heller den för skattebetalarna extremt dyra modell med evighetssjukskrivningar som finns i dag.

Herr talman! Vi sverigedemokrater anser att Försäkringskassans kontroll över utbetalningar till vissa EU-medborgare brister, eftersom det saknas möjlighet att återkräva bidrag även om dessa har grundats på falska handlingar.

De flesta borde nog hålla med om att principen om lika inför lagen är sund. I dag fungerar det dock inte på det sättet inom alla samhällsområden. Reglerna bör därför ändras för att möjliggöra återkrav när bidrag betalats ut felaktigt baserat på falska handlingar. Vidare bör lagstiftningen ändras generellt för att undvika fusk.

I detta anförande instämde Heidi Karlsson (SD).

Anf. 4 ROSSANA DINAMARCA (V):

Herr talman! Många sjuka nekas i dag sjukpenning. Antalet avslag, liksom antalet överklaganden, har ökat tydligt de senaste åren. Enligt Försäkringskassans statistik har avslagen ökat kraftigt sedan 2015. I januari i år var andelen avslag 5,2 procent för kvinnor och 4,9 procent för män. Det är mer än en dubbling jämfört med 2015.

En viktig bidragande orsak är regeringens press på Försäkringskassan att verka för ett sänkt sjuktal. Det leder till fler avslag, vilket gör att det i statistiken ser ut som att de sjuka blir färre. Det har inte gjort människor friskare. Men det leder till en rad tragedier då sjuka människor nekas ersättning. Vi har kunnat läsa om människor som fått sälja sina möbler eller låna pengar av vänner för att klara av sådana basala saker som att köpa mat.

Både TCO och LO har varit oerhört kritiska – för att inte säga förbannade – och berättat om hur fackmedlemmar och deras läkare vittnar om att Försäkringskassan allt oftare ifrågasätter läkarintyg och läkarens bedömning att den sjukskrivne saknar möjlighet att arbeta.

Alla kan bli sjuka och alla har därför intresse av en bra sjukförsäkring. Även den som aldrig själv blir långvarigt sjuk tjänar på att de som har oturen att drabbas har en rimlig ekonomisk situation och när det är möjligt får bra stöd att komma tillbaka till arbete. Att tvinga ut sjuka i fattigdom sliter isär samhället och är ett ovärdigt sätt att hantera människor.

Regeringen och Vänsterpartiet såg till att den borte tidsgränsen i sjukpenningssystemet, den så kallade stupstocken, avskaffades i december 2015. Det var en mycket viktig del i att återupprätta en anständig sjukförsäkring. Men mycket återstår att göra innan vi har en trygg försäkring som garanterar att sjukdom inte också betyder fattigdom.

Sjukförsäkringen ska vara generös, så att medicinska insatser, rehabilitering och arbetsprövning kan pågå på ett individuellt anpassat sätt utan att ersättningen påverkas. I stället för dagens fasta tidsgränser vill Vänsterpartiet införa rättigheter för den sjuke att få stöd tillbaka till arbete.

Arbetsgivaren bör tvingas att ta sitt ansvar för rehabilitering. Trots att arbetsgivare redan i dag är skyldiga att delta i rehabilitering av en arbetstagare sker det alltför sällan, och därför bör det vara möjligt att ta ut sanktionsavgifter för de arbetsgivare som inte följer reglerna.

Herr talman! Kraven för att få sjukersättning är i dag orimligt hårda. Efter de skärpningar som har genomförts har Sverige numera de hårdaste kraven av alla OECD-länder för att bevilja sjukersättning, enligt Arbetsförmågutredningens slutbetänkande.

Försäkringskassan själv gick nyligen ut och föreslog att det borde bli enklare att få sjukersättning.

Den ekonomiska standarden är betydligt lägre för gruppen med sjuk- och aktivitetsersättning än för befolkningen i stort. Många människor tvingas ut i fattigdom och har svårt att klara sin ekonomi.

Ett problem för personer med sjuk- och aktivitetsersättning är möjligheterna till ideellt engagemang. Rätten att engagera sig ideellt utan att förlora sin ersättning är inte reglerad i lag. Det har förekommit att personer med sjukersättning avråds av Försäkringskassan att engagera sig ideellt, eftersom det riskerar att inkräkta på deras rätt till ersättning. Vänsterpartiet vill att det görs en översyn med syfte att i lag säkra rätten för personer med

Prot. 2017/18:50

14 december

*Ekonomisk trygghet vid
sjukdom och funktions-
nedsättning*

sjuk- och aktivitetsersättning att engagera sig ideellt utan att det inkräktar på rätten till ersättning från sjukförsäkringen.

Avslag på sjukersättning påverkar pensionerna. Många människor – särskilt kvinnor och LO-medlemmar – orkar inte arbeta till 65 års ålder, men dagens hårda regler i sjukersättningen gör att de trots sin begränsade arbetsförmåga inte beviljas sjukersättning. För att ha något att leva på känner sig många som har hunnit fylla 61 år och därmed har rätt att ta ut sin ålderspension tvungna att göra just det.

Ju tidigare en person plockar ut pensionen desto lägre blir den. Följden blir att de här personerna livet ut får en lägre pension än om de hade tagit ut sin pension först vid 65 års ålder. Dessutom blir deras skatt högre än för andra pensionärer eftersom den pension som tas ut före det år en fyller 66 år beskattas högre. Sammantaget ökar detta risken för fattigdom

Med detta vill jag yrka bifall till reservation 14.

Anf. 5 EMMA CARLSSON LÖFDAHL (L):

Herr talman! Sjukförsäkringen ska gå in och hjälpa enskilda individer som blir sjuka, en kortare eller längre tid, och saknar arbetsförmåga. Sjukförsäkringen ska då ge dem trygghet och en möjlighet till försörjning under denna tid.

Sjukfrånvaron har nu börjat plana ut, men den har gjort det på en hög nivå samtidigt som vi ser att de långa sjukfallen ökar och blir längre.

Under fem års tid arbetade den parlamentariska socialförsäkringsutredningen med bland annat sjukförsäkringen. Ett förslag som utredningen kom fram till var att det skulle vara möjligt att ta bort den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen om den ersattes med avstämningar och insatser.

Regeringen verkar bara ha läst halva det förslaget. Man har tagit bort den bortre tidsgränsen, men man har inte ersatt den med något annat.

Låt mig vara väldigt tydlig så att ni inte missförstår mig. Vi liberaler tror inte att man blir frisk för att det finns en bortre tidsgräns i sjukförsäkringen. Men vi vet att människor mår bra av att vara behövda, av att finnas i ett sammanhang och av att bli efterfrågade. Den bortre tidsgränsen var en fast avstämningsspunkt där den sjukskrivne fick en ordentlig utredning – detta för att rätt insatser skulle sättas in till den enskilde med målet att återgå i arbete. Om utredningen kom fram till att det fortfarande saknades arbetsförmåga på grund av sjukdom fanns det en möjlighet till en ny sjukskrivningsperiod.

Nu ser vi hur fler och fler individer blir sjuka längre och längre. Till och med regeringen skriver att detta beror på att man har tagit bort den bortre tidsgränsen.

Om man har varit sjukskriven en längre tid har man oftast tappat tron på sin egen förmåga. Självförtroendet och självkänslan är dåliga. Som individ behöver man en knuff och en hjälpende hand för att våga tro på sig själv, tro på att man fortfarande har kvar sin yrkeskunskap och tro på att man fixar detta. Men nu är det många som inte längre får denna hjälp och detta stöd utan man låter dem återigen hamna utanför systemet.

Vi liberaler vill att alla ska få hjälp och stöd utifrån sina enskilda försäkringar, och därför vill vi återinföra den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen.

Vi vet också att det även är viktigt med tidiga insatser och avstämningpunkter i sjukskrivningen – detta för att så fort som möjligt kunna återgå till arbetet igen. I dag har vi, som ni vet, en karensdag den första sjukskrivningsdagen. Vi vill också införa en karensdag den 15:e sjukskrivningsdagen, så att det blir en naturlig avstämningpunkt innan sjukpenningsansvaret går över till Försäkringskassan.

Herr talman! Jag vill också säga något kort om unga personer som behöver förlängd skolgång på grund av sitt funktionshinder. I dag får de aktivitetsersättning. Aktivitetsersättning är en form av sjukersättning – eller sjukpension, som man tidigare sa – som ges till personer under 29 år.

Många utredningar och rapporter visar att majoriteten av dem som får aktivitetsersättning på grund av förlängd skolgång aldrig lämnar systemet utan fortsätter att få aktivitetsersättning och sjukersättning resten av livet. De som tidigt i livet blir beroende av socialförsäkringssystemet kommer hela livet att ha en lägre ekonomisk standard än sina jämnåriga. Vi liberaler vill att de som har förlängd skolgång på grund av sitt funktionshinder ska få ersättning från studiemedelssystemet och inte från aktivitetsersättningen.

Herr talman! Härmed yrkar jag bifall till reservation 12 och hänvisar i övrigt till vårt särskilda yttrande.

Anf. 6 ARON MODIG (KD):

Herr talman! När Försäkringskassan kom med sin senaste prognos i slutet av oktober innehöll den åtminstone försiktigt positiva uppgifter när det gäller kostnadsutvecklingen för sjukpenningen och för aktivitets- och sjukersättningen. Myndigheten skrev att prognoserna för dessa förmåner kan justeras ned jämfört med tidigare prognoser. Jag tycker att det är viktigt att säga detta eftersom utvecklingen under flera år har gått åt helt fel håll. Att vi nu ser en viss vändning ska dock inte tolkas som att vi inte står inför stora utmaningar framöver.

Kristdemokraternas utgångspunkt är att sjukförsäkringen ska vara trygg för den som saknar arbetsförmåga på grund av sjukdom. Den som kan återfå arbetsförmågan helt eller delvis ska samtidigt få hjälp och gott stöd för att åter komma i arbete. Allt annat utgör ett stort slöseri med både mänskliga och samhälleliga resurser.

Det finns tydliga risker med lång sjukfrånvaro. Det gäller en ökad risk för dels följsjukdomar, dels social isolering och psykisk ohälsa. Rehabiliteringskedjan med dess tidsgränser och fastställda avstämningpunkter har bidragit till en sjukskrivningsprocess som präglas av mer aktivitet, tidigare insatser och tydligare regler. Därmed säkerställs att sjukskrivna får en kontinuerlig kontakt med Försäkringskassan och ett tidigt individuellt stöd. Allt detta är mycket viktigt för att den enskilde så snabbt som möjligt ska kunna återgå till arbete.

Försäkringskassan har på senare tid förstärkt sitt arbete med att genomföra individuella avstämningar i samband med tidsgränserna i rehabiliteringskedjan. Detta ser Kristdemokraterna som mycket positivt. Det här har lett till att fler sjukfall har avslutats under det första året. Det är tydligt att rehabiliteringskedjan har effekt på sjukskrivningarna, även om det såklart krävs insatser från flera håll.

Ersättningsnivåerna i sjukförsäkringen ska erbjuda en ekonomisk trygghet. Samtidigt måste det finnas ekonomiska incitament att komma tillbaka till arbete. Av denna anledning avvisar Kristdemokraterna regeringens förslag om en höjning av taket i sjukförsäkringen.

Herr talman! Jag sa inledningsvis att vi på senare tid har sett en viss vändning på området. Under året har det så kallade sjukpenningtalet äntligen börjat minska. Sjukpenningtalet anger hur många dagar med sjukpenning och rehabiliteringspenning som betalas ut per försäkrad i Sverige under ett år. Under oktober låg det på 10,2 dagar.

Enligt Försäkringskassans senaste rapport om sjukfrånvarons utveckling är den troligaste förklaringen till att utvecklingen vänt just att myndigheten har förstärkt arbetet med sjukskrivningsprocessen. Sedan detta inleddes har avslagen på initial ansökan om sjukpenning blivit vanligare. De bedömningar som ska göras vid rehabiliteringskedjans tidsgränser har gjorts i större utsträckning, och andelen av de bedömningar där sjukfallet avslutas har ökat.

Sammantaget innebär detta att sjukfallen på senare tid generellt har avslutats snabbare under det första sjukskrivningsåret. Så länge detta är ett resultat av en fungerande rehabiliteringskedja, snarare än av allt snävare bedömningar, är det naturligtvis positivt.

Herr talman! Samtidigt som sjukpenningtalet utvecklas i rätt riktning har dock de sjukfall som överstiger två år blivit fler och i genomsnitt längre än tidigare, vilket är en oroande utveckling. Det beror till viss del på att antalet startade sjukfall ökade fram till 2015 och att en minskande andel personer med sjukfall har beviljats sjukersättning sedan samma år.

Den oroande utvecklingen beror emellertid också på att den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen har avskaffats och att utflödet från de långa sjukfallen i dag är mycket lågt. Enligt Försäkringskassan innebär detta att fler och fler personer framöver kommer att ha sammanhängande sjukskrivningsperioder på fem år eller längre. Den här utvecklingen måste brytas så att fler får chansen att komma tillbaka till arbetslivet med allt vad det innebär av sammanhang och gemenskap.

Herr talman! Med tanke på den utveckling vi ser av de långa sjukfallen är det extra märkligt att regeringen förra året valde att ta bort den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen och den arbetslivsinriktade introduktionen, ALI. Inför denna förändring var flera tunga remissinstanser kritiska. Försäkringskassan, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, Arbetsförmedlingen, Inspektionen för socialförsäkringen och Saco påtalade alla att förändringarna riskerade att leda till ännu fler långa sjukfall.

Utöver detta påpekade IFAU och ISF att regeländringarna skulle minska incitamenten för både myndigheter och enskilda att låta kraftfulla resurser sättas in för att möjliggöra återgång till arbete.

Till detta kan läggas att Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi under 2015 skrev följande om den bortre tidsgränsen i sin rapport *Sjukskrivningarnas anatomi*:

”För en långsiktigt stabil sjukfrånvaro är en bortre tidsgräns en central komponent. Genom den skickas en signal om att en sjukskrivning inte kan pågå för evigt vilket skapar drivkrafter för alla inblandade aktörer att agera för att hitta en lösning innan den bortre tidsgränsen nås. — — — Forskningen inom såväl sjuk- som den angränsande arbetslöshetsförsäkringen är tydlig

så tillvida att tidsgränser (och kontroll i vidare mening) minskar användningen av försäkringen både direkt, via tidsgränsen i sig, och indirekt via ökade drivkrafter att avsluta ersättningsperioden innan tidsgränsen.”

Om man lyssnar till detta är det inte svårt att förstå att Sverige väl är det enda land i världen som saknar en bortre tidsgräns i sin sjukförsäkring. Kristdemokraterna anser att den bortre tidsgränsen och den arbetslivsinriktade introduktionen snarast bör återinföras. Det är inte värdigt Sverige att under så lång tid lämna människor därhän i sjukförsäkringen utan att verkligen göra allt för att ge stöd och drivkrafter så att en återgång i arbete möjliggörs.

Herr talman! Många arbetsgivare, framför allt mindre företag, har svårt att leva upp till de skyldigheter och förväntningar som ställs på dem med nuvarande regler. Inte sällan saknas tillgång till adekvat professionell rådgivning i rehabiliteringsfrågor. Denna brist försvårar förebyggande insatser på arbetsplatserna, tidig upptäckt och en effektiv planering av rehabiliteringsinsatserna.

Det bidrag för arbetsplatsnära stöd som arbetsgivare kan söka och få sedan 2014 svarar delvis upp mot detta problem. Bidraget ska gå till köp av utredande insatser för arbetstagare som har eller riskerar att få nedsatt arbetsförmåga.

Då Försäkringskassan nyligen gjorde en utvärdering av detta stöd framkom dock att huvuddelen av de arbetsgivare som beviljades bidrag hade minst 200 anställda. Små företag utgjorde samtidigt bara 3 procent av dem som beviljades detta arbetsplatsnära stöd.

Regeringen har sedan dess meddelat att det arbetsplatsnära stödet från och med nästa år ska utökas och, utöver utredande insatser, även omfatta planering, genomförande och uppföljning av anpassnings- och rehabiliteringsåtgärder.

Kristdemokraterna är positiva till detta. Men vi vill vid sidan om ett vidareutvecklat stöd även prova en modell med arbetsplatsrådgivare, anställda av Försäkringskassan eller annan lämplig myndighet. Dessa ska kunna utgöra ett stöd såväl i arbetsgivarens rehabiliteringsverksamhet generellt sett som i enskilda rehabiliteringsfall.

Genom detta stöd skulle arbetsgivarnas kunskap om arbetsmiljölagens krav på arbetsanpassning och rehabilitering öka liksom deras kunskaper om hur rehabilitering går till i praktiken. Då skulle den arbetslivsinriktade rehabiliteringen ännu bättre kunna integreras med det förebyggande arbetsmiljöarbetet på arbetsplatsen. Eftersom varken någon formell ansökan eller egen ekonomisk insats skulle krävas med detta stöd skulle det sannolikt också vara betydligt mer attraktivt bland mindre arbetsgivare än både den nuvarande och den vidareutvecklade modellen av det arbetsplatsnära stödet.

Resultatet av pilotprojektet bör följas upp och utvärderas. Om slutsatserna i en sådan utvärdering är positiva bör initiativen på sikt utvidgas till hela landet.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis yrka bifall till Alliansens gemensamma reservation 12. I övrigt hänvisar jag till Kristdemokraternas särskilda yttrande i betänkandet.

Prot. 2017/18:50
14 december

*Ekonomisk trygghet vid
sjukdom och funktions-
nedsättning*

Anf. 7 KERSTIN NILSSON (S):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Det är ganska troligt att många av oss kommer att drabbas av ohälsa på grund av sjukdomar eller skador i någon form under våra liv. När vi drabbas måste vi veta att samhället bistår oss i att bli så friska som möjligt genom vård och omsorg.

Naturligtvis har vården en stor del i detta, men en annan viktig del är våra sjukförsäkringar. Vilken ekonomisk trygghet ska vi ha när arbetsförmågan blir förändrad eller nedsatt på grund av sjukdom? Vilken hjälp och vilket stöd ska vi få för att kunna komma tillbaka till arbete och egen försörjning? Försäkringen måste vara tydlig, begriplig och förutsägbar.

Sedan den här regeringen tillträdde har vi från start idogt arbetat med att på olika sätt förändra och förbättra sjukförsäkringen. Färre sjukskrivningsdagar var och är målet, men inte genom att försämra försäkringen eller att sänka sjuktal genom att dra in sjukpenning eller ersättning. Nej, vårt arbete har hela tiden handlat om att angripa orsakerna till ohälsan, att minimera ohälsan och att vidta åtgärder för att människor ska få rehabilitering och kunna arbeta trots sin ohälsa. Vi har angripit orsakerna på alla fronter.

Hösten 2015 presenterades ett brett åtgärdsprogram för ökad hälsa och minskad sjukfrånvaro. Detta har vi följt upp med ytterligare insatser och åtgärder. Vi har sammanlagt sjösatt ett trettiotal åtgärder som riktar sig till inblandade aktörer i sjukskrivningsprocessen: Försäkringskassan, hälso- och sjukvården, arbetsgivare och individer.

Det har skrivits tre avsiktsförklaringar med parterna, ett på området stat, ett på området kommuner och landsting och ett på det privata området. Alla avsiktsförklaringar är lite olika, men samtliga har ett klart och tydligt mål: hälsosamma arbetsplatser och minskad sjukskrivning. Det här följer vi ständigt upp i vår samling för friska arbetsplatser. När olika aktörer samarbetar blir det bättre. Men det är ingen quickfix. Det är inga engångsinsatser, utan det är hela tiden pågående processer.

Herr talman! Den bästa rehabiliteringen är den som aldrig behövs. Därför har många av våra åtgärder inriktats på det förebyggande arbetet för en bra och sund arbetsmiljö. Detta har kompletterats med olika insatser bland annat på arbetsmiljöområdet. Till exempel byggs det upp en ny arbetsmiljömyndighet i ruinerna efter de borgerliga årens raserande av det mesta som handlade om arbetsmiljö.

Vi ser prognoser som visar att alla de åtgärder vi vidtagit börjar få effekt. Vårt mål är naturligtvis att människor som kan arbeta också ska arbeta. Om det råder ingen tvekan.

För ett och ett halvt år sedan togs den psykosociala arbetsmiljön in i arbetsmiljölagen. Det var viktigt, för vi ser att just de psykiska sjukdomarna ökat, främst bland kvinnor men nu även bland männen. De som drabbas har inte sällan ett psykiskt påfrestande arbete eller en stressig arbetssituation.

Visst, allt kan inte hänföras till arbetet, men det viktiga är ju summan av kardemumman. Livet i övrigt i kombination med ett pressande och stressigt arbete kan få bägaren att rinna över. Egentligen är det oväsentligt vad som är vad. Det viktiga är ju att vi klarar rehabiliteringen och ger det stöd och den hjälp som behövs för att man ska komma tillbaka till hälsa och arbete.

Herr talman! Jag har nu nämnt lite om vad vi har gjort och ska nu gå över till det vi föreslår framöver.

Vi har ett förslag om förstärkt rehabilitering för återgång i arbete. Kort innebär det att arbetsgivare blir skyldiga att tillsammans med den anställda efter 30 dagars sjukskrivning ta fram en plan för återgång i arbete. Arbetsgivaren får bättre möjligheter till stöd för anpassnings- och rehabåtgärder genom att det arbetsplatsnära stödet utvidgas och genom att ett ekonomiskt bidrag ska kunna lämnas med upp till 10 000 kronor per arbetstagare. Det är här det är så viktigt att det fungerar på arbetsplatserna och att arbetsgivaren är med.

Vi har redan infört rehabiliteringskoordinatorer, och de finns i dag i de flesta landsting. De har visat sig fungera bra som ett stöd mellan vård och arbetsgivare för den enskilde. Nu vill vi permanenta detta som en yrkeskategori.

Vi har sett över hur samverkan mellan Försäkringskassan och hälsovården kan utformas bättre och hur dialogerna kan bli bättre. Vi ser att försäkringsskyddet har urholkats och behöver stärkas. Därför föreslår vi att taket i sjukförsäkringen höjs den 1 juli med ett halvt prisbasbelopp.

Vi föreslår att Försäkringskassan inte ska få avgöra ett pågående ärende om sjukpenning till den enskildes nackdel utan att den enskilde har underrättats och haft möjlighet att yttra sig. Enkelt uttryckt: Det blir ingen indragen sjukpenning för tid som har varit, om det inte är helt klart att ersättningsrätt inte föreligger.

Vi har också redan avisat att vi under 2018 kommer med ett förslag om att ersätta karensdagen med ett karensavdrag, något som kommer att utjämna de orättvisa skillnaderna i karensen när det gäller personer som jobbar dagtid gentemot dem som jobbar natt och andra obekväma arbetstider.

Vi har mycket på gång. Arbetet för förändringar avstannar inte.

Herr talman! Sjukförsäkringen är en inkomstbortfallsförsäkring som ska vara trygg och förutsägbar när arbetsförmågan är nedsatt på grund av sjukdom. Vi har gjort många förbättringar och vidtagit många åtgärder, men vi har tyvärr också blivit varse sådant som inte fungerar.

Det fanns brister i det regelverk och den lagstiftning som sjösattes under den borgerliga regeringen. Bristerna var inte tydliga då, men de har blivit tydligare efter hand när vi har tillskjutit Försäkringskassan resurser för att de ska klara sina handläggningstider.

Försäkringskassan bedömer i dag arbetsförmågan utifrån en fiktiv arbetsmarknad med medicinska krav utan hänsyn till vilka konkreta arbeten som den enskilde kan klara av. Arbetsförmågebedömningen sker inte mot normalt förekommande arbete, utan i stället provas den försäkrades medicinska förutsättningar för arbete.

Det här är lite konstigt. Högsta förvaltningsdomstolen har i ett avgörande från 2008 definierat normalt förekommande arbete som arbete som är vanligt på arbetsmarknaden och där den försäkrades arbetsförmåga ska kunna tas till vara i full eller närmast full omfattning. Arbetet ska innebära krav på normal prestation och ska inte kräva någon anpassning annat än i ringa omfattning, enligt domstolen.

Enligt mitt förmenande har vi här en myndighet som inte följer ett avgörande från Högsta förvaltningsdomstolen, vilket är väldigt konstigt. Det

Prot. 2017/18:50
14 december

*Ekonomisk trygghet vid
sjukdom och funktions-
nedsättning*

finns inte heller några harmoniserade tolkningar mellan Försäkringskassan och andra instanser när det gäller arbetsförmågan.

Det andra problemet handlar om särskilda skäl. Sedan en lagändring i juli 2008 används särskilda skäl knappt eller aldrig. Det får mycket konsistenta konsekvenser för den enskilde, som tvingas upphöra med sin sjukpenning mitt under pågående medicinsk rehabilitering i väntan på operation eller behandling. Vi har fått många vittnesmål om att detta inte fungerar.

Det finns flera motioner i detta betänkande som tar upp dessa problem. Frågan är om sjukförsäkringen är så förutsägbar när det gäller normalt förekommande arbete och om försäkringen är trygg när det inte längre tas hänsyn till särskilda skäl som till exempel pågående rehabilitering. Vi delar motionärernas oro över att arbetsförmågan bedöms utifrån felaktiga grunder och finner det nödvändigt att arbetsförmågebegreppet kopplat till normalt förekommande arbete ses över.

En översyn av regelverket och tillämpningen måste genomföras så snart som möjligt. Bedömningen vid 180-dagarsgränsen bör särskilt belysas, och regeringen bör snarast återkomma med förslag på åtgärder som gäller bedömningen kopplat till normalt förekommande arbete.

Vi ser också ett behov av att man gör en översyn av hur och när de här särskilda reglerna kan användas. Det kanske också skulle vara möjligt att använda dem när det gäller ålder när en person är 63 ½ år eller något sådant.

Glädjande nog kan jag säga att det redan pågår ett sådant arbete i regeringen. Jag ser fram emot att det kan presenteras redan under våren.

Vi socialdemokrater anser inte att någon blir frisk för att man skrämmar honom eller henne med fler karensdagar eller utförsäkringar som sker enbart ur tidsaspekter.

Anf. 8 HELENA BONNIER (M) replik:

Herr talman! Tack för redogörelsen för hur ni tänker arbeta med sjukförsäkringarna. Det är i varje fall en sak som vi gemensamt är överens om. Det är att vi vill förbättra för de sjukskrivna att komma tillbaka i arbete och få ett dragligt liv. Vi har dock helt olika syn på hur det ska gå till.

Det finns en stor skiljelinje mellan oss, och det är den borte tidsgränsen. Det är ganska märkligt och ofattbart att ni inte ser sammanhanget – att de ökande långa sjukskrivningsperioderna som nu kommit sammanfaller med att ni tog bort den borte tidsgränsen.

Det finns så många utredningar som visar på det sammanhanget mellan borte tidsgräns och långa sjukskrivningar. Vi har hört flera här, Emma Carlsson Löfdahl och Aron Modig, som också har tagit upp bevisen för att det är en drivkraft att ha gränsen.

Jag vill därför ställa en rak fråga till dig. Med facit i hand, när man ser hur den långa sjukskrivningen ökar dramatiskt, tänker ni återinföra den borte tidsgränsen när ni nu ser resultatet av det ni har genomfört?

Anf. 9 KERSTIN NILSSON (S) replik:

Herr talman! Svaret är enkelt: Nej. Anledningen är att vi inte anser att den borte tidsgränsen fyllde en funktion när det handlar om att dra in sjukpenning för sjuka personer och personer med arbetsoförmåga. Det hjälpte inte.

Däremot satsar vi stort på de förebyggande åtgärderna, så att vi på sikt kanske kommer att kunna slippa ett flertal av de långa sjukfallen. Den bortre tidsgränsen hade inte någon funktion i detta. Vi såg att personer utförsäkrades och kom tillbaka, utförsäkrades och kom tillbaka, både en, två och tre gånger.

Anf. 10 HELENA BONNIER (M) replik:

Herr talman! Dessa saker talar inte emot varandra. Självfallet vill vi alla göra insatser så att det inte blir långa sjukskrivningar, och alla insatser som kan göras där är verkligen bra.

Försäkringskassan har själv konstaterat att antalet långa sjukfall minskade dramatiskt från en månad till nästa när tidsgränsen infördes. Det är inte så att människor blev friska. Det var att hela kedjan satte igång och arbetade på ett annorlunda sätt.

Det fick just den effekten att människor kom tillbaka i arbete. De blev inte friskare. Det var bara det att man såg möjligheterna på ett nytt sätt. Den effektiviteten innebar också enormt klirr i kassan för staten.

Anf. 11 KERSTIN NILSSON (S) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att sedan vi tillträdde har vi tillskjutit resurser till Försäkringskassan, så att den kan göra sitt arbete i tid. Den hann inte gör det under er tid. Jag undrar varför.

I dag gör man enligt den senaste rapporten 80 procent av bedömningarna i 180-dagarsärenden. På er tid var det 50 procent eller därunder. Nu har man mer resurser att göra de tidiga bedömningarna.

Det är där vi ska sätta in resurserna från dag ett. Hur ska vi kunna hjälpa den enskilde tillbaka till arbete på ett bra sätt utan att hota med indragen sjukpenning och utan att göra människan fattigare? Den ska ha hjälp och stöd.

Vi har sjösatt en mängd åtgärder för att vi ska kunna jobba förebyggande före sjukskrivning och ha aktiva åtgärder under sjukskrivning. I min och Socialdemokraternas värld finns inte den bortre parentesen som ett sätt till rehabilitering och återgång i arbete.

Anf. 12 RICKARD PERSSON (MP):

Herr talman! Sjukförsäkringen utgör en central del av vårt trygghetssystem. Det är viktigt att allmänheten har förtroende för försäkringen och Försäkringskassan som myndighet.

Vi har alla sett och hört debatten om sjukförsäkringen den senaste tiden, där medierna har beskrivit fall där människor upplevt sig ha kommit i kläm och mist sin ersättning. I ett system där man hanterar miljoner ärenden varje år är det ofrånkomligt att det förekommer felaktiga bedömningar och beslut, vilket självklart får stora personliga konsekvenser för den individ som drabbas.

Det är också så att ofta speglas inte hela bilden i medierna av ett komplext system som sjukförsäkringen. I debatten förekommer också rena missförstånd. Det gäller till exempel vilken roll de försäkringsmedicinska rådgivarna, populärt kallat försäkringsläkarna, har. Uppfattningen är att Försäkringskassan ska bedöma om en person är sjuk eller inte, vilket inte är fallet. Försäkringskassan ska bedöma om en person har arbetsförmåga, trots att den är sjuk eller har en funktionsnedsättning.

Prot. 2017/18:50
14 december

*Ekonomisk trygghet vid
sjukdom och funktions-
nedsättning*

Det är också så att de flesta inte får avslag på sina ersättningskrav. Till exempel får 97 procent sin sjukpenning beviljad när de ansöker den första sjukperioden. Det beskrivs heller inte i medierna att om rehabiliteringskedjan ska fungera måste andra aktörer som till exempel Arbetsförmedlingen, sjukvården och inte minst arbetsgivaren ta sin del av ansvaret.

Emellertid är systemet som nämnts inte perfekt, och det finns anledning att se över det och göra berättigade justeringar. Några saker har redan nämnts här i debatten.

Begreppet ”normalt förekommande arbete” behöver ses över. Det är inte rimligt att bedöma arbetsförmågan mot en fiktiv arbetsmarknad som bara finns i teorin och inte i verkligheten. Försäkringskassans och Arbetsförmedlingens olika uppfattningar om vad som är ett normalt förekommande arbete är sedan länge ett känt problem. De är inte överens om begreppet.

Utskottet uttalar också att den så kallade 180-dagarsbedömningen särskilt ska belysas kopplat till nämnda begrepp samt tillämpningen av särskilda skäl, till exempel vid pågående medicinsk rehabilitering. Det är ytterst angelägna analyser av hur sjukförsäkringen fungerar i praktiken. Därutöver behöver vi också ge politiska signaler och instruktioner om att rehabiliteringskedjan med relevanta insatser ska fungera och att stödet till den enskilde måste bli bättre.

Ett antal åtgärder har redan vidtagits för att förbättra sjukförsäkringsystemet men också för att motverka sjukskrivningar. Ett omfattande åtgärdsprogram mot ohälsa i arbetslivet rullar på. Det finns en överenskommen mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting om en kvalitetssäker och effektiv sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess, och pengar för det har också anslagits.

Arbetsgivaren får ett utökat ansvar för långtidssjuka, där en plan för återgång i arbete ska upprättas. Denna skyldighet kombineras med ett utvidgat statligt stöd för arbetsplatsinriktade rehabiliteringsåtgärder där inte minst företagshälsovården får en ökad betydelse. Det tycker jag är jättebra. Det är något som Miljöpartiet har drivit länge. Jag vill särskilt framhålla att vi nu kommer att permanenta rehabiliteringskoordinatorerna ute i vården. Det kommer att stödja både själva sjukskrivningsprocessen och rehabiliteringskedjan.

Det finns som bekant ett liv utanför storstäderna. Vi stärker nu den lokala närvaron genom tio nya servicekontor ute i landet. Det är jättebra.

Herr talman! Nyligen kom Inspektionen för socialförsäkringar med en rapport som visar på komplexiteten i arbetet som Försäkringskassans sjukpenningshandläggare har. Det är ett omfattande regelverk som handläggaren ska vara uppdaterad på. De ska vara både stödjande och ta individuella hänsyn samtidigt som de ska hantera regelverket korrekt och enhetligt, där de ska utreda och ibland rent av ifrågasätta rätten till ersättning.

Därutöver ska handläggaren balansera andra aktörers krav, till exempel sjukvården och Arbetsförmedlingen, som har andra uppdrag och andra mål med sin verksamhet. Handläggarna arbetar ofta i en kontext av begränsade resurser, vilket ställer krav på att de ska kunna prioritera mellan olika målsättningar när det inte är möjligt att uppfylla alla. Det är klart att allt detta kan leda till stress. I rapporten talas det också om handläggarnas upplevelser av otillräcklighet.

Det jag har beskrivit nu är säkert en förklaring till den relativt höga sjukfrånvaron på Försäkringskassan. Myndigheten har svårt att för denna personalkategori erbjuda en rimlig arbetssituation, en generellt attraktiv psykosocial arbetsmiljö och även attraktiva löner som står i paritet med arbetsuppgifterna. Detta leder också till en högre personalomsättning än vad som kunde ha varit fallet.

Det säger sig självt att det finns en viss orimlighet – även om det troligen inte är unikt för just Försäkringskassan utan berör den offentliga sektorn mer allmänt – i att personal som själv känner sig stressad och där måendet inte alltid är på topp ska möta sjuka personer och deras berättelser om ett dåligt mående. Även om handläggarna är både professionella och uthålliga finns det naturligtvis gränser. Här ligger också utmaningen för myndigheten att behålla och rekrytera personal.

Aktivitetsersättningen för unga långtidssjuka och funktionsnedsatta har flera gånger varit uppe i utskottet, där det konstaterats att det finns brister just i fråga om aktiviteter och rehabiliteringsåtgärder för unga personer. Jag tycker att de finansiella samordningsförbunden, Finsam, ska nyttjas bättre i detta sammanhang. Regeringen har också sagt att unga ska prioriteras i Finsam.

Den rödgröna regeringen förbättrar de ekonomiska villkoren för dem som är sjukskrivna eller har sjuk- och aktivitetsersättning. Taket i sjukförsäkringen höjs. Garantnivåerna, det vill säga golvet, i sjuk- och aktivitetsersättningen höjs. Här blir det också en skattereduktion. Bostadstillägget höjs. Det blir bättre försäkringsvillkor för företagare som är i uppbyggnadsskedet. Särskilt glad är jag och Miljöpartiet över det som vi har drivit länge. Från och med juli 2018 blir det nämligen möjligt för studerande att vara halvt sjukskrivna. Tidigare har det bara varit möjligt för dem att vara helt sjukskrivna. Även studenter som inte uppbär studiemedel ska kunna behålla sin sjukpenninggrundande inkomst, vilket också stärker tryggheten vid sjukdom för studenterna.

Herr talman! Ingen väljer frivilligt att vara sjuk eller att ha en funktionsnedsättning. Våra trygghetssystem, inte minst sjukförsäkringen, måste vara utformade så att de garanterar åtminstone en dräglig levnadsnivå i stället för en relativ fattigdom. Den rödgröna regeringen har återigen lagt fram en budget som tar ytterligare steg mot detta nödvändiga mål.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 13 MARIE OLSSON (S):

Herr talman! Sverigedemokraterna har i dag återigen visat att de ställer sig på borgerlighetens sida. Ni har yrkat bifall till en borgerlig reservation som stöder en borte tidsgräns. Det är vad ni har gjort. Det är bra att ni tydligt visar för befolkningen var ni står i denna fråga. Det är ingenting som ni har sagt i utskottet tidigare. Men det är bra att det blir tydligt vilka alternativen i svensk politik är.

Jag skulle vilja fråga er i Sverigedemokraterna – ni har faktiskt möjlighet att begära replik efter mitt anförande – om ni är medvetna om att ni genom att ni yrkar bifall till borgarnas reservation faktiskt står för att införa en borte tidsgräns igen. Vilka är era motiv till detta?

Herr talman! Det vi i dag debatterar är ett utgiftsområde som består av många olika delar. Vi har nu talat väldigt mycket om sjukförsäkring. Jag

skulle vilja nämna några delar i betänkandet som är lite mindre men ändå så viktiga.

En åtgärd är förstärkningarna av skyddet av sjukpenninggrundande inkomst, SGI. Denna budget innebär skydd av SGI i väntan på Försäkringskassans beslut under den period som man faktiskt nu även kan få sjukpenning, som Kerstin berättade om.

Det pågår också ett arbete med att stärka SGI-skyddet för dem som studerar. Vi återkommer med förslag om det till riksdagen. Det är viktigt att människor kan känna sig trygga i att gå från arbete till studier och att vi på det sättet försöker underlätta för omställning och karriärväxling.

En annan grupp, som det arbetas vidare med förbättringar för, är egenföretagare. Det handlar om tryggheten för dem i att ha en sjukpenninggrundande inkomst. Vi behöver förbättra trygghetssystemen för egenföretagare. Regeringen kommer att återkomma med förslag också på det området.

En grupp som vi behöver belysa är gruppen kombinatörer. På landsbygden, till exempel Orsa, som jag kommer från, är en stor del av företagen kombinatörer. Det är ett sätt att våga starta företag: att samtidigt ha en anställning kvar. Det är en viktig grupp att belysa.

Den ekonomiska tryggheten behöver också stärkas för personer med aktivitets- och sjukersättning. Vi höjde garantinivåerna i juli i år. Det är positivt att det med denna budget kommer ytterligare höjningar från juli 2018. Förutom det finns det i budgeten höjt bostadstillägg för dem som har aktivitets- och sjukersättning, redan från januari 2018.

Detta är grupper som ofta lever under ganska knappa ekonomiska förhållanden. Därför är varje höjning en oerhört viktig insats för de människor som på grund av sina sjukdomar eller funktionshinder inte kan delta på arbetsmarknaden fullt ut. Reglerna för möjligheten att få sjukersättning är också någonting som det jobbas vidare med.

Det sista området som jag vill nämna är Finsam, finansiell samordning. De finansiella samordningsförbunden runt om i landet utför ett oerhört viktigt arbete med att, genom de medel de har, skapa möjligheter för fler människor som står långt ifrån arbetsmarknaden att komma tillbaka till arbetslivet steg för steg. De bidrar även till att skapa strukturer för samverkan mellan myndigheter. Det är glädjande att antalet förbund ökar och att fler därigenom får möjlighet att ta sina första steg.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till förslaget i socialförsäkringsutskottets betänkande.

Anf. 14 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Herr talman! Många problem har lyfts fram i debatten i dag. Jag får en närmast Kafkaliknande känsla av beskrivningarna av den snåriga kontrollapparaten för dem av oss som har råkat bli sjuka. Jag tycker att man kan bli matt för mindre. Jag tycker också, med all respekt, att debatten, som jag har uppfattat den, är snubblande nära att landa i det begrepp som organisationsprofessor Mats Alvesson kallar funktionell dumhet. Det betyder, enligt professor Alvesson, frånvaro av kritisk reflektion och ett tillstånd präglad av enhet och konsensus som får medarbetarna i en organisation att undvika att ifrågasätta beslut, strukturer och visioner. Alvesson menar att detta paradoxalt nog ibland kan bidra till att öka produktiviteten i ett företag eller en organisation på kort sikt. Men på lång sikt kan det bli dess fall.

Jag tänker på låsningen att arbetslinjen, och endast arbetslinjen, är lösningen på alla problem och den enda tänkbara vägen. Om jag har missuppfattat något blir jag överlycklig om ni rättar mig. Men arbetslinjen har kommit till vägs ände. Vi har en situation som är helt ovärdig ett samhälle som vårt. Det är ett rikt samhälle, där människor faktiskt inte får ersättning när de är sjuka av den gemensamma försäkring som vi alla betalar till. Detta är helt onödigt. Det är klart att det finns pengar om man så vill för att människor ska slippa otrygghet och fattigdom när de redan är i ett utsatt läge.

Nu tänkte jag tala om basinkomst, som en lösning på detta. Det är ett förslag som innehåller nytänkande. Det gäller givetvis inte bara i de lägen då man blir sjuk utan även när man blir arbetslös och i livet i stort. Motivationen har dock hamnat i det här betänkandet, som handlar om sjukförsäkring, och det är därför jag tar upp det nu.

Vi har en helt ohållbar situation. Många människor i Sverige är utanför socialförsäkringarna trots att de har gjort allt som samhället kräver av dem och försökt göra sig anställbara, ett för övrigt gräsligt uttryck, tycker jag. Prekariatet växer. Människor har osäkra anställningar och lever väldigt osäkert i hela sitt liv, för de vet ju inte om de har försörjning nästa dag eller inte.

Vi har automatiseringen. Det behövs allt mindre mänskligt arbete på allt fler områden i samhället. Robotarna tar över. Det är naturligtvis någonting bra, givet att vi ser till att frukterna av automatiseringen kommer alla till godo.

Vi har ökande sociala och ekonomiska klyftor och en skenande miljöförstöring. Därför måste vi tänka nytt och inte fastna i ett slags funktionell dumhet. Det är ingen naturlag att försörjning kopplas till just lönearbete. Det är heller inte så att lönearbete är hela livet. Lönearbete är bara en del av arbetet, och arbetet är bara en del av livet.

Villkorslös basinkomst skulle alltså kunna lösa en mängd problem i samhället och göra livet bättre för oss alla, skulle jag vilja säga. En sådan basinkomst är just trygg och förutsägbar, vilket många har lyft upp att sjukförsäkringen ska vara – fast det är den ju inte.

Det skulle alltså handla om att pengar regelbundet och utan villkor betalas ut till varje individ på en nivå som garanterar att basbehoven fylls. Var den nivån skulle ligga är naturligtvis någonting som kräver mer utredning och diskussion.

Vad motiverar då en sådan stor förändring? Det handlar om frihet, ekonomisk säkerhet, trygghet, förutsägbarhet, minskad fattigdom och social rättvisa.

Man kan se villkorslös basinkomst som en rättighet, och det har man gjort genom historien ända sedan upplysningstiden. Filosofen Thomas Paine menade till exempel att vi har alla rätt till naturens frukter och vårt gemensamma kulturarv, eftersom alla som har varit före oss har varit med och skapat det. Människan har lika värde, och i naturens fall finns den ju bara där till oss alla.

Sverige har också undertecknat FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. En villkorslös basinkomst till alla skulle vara ett sätt att uppfylla konventionens krav på att alla ska ha rätt att leva ett värdigt liv utifrån landets förutsättningar. Det handlar alltså om människors lika värde i praktiken och inte bara i ord.

Frihet: att få en villkorslös basinkomst skulle befria människor från rädsla för fattigdom och från förmynderi, vilket ju verkligen är fallet vad gäller sjukförsäkringen. Det skulle också ge frihet att utveckla sig personligt, att delta i samhällslivet och att vara aktiv i demokratin.

Det krävs faktiskt trygghet i att man till exempel vet att man kan äta för att man ska kunna engagera sig och komma till sin rätt. Man kanske vill starta företag. Man kanske vill vårda anhöriga. Man kanske vill delta i föreningslivet. Då måste man ha sina basbehov fyllda först.

Det skulle också innebära en frihet att säga nej såväl till lönearbete på dåliga villkor som till en dålig relation, om man är beroende av någon ekonomiskt men inte kan ta sig loss. Varför ska den friheten vara förbehållen människor som har ärvt pengar eller vunnit på lotteri eller börsen? Varför ska bara de vara fria att styra sitt liv och sitt öde?

Social rättvisa: Självklart skulle man kunna minska klyftor gällande inkomster och förmögenhet om alla fick en grundplåt att leva på. Det skulle vara en likabehandling av människor som verkligen skulle behövas nu. Vi kan ju alla bli sjuka och arbetslösa.

Det här är inte något som gäller *dem* eller någon annan. Det är inte dem och vi, utan det här gäller oss alla. Det är därför basinkomsten bör vara universell, precis som barnbidraget. Det är även vara ett sätt att myndigförklara människor. Det kunde också vara effektivt i och med att man skulle kunna eliminera kontrollapparaten, som faktiskt är ganska kostsam.

Vad skulle kunna hända? Det här är ingen utopi; det finns ganska mycket erfarenhet runt om i världen, exempelvis från Indien, Namibia, USA och Kanada.

En intressant sak, när vi diskuterar det här betänkandet om ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning är att människor som har fått även en liten summa pengar i handen har fått bättre hälsa. I Indien gjorde man försök i ett antal fattiga byar där alla fick en liten summa pengar i handen. Människor hade då råd att köpa mat, att köpa medicin och att investera i till exempel symaskiner för att kunna försörja sig på sikt. De kunde även investera i toaletter så att de slapp bli sjuka av smutsigt vatten.

Då kan vi förstås säga att Indien är ett fattigt land och att det inte är jämförbart med Sverige. Men USA är definitivt ett västland, och på 70-talet gjorde man försök i flera städer i USA och Kanada med ett liknande system. Ett av resultaten var just att människor fick bättre hälsa.

Skulle folk sluta jobba? Nej, det gör man inte. Tvärtom, till exempel i Indien och Namibia fick man mer kraft att jobba. Man började jobba mer när man var mätt, och man kunde också starta företag.

I USA sågs en liten nedgång av lönearbetet, men det berodde mest på att ungdomar som arbetade för att försörja sig när de gick i gymnasiet kunde sluta jobba och i stället fokusera på studierna. Fler tog examen, och det var ju en väldigt bra effekt. På samma sätt lönearbetade småbarnsmam-mor något mindre och ägnade sig i stället åt att ta hand om sina barn.

Kommer inte folk att vara ansvarslösa? De fattiga kommer väl inte att använda pengarna på någonting bra. Kommer de inte att slösa bort dem på alkohol och tobak? Detta är vanliga invändningar, men det har visat sig att det är tvärtom: Man använder pengar till mat och medicin och inte så mycket till alkohol och tobak – kanske för att man är mindre förtvivlad när man inte behöver bekymra sig för försörjningen.

Det finns ett ganska fantastiskt exempel från Sierra Leone, ett urfattigt land, där alkoholiserade, missbrukande småförbrytare fick en liten summa pengar. Vad hände? Det visade sig att de inte köpte mer alkohol och droger, utan de köpte i stället mat, mediciner och kläder. Om de fixar det här skulle kanske vi alla göra det.

Det finns ett exempel från Blekinge – jag undrar om det har hänt någonting mer på den fronten – där en psykolog som heter Alain Topor för några år sedan gjorde ett försök med en grupp långtidssjuka människor. De hade psykiska diagnoser och, vad jag förstår, eländiga liv. Under nio månader fick de 500 kronor var i månaden att använda på precis vad de ville.

Det visade sig att de blev friskare och behövde mindre vård, därför att många av deras problem nog egentligen berodde på att de var fattiga. De var ensamma, men de hade inte råd att bjuda sina vänner på en kopp kaffe. De hade i vissa fall dålig kondition, men de hade inga träningsskor. Någon sparade och köpte träningsskor och kunde börja springa och så vidare.

Tänk om det ibland är mycket enklare än vad vi tror! Varför krångla till det så förtvivlat? Varför laga och lappa i det här Kafkaliknande kontrollsystemet?

Om vi vågade göra det här alexanderhugget och faktiskt införa en villkorslös basinkomst skulle så mycket gott kunna komma ut av det. Givetvis handlar det inte om att ersätta alla socialförsäkringar, för har man behov av rehabilitering och andra speciella behov måste pengar finnas för det. Men så mycket som skulle kunna lösas upp ändå! Så mycket skulle kunna bli bättre om vi kunde ha förtroende och lita på att människor förstår sitt eget bästa och vet vad de behöver.

Jag skulle kunna tala väldigt mycket mer om de försök som har gjorts ute i världen och de goda resultat som har visat sig, men tiden har redan runnit i väg.

Jag vill bara säga att även vi i Sverige har ett ansvar för att våga tänka i de här banorna. Ute i världen är det här stort, och även i Sverige, utanför riksdagshuset, diskuteras detta. Man har börjat med eller planerar olika försök med villkorslös basinkomst i Finland, Nederländerna, Kanada och Frankrike. I Skottland säger en kommunstyrelseledamot för Labour att det uttryckligen handlar om att utrota den rädsla som drabbar människor som är fattiga och beroende av något slags social hjälp. Senaten i Kalifornien har föreslagit en nationell koldioxidskatt som kan betalas tillbaka till invånarna och därmed öka tryggheten.

Varför ska inte vi tänka så? I Schweiz var det en folkomröstning i juni 2016 om att införa en villkorslös basinkomst på en ganska hög nivå. Av den knappa hälften som gick och röstade var det ungefär 23 procent som röstade för. Det här är intressant. Efteråt ställdes frågan om röstresultatet var slutet. Svaret var att man såg det som början på en process. Ett samtal och en debatt hade kommit igång, och det kommer nog fler folkomröstningar.

Det är precis vad jag önskar med den motion som jag och några till har väckt. Den behandlas i betänkandet. Vi behöver prata om hur en villkorslös basinkomst kan införas till alla i Sverige. Det nuvarande systemet fungerar inte. Det handlar i grund och botten om människosyn, om vad som är viktigt, vad som är värdefullt, vem vi ska lita på, vem som ska ha makt och vem som ska ha frihet.

Med detta vill jag passa på och önska alla en god jul. Jag vill även rekommendera lite julläsning. *Basic Income: A Guide for the Open-Minded*, Basinkomst: En guide för de öppet sinnade, av professor Guy Standing. Det är en bok som jag varmt rekommenderar. Ni kommer att bli glada och inspirerade om ni tar er tid att läsa denna, vågar jag lova.

(TALMANNEN: Jag vill för protokollets skull notera att den använda talartiden överskred med 75 procent den anmälda talartiden.)

Anf. 15 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Med regeringens politik i denna fråga växer utanförskapet. Men innan jag går in ytterligare på denna fråga, herr talman, vill jag yrka bifall till Alliansens reservation 12 om den bortre gränsen och Centerpartiets reservation 6. Samtidigt hänvisar jag till vårt särskilda yttrande.

Alla som kan jobba ska jobba. Så skrev regeringen i sina budgetsatser. Men i dag blir fler sjukskrivna, samtidigt som ansökningarna om sjukersättning avslås som aldrig förr. Regeringen försöker sänka sjuktalet genom att neka människor ersättning. Det är inte bara oansvarigt utan också omänskligt.

Människor glöms bort. De är för sjuka för att arbeta enligt läkarna, för friska enligt Försäkringskassan och inte arbetsföra enligt Arbetsförmedlingen. De lämnas helt enkelt utanför systemet. Det är människor som egentligen skulle kunna arbeta bara de fick stöd och hjälp.

Försäkringskassan avslår ansökningarna om sjukersättning. Avslagen av pågående sjukfall – lyssna nu – är på en högre nivå än vad de var 2009. Detta sker i Socialdemokraternas Sverige år 2017. Försäkringskassan har regeringens uppdrag, som alla vet, att minska kostnaderna för sjukskrivningarna. Läkarnas sjukintyg ifrågasätts, och patienterna nekas ersättning på tveksamma grunder. Ofta handlar det om diagnosen psykisk ohälsa.

Försäkringskassan har i dag en utredningsskyldighet och ett samordningsansvar, vilket Försäkringskassan faktiskt inte uppfyller. Enligt Inspektionen för socialförsäkringen håller endast en tredjedel av ärendebesluten vid 90 dagar, det vill säga vid tre månader, tillräcklig kvalitet. Man får alltså avslag, och naturligtvis också förlängd sjukskrivning, på oriktiga grunder. Båda de anledningarna är katastrof. Tre månader är för länge att vara sjukskriven om man kan få hjälp, eller om man kan få förlängd sjukskrivning och hjälp.

Herr talman! Detta betyder att människor med sjukdom och nedsatt arbetsförmåga stängs ute, när samhället i själva verket ska hjälpa till så att andelen av befolkningen som arbetar ökar. Därför vill jag, och givetvis Centerpartiet, förstärka rehabiliteringen. Det är A och O med tidiga insatser, täta uppföljningar och avstämningssmöten med den sjukskrivne, arbetsgivaren, Försäkringskassan och läkaren. Det förekommer inte i dag. Det förekommer i mycket liten omfattning.

Centerpartiet vill också se en kortare första sjukskrivningsperiod. Den vanligaste sjukskrivningsperioden i dag är en månad. Den ska givetvis kortas. Tre månader, 90 dagar, som jag nämnde nyss är alldeles för lång tid. Det behövs därför fler deltids- än heltidssjukskrivningar och större flexibilitet vid återgång i arbete.

Med flexibilitet menar jag följande. När man ska återgå i arbete efter en tids sjukdom är man givetvis lite stressad och orolig. Det är inte konstigt. Det viktiga är då att arbetsförmågan hos personerna provas. Det kan variera vecka för vecka. Därför behövs lösningar för en successiv återgång i arbete för den som är sjukskriven. Personen i fråga måste provas för hur mycket denne kan arbeta. Det är inte möjligt i dag!

Det viktigaste är att man ska kunna arbeta i någon form och bryta isoleringen från utanförskapet. Att snabbare komma tillbaka till arbetet, få in en fot på arbetsmarknaden, är betydligt bättre än att ha båda fötterna utanför. Flexibiliteten är viktig.

Centerpartiet föreslår också att vi ska införa den bortre gränsen. Nu förväntar sig regeringen också i det sammanhanget att de långvariga sjukskrivningarna ska bli fler. Var det det man ville uppnå, det vill säga att människor ska hamna längre ifrån arbetsmarknaden? Där borde man tänka efter och ändra. Det är fel.

Den bortre gränsen är oerhört viktig, så att människor inte lämnas utan kontakt. De ska få uppföljning, stöd och hjälp. Vid den bortre gränsen ska den sjukskrivne provas mot arbetsmarknaden för att finna ett lämpligt arbete på hel- eller deltid. Den som är sjuk eller skadad och inte kan arbeta alls ska naturligtvis då ha en ersättning eller vård och rehabilitering. Men den bortre gränsen är oerhört viktig för att människor inte ska lämnas i tomma intet.

Det behövs också en bättre sjukförsäkring för företagare. Där finns också dåligt med förslag från regeringens sida. Vi behöver medverka till att man kan ha sitt arbete kvar och samtidigt starta ett företag. Det är viktigt ur jämställdhetssynpunkt eftersom det är så kvinnor gör. De vågar inte starta företag eftersom det handlar om vilken sjukpenning de kan få. Detta måste man göra något åt. Det är viktigt, anser vi i Centerpartiet.

Med dessa förslag får man en tryggare och bättre sjukförsäkring. Sjuk-talen sänks genom att människor får hjälp tillbaka till arbetslivet. Men regeringen säger att man på det utgiftsområdet har nått måluppfyllelsen. Ja, men med metoder och medel som är oansvariga och omänskliga när människor utförsäkras och nekas sjukersättning.

Om man gör som vi i Centerpartiet föreslår kommer också fler in i värmen och får ett mänskligare omhändertagande.

Anf. 16 MARIE OLSSON (S) replik:

Herr talman! Solveig Zander säger att med regeringens politik växer utanförskapet. Jag skulle vilja säga att det är politisk retorik när den är som sämst. Det är betydligt fler i jobb nu än när ni styrde Sverige.

Det låter på Solveig Zander som att alla avslag nu beror på regeringen. Jag tycker att det är lite märklig politisk retorik. I själva verket är det ju till stora delar en lagstiftning som vi fortfarande lever med inom sjukförsäkringen, och det är någonting som vi behöver åtgärda. Det räckte inte att vi tog bort den bortre parenteserna. Vi behöver ytterligare förbättra den lagstiftning som ni införde för att skapa en trygg och förutsägbar försäkring, precis som Kerstin Nilsson framförde.

Solveig Zander tog upp företagare. Vi har sagt att det kommer förslag på förbättringar för företagarna inom trygghetsförsäkringarna.

Anf. 17 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Det är fler i arbete. Jag önskar att jag kunde säga att det beror på regeringens sätt att styra sjukförsäkringen. Men så är det inte, och det vet vi. Det beror ju på att vi har en betydligt bättre arbetsmarknad i dag än vi hade under de sista åren av alliansregeringens styre. Det kan ni inte ta åt er äran för i det här hänseendet.

När det gäller att skylla på att sjukförsäkringen är dålig och inte hantearas rätt: Vem är det som styr myndigheten Försäkringskassan? Alla vet ju att det är regeringen som styr myndigheten och ska medverka till att den hanterar ärendena rätt. Det är självklart.

Den sista punkten kommer jag inte riktigt ihåg, måste jag vara ärlig och erkänna. Jo, den handlade om företagen. ”Det kommer”, säger Socialdemokraterna. Jag har hört mycket som ska komma. Vi hade en parlamentarisk socialförsäkringsutredning som hade flera konkreta förslag som man hade kunnat ta itu med första dagen när man bildade regering. Det gjorde man inte. Många av de förslagen är fortfarande ogenomförda, så att ”det kommer” har jag mycket svårt att lita på.

När ni själva säger om den bortre gränsen att ni tror att fler kommer att få en längre sjukskrivning, tycker ni då från regeringens sida att ni har lyckats med att stödja och hjälpa människor att komma tillbaka till arbetslivet?

Anf. 18 MARIE OLSSON (S) replik:

Herr talman! Det är märkligt att när det går bra för Sverige när ni styr är det tack vare er, men när det går bra för Sverige när vi styr har vi tydligen ingenting över huvud taget med det att göra. Då bygger ingenting på politiken. Märkligt resonemang.

När det gäller den bortre parentesen är vårt synsätt detta: Man blir inte frisk för att man blir fattig. Sammanhållning skapas inte av att man försämrar för dem med låga ersättningar och gör skattesänkningar som gynnar dem som tjänar mest. Det skapar i stället klyftor. Det skapar ingen sammanhållning. Det skapar ojämlikhet. Samhällen med hög ojämlikhet och stora klyftor är inte trygga samhällen – tvärtom. Det skapar otrygghet. Vi kan väl konstatera att ideologiskt står vi långt ifrån varandra i de här frågorna.

När det gäller de förslag som kommer att komma är det utifrån just den utredning som har gjorts.

Anf. 19 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Ja, vi står verkligen långt ifrån varandra i det här avseendet. Man blir inte frisk av att man inte får några pengar, nej. Det var ju precis det jag sa.

Det man gör nu är att man avslår ansökningar om sjukersättning, om sjukpenning. Det betyder att de som får avslag står utan ersättning, och vem i dagens Sverige kan leva utan pengar?

Visst handlar det om att man ska få hjälp och stöd. Det är det vi vill göra från Centerpartiets sida – vi vill medverka till att människor får hjälp och stöd att komma tillbaka till ett arbete. Det är då man får inkomster, och det är då man kommer med i gemenskapen.

Att höja bidragen, alla de bidrag som ni nu ska höja, betyder det att människor kommer tillbaka till arbetet snabbare? Nej, definitivt inte! Vi står oerhört långt ifrån varandra i det här sammanhanget.

När det gäller att slå sig för bröstet och säga att när ni styr eller inte styr går det bra eller dåligt vet vi ju alla att konjunkturerna går upp och ned. Vi vet att det är betydligt lättare att få arbete i dag, när det är högkonjunktur. Men Gud förbjude att det på något sätt viker nedåt igen! Det vore förödande.

Vi måste på alla sätt jobba på att få människor att medverka till att de kommer in i jobb. Det är det som är det viktiga. Då står ingen utanför. Att styra åt det hållet kan vilken regering som helst göra. Det gjorde vi under Alliansens tid, och det tänker Centerpartiet fortsätta göra efter nästa val. Det kan jag lova.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 12 Utbildning och universitetsforskning

Utbildningsutskottets betänkande 2017/18:UbU1
Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning (prop. 2017/18:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 20 ERIK BENGTZBOE (M):

Herr talman! Mina vänner och kollegor i denna kammare! I morse var det 1 ½ miljon barn som gick upp, borstade tändarna och förhoppningsvis åt frukost – om de också bäddade sängen gjorde de nog sina föräldrar lyckliga – innan de gick till skolan. Där möttes de av 200 000 lärare.

Tillsammans tar dessa barn och ungdomar och lärare ett av de absolut största ansvar man kan ta för sitt eget liv och gemensamt för vårt land. De förkovrar sig, de utmanar sina egna färdigheter, de kämpar och sliter varje dag för att lära sig mer och växa som människor.

Herr talman! Skola och utbildning är det absolut viktigaste instrument vi har för att skapa rättvisa möjligheter i en värld full av ojämlikhet. Alla föds vi med olika förutsättningar. Alla har vi olika bakgrund, och vi utvecklar olika intressen och förmågor. Men det är i skolan vi möts för att på gemensam grund bygga livschanser. Så möjliggör vi inte bara klassresor; så bygger vi också hela vårt land starkare. Med kompetens möjliggör vi fler konkurrenskraftiga företag, och med tillgång till kompetensutveckling möjliggör vi livslångt lärande och skapar omställningsförmåga.

Herr talman! I ett land som fullt ut tror på idén att det är vart du är på väg som spelar roll och inte varifrån du kommer, som tror att den idén är på riktigt och inte bara en sliten politisk klyscha, är det en idé som förpliktar. Att skapa likvärdiga förutsättningar för alla kräver att kunskapsuppdraget får stå i fokus.

Låt oss här vara tydliga med att vi i Sverige har misslyckats med det kompensatoriska uppdraget. När kunskapsuppdraget har fått stå tillbaka är

Prot. 2017/18:50
14 december

*Ekonomisk trygghet vid
sjukdom och funktions-
nedsättning*

*Utbildning och
universitetsforskning*

det de som har de sämsta förutsättningarna som har drabbats värst. De som har goda förutsättningar klarar sig helt enkelt bra ändå.

Skillnaderna är i dag för stora mellan kommuner, mellan skolor och mellan klassrum. Det är en orimlig ordning. Varje förälder ska kunna känna sig trygg med att deras barn går till en bra skola när de ger sig iväg på morgonen.

Herr talman! Svensk utbildningspolitik och svensk skola förtjänar högre ambitioner. Vi vet av forskning och beprövad erfarenhet att höga förväntningar på elevers förmåga och kunskapsutveckling är avgörande för att nå goda resultat i skolan.

Svensk utbildning har dock alldeles för länge präglats av ursäakter, och det är dags att vi på fullaste allvar har höga förväntningar på elevernas utveckling, lärarnas kompetens och våra rektors ledarskap. Men det är också hög tid att svenska folket ställer högre förväntningar på vår utbildningspolitik.

Sverige har i dag avsevärt mindre undervisningstid än andra jämförbara länder. I grundskolan tappar svenska elever ett helt läsår jämfört med andra. På vissa av våra gymnasieprogram har vi hälften så mycket undervisningstid som man har i andra länder. Svenska elever och studenter går långa dagar i skolan men får alldeles för lite undervisning. Detta är inte hållbart om vi på sikt vill vara något annat än mediokra.

Kvalitet i undervisningen är och förblir Moderaternas prioritering nummer ett i skolan. För att göra detta möjligt behövs ett större fokus på ämneskunskaper och färdigheter. Det centrala kunskapsinnehållet måste bli tydligare, och kunskapsuppgifterna måste återigen sättas i centrum.

Herr talman! En förutsättning för detta är att det råder ordning och reda i skolan – att svenska lärare och elever har den trygghet och arbetsro som faktiskt behövs för att de ska kunna prestera.

Sverige är i dag tyvärr världsledande när det gäller sena ankomster och dålig ordning, när vi jämför oss med andra länder i bland annat PISA. Hälften av eleverna uppger för Skolinspektionen att de störs på lektionerna. En fjärdedel av lärarna uppger att de har utsatts för hot eller våld.

I går mördades en elev på en svensk skola. Ett liv släcktes när det precis hunnit börja. En annan elev har för evigt förstört sitt eget liv. Detta är en tragedi utan dess like på ett personligt plan, men det är också ett problem för hela vårt skolsystem när elever och föräldrar inte kan lita på att den trygghet som ska finnas i skolan finns där.

Reformer behövs för att tydliggöra ansvar och befogenheter. Evidensbaserade arbetssätt mot hot, trakasserier och kränkande behandling måste in på skolan, och skolan måste på fullaste allvar bli en plats som präglas av trygghet och arbetsro.

Herr talman! Det kanske viktigaste instrumentet för att utveckla svensk skola är våra lärare. Jag skulle vilja påstå att politiken länge har överskattat sin egen roll och underskattat lärarnas roll för förändring i skolan.

Kvalitet är inget som uppstår vare sig i kommunens årsbokslut eller i betygsättning. Kvalitet uppstår när skickliga lärare möter eleverna i klassrummet, förmedlar sin kunskap och hjälper eleverna att utveckla sina egna färdigheter och kunskaper.

Svensk politik behöver fokusera mer på att ge lärarna bättre förutsättningar. Vi har haft en positiv utveckling det senaste decenniet, som måste fortsätta. Lärarutbildningen behöver innehålla mer ämneskunskap, mer ledarskap och mer ämnesdidaktik, och undervisningstiden för lärarna behöver öka.

Vi behöver också se till att de bästa lärarna får chansen att jobba i de skolor som har de absolut tuffaste utmaningarna. Det är därför hög tid att vi utvecklar karriärtjänstreformen och ser till att de lärare som har de absolut starkaste kvalifikationerna tar sig an att jobba i utanförskapsområdena.

Skolkommissionens förslag om utveckling av professionsprogram och kompetensutveckling för lärarna går hand i hand med det som också Alliansen tidigare har föreslagit. Det är en välkommen utveckling om vi kan få detta på plats så att vi inte behöver förlita oss på att det bara är lärarutbildningen som ger kompetensen för en hel karriär utan att lärarna också kan fortsätta att utvecklas i sin yrkesroll och vill vara kvar i yrkesbanan stället för att lämna den.

Herr talman! En sak är klar om vi ska lyckas kompensera för den bristande likvärdigheten i svensk skola: Staten måste vara beredd att ta ett större ansvar för de skolor som underpresterar. Skillnaderna är som sagt för stora i dag, inte främst mellan kommuner och mellan skolor utan faktiskt mellan klassrum. Detta är inte en ordning som kan accepteras.

Samverkan för bästa skola, som den rödgröna regeringen har satt igång tillsammans med Skolverket, visar tydligt att god kompetens finns hos Skolverket för att faktiskt utveckla de skolor som har de tuffaste förutsättningarna. Men den kompetensen når inte ut dit där den bäst behövs.

Därför har Moderaterna föreslagit att vi ska inrätta nationella kvalitetskrav för skolan och andra delar av välfärden så att det blir möjligt att följa upp i vilka skolor och vilka klassrum man lyckas med kunskapsuppdraget och i vilka man inte gör det. Där man misslyckas ska kunskapskontrakt tecknas så att åtgärder kan sättas in av huvudmannen och staten tillsammans. Den som inte vill delta eller som misslyckas och inte levererar det som utlovats ska drabbas av kännbara repressalier. Detta ska gälla oavsett huvudman.

Ska vi ha höga förväntningar på våra elever och våra lärare måste vi också ha höga förväntningar på att politiken levererar. Låt det en gång för alla vara klart och tydligt: Det är ingen rättighet i detta land att driva en dålig skola. Tvärtom har varje barn rätt att gå i en bra skola.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis konstatera att Sverige behöver en kunskapsskola – för att klara omställning och konkurrenskraft och för att möjliggöra livschanser. Detta kräver en skola med högre ambitioner och fokus på kunskap, där elever och lärare har arbetsro.

Moderaterna och Alliansen är villiga att ta ansvaret och det politiska ledarskapet för att möjliggöra detta. Tyvärr har dock riksdagen valt att ställa sig bakom regeringens förslag till budget. Sveriges elever och studenter får således vänta ytterligare ett år på fler reformer för kunskap och ordning och reda i skolan.

(Applåder)

Prot. 2017/18:50
14 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 21 STEFAN JAKOBSSON (SD):

Herr talman! Jag skulle vilja börja där föregående talare slutade. Vi hade, vilket talaren kanske inte håller med om, en chans att faktiskt fälla regeringens budget. Men de andra partierna valde att inte rösta så som vi föreslog, det vill säga på en gemensam alliansbudget, och då hamnade vi där vi är i dag.

I dag ska vi tala om budget, herr talman, och jag avser att komma tillbaka till just punkten om pengar. Men först vill jag tala om några andra saker. Det var otroligt trevligt att läsa en artikel skriven av Isak Skogstad, före detta ordförande för Lärarnas Riksförbunds studerandeförening. Han slaktar nämligen en helig ko som ingen vågat slakta: lärarutbildningen.

Vi kan ändra och reformera, herr talman, hur många gånger som helst, men så länge lärarutbildningen ser ut som den gör, med samma utbildare hela tiden, blir slutresultatet detsamma. Det finns alldeles för många utbildare som är alldeles för långt från verkligheten och skulle behöva komma ut i verksamheten. Eftersom skolan i dag är mer eller mindre separerad från samhället, i stället för tvärtom, herr talman, blir det väldigt tokigt.

Jag ska be herr talmannen tänka väldigt långt tillbaka, till den tid när han var en liten parvel och jag själv var ett litet barn. Det var ungefär på stenåldern vi var så unga. Då hade vi lärare med en väldigt bra utbildning. De var kunniga i sitt ämne och hade en bra ledarskapsutbildning, och framför allt var de pedagogiskt kunniga.

Sedan har lärarutbildningen ändrats gång på gång. Vi har spridit lärarutbildningen på fler och fler olika högskolor. När OECD var här och tittade föreslog de att vi skulle ta bort ungefär tio av de lärarhögskolor vi har i dag därför att de inte håller kvaliteten.

Vad var det då som gjorde att den här bästa läraren som herr talmannen kanske tänkte på förut när jag talade om skolan – vi har alla någon lärare vi tänker på som den bästa – var den bästa? Oftast var det att man var ämneskunnig, var en duktig ledare och pedagog och var närvarande. Man hade tid, och man orkade vara en bra lärare.

Finns det många bra lärare i systemet i dag? Ja, herr talman, det finns otroligt många bra lärare. Men de orkar inte vara bra lärare, och jag ska återkomma till varför.

Vad var det som gjorde att denna lärare var bra? Jo, det var för att man inte släppte in vem som helst på lärarutbildningen. Det var en viss standard. I dag, för andra gången, visar det sig att man återigen kan komma in på lärarutbildningen med ett resultat på 0,05 från högskoleprovet. Jag anser inte att det är nästa generations duktiga lärare som har så lågt resultat på detta kunskapstest.

Vad behöver vi göra? Vi kanske ska se till att vi har gemensamma tester på alla lärarutbildningar. Om man läser matematik på lärarutbildningen, oavsett vilket universitet eller vilken högskola man läser på, ska det en gång om året säkerställas att det är samma kvalitet på alla utbildningar. Det kan göras med ett enkelt digitalt test. Kan alla till exempel Pythagoras sats eller inte? Har de förstått det när de går utbildningen?

Det ska kanske vara som i Singapore, där man går bredvid någon innan man ens över huvud taget söker in på lärarutbildningen. Staten betalar under en eller två månader för att man ska kunna gå bredvid en duktig och kunnig lärare i denna Singaporemodell, som jag kommer att tala mer om

senare. Där kan man direkt avgöra om en person har vad som krävs för att bli en bra lärare.

Jönköpings universitet och Linnéuniversitetet har infört ett lämplighetstest. 3–5 procent av alla elever som valde att göra lämplighetstestet fick inte gå vidare för att de var direkt olämpliga. Vi måste städa lärarutbildningen, och vi måste se till att den faktiskt innehåller saker som är viktiga för den. Hur gör vi detta? Vi kan börja med att lyssna på företagen. Det är faktiskt företagen som ska anställa de elever som kommer ut från utbildningen. Där har vi någonting som vi måste jobba otroligt mycket med.

Herr talman! Jag tror nämligen att bilen inte blir bättre än den utbildning som mekanikern har. Om vi översätter detta till skolan tror jag att de flesta förstår vad jag talar om.

Jag lovade att återkomma till pengarna, och det ska jag göra nu. Är det mer pengar som vi behöver i det svenska skolsystemet? Är det fler miljarder som vi behöver stoppa in? Nej, det är det inte. Det land som har lyckats bäst i världen med sin skola, nämligen Singapore, använder 3,3 procent av sin bruttonationalprodukt till skolan. I Sverige använder vi 5,6 procent, nästan dubbelt så mycket pengar. Men vi är inte närheten av resultatet i Singapore. Jag tror nämligen inte att ett badkar som läcker för att det har en massa hål kommer att fyllas om man håller i mer vatten. Jag tror att man ska laga hålen först. Hur gör vi detta?

Vi har föreslagit Singaporemodellen som en modell som har 18 olika nivåer, där man fokuserar på ämneskunskap, ledarutbildning eller pedagogisk kunskap. I denna Singaporemodell finns det tillräckligt många olika nivåer för att alla lärare ska hitta sin plats. Självklart finns det olika kunskapsnivåer hos lärare; konstigt vore det annars. Här har man möjligheten. Det blir verkligen också en löneskillnad på riktigt för dessa personer.

Erik Bengtzboe, som är en klok person, nämnde en sak men glömde att säga en annan sak. Det är nämligen så att de svenska eleverna har 200 fler timmar i skolan än barnen i Singapore. Det handlar alltså inte om antalet timmar, utan det handlar om kvaliteten på de timmar som man har i klassrummet.

Vi har sedan tidigare föreslagit jourklasser och även pliktskola. Nu har återigen, och jag håller med föregående talare, en människa blivit dödad på grund av att vi inte har någon säkerhet i de svenska skolorna i dag. När vi gick skolan på vår tid fanns det också problem, men inte på den nivå som i dag. Man knivmördade inte, man knivskar inte och man misshandlade inte. Detta fanns inte. Framför allt, herr talman, fanns inte dessa problem så långt ned i åldrarna – i 12–13-årsåldern – som i dag. Det är stora problem kring detta.

Vi har föreslagit pliktskola. Någonstans måste vi bestämma oss för att de elever som finns i det svenska skolsystemet måste vara skyddade när de går i den svenska skolan. Pliktsskola innebär helt enkelt att man plockar bort den elev som är föremål för förundersökning eller som har befunnits skyldig till ett brott till dess att man kan hantera denna elev på ett korrekt sätt. Vi kan inte fortsätta att offra de elever i klassrummet som faktiskt vill lära sig någonting.

Prot. 2017/18:50
14 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Vilka lösningar är det som vi presenterar från Sverigedemokraterna i vår budget? Det handlar om kringpersonalen. Vilka är det? Jo, det är den personal som kommunerna sedan 1991 har använt som budgetregulator. Så fort budgeten har varit lite dålig har man skurit ned på det svenska skolsystemet lite till, lite till och lite till. Vi lärare är lite dumma i huvudet, så vi gör dessa saker också. Vi tar i, sedan tar vi i lite till och så vidare. Till slut slutar vi, byter yrke eller sjukskriver oss. Så är lärare som människor. Vi är empatiska, och vi vill göra allting. Vi kan inte stå och titta på när en elev mår dåligt. Då vänder vi ut och in på oss själva. När man har skurit ned på antalet kuratorer, sjuksystrar, skolläkare och all personal som finns runt omkring lärarna, då måste lärarna göra detta också, därför att vi lärare vill att det ska fungera. Vi vänder ut och in på oss själva.

Ett förstatligande av många av de saker som i dag ligger på kommunerna skulle innebära besparingar både när det gäller pengar och när det gäller elever. Hur kommer det sig att vi på 20 år har hamnat där vi är i dag, i en skola som har så mycket problem? Jag skulle våga gissa, herr talman, att det beror just på nedskärningarna av kringpersonalen, som gör att lärarna inte orkar vara bra lärare. Vi tappar både kunskap och personer som kan ta hand om elever som inte mår bra. Har man ingen att tala med går man inte in i klassrummet och pratar, utan då blir man utåtagerande i klassrummet.

Vi har också föreslagit förberedelseskola, så att de nyanlända som kommer till Sverige faktiskt kan svenska innan de kliver in i klassrummet och att de faktiskt kan tillgodogöra sig den utbildning som ges i det normala svenska klassrummet. Där behöver man gå tills man kognitivt, socialt och kunskapsmässigt när det gäller det svenska språket faktiskt kan tillgodogöra sig utbildningen.

Det är trevligt att höra att även Moderaterna har tänkt som vi när det gäller academy schools, som vi fick med oss från England när vi var där – ett statligt övertagande av de skolor som inte fungerar; det kvittar om de är privata eller kommunala. Vi måste gå in och se till att en skola år efter år inte kan underprestera; det går inte. Det skulle vara trevligt att ta en kopp kaffe med Erik och prata om detta. Då kanske vi kan ta fram en bra plan för detta, även med de andra partierna.

Herr talman! Det viktigaste för alla våra lärare, elever och kollegor där ute är nämligen långsiktighet. Låt oss här inne bråka om småsaker i skolan. Vi hittar säkert på saker som vi kan bråka om. Men en långsiktighet när det gäller de viktigaste och de mest grundläggande sakerna är vad det svenska skolsystemet behöver, inte en massa nya reformer.

Vi har även föreslagit att karensdagen ska tas bort för lärare och all personal i skolan. Alla som jobbar som lärare vet att när man jobbar som lärare är dessa kära barn ganska så snoriga vissa tider på året. Om man som lärare får en karensdag när man blir sjuk – en lärarlön är inte alltför stor att leva på – går man till skolan ändå och jobbar. Då smittar man sina kollegor och andra. Jag vet inte hur många lärarkollegor som har kommit in i fikarummet och hostat och sagt att de egentligen inte borde vara där. Nej, det borde de egentligen inte vara. Men man gör det ändå, eftersom man inte vill knuffa över allt ansvar på sina kollegor. Men vi föreslår att karensdagen tas bort för lärare och all personal i skolan.

Hur vill vi att skolan ska se ut? Jag tror väldigt mycket på att vi behöver ha ett samhälle som sitter ihop. Vi kan inte som i dag låta skolan och det övriga civilsamhället leva var för sig. Vi måste se till att koppla ihop dem. Det gör man med små och enkla medel som att se till att arbetslivsorienterad undervisning bedrivs. Vi ser till att företagen får komma in och berätta för skolorna vad de vill. Jag vet inte det. Det är flera år sedan jag jobbade som lärare, och jag har inte koll på exakt vad företagen vill i dag. Lärarutbildningen innehåller inte heller direkt några bra fortutbildningar när det gäller vad lärarna behöver och vad eleverna behöver. Just nu är lärarutbildningen mycket flexibel, och det är bra, därför att samhället är mycket flexibelt. Med tanke på att samhället är så flexibelt som det är vet vi i dag inte vad eleverna behöver kunna om tio år. Därför är det så otroligt viktigt att vi arbetar tillsammans med näringslivet, dit eleverna faktiskt ska.

Vad är skolan egentligen? Det är ganska många år av ett sätt att försöka lära sig hur man lär sig. Genom att ta till sig dessa saker och genom att ha kontakt med samhället vet man helt plötsligt varför man studerar.

Jag ska ta ett exempel. Jag var på ett studiebesök på ett företag med en elev i årskurs 5 eller 6. Helt plötsligt blev elevens ögon hur stora som helst. Han kom in på ett företag som han insåg att han ville jobba på. Han sa: Magistern, här vill jag jobba.

Prata inte med mig, sa jag. Prata med den som äger företaget. Det gjorde denna elev. Han gick fram och pratade med den person som ägde företaget. Ägaren av företaget talade om för eleven vad han skulle göra – att han skulle gå ut årskurs 9 med vissa betyg, att han skulle välja en viss gymnasieinriktning, att skulle ta körkort och att han skulle sommarjobba på företaget så mycket han kunde. Denna elev hade 100 procent motivation under resten av sin studietid.

Herr talman! Med detta sagt önskar jag alla lärarkollegor, alla rektorer, alla elever i Sverige och även mina kollegor i Riksdagshuset en schön jul.

I detta anförande instämde Crister Spets (SD).

Anf. 22 ERIK BENGTTZBOE (M) replik:

Herr talman! Jag får väl ta och tacka Stefan Jakobsson och Sverigedemokraterna för fikainbjudan. Jag tror dock inte att det Sveriges skolor behöver är fler fikapausar, utan jag tror att det som behövs är fler reformer för stärkt kunskap. Jag tror att det är där vi ska ta vår utgångspunkt. Om Sverigedemokraterna primärt är intresserade av att fika tror jag att det finns andra politiska partier man kan göra det tillsammans med och där man har större framgång just på fikafronten.

Den svenska skolan behöver reformer för att stärka kunskapsutvecklingen. En sådan reform vore att göra grundskolan tioårig genom att se till att förskoleklassen faktiskt blev den nya årskurs 1. Det är någonting denna riksdag har fattat beslut om ett flertal gånger tidigare, men där har Sverigedemokraterna bytt fot. Man har gått på den rödgröna regeringens linje och valt att i stället göra förskoleklassen obligatorisk.

Förskoleklassen faller därmed utanför de viktiga delarna av läroplanen och skollagen, vilket hade varit den stora fördelen med att inkorporera den i grundskolan. Då hade även pedagogiken kunnat användas hela vägen igenom. Vi vet också från modern forskning att elevernas syn på förskoleklassen är att den ger en känsla av att tvingas börja skolan två gånger.

I stället för att fika borde alltså Sverigedemokraterna kanske i stället fundera på hur stringent man är i sin politik och leverera reformer som faktiskt leder till ökad kunskapsutveckling.

Herr talman! Detta väcker också vissa andra frågor om hur Sverigedemokraterna egentligen ser på utbildningspolitiken. Man står i talarstolen och hävdar att mer pengar inte är lösningen, men den som läser Sverigedemokraternas budgetförslag ser att det handlar om mer pengar överallt. Det är småsatsningar överallt, på alltifrån att rusta upp skolgårdar till att finansiera skoluniformer till Sveriges elever. Detta är ett återkommande tema från Sverigedemokraterna, i utskott efter utskott och på område efter område: Pengar ska kastas på alla problem, helt enkelt. Det tvingar mig att ifrågasätta seriositeten i Sverigedemokraternas politik.

Anf. 23 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Fru talman! Om man har jobbat som lärare i ett system där det under en kort lärarkarriär har genomförts reformer fem gånger inser man ganska tidigt att det inte är mer ryckiga reformer vi behöver. I stället behöver vi en långsiktig politik.

Jag förstår att Erik Bengtzboe tycker att det är kul att göra sig lustig över detta med fikapauser, absolut, men det vi som politiker behöver göra är att faktiskt sätta oss ned och gemensamt komma överens om en långsiktig politik – precis som Finland gjorde. Jag tror att det var 1985, fru talman, som Finland bestämde sig för att det var dags att sluta bråka om skolan. Alla politiska partier satte sig ned, och sedan dess har man genomfört en halv reform. Under samma tid har Sverige genomfört fem stora reformer. Det är inte fler reformer vi behöver.

Huruvida man anser att vi har bytt fot eller inte beror nog på om man läser vad vi har skrivit från början. Vi är ju vågmästare i Sveriges riksdag, och av den anledningen kan vi ibland försöka tvinga fram olika steg från de olika partierna. Eftersom de olika partierna konsekvent väljer att inte tala med oss, oavsett hur bra politik vi har, och eftersom Moderaterna det senaste året har valt att kopiera extremt mycket av vår politik – konstant, hela tiden – och springa ifatt oss i olika ämnen är ju frågan: Varför inte sätta sig ned och tala om dessa frågor?

Nej, vi har inte bytt fot, Erik Bengtzboe. Om du läser exakt vad vi har skrivit från början ser du att vi stod i mitten i den här frågan. Regeringen låg någonstans långt ute på kanten, och Alliansen låg lite närmare oss just då. Därefter har regeringen närmat sig oss, och helt plötsligt var regeringens förslag närmare vårt originalförslag än vad Alliansens var. Då väljer vi att genomdriva den politik som ligger oss närmast om hjärtat och inte det Alliansen tycker. Om ni känner er svikna av det är det ert problem, inte mitt.

Anf. 24 ERIK BENG TZBOE (M) replik:

Fru talman! Ja, att svensk skola inte behöver ryckiga reformer utan långsiktiga spelregler är helt korrekt.

Det är just därför det är så anmärkningsvärt att Sverigedemokraterna inte ser bjälken i det egna ögat. Ett antal gånger stöder man i Sveriges riksdag en linje där förskoleklassen görs till en del av grundskolan, vilket innebär att det finns en politisk majoritet och att detta därmed skulle vara

möjligt. Sedan vänder man, backar och förändrar därmed förutsättningarna för alla Sveriges grundskolor. Det är inte ett seriöst sätt att bedriva politik.

Man kan absolut argumentera för att förändringar ska göras i steg, och man kan absolut argumentera för att det går att byta fot. Men att byta fot så ofta, så fort och så oseriöst som Sverigedemokraterna gör är helt enkelt inte något som bidrar till långsiktighet. Stefan Jakobsson säger detta i dag, fru talman. Vad han kommer att säga nästa vecka och vart detta då tar vägen får vi helt enkelt se.

Fru talman! Låt mig avslutningsvis konstatera den historielöshet jag tycker att Stefan Jakobsson gav uttryck för i sitt anförande i talarstolen. Han gav sken av att hot, våld och otrygghet är ett nytt problem i det svenska samhället, och det är helt enkelt inte korrekt. Det har absolut blivit en otryggare och mindre ordningsam situation på Sveriges skolor, men att ge sken av att hot, våld och till och med – i absolut värsta fall – dödsfall är något nytt är inte seriöst.

Det är i stället någonting som tyvärr går hand i hand med Sverigedemokraternas övergripande politiska agenda – att misstänkliggöra människor som kommer från andra länder och väljer att bosätta sig i Sverige. (Applåder)

Anf. 25 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Fru talman! Om Erik Bengtzboe, som ändå är en ganska duktig statistiker, hade läst Brås senaste rapport hade han vetat att alla brott utom egendomsbrott har ökat i Sverige de senaste tio åren. Jag välkomnar alltså att han läser statistiken.

Huruvida de människor som begår brotten har olika hårfärg, hudfärg eller ursprung har jag inte sagt ett ljud om, och jag tycker att det är väldigt tråkigt om vi ska ha den debatten här. Det har nämligen visat sig, senast i Aftonbladet och tidigare i Dagens Samhälle, att Sverigedemokraterna har fler utlandsfödda företrädare än Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och KD ute i kommuner och landsting. På så sätt känns det väldigt konstigt att vi över huvud taget ska diskutera detta i debatten. Man kan ljuga med hjälp av statistik, men i det här fallet ljuger den faktiskt inte.

Vad är det Sverigedemokraterna vill ha? Jo, vi vill ha mer pengar på rätt ställe och inte göra som i dag, det vill säga bara ösa in pengar i förhoppning om att det ska lösa problemen. Vi satsar i stället på specifika saker som vi vet ger effekt i det hela.

När det gäller att som sverigedemokrat bli kallad kappvändare och få höra att man byter åsikt fort vet jag inte vad jag ska säga. Det finns ett lustigt namn på Moderaterna som har med kopieringsapparater att göra och betyder att man byter fort, ofta och väldigt mycket – framför allt efter partiledarbytet. Jag hoppas att man inom Moderaterna själv vet vilken politik man just nu driver. Är det någonting Sverigedemokraterna står för är det konservatism, och vi står fast vid vår linje. Att det inte passar Alliansen eller regeringen är som sagt deras problem, inte vårt.

Med det skulle jag vilja önska även Erik Bengtzboe en god jul.

Anf. 26 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Fru talman! Det lackar mot jul. Jag tror att vi alla vet vilken hektisk period det är i många skolor, och jag vill uttrycka den beundran jag känner för det hårda arbete elever och lärare har gjort under det år som har gått.

Det handlar om att slutföra många av de projekt man har arbetat med och om olika prov, men det handlar i många skolor också om att öva inför lucia, julspel och så vidare. Det är alltså en period då elever får möjlighet att både diskutera kunskapsresultat och faktiskt ägna sig åt en hel del roliga saker, och det är viktigt att skolan på olika sätt ser hela eleven.

Detta är ett budgetbetänkande där vi har möjlighet att diskutera hela skolans område, och därför är det en viktig debatt. Den gäller alltifrån förskola till vuxenutbildning, högre utbildning och forskning. Jag ser det som oerhört viktigt att vi på olika sätt beskriver verkligheten som den är, med de utmaningar som finns och med de faktiska förslag som finns från de olika politiska partierna.

Jag vill redan från början nämna att Centerpartiet har ett särskilt yttrande i betänkandet. I och med att budgetramarna är satta sedan tidigare och vi inte har samma upplägg som regeringen i vårt budgetförslag väljer vi alltså att inte delta i beslutet.

Någonting jag uppskattar med regeringens budget men ändå är frustreerad över, om vi ska börja i den änden, är de specialdestinerade statsbidragen. Det är bra att man skriver att man ska göra någonting åt dem nästa år, men det är synd att man i årets budget inte har större förmåga att faktiskt motverka den ryckighet som finns i verksamheten på olika sätt.

Jag möter många kommunpolitiker som är oerhört frustrerade, och jag vet att regeringen också känner det. De olika statsbidragen söks beroende på hur populära de är, och man får inte möjlighet till samma som året innan. Det kan i stället minska med ända uppemot 90 procent jämfört med vad man tidigare hade till olika satsningar, inte minst inom elevhälsoområdet.

I det sammanhanget ska jag också säga att man inte enbart kan skylla på den ena eller den andra. Från den nationella nivån har vi alla, på olika sätt, velat vara kraftfulla i det politiska, och specialdestinerade statsbidrag har använts som en sådan kraftfull åtgärd. Men när vi nu ser hur det ser ut i verkligheten tycker jag att vi har ett gemensamt ansvar för att på olika sätt skapa långsiktighet för den svenska skolan så att den även fortsättningsvis ska kunna arbeta med det viktiga kvalitetsuppdrag som den har.

Det var med glädje vi tog emot den lilla förändring som hade skett i Pirls när man tittade på läsförmågan hos eleverna i årskurs 4 i den svenska skolan. Det är klart att vi vet att det är elever och lärare som på olika sätt har förtjänat det positiva omnämmandet när det gäller den förbättringen. Men vi som politiker behöver också fundera på hur vi fortsättningsvis kan ge ett stöd för att arbeta långsiktigt med denna kvalitetsutveckling.

Det finns några saker som jag tycker hotar tryggheten att arbeta långsiktigt. En sak är det fria skolvalet och den kritik som hela tiden finns. Denna riktar sig kanske inte just mot det fria skolvalet men mot ett ganska stort antal skolor, såväl mot förskolor som mot grundskolor och gymnasieskolor. Jag tänker på frågan om vinster i välfärden. Man tar ut en liten fråga, som faktiskt stör arbetet i många av dessa skolor på ett sätt som till slut även drabbar eleverna.

En annan fråga, som har nämnts tidigare i debatten, handlar om tioårig grundskola. Jag tycker att det är oerhört synd att man från regeringens sida inte vågade ta steget fullt ut och låta eleverna börja skolan en enda gång. I stället har man kvar detta mellanår, som i och för sig på ett antal ställen är riktigt bra och som inte skapar ett vakuum men väl ett mellansteg.

Jag vet att många är nöjda med sina egna barns förskoleklassverksamhet, men om vi tittar på den stora bilden märker vi att det tyvärr finns alltför många verksamheter som inte håller den kvalitet som man skulle förvänta sig av dem. Detta gör att kunskapsutvecklingen inte blir så bra som den borde vara.

I det senaste replikskiftet hörde vi en liten analys från Stefan Jakobsson om vem som hade förflyttat sig mot vem. Sverigedemokraterna var på något sätt den så kallade stabiliteten i mitten, medan de övriga partierna hade rört sig åt diverse håll. Jag skulle gärna diskutera detta vidare med Stefan Jakobsson vid tillfälle – nu är han tyvärr inte kvar i rummet.

En jätteviktig utmaning, som jag vet att vi har en gemensam syn på, handlar om lärarbristen. Vi har inte tillräckligt många legitimerade, behöriga lärare, och lärare kanske inte heller undervisar i de ämnen de har behörighet för.

Här skulle jag önska att det fanns ett större mod att på olika sätt fundera på saker och ting. Vad gör vi under de närmaste fem, sex eller sju åren när vi nu säger att det fattas 50 000–60 000 lärare? Vi vet att det kommer att ta ganska lång tid att komma till rätta med denna utmaning.

Vi har till exempel föreslagit att man frångår lärarlegitimationen. Detta beror inte på att vi inte tycker att lärarlegitimation är en viktig del av kvalitetsarbetet, utan det beror på att vi på olika sätt måste fundera igenom hur vi ska kunna skapa en hållbarhet. För de elever som går i skolan just nu kommer de närmaste sex sju åren att motsvara större delen av deras skoltid. Vi har därför ett särskilt ansvar för att fundera på dessa saker. Då får inte det bästa bli det godas fiende, så att vi inte förmår att ta ett antal steg på vägen för att stärka detta.

Jag ska väl säga att det också görs mycket. Teach for Sweden lyftes upp i debatten i går, och vi gör detsamma i dag i samband med satsningar i Centerpartiets budget. Från Centerpartiets sida kallar vi detta för kompetensutvecklingsgaranti, och vi ser stora likheter med professionsutvecklingsprogrammen i Skolkommissionens förslag. Dessa delar är viktiga för oss att kunna jobba vidare med.

En annan del som jag skulle vilja nämna, som jag ser som ett hot som påverkar skolan negativt, är att vi inte på riktigt allvar ser till att det är bra kvalitet i utbildningen för nyanlända. Vi ger inte fullt ut den tid som behövs.

Det låter bra när man säger att man har individuella studieplaner, men om dessa i alltför låg grad håller god kvalitet och har tillräcklig tidsomfattning innebär de inte någon bra början för unga människor som kommer till vårt land och ska lära sig språket och de andra saker som behövs för att de ska kunna komma igång med sin utveckling på ett bra sätt.

Vi har föreslagit någon form av intensivutbildning för att man på olika sätt ska kunna stärka detta.

Fru talman! Jag skulle vilja nämna det som har varit på tapeten på olika sätt och som har varit väldigt aktuellt, även om detta kanske är ett slarvigt uttryck. Det gäller metoo-uppropen.

Det är klart att dessa för skolans del har varit smärtsamma att läsa. Det har varit smärtsamt att som lärare läsa om elevers upplevelser – inte minst om elever som berättat för olika lärare och rektorer men inte blivit trodda eller tagna på allvar. Jag tror att vi alla bär med oss dessa berättelser.

Det handlar också om hur lärare har upplevt att de blivit behandlade av elever och om behandlingen elever emellan. Där är det oerhört viktigt att vi funderar på hur vi ska gå vidare.

Häromdagen hade jag ett samtal med Helene Hellmark Knutsson som hade med lärarutbildningarna att göra. Jag blev väldigt glad när ministern öppnade för att titta på lärarutbildningens olika delar när det gäller sex- och samlevnadsundervisning och värderingsfrågor samt när det gäller examensmålen. Man lovar inte att göra någonting, men det finns en öppning för att stärka det hela så att styrdokumentet blir så kraftfulla som de måste vara i detta sammanhang.

Det är viktigt att skolan är en trygg miljö. Den fruktansvärda nyhet vi nåddes av i går har redan nämnts här, så jag ska inte gå närmare in på detta. Det är klart att det är oerhört smärtsamt att fundera på allt som det innebär när det till och med blir så att en elevs liv tar slut under skoldagen. Inte minst är det smärtsamt för de lärare och elever som finns på samma skola, med tanke på den otrygghet som uppstår.

Här är det viktigt att elever och lärare får det stöd de behöver. Tack och lov är det väldigt sällan sådant här sker. Det har ju dock hänt förut, och det är viktigt att vi jobbar vidare med denna fråga.

Fru talman! Jag tänkte nu återkomma till något positivt apropå regeringens politik. Jag vet inte om jag får tillfälle att göra det senare under debatten, men jag vill tacka minister Anna Ekström för det som togs beslut om i går när det gäller det som hela riksdagen har ställt sig bakom i fråga om möjligheten till eftergymnasial utbildning för elever som gått särgymnasium eller liknande.

Detta ser jag som oerhört viktigt. Flera allianspartier har motionerat om det, och hela utskottet ställde sig bakom det. Jag vet att det här är en fråga som många olika partier har drivit. Det känns väldigt positivt att detta nu kommer, och jag ser fram emot möjligheten att utveckla det. Jag vet att ministern till exempel har tagit del av verksamheten vid SV Kulturcollege i Örebro. Det finns modeller som man ganska snabbt skulle kunna använda. Jag tackar som sagt för detta!

Avslutningsvis, fru talman, skulle jag vilja säga någonting om det som är viktigt för Centerpartiet när det gäller utbildning till jobb.

De satsningar som finns i vår budget omfattar bland annat satsningar på ung företagsamhet, för att på olika sätt koppla denna närmare näringslivet.

Det handlar också om satsningar på yrkeshögskolan. Makten ska även i fortsättningen vara så nära dem som beslutar om verksamheten som möjligt. Detta ser jag som en oerhört viktigt kvalitetsfaktor.

Det handlar vidare om kompetensförsörjning och om att elever får den vägledning och det stöd som de behöver. Därför handlar det om studie- och yrkesvägledarna och om satsningar på ledarskap.

Min förhoppning är att vi på olika sätt – både genom en kraftfull oppositionspolitik och, i ett antal frågor, tillsammans med regeringen – ska se till att vi förmår att stärka kvaliteten i den svenska skolan. Det är för elevernas skull som vi har dessa oerhört viktiga förslag på olika sätt att göra det.

Än en gång vill jag säga att vi inte deltar i beslutet men att vi har ett särskilt yttrande, där mycket mer av det som är vår politik finns beskrivet.

Avslutningsvis vill jag passa på att önska talmannen, mina utskottskolegor och – framför allt – alla elever och lärare i den svenska skolan ett riktigt skönt jullov!
(Applåder)

Prot. 2017/18:50
14 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 27 CHRISTER NYLANDER (L):

Fru talman! Även jag vill inleda med att uttrycka den bedrövelse jag känt när jag i samband med metoo läst berättelser från skolan och andra delar av samhället samt den bedrövelse jag kände när jag tog del av den tragiska händelse som inträffade i går – tyvärr har liknande händelser inträffat i svenska skolor vid tidigare tillfällen.

Skolan ska vara en plats man går till med glädje och kunskapstörst – inte med rädsla och förtvivlan.

Den här debatten handlar om hela utbildningsväsendet, från förskola till forskning.

Vi har ett särskilt yttrande, men vi deltar inte i beslutet. Låt mig ändå börja någonstans i mitten av hela utbildningssystemet, nämligen på siffran 18 600. Så många var de elever som i våras fick beskedet att de inte var behöriga till gymnasieskolan. Efter de nio år som de hade gått i grundskolan fick de beskedet att de inte hade skaffat sig de kunskaper som de behövde för att komma vidare till gymnasieskolan.

Om man tänker sig att det går 30 elever i varje klass är det 600 skolklasser fyllda av unga människor som är mitt i livet och som hoppas på att i glädje ge sig vidare, antingen till gymnasieskolan eller till arbetslivet, och ta del av livet på olika sätt. 600 klassrum fyllda med elever som inte lyckades med att få grundskolans kunskaper med sig tog sig inte in på gymnasieskolan.

Andelen behöriga har sjunkit de senaste åren, och det är kanske ett av de största bekymmer vi har just nu i svensk politik. Om man inte blir behörig i grundskolan – grundskolan heter ju grundskolan därför att den ska leverera grunden både kunskapsmässigt och på andra sätt – har man väldigt svårt att ta sig vidare till någonting annat. Man kommer inte in på gymnasiet, och man har svårt att ta sig vidare till arbetslivet. Man har också svårt att på andra sätt delta fullt ut i samhällslivet. Det är otroligt bekymmersamt att 18 600 elever möts av detta besked, och det bara i år.

Fru talman! Vi måste se till att varje människa får en ny chans, därefter en ny chans och sedan ännu en ny chans. Det är otroligt viktigt att klara de kunskaper som krävs för att komma in på gymnasiet, oavsett om man vill gå på gymnasiet eller inte, för grundskolan är som sagt grunden för mycket annat.

Vi måste se till att fler lyckas tidigt och klarar sig redan i grundskolan. Även om vi har skyddsnät som fångar upp senare måste vi se till att man verkligen klarar grundskolan. Då krävs ett tydligt fokus på kunskap, på arbetsro, på den enskilda elevens behov, möjlighet och förmåga och en tydlig signal från hela samhället att vi värderar skolan mycket högt.

Varje elev måste jobba så hårt som hon eller han kan. Varje vuxen människa, särskilt föräldrarna naturligtvis, måste också bidra. Alla måste säga: Detta med skolan är väldigt viktigt. Jag är beredd att hjälpa till på det sätt jag kan.

Det är klart att föräldrarna har ett särskilt ansvar. Men alla vuxna människor i samhället måste bidra till att uppvärdera skolan och fundera på hur de kan se till att fler lyckas i skolan, därför att inget är viktigare för vare sig den enskilde individen eller samhället som helhet.

Fru talman! Man måste starta tidigt. Därför är det viktigt att förskolan fungerar riktigt bra. Svensk förskola är riktigt bra, men fler bör gå i förskolan. Förskolan bör mer än i dag sikta in sig på att fler ska lära sig mer och få nosa lite grann på kunskaper i att läsa och skriva och på matematikens hemligheter. Vi behöver en inspektion som ser till att förskolan levererar det som man vill att den ska göra enligt läroplanen. Men vi måste också ha en skolstart vid sex års ålder, i stället för det mischmasch som regeringen nu håller på att införa.

Vi behöver en grundskola med mer tid. Det är för lite undervisningstid och för få lektioner i svensk skola. Det bör läggas in mer tid i framför allt det tidiga skedet, för det är så otroligt avgörande att man hänger med redan från början och får grundläggande kunskaper i att läsa, skriva och räkna så tidigt som det bara är möjligt.

Vi behöver mer ordning och reda i svensk skola, mer fokus på kunskap och mer stöd tidigt. Vi vet att ju tidigare man sätter in stödet, desto större chans är det att det gör nytta också senare.

Vi behöver ha en politik för förbättrad lärarutbildning och som gör det svårare att komma in på lärarutbildningen, för det är de bäst lämpade som ska dit, inte de som inte kommer in på andra program. Vi behöver ha högre antagningskrav till lärarutbildningen, högre status, högre lön, fortsatta karriärvägar men också fortbildning. Det är lustigt att det för ett så viktigt yrke som lärare, som är så fokuserat på kunskapsutveckling, inte finns en ordentlig fortbildningsplan. Något som verkligen har halkat efter i svensk skola sedan kommunaliseringen är nämligen synen på lärarna och deras status men också deras möjligheter till fortbildning.

Vi måste vara kreativa när det handlar om att locka fler människor till läraryrket. Vi måste vara kreativa på ett sätt som inte skadar kvaliteten, för vi ska ha de skickligaste lärarna och rektorerna. Rektorn måste få möjlighet att vara rektor, den pedagogiska ledaren. Och vi måste se till, fru talman, att nyanlända får en bättre chans än vad de får i dag.

Det är klart att många av dem som inte lyckats nå grundskolans kunskapskrav har kommit sent till Sverige. De som kommit tidigt till Sverige lyckas ganska bra. Men de som kommer senare i grundskoleåldern har lite svårare att hinna med, och det är inte så konstigt. Om jag hade kommit till en spansk grundskola när jag gick i sexan hade jag haft ganska svårt att hinna lyckas på de få år som var kvar. Därför måste det finnas möjlighet till längre skolgång, längre skolplikt och fler timmar men också resurser till ordentlig hjälp till de elever som kommer sent till grundskolan.

Gymnasiet måste bli mer flexibelt. Det måste vara större chans att få gå en lärlingsutbildning för dem som har lättare att lära sig på det sättet. Det är en väldigt bra väg vidare i yrkeslivet. Men det behövs också tydligare krav på högskolebehörighet. När gymnasiet inte levererar får det inte bli så att vi sänker kraven på högskolan. Det får inte bli så att vi successivt flyttar problemen uppåt i utbildningssystemet.

Jag är orolig, fru talman, för svensk högskola. Jag är orolig för att de bristande kunskaper som vi ser i grundskolan och gymnasiet kommer att

innebära att vi får en försämrad kvalitet i högskolan, att man möter problem med gymnasiet med att sänka kunskapskraven på högskolan och att regeringens fokus på kvantitet inte matchas av samma fokus på kvalitet. Det är en politik som lurar alla att göra på det sättet.

Det är också olyckligt, fru talman, ur högskoleperspektivet att regeringen inte vågar låta svenska högskolor jämföra sig med högskolor i likvärdiga länder runt om i Europa. Sverige borde vara med i den OECD-studie som görs på högskoleområdet, för vi vet vilken viktig effekt PISA, Timss och andra internationella studier av grundskolan har varit för svensk skolpolitik. Vi vet hur viktigt det har blivit med kunskapsprat och kunskapsfokus. Det har faktiskt börjat ge effekt i reformer när vi har mätt oss med andra i form av PISA, Timss och andra internationella undersökningar. Det behövs också på högskoleområdet. Sverige behöver matcha resten av världen när det gäller högskolepolitik, på samma sätt som Alliansen hade fokus på att vi skulle matcha resten av världen när det gällde grundskolan och gymnasiet och därmed genomförde många reformer för att stärka kvalitet och kunskapsfokus.

Det är dags, fru talman, att regeringen på allvar prioriterar kunskap och kvalitet i hela utbildningsväsendet, från förskola till forskning.

Skickliga lärare och rektorer, höga förväntningar, studiero i klassrummen, tydliga mål och ordentliga utvärderingar tror jag och Liberalerna att Sverige behöver mer av. Vi skriver om detta i vårt särskilda yttrande. Vi deltar inte i beslutet, eftersom vår budget har fallit i ett tidigare beslut.

Kunskap är biljetten till att lyckas vidare i livet och skapa sig den självständighet som det innebär att ha en reell utbildning men också ett bra jobb som man kan försörja sig själv på.

Varenda unge, fru talman, oavsett bakgrund, ska ha en chans att lära sig väldigt mycket. Det är på så sätt som man kan förverkliga sina drömmar.

(Applåder)

Anf. 28 ANNIKA ECLUND (KD):

Fru talman! Det finns hur mycket som helst att ta upp från Kristdemokraternas budgetmotion om skolan, men jag tänker fokusera på några områden som ligger oss och mig extra varmt om hjärtat. Det gäller elevhälsan, ett fungerande antimobbningsarbete, kompetensförsörjningen av rätt utbildade lärare och skolor med stora utmaningar.

Fru talman! Psykisk ohälsa ökar risken för att misslyckas i skolan. Det är viktigt att i ett tidigare skede än nu fånga upp barn som mår dåligt. Elevhälsans personal, rektor och lärare har ett stort och gemensamt ansvar för att fånga upp tidiga tecken på psykisk ohälsa och förebygga att den kommer att utvecklas framöver. Men var tredje grundskola och nästan varannan gymnasieskola får påpekanden från Skolinspektionen om brister som rör elevhälsan.

Enligt IVO, Inspektionen för vård och omsorg, förekommer det brister bland landets huvudmän när det gäller kännedom om vårdgivaransvaret för elevhälsan. Detta har varit ett problem under flera år, även om man har försökt att rätta till det. Vi kristdemokrater vill därför ge landstingen ett samlat uppdrag för hela barn- och ungdomshälsovården. Det innebär att

elevhälsan inte längre ska ha skolan som huvudman. Skolsköterskor, skol-läkare, skolkuratorer och skolpsykologer ska givetvis finnas ute i verksam-heterna men bör ha samma huvudman som övrig vårdpersonal för barn.

En samlad barn- och ungdomshälsa ska syfta till att öka tillgänglig-heten på vårdcentralerna, elevhälsan och barn- och ungdomspsykiatri, BUP. Den samlade barn- och ungdomshälsan ska ha ett nära samarbete med skolledningar, lärare, specialpedagoger och kommunens socialtjänst. Denna satsning ligger dock under utgiftsområde 9, det vill säga inom so-cialutskottets område.

Fru talman! Lärare och elever har rätt till en lugn, säker och trygg ar-betsmiljö. Skolhuvudmännen har huvudansvaret för skolmiljön, för att fö-rebygga och förhindra risker för olycksfall eller sjukdom och för att skapa en god miljö för lärande.

I detta ligger också arbetet mot mobbning. Det borde vara en självklar-het att alla elever ska känna sig trygga och uppskattade, men så är det inte. Ett ständigt pågående aktivt arbete mot mobbning i skolan ska vara en självklarhet.

Nyligen presenterade PISA en ny del av rapporten, som koncentrerar sig på elevers välbefinnande. Den visar att var sjätte svensk 15-åring säger sig ha blivit mobbad minst ett par gånger i månaden. Så kan vi inte ha det.

Här kan vi inte bara gå på känsla, utan det krävs att skolor använder sig av metoder för att hantera mobbning som är baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Kristdemokraterna menar att det ska vara obligatoriskt för skolhuvud-männen att enbart använda evidensbaserade antimobbningsprogram. Vi vill därför att Skolverket ska få i uppdrag att göra en uppföljning av den utvärdering av metoder mot mobbning som gjordes 2011. En rekomen-dation om vilka evidensbaserade program man kan använda bör tas fram. Berörda myndigheter behöver också kunna verkställa och följa upp att detta sker.

Fru talman! För att stödja språkutvecklingen och möjligheterna att nå kunskapsmålen hos nyanlända och andra elever med svenska som andra-språk föreslår vi kristdemokrater en kompetenssatsning för svensklärare inom svenska som andraspråk.

Skolor med många elever med svenska som andraspråk gynnas också av satsningen på karriärlärartjänster som Kristdemokraterna tillsammans med övriga allianspartier gjorde. En del av dessa tjänster ska riktas till ut-satta områden.

Asylsökande som är lite äldre försätts ofta i en lång väntan på hand-läggning av sin asylansökan med en lång tid av ovisshet och passivitet som följd. Vi ser därför behovet av att redan direkt på asylboendena ge under-visning i sfi och samhällsorientering till nyanlända som har fyllt 18 år. Detta kan vid beviljat uppehållstillstånd kraftigt korta etableringstiden, vil-ket är bra för både den enskilda människan och samhället i stort.

Fru talman! Alla barn och unga är olika. De elever som har behov av särskilt stöd har det bättre i en miljö med personal som är specialiserad på att ge anpassad pedagogik.

Därför anser vi att det är bättre att elever som behöver särskilt stöd får anpassad undervisning efter sina behov, både vad gäller gruppstorlek och lärares kompetens, i stället för att till varje pris integreras i den ordinarie klassundervisningen.

Vi vill därför låta elever med behov av särskilt stöd få en bättre anpassad klassrumsmiljö och undervisning av lärare med rätt utbildning i specialpedagogik.

Skollagen är tydlig med att alla elever ska få stöd och stimulans för att utvecklas så långt som möjligt. För att nå detta mål krävs att de elever som har de största behoven får hjälp och stöd av lärare som har den bästa kompetensen.

Så är det inte alltid i dag. Under lång tid har det varit brist på specialpedagoger och speciallärare, och många som jobbar som speciallärare har inte behörighet. Samtidigt har införandet av lärarlegitimation ökat kraven på att speciallärare har rätt utbildning.

Tillgången på utbildade specialpedagoger och speciallärare minskar fram till 2030. Kristdemokraterna anslår därför 230 miljoner kronor mer än regeringen till ett speciallärarlyft under 2018–2020.

Fru talman! Kristdemokraterna vill också skapa fler snabbare vägar in i läraryrket för lämpliga personer som har examen i ett relevant ämne eller som har yrkeskunskap. I dag är det möjligt att nå en lärarexamen genom en kompletterande pedagogisk utbildning på 90 högskolepoäng. Men vi menar att det är nödvändigt att förkorta den kompletterande pedagogiska utbildningen till enbart 60 högskolepoäng, motsvarande ett års heltidsstudier, plus praktik för att personer med tidigare erhållna ämneskunskaper snabbare ska kunna få en lärarexamen. Vi anser att fler än i dag bör kunna komma i fråga för en sådan kompletterande utbildning.

För att redan yrkesverksamma personer ska nå behörighet och legitimation som lärare finns satsningen Vidareutbildning av lärare som saknar lärarexamen, VAL. Utbildningen planeras med hänsyn till varje students tidigare utbildning och arbetslivserfarenhet och omfattar som mest 120 högskolepoäng.

Vi tror att de som saknar lärarutbildning men har provat på jobbet som lärare och vill vidareutbilda sig kommer att bli mycket bra lärare. Det är viktigt att skolan öppnas för människor som senare i livet vill bli lärare. För detta ändamål avsätter vi en rejäl summa i vår budget.

Kristdemokraterna har ett särskilt yttrande och står alltså inte bakom beslutet.

Jag önskar fru talmannen och mina kollegor i utbildningsutskottet god jul.

(Applåder)

Anf. 29 LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Det här är mandatperiodens sista budgetdebatt om utgiftsområde 16. Det har gått fort, tycker jag. Mycket har passerat, och både politik och politiker har prövats. Jag tänker också på den tragiska händelsen i går. Den vilar givetvis över oss alla, och tankarna går till de berörda.

På skolans område har Timss, PISA och Pirls överraskat oss positivt. Det är 20 000 fler som arbetar i skolan i dag, tre av fyra legitimerade lärare har fått del av statliga lönesatsningar och skolan har fått stora resurstillskott.

Att investera i kunskap och jämlikhet är att investera i vår gemensamma framtid. För mig som socialdemokrat finns det inget viktigare. Vi vet hur viktigt det är att satsa på utbildning, på ett samhälle som håller ihop där alla barn och unga känner framtidshopp och på en förskola som möter

alla barn och föräldrar och som ger alla barn en start på ett organiserat pedagogiskt lärande och en kunskapsgrund att stå på. Vi vet hur viktigt det är med vuxna som ser, som lyssnar och som förstår. Vi vet hur viktigt det är att vi har en skola som minskar klyftorna, inte ökar dem.

Stora satsningar har gjorts i syfte att i grunden börja förändra ledning, resurstilldelning och styrning i skolan.

Fru talman! Skolkommisionen, sammansatt av forskning, profession, näringsliv och huvudmän, avslutade sitt arbete före sommaren. De hade då ägnat två år åt att först göra ett gediget analysarbete och därefter enas om långsiktiga spelregler för i huvudsak grundskolan men med viss bäring även på gymnasieskolan. Kommissionen hade fria händer att lägga fram förslag som ökar målpuppfyllelsen och likvärdigheten.

De lyckades, garanterat efter många, långa och säkert svåra diskussioner, leverera en slutrapport, och i allt väsentligt var de eniga.

De menar att resursfördelningen måste förändras, att staten behöver bidra och att socioekonomiska variabler måste in för mer jämlika förutsättningar.

Här har regeringen reagerat och agerat snabbt med en kort remisstid för att stora resurstillskott med en annan resursfördelning ska gälla redan 2018.

Fru talman! Tyvärr återfinns inte samma satsning och insikt i någon av de borgerliga partiernas budgetmotioner. Jag är faktiskt lite överraskad. Varför lyssnar ni inte på forskning och profession?

Jag ska på förhand mota argumentet om att pengarna ligger på annat utgiftsområde eller kallas något annat. Hela poängen med kommissionens förslag är fördelningen och att de som har störst utmaningar får mest, att det på tre år växlas upp till 6 miljarder och att det är långsiktigt – inte att varje parti torgför sin egen idé.

För övrigt leder Centerpartiet Alliansens nedskärningar på utbildning, inklusive utbildningssatsningar på utgiftsområde 25, med minus 4,8 miljarder. Kristdemokraterna ligger lite efter med minus 3,1 miljarder och Moderaterna har minus 2 miljarder.

Vid sidan av budgetsatsningen är nog professionsprogrammen det som är mest konkret och som dessutom ligger närmast i tid. Björn Åstrand gör ett stort arbete parallellt med kommissionen så att vi tidigt i vår ska ha förslag på bordet, för kompetensutveckling, för tydlighet i karriärvägar, för att sätta förstelärare i ett sammanhang och för att försäkra oss om att läraryrket verkligen kan vara ett yrke i ständig förändring.

Nationell samling ska inte glömmas bort i sammanhanget – ett forum där professionen kan resonera och enas kring professionsnära frågor som är viktiga och där samsyn krävs men där besluten ska fattas i samklang med professionen och dess kunnande.

Fru talman! Samverkan för bästa skola är nästa viktiga satsning. Den är omfattande rent ekonomiskt men framför allt ett trendbrott i hur staten och Skolverket arbetar och i att politiken har tagit fingrarna ur syltburken och att åtgärder utgår från den enskilda skolans svårigheter.

Satsningen innebär att 600 miljoner kronor årligen används till över 120 skolor och huvudmän som har fått kritik i Skolinspektionens årliga granskning. Tillsammans med Skolverket gör skolan en analys, kommer fram till vilka insatser som är mest önskvärda och betydelsefulla och får

hjälp och stöd av forskning, specifik personal, utbildning, planer och pengar – skraddarsytt för den specifika skolan.

Jag själv, och säkert många i utskottet, har besökt ett antal berörda skolor, och det är idel positiva omdömen som möter en. Äntligen bidrar staten till en positiv skolutveckling. Nu lämnas man inte längre ensam med tillsynens kritik utan får hjälp och stöd i att vända utvecklingen. Det är en satsning som betyder mycket för de skolor som har det svårast och tuffast i att skapa trygghet och studiero och att nå kunskapsmålen. Detta är för mig en politik för en jämlik kunskapsskola.

Fru talman! När jag tillsammans med Moderaternas företrädare i denna debatt, Erik Bengtzboe, satt i Lärarförbundets morgonsoffa så sent som i förra veckan var vi eniga i vårt beröm av satsningen på samverkan för bästa skola. Det förvånar mig därför när jag kan konstatera att samma satsning helt saknas i Moderaternas budgetalternativ. I stället för att använda all den kunskap som finns och vända utvecklingen på skolor som fått kritik av Skolinspektionen – förbättra skolresultaten, öka tryggheten och ge elever det stöd de behöver – återkommer Moderaterna ständigt till att skolor som misslyckas ska stängas och till att fler karriärtjänster är lösningen på alla utmaningar för alla skolor.

Jag tycker att det är svårt att förstå varför Moderaterna stryker en, som Bengtzboe själv menade, framgångsrik satsning för att öka jämlikheten mellan skolor och dessutom tar bort Skolkommissionens förslag om viktat tillskott till skolan. Det är synd att just jämlikhetssatsningar helt enkelt inte verkar få plats i Moderaternas budgetförslag.

Fru talman! Stora tillskott har skett till skolan: till lärarlöner, speciallärare, specialpedagoger, läsluft och matematiklyft. Det är miljarder till tidiga insatser, ökade resurser till fritidshemmen och elevhälsan och – icke att förglömma – 93 000 platser på YH, yrkesvux, folkhögskolor, universitet och högskolor. Statsråden Anna Ekström och Helene Hellmark Knutson deltar båda i debatten, så jag kommer inte att tala ytterligare om deras respektive områden.

Men när nu välfärden prioriteras före skattesänkningar är vi angelägna om att skattemedel avsedda för skolan – för elever och lärare – stannar i skolan. Det är inte rimligt att lärare betalar vinstuttag med lägre löner eller att vinstuttagen sker på bekostnad av stöd till eleverna.

Vinst som drivkraft på en marknad där huvudmän konkurrerar om elever och där betygsinflation kommit att framställa skolan som framgångsrik hjälper inte till att åstadkomma en jämlik kunskapsskola. Det kommer en proposition i mars, och jag ser fram emot att då få debattera och diskutera denna fråga ordentligt.

Fru talman! Satsningar på en jämlik kunskapsskola där det råder trygghet och studiero, en sammanhållen skola där elever möts, där åsikter bryts och där alla ges en andra chans, är motsatsen till Sverigedemokraternas politik.

Efter sju år i riksdagen har Sverigedemokraterna fortfarande inte lyckats mejsla fram en sammanhängande skolpolitik. Förslag som i ord beskrivs som satsningar återfinns inte med faktiska resurstillskott i deras budgetmotion. Antingen är förslagen underfinansierade, eller också har de räknat fel.

Tydligt är i alla fall att Sverigedemokraterna vill segregera skolsystemet genom nyanlända i förberedelseskolor, stökiga elever i jour-skolor,

Prot. 2017/18:50
14 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

misstänkta elever i pliktskolor, yrkeselever i tvååriga program och nivå-gruppering med särskilda betyg för svagpresterande elever redan från årskurs 4.

SD skär dessutom ned 800 miljoner kronor årligen på lärarlöner, 9 miljarder på kommunerna och på de lågstadiemiljarder som möjliggör mer personal på lågstadiet och i förskoleklassen.

Fru talman! Jag vill avsluta med att tala om de metoo-kampanjer som vi har tagit del av från skolans värld – skolan, som är en spegling av samhället. Trots att det är barn och unga som borde vara oförstörda av nedärvda könsmonster, stereotyper och fördomar frodas ojämställdhet, och det förekommer både kränkningar och sexuella trakasserier även i skolan. Detta är helt oacceptabelt, vilket också förmedlades av Utbildningsdepartementets samtliga statsråd när de i tisdags besökte utbildningsutskottet.

Låt mig understryka vad statsråden sa, vad Skolverkets generaldirektör sagt och vad läroplanen tydligt uttrycker. Skolans uppdrag är dubbelt. Det handlar om att eleven ska nå kunskapsmålen, men det handlar också om värdegrundsuppdraget. Skolan är ingen neutral plats utan har till uppgift att förmedla de normer och värden som vårt samhälle vilar på. Det är ett uppdrag som blir uppenbart kopplat till den pågående debatten. Värdegrundsarbetet är grundläggande för att skapa trygghet och studiero, och i längden avgör det hur dagens unga rustas för vuxenliv, familjeliv och arbetsliv och för att vara demokratiska, respektfulla samhällsmedborgare.

Grundskolan och gymnasieskolan har därför som mål att varje elev

- ”kan göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter,
- respekterar andra människors egenvärde,
- tar avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling, samt medverkar till att hjälpa andra människor,
- kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen”.

Skollagen och samtliga läroplaner uttrycker tydligt att förskolan och skolan har ett uppdrag att motverka traditionella könsmonster och att alla som arbetar i förskolan och skolan ska ge möjlighet för alla elever och barn att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån kön. Jämställdhet som grundläggande demokratiskt värde ska både gestaltas och förmedlas.

Fru talman! Att ifrågasätta genuspedagoger, mångfaldsarbete och anti-mobbningsprojekt är helt enkelt inte att hänga med sin tid, utan det är att bortse från mål som riksdagen tydligt har satt upp.

Värdegrundsarbetet måste uppvärderas, men inte på bekostnad av kunskapsuppdraget. Vi måste påminna oss om att de förutsätter varandra. Skolans uppdrag att forma normer och värden kräver mer resurser, inte mindre, till löner, till mer personal, till elevhälsa och till en god arbetsmiljö. Fritidshemmens viktiga pedagogik behöver mer uttalat bli en del av skoldagen.

Kanske viktigast av allt är att alla elever har rätt att möta behöriga lärare som har tid för varje elev – vuxna som förstår. Och alla lärare har rätt

till en engagerad, tydlig och målmedveten chef. För, fru talman, möten mellan människor går inte att regissera. De blir just så bra som vi ger dem förutsättningar att bli.

(Applåder)

I detta anförande instämde Roza Güclü Hedin (S) och Elisabet Knutsson (MP).

Anf. 30 ERIK BENG TZBOE (M) replik:

Fru talman! Tack, Lena Hallengren, för anförandet!

Jag har ett par korta påpekanden som nog är berättigade att göra med tanke på Lena Hallengrens uppenbart förskrivna anförande, som kanske inte riktigt tar hänsyn till det som sagts i talarstolen tidigare.

Moderaternas budgetförslag innehåller lite drygt 6 miljarder mer än Socialdemokraternas till skolan under den kommande budgetperioden med start i år, trots att vi inte bygger ut tomma platser på högskolan, vilket Socialdemokraterna verkar tycka är en form av sport att tävla i.

Som jag nämnde i mitt anförande är Samverkan för bästa skola ett utmärkt exempel på att staten bättre kan stötta och hjälpa huvudmännen att komma till rätta med de problem och utmaningar de har av olika anledningar. Det är precis detta vi bygger på i vårt kunskapskontrakt. Där ser vi till att resurserna inte bara fokuseras till de skolor som behöver det mest, vilket även Samverkan för bästa skola gör. Vi ser också till att detta blir något som vi kan påtvinga skolor som inte levererar och som huvudmännen inte har möjlighet att säga nej till. Därigenom samlar vi och börjar vi dessutom i större utsträckning fokusera de särskilda statsbidragen, vilket Socialdemokraterna och regeringen säger att man vill göra någon gång i framtiden men som man faktiskt inte tar tag i.

Allt detta vet självfallet både Lena Hallengren och Socialdemokraterna, men högt tonläge är ändå den svansföring man väljer. Det kan jag tycka är tråkigt. Som konstaterades i ett tidigare replikskifte är politik mer än att fika. Politik är också mer än retorik. Det kanske är så att regeringsbärande partier borde fokusera mer på att genomföra reformer än på att stå och skarva och slarva om oppositionens politik. Jag tycker faktiskt att denna kammare förtjänar bättre.

Anf. 31 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Tack för repliken, Erik Bengtzboe! Budgeten är känd sedan ganska lång tid, så det är både klokt och möjligt att förbereda sig inför de här debatterna. Men det är de facto så, Erik Bengtzboe, att om du lägger ihop utgiftsområdena 15 och 16 och det som ligger på utbildningspolitiken på både utgiftsområde 17 och 25, där det är helt klart relevant, återstår ändå minus 2 miljarder med Moderaternas politik. Det är ett faktum. Det kan vi möjligen slåss om över en fika, vad vet jag.

Jag kan inte låta bli att fråga, trots att det är Erik Bengtzboe som har begärt replik, vad som är skälet till att ta bort satsningen Samverkan för bästa skola? Vad är skälet till att Skolkommisionen inte följs upp i Moderaternas budgetalternativ? På vilket sätt visar man tilltro till och respekt för professionens gedigna kunskap och för det arbete som har bedrivits? I Skolkommisionens sammanhang har man gjort det tillsammans med huvudmän, med näringsliv och med forskning. Det blir oerhört svårt att föra

Prot. 2017/18:50
14 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

en politik grundad på vad vi vet och att försöka göra detta på ett långsiktigt sätt om vi inte har någonting att hålla fast vid.

Jag må ha varit lite naiv, men jag hade hoppats och trott att Skolkommissionen och dess resonemang skulle vara en utgångspunkt för oss alla, naturligtvis med lite olika infallsvinklar. Men ni vill alltså drastiskt ta bort pengarna och tycker inte att vi behöver denna typ av tillskott och en annan fördelning som gör att resurserna fördelas efter behov på vad man ändå får säga är ett ganska avancerat sätt.

Anf. 32 ERIK BENGTTZBOE (M) replik:

Fru talman! När OECD var i Sverige och gjorde sin stora genomlysning efter de problem som man kan konstatera har kantat svensk utbildningspolitik under 90-talet och även under början av 2000-talet var man oerhört tydlig med att det finns *en* styrka i det svenska skolpolitiska systemet. Det är att man historiskt sett har haft en sammanhållning där man har lyckats att samstämmigt från politiken genomföra reformer. Det har funnits en stor uppbackning kring hur utbildningspolitiken ska utvecklas, och det har funnits en stor uppbackning kring värdet av svensk utbildningspolitik och hur man vill att den ska se ut.

Jag tycker att det är tråkigt om vi ska lämna detta bakom oss för att regeringen i sin iver att släta över bristen på reformer väljer att ägna sig åt den typ av plakatpolitik som man ibland för fram i den här talarstolen.

Lena Hallengren är mycket väl medveten om att vi har stora utmaningar med tomma stolar på högskolan. Vi har sett att myndighetskapitalet på universiteten har vuxit något enormt. 40 procent av de investeringar som regeringen påstår sig ha gjort är pengar som inte har kommit till glädje. Lena Hallengren vet mycket väl att när det kommer till satsningarna på skola och utbildning ligger Moderaterna före Socialdemokraterna när man lägger ihop utgiftsområdena. Vi kan plocka fram alla siffror i efterhand om det önskas.

Stora delar av det som Skolkommissionen har föreslagit är absolut intressant att titta vidare på. Det är också därför regeringen har tillsatt utredningar för att fortsatt göra detta framåt. Men innan dessa utredningar har landat är det svårt att ge regeringen en blankocheck för vad som ska föreslås. Så bedriver man inte seriös politik, utan man tar hänsyn till det som faktiskt ligger på bordet och inte bara till goda intentioner.

Anf. 33 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Det handlar inte om att ge något carte blanche – absolut inte. Men det som i dag finns i budgeten och som också hann remitteras innan den skrevs är ett tillskott till våra skolor och kommuner – inte på basis av ett visst antal elever utan utifrån de förutsättningar som finns som ett av de steg som Skolkommissionen föreslog.

Jag tycker att det är väldigt synd att Erik Bengtzboe från Moderaterna så benhårt står fast vid att denna satsning inte behövs. Jag tror att det vi behöver ta på allvar, på tal om OECD, är just det faktum att ojämlikheten ökar. Vi har absolut haft problem också med våra kunskapsresultat, och vi tar tag i detta. Men ojämlikheten är ingenting vi kan vifta bort, utan det behövs konkreta insatser som har syftet att ge mer jämlika förutsättningar för skolor, lärare och rektorer att lyckas med sitt gemensamma uppdrag.

Jag vill påstå att vi inte gör detta utan Samverkan för bästa skola och utan att verkligen seriöst diskutera Skolkommissionen och fundera över resursfördelningen.

Sedan ser jag naturligtvis fram emot att Erik Bengtzboe lämnar över till mig de satsningar som inte går att utläsa av budgeten och inte heller av budgetbetänkandet, som tvärtom visar att Moderaterna lägger mindre än vad regeringen gör. Jag måste dock säga att jag hade kunnat leva också med detta om Moderaterna också hade bidragit i de områden där det handlar om att göra skolan mer jämlik, för det förtjänar alla elever.

Anf. 34 ELISABET KNUTSSON (MP):

Fru talman! Varje elev ska såklart känna sig trygg i skolan. Det som hände i Enskede i går får inte hända. Det är en stor tragedi, och mina tankar går till dem som har drabbats av denna stora sorg.

Fru talman! Men det finns glädjeämnen också. I höstas var jag ute på de båda högstadieskolorna i min hemkommun. Det var i samband med kampanjen 100 million Free Safe Educated, en världsomspännande kampanj som lyfter frågan om de unga runt om på jorden i dag som inte får möjlighet att gå i skolan.

En absolut sanning – nästan i alla fall – är att alla barn som inte får möjlighet att utbilda sig alltid kommer att leva i fattigdom och utsatthet. Om man inte får chansen att gå i skolan är det svårt att ta sig bort från gata, soptipp eller andra miljöer som inte är positiva. Utbildning är demokratins fundament. Utan kunskap kan man inte ställa några krav.

Under den dag jag var på högstadieskolorna hade jag ynnesten att träffa så många kloka unga människor och samtala om skolan, livet och mycket däremellan. Jag fick bra samtal med många vuxna i skolan, lärare, assistenter och rektorer, om hur vårt utbildningsnät i Sverige är uppbyggt och tankar kring det – både bra och dåliga. Det blev en sådan där dag som jag har lagt i min mapp där det står Strålande, bra och otroligt lärorikt.

Det är viktigt att se allt det fantastiska arbete som görs ute i skolorna, att prata om det och att lyfta upp det. Vi ska försöka ge skolan den positiva input som den också behöver för att kunna göra ett bra jobb, för att lärare ska känna sig starka och för att unga ska känna sig sedda och känna att det är meningsfullt att gå i skolan. De ska känna att det är en bra skola som de går i och att de därför säkert lär sig någonting. Om vi alltför ofta säger att skolan är dålig är det lite svårare för elever att känna att de behöver gå dit.

I dag är vi här i kammaren för att debattera skolan, som på många sätt är den allra viktigaste posten i statsbudgeten. Utan skola och utbildning faller ju på något sätt resten av samhället samman. Skolan har en otroligt viktig roll. Den ska hålla ihop ett land och ge varje ung individ en bra start i livet. Därför är jag otroligt stolt och glad över allt vi hittills har gjort för att utveckla och förbättra vårt skolväsen.

Regeringen har prioriterat skolan i budget efter budget, och vi ser nu resultaten i PISA, Pirls och i betygsstatistiken. Vi ser också hur fler söker sig till läraryrket och får högre lön för sitt arbete och en ökad personaltätthet i förskola och lågstadium.

Det är viktigt att vi gör skolan till en attraktiv arbetsplats för fler lärare, som kan återvända och skaffa sig påbyggnad på en universitets- eller yrkesutbildning.

Prot. 2017/18:50
14 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Det finns fortfarande många stora utmaningar som ligger framför oss, och det är långt kvar innan vi kan säga att vi har en skola som tillvaratar varje elevs behov. För att kunna göra ytterligare förbättringar som bär framåt måste vi göra en grundlig analys av de utmaningar vi står inför.

Därför är jag glad över att vi har kommit i land med Skolkommissionen, som har samlat forskning och profession i det mest genomgripande reformarbetet för den svenska skolan på flera decennier. Genom Skolkommissionen har vi fått ett väl underbyggt underlag till hur vi ska arbeta vidare inom politiken. Bilden av utmaningen framåt är glasklar: Ska vi nå fortsatt förbättrade skolresultat måste ojämlikheten brytas.

Det går inte att överskatta hur viktig skolan är för samhället och hur viktig skolan är för varje enskilt barn. Vi har i skolan flera fantastiska professioner som jobbar och sliter varje dag och som har elevernas kunskapsresa i högsätet. Det är pedagogerna, elevvårdsteamet och många andra vuxna som bildar ett nätverk runt eleven, ett nätverk som är särskilt viktigt för elever som inte har stöd i sitt lärande hemifrån.

Som effekt av 90-talskrisen gick lärartätheten i grundskolan ned med upp till 20 procent. Den besparingen får vi betala dyrt för när ojämlikheten i skolan ökar. Att inte ta till vara varje barns möjlighet att lära och utvecklas fullt ut både socialt och vad gäller kunskap är i förlängningen att inte ge hen möjlighet att få det arbete som både hen och samhället behöver. Med bara en förgymnasial utbildning har man betydligt svårare att ta sig in på arbetsmarknaden. Men det högsta priset betalar givetvis eleven, som får sin framtid bestämd utifrån föräldrarnas utbildningsnivå, inte den egna förmågan.

Fru talman! Vi försöker återuppbygga jämlikheten i det svenska skolsystemet. Var man bor och vilken skola man går på ska inte begränsa ens framtid. Det är ens ansträngningar i skolan som ska avgöra ens chanser i livet. Vi gör detta med en tydlig, stark och långsiktig resursförstärkning i svensk skola, där resurser viktas mer till de skolor och elever som behöver dem bäst. För de skolor där behovet är som störst innebär detta upp till 25 procents ökning av medlen till undervisning och elevhälsa.

Stödet kan exempelvis gå till mindre klasser för de yngre eleverna, fler anställda inom undervisning och elevhälsa, avlastning för lärare, högre lärarlöner eller utökad kompetensutveckling för lärare. Med denna förstärkning kommer vi upp i OECD-snittet vad gäller de resurser som tillförs skolans kärna: undervisning och elevhälsa.

Fru talman! Vi kan inte slå oss till ro med att konstatera att skolan speglar samhället. Skolan formar också samhället.

Som miljöpartist har jag en jämlik skola som en av mina absoluta hjärtefrågor. Vi visar nu att vi är beredda att göra den prioritering som profession och forskning efterlyser, där staten ska återta ett ansvar för likvärdighet i skolsystemet.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.
(Applåder)

Anf. 35 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Elisabet Knutsson för anförandet. Elisabet Knutsson tillhör samma parti som utbildningsministern, men han finns inte i kammaren, så jag tänkte passa på att ställa en del frågor till henne kopplat

till Miljöpartiets utbildningspolitik, även om det gäller sådant som hon valde att inte ta upp i sitt anförande.

Vi hade en genomgång i utskottet för inte så jättelänge sedan gällande de riktade statsbidragen, som enligt Riksrevisionen på olika sätt har bidragit till minskad likvärdighet. Då blir frågan hur Elisabet Knutsson tänker när man inte rör de riktade statsbidragen. Ni lyfter ju de här satsningarna, som givetvis var viktiga att göra. Men när det gäller de riktade statsbidragen: Ni har nu lagt fram mandatperiodens sista budget och har haft ett antal budgetar på er. Jag tror inte att den här problemställningen har varit okänd tidigare heller. Därför skulle jag vilja ställa frågan varför Miljöpartiet i regering väljer att låta de specialdestinerade statsbidragen vara kvar på det här sättet, när man vet att de inte bidrar till att öka likvärdigheten.

Anf. 36 ELISABET KNUTSSON (MP) replik:

Fru talman! Det finns alltid problem med riktade statsbidrag. Vi vet att de inte alltid är så träffsäkra. Ibland hamnar de fel. Det är alltid ett bekymmer man har – hur snävt ska man göra ett riktat statsbidrag? Det är alltid olyckligt när det inte hamnar där det är avsett att hamna. Men tyvärr är det inte så att vi åker ut med pengapåsen till var och en. Ibland hamnar det fel, och det är olyckligt.

Anf. 37 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Elisabet Knutsson för svaret.

Jag tänker också på en annan del som har varit väldigt tydlig. Under alliansregeringens år hade Miljöpartiet en företrädare i utskottet som med emfas hävdade att vi hela tiden sprang åt fel håll med Jan Björklund som utbildningsminister. Gustav Fridolin sa också ganska tidigt att det inte skulle ta så lång tid att ändra på det som hade varit fel.

Men när man nu tittar på karriärtjänster i utanförskapsområden och annat som regeringen har drivit ser man att det påminner väldigt mycket om sådant som alliansregeringen initierade. Det gäller bland annat hur man stöttar dem. Jag har tidigare berömt Samverkan för bästa skola, men det fanns ju ett embryo till det redan tidigare på Skolverket.

Är inte egentligen bilden lite felaktig? Har vi inte en ganska stor samsyn vad gäller den delen av utvecklingen? Det handlar inte minst om hur man stöttar utanförskapsområden, till exempel nu med förslaget om karriärtjänster. Miljöpartiets tidigare retorik om att vi sprang åt fel håll kanske inte riktigt stämde med verkligheten. Det är snarare så att vi har ganska stor samsyn om vad man behöver göra för de mest utsatta områdena.

Anf. 38 ELISABET KNUTSSON (MP) replik:

Fru talman! Ja, jag tycker att vi har en samsyn, och den samsynen har vi väl utvecklat under mandatperioden.

Varje regering lägger fram förslag. Om det sedan kommer en ny regering finns det ingen anledning för den att sopa undan allt som den tidigare regeringen har gjort. Man plockar så att säga russin ur kakan och vidareutvecklar eller förändrar dem på ett sådant sätt att de går in i ens egen politik. Om det finns ett förslag som man kan omforma skulle det vara dumdrigt att sätta sig ned och börja om igen.

Prot. 2017/18:50
14 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 39 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Som flera tidigare talare vill jag ta upp den tragiska och sorgliga händelsen i Enskede. Strax före debatten fick reda på att det är fråga om en person som jag har träffat ett antal gånger. Den elev som blev mördad på skolan i Enskede hette Mahmoud och var en av aktivisterna i sittmanifestationen som handlade om en human flyktingpolitik och stopp för utvisningarna till Afghanistan. Jag vill passa på att sända styrka, kärlek och stöd till hans vänner. Tyvärr har han ingen familj i Sverige, men till hans bekanta och vänner vill jag i alla fall skicka allt stöd och all kärlek jag kan.

Jag vill gå in på en annan fråga som har berört och upprört många av oss den senaste tiden. Det handlar om hashtaggen #metoo. Den kan och ska ses som en revolution, en nödvändig revolution när det gäller att synliggöra och bekämpa de strukturella problem som finns i fråga om jämställdhet.

Vi har hört många historier från skolan och till och med förskolan om hur flickor får lära sig att när en pojke jagar eller slår en betyder det att pojken tycker om en lite extra mycket; ni vet det där man har fått höra om att kärlek alltid börjar med bråk. Sexuellt ofredande, när en kille tar en tjej mellan benen eller på bröstet, förklaras bort med att killen är barnslig, omogen eller inte har förstått sin handling. Och det finns alltför många fall där män vars övergrepp når rättssalen behandlas på samma sätt – som om de inte förstod, som om de var dumma i huvudet.

Alla måste gå i skolan. Därför är det viktigt att skolorna tar tag i det förebyggande och åtgärdande arbetet mot sexuella trakasserier och sexuellt våld. Skolan är dessutom en av de vanligaste platserna där unga tjejer utsätts för sexuella trakasserier. Därför bör Skolverket och Skolinspektionen jobba mer riktat med arbetet mot sexuella trakasserier.

Jag är glad att statsråden och utbildningsministern var hos oss i veckan och pratade om just de frågorna. Jag upplever att det ändå finns en stor samsyn i fråga om att det behöver göras något extra.

I dag har Skolverket stödmaterial för arbetet med värdegrund. Där inkluderas sexuella trakasserier. Frågan är hur effektivt det är, när många verksamma inom skolområdet vittnar om att sexuella trakasserier är så pass normaliserat som det är. Vi ser ett behov av att prioritera det arbetet och att inte inkludera det enbart i värdegrundsarbetet som en kränkning bland många.

I Friendsrapporten från 2017 beskriver organisationen att de har mött flera elever och lärare som är så vana vid sexuella trakasserier att de ser det som en del av vardagen och att det helt enkelt är så killar och tjejer beter sig mot varandra. Vi vill att Skolverket får i uppdrag att ta fram ännu ett stödmaterial, specifikt för att motverka förekomsten av sexuella trakasserier, och att Skolinspektionen får i uppdrag att kartlägga och utreda skolornas arbete mot sexuella trakasserier.

Skolan, men även förskolan, har en viktig roll när det gäller att bryta dessa destruktiva könsnormer. Det ligger i deras uppdrag redan i dag. Dessvärre visar det sig att skolan och förskolan snarare konserverar gamla könsrollsmönster i mångt och mycket. Därför anser vi att all personal i skola och förskola ska ha genuskompetens och genomgå utbildning om sexuella trakasserier.

Sex- och samlevnadsundervisningen har i många år visat sig vara undermålig, och lärare saknar tillräcklig kompetens. För att undervisningen inte bara ska bli teknisk bör ämnet vara integrerat även i andra ämnen, såsom naturkunskap, samhällskunskap, svenska samt idrott och hälsa. Därför bör lärarutbildningen i dessa ämnen också innehålla sex- och samlevnads-kunskap.

Genom kampanjen metoo har vi fått se strukturerna bakom sexuella trakasserier och övergrepp avslöjas. Men den här gången måste vi se till att förändringen sker även i klassrummen och i vardagen.

Jag vill gå vidare och tala om en av Vänsterpartiets huvudfrågor. Det handlar om vinstjakten, det fria skolvalet och huvudmannaskapet för den svenska skolan.

För exakt en vecka sedan meddelade friskolan Vittra Sjöstaden, en F–9-skola i Hammarby Sjöstad, att skolan läggs ned. Det är en skola som ägs av Academedia, som i sin tur ägs av ett riskkapitalbolag, som i sin tur har börsnoterat bolaget. Bolaget är Sveriges mest vinstdrivande skolföretag. Och man lägger ned skolan på grund av bristande elevunderlag, menar man.

Trots enorma vinster inom koncernen tvingas nu elever att söka sig till andra skolor inom koncernen i andra områden eller till andra skolor, om de vill det. Det här är inte hållbart. Och svensk skola har inte alltid sett ut på det här sättet.

Vi fick ännu en rapport i veckan, från två lärare som jag själv har träffat på en konferens med LO, Lärarnas Riksförbund och Lärarförbundet om att ge alla elever samma förutsättning. Det var rubriken. De två lärarna är engagerade mot just vinstjakten som deras arbetsgivare har bedrivit under lång tid. Lärarna blev avskedade från sina arbeten tre dagar efter konferensen, med hänvisning till: ingenting. Men alla på skolan – alla elever och all personal – vet och vittnar om att det handlar om deras kamp mot vinstjakten, som de för på sin fritid. Det är anledningen till att Academedia har sparkat lärarna. De har jobbat i 16 respektive 9 år i den svenska skolan, om jag inte minns fel, och har kämpat för att alla elever ska ha rätt till en jämlik och likvärdig utbildning.

Det är inte acceptabelt att Sveriges riksdag och invånare i landet går med på att fortsätta ha experimentverkstad med svensk skola, att fortsätta med Jan Björklunds experiment med privatiseringar och att tillåta bolag att bokstavligen handla med barn på börsen. Det är inte acceptabelt att skolor läggs ned på grund av att bolagen vill vara ekonomiskt lönsamma. Det är inte okej att man, trots enorma vinster, ger sin personal lägre löner i snitt än de kommunala skolorna gör. På Academedia handlar det om över 2 500 kronor i snitt per månad i lägre lön.

I slutänden handlar dessa frågor om vinster, det fria skolvalet och huvudmannaskapet om någonting annat. Det handlar om vilken sorts skola och därmed vilken sorts framtid vi vill ha i vårt land. Vill vi ha en framtid där elever från olika socioekonomiska bakgrunder inte längre möts i skolan? Eller vill vi ha ett samhälle där elever kan mötas oavsett om man är barn till en person som tillhör en högre socioekonomisk klass i samhället eller inte? Jag väljer det senare. Jag och Vänsterpartiet strävar efter att vi ska en skola som ser till att barn med olika bakgrunder möts och att man utvecklas tillsammans och utvecklar varandra.

I Sverigedemokraternas budget – talespersonen är inte här och kan alltså inte svara för sig, men det brukar inte flyktingar vara heller när Sverigedemokraterna talar om dem – är det bland annat

- 1,3 miljarder kronor minus när det gäller de anställda på lågstadiet
- 2,7 miljarder kronor minus när det gäller lärarlöner
- 9 miljoner kronor minus till Konstfack
- 10 miljoner kronor minus till Musikhögskolan
- 20 miljoner kronor minus till forskning via Vetenskapsrådet
- 2 miljoner kronor minus till sameskolorna
- 50 miljoner kronor minus till stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling.

Är det det som Alliansen kan tänka sig att kanske få stöd av efter nästa val? Blir en röst på allianspartierna kanske en röst på dessa minusposter? I ärlighetens namn har vi inte fått något tydligt besked om hur en sådan regering skulle se ut och om Alliansen kan tänka sig att få stöd av Sverigedemokraterna.

Om vi går vidare till Centerpartiets och Moderaternas budgetar ser man snabbt en röd tråd. De nedskärningar som Sverigedemokraterna gör gör även vissa allianspartier i mångt och mycket i sina egna budgetar. Centerpartiet vill minska med bland annat 3,7 miljarder kronor inom det här utgiftsområdet. Moderaterna vill minska med ungefär 2,6 miljarder kronor.

Vänsterpartiet ser det inte riktigt på det sättet. Vår vision går ut på att ha en jämlik och likvärdig skola. Även om budgeten inte löser alla problem i svensk skola är vi nöjda, stolta och glada över att vi tillsammans med regeringen har tagit fram en budget som innebär mer satsningar. Den bryter det mönster som funnits under många år, som innebär att skattesänkningar prioriterades före skolbarnen, att privata aktörer som var ute efter vinst gynnades och att vinst gick före lärarna och personalen i skolan.

Vi är också stolta över de satsningar som vi har varit med om att driva igenom när det handlar om gratis simundervisning för ungdomar och om – det som vi debatterade i går – höjd bidragsdel i studiemedel med 300 kronor och om övriga bidrag som vi har lyckats att få med i budgeten.

Med detta sagt vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 40 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! I går firades lucia i många skolor i Sverige. Luciafirandet är en ljus tradition i Sverige. Det är tradition och det är glädje. Vilken kontrast mot gårdagens oerhört sorgliga händelse! Att dödligt våld tar plats i den svenska skolan är avskyvärt. Till alla elever, lärare och personal vid Enskede gårds gymnasium vill jag säga att vi lider med er och vi sörjer med er. Tillsammans med er vill vi kämpa för en trygg skola. Skolsverige står bakom alla som nu sörjer vid Enskede gårds gymnasium.

Fru talman! Sedan regeringen tillträdde har fler än 200 000 människor ett jobb att gå till. Sveriges ekonomi är urstark. Arbetslösheten är låg, sysselsättningen är den högsta som har uppmätts av Eurostat. Om vi ska

titta på sysselsättningen för unga måste vi gå tillbaka till 1992 – före räntan på 500 procent – för att hitta lika höga sysselsättningsstal.

Men den starka arbetsmarknaden finns inte för alla. Det är många människor som far illa på den svenska arbetsmarknaden. En sådan viktig utmaning är de många ungdomar som går ut gymnasiet utan en fullständig gymnasieexamen.

Samtidigt som 350 000 personer är arbetslösa finns det fler än 100 000 lediga jobb. Personer utan en slutförd gymnasieexamen löper avsevärt större risk för arbetslöshet jämfört med personer som har en gymnasieexamen. Nästan alla i en årskull börjar gymnasiet, men så mycket som 35 procent går ut gymnasiet utan en fullständig examen. Till detta ska läggas att gymnasieskolans introduktionsprogram har vuxit kraftigt under de senaste åren. I årskurs 1 är nu gymnasieskolans introduktionsprogram större än samtliga yrkesprogram tillsammans.

Christer Nylander talade tidigare här i talarstolen om vikten av att säkerställa att fler blir behöriga till gymnasiet. Men det är också väldigt viktigt att vi säkerställer att alla kan gå ut gymnasiet med en fullständig gymnasieexamen.

Av de elever som påbörjade ett introduktionsprogram 2011 var det knappt en femtedel som hade en gymnasieexamen fem år senare. Därför föreslår vi ett tillskott på 300 miljoner kronor per år för att utveckla introduktionsprogrammen, och det finns med i den budget som ligger på riksdagens bord.

Arbetet med introduktionsprogramsutvecklare för att stärka det lokala utvecklingsarbetet är väldigt viktigt. Vi utökar lovskolan med särskilda medel för elever på språkinträdning. Det är några exempel på hur vi arbetar för att stärka övergången från introduktionsprogram till nationellt program. Det är ett mycket viktigt arbete under de kommande åren i Sveriges gymnasieskola.

Fru talman! Gymnasieskolans yrkesprogram är basen för industrins och välfärdens kompetensförsörjning vid sidan av den viktiga roll de har för att säkra ungdomars möjligheter till jobb.

Den borgerliga regeringen menade säkert väl när man skickade signalen till elever och föräldrar att yrkesprogrammen inte skulle leda till högskolestudier, men så fel det blev.

Utvecklingen när det gäller yrkesprogrammen är oerhört negativ, och vi ser nu effekten för ungdomarna, för arbetsgivarna och för arbetsmarknaden. Många företag är i behov av att rekrytera, men det största hindret är brist på människor.

Jag och säkert många med mig i den här kammaren reser runt mycket i landet. De arbetsgivare som jag träffar vittnar om och om igen om hur stort behovet av arbetskraft är. Väldigt ofta behövs det sådan arbetskraft som är utbildad på gymnasieskolans yrkesprogram.

För att öka yrkesprogrammets attraktivitet föreslår regeringen att yrkesprogrammen ska ge behörighet till högskolan, och det gör vi utan att göra avkall på bredden och djupet i yrkesämnena. Jag har nog aldrig varit med om en så samstämmig kör av bifall till dessa förslag. Bifallen kommer från organisationerna på arbetsmarknaden. Både fackliga organisationer och arbetsgivarorganisationer står i kö för att berätta hur viktigt det är att de här förslagen genomförs.

Prot. 2017/18:50
14 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Även de som inte hörs lika mycket i debatten – eleverna som går eller skulle kunna gå på yrkesprogrammen – har all anledning att välkomna dessa förslag. De kommer att ge större möjligheter till anställning, till arbete utomlands, till att starta eget eller till att läsa vidare på högskolan – möjligheter som vi tycker att eleverna på yrkesprogrammen bör kunna ha.

Vidare behöver kvaliteten på yrkesprogrammen utvecklas. I budgeten ingår ett antal förslag som kommer att ha stor betydelse i verkligheten. Vi avsätter nästa år 30 miljoner kronor för att utveckla det arbetsplatsförlagda lärandet, ett område där kvalitetsbristerna är omvittnade, inte minst i Skolinspektionens många rapporter.

Vi arbetar också hårt för att säkra tillgången på yrkeslärare, vilket kanske är det största problemet i vår gymnasieskola liksom i övriga skolor. Det finns en skriande brist på lärare, och den går igen i princip samtliga utbildningsformer. Till detta avsätter vi 45 miljoner kronor i nästa års budget. Det är en liten men välkommen satsning för att stärka rekryteringen av just yrkeslärare.

Fru talman! Förutom dessa mycket viktiga investeringar i gymnasieskolan – som vi har gjort i årets budget och där det också ingår att vi säkrar tillgångar för att se till att yrkesprogrammen blir högskoleförberedande – förstärker vi också Kunskapslyftet rejält.

Vi bygger på tidigare investeringar som syftar till att hitta nya och bättre vägar till utbildning och jobb och slopa återvändsgränder, så att alla ska få en chans till livslångt lärande. Genom Kunskapslyftet har vi redan infört en rätt till komvux för att stärka individens rättighet att läsa in en gymnasieexamen, någonting som är fullkomligt nödvändigt med tanke på att en så stor grupp unga varje år lämnar gymnasieskolan utan en fullständig gymnasieexamen.

Vi inför också ett nytt rekryterande studiestartsstöd. Det infördes förra året, men det kommer nu att bli en mycket större möjlighet för ungdomar och lite äldre som står en bra bit ifrån utbildningen att ta det här steget att via utbildning komma in på arbetsmarknaden.

Inom ramen för ett annat utgiftsområde diskuterade vi i förra veckan här i kammaren de mycket stora satsningar som regeringen gör på folkbildningen, på folkhögskolor och studieförbund. De ger goda möjligheter för ungdomar och äldre som tyvärr står långt från arbetsmarknaden att komma närmare och via en inkluderande och tillåtande pedagogik komma närmare den utbildning som behövs för att man ska kunna klara sig på arbetsmarknaden i Sverige.

Men Kunskapslyftet är större än så. Genom Kunskapslyftet ges människor en chans att utbilda sig för att utvecklas inom yrket. Det handlar om att inte bara kunna få ett jobb utan kunna utvecklas inom jobbet, till exempel omskola sig till ett nytt yrke, få behörighet till en eftergymnasial utbildning, vidareutbilda sig för bättre karriärmöjligheter eller varför inte bilda sig för ett ökat och förbättrat deltagande i samhällsdebatten. Samhällsdebatten i dag präglas av svartvita enkla lösningar. Då är betydelsen av en sann och äkta folkbildning större än någonsin.

Via Kunskapslyftet ger vi människor möjlighet att utvecklas och stärka sin ställning på arbetsmarknaden, men också att komma igen i yrkeslivet.

Kunskapslyftet är inte bara ett ord, utan det innebär också avsevärda resurser. Räknar vi ihop regeringens sammanlagda satsningar omsluter Kunskapslyftet totalt 10 miljarder 2018, och med dagens satsningar är vi

2021 uppe i så mycket som 12 miljarder. De satsningar som görs är i stor utsträckning permanenta och statligt finansierade utbildningsplatser.

Jag vill gärna ta riksdagens tid i anspråk för att nämna två särskilt viktiga satsningar inom Kunskapslyftet som syftar till att råda bot på de kompetensförsörjningsproblem vi har.

Den första är den stora satsning som görs på yrkesinriktad vuxenutbildning. I år förstärker vi regionalt yrkesvux, som det kallas, med 6 750 nya platser. En del av dessa har reserverats för att man ska kombinera dem med sfi.

Dessa pengar ger inte bara nya platser, utan de går också till en kvalitetsförstärkning. Det här är satsningar som kommer att underlätta rekryteringen av framtidens snickare, kallskänkor, industritekniker, elektriker, undersköterskor och anställda inom den växande besöksnäringen.

Det råder i dag stor brist på arbetskraft med kvalificerad yrkeskompetens, vilket är ett stort problem på arbetsmarknaden. Dessa förslag kommer att leda till en förbättrad matchning.

Den andra satsning som jag vill nämna är förstås den mycket välkomna satsningen på yrkeshögskolan. Det är en utbildningsform som har vuxit rejält under senare år, och vi bygger vi nu ut den ytterligare. Den ger väldigt goda resultat. Nio av tio är i jobb året efter att de har slutfört sin utbildning. En viktig del av framgångsreceptet handlar förstås om arbetsgivarnas engagemang i utbildningen.

I en tid när utbildning krävs för att man ska få en stark ställning på arbetsmarknaden är det med stor stolthet regeringen lägger fram en sådan stark utbildningsbudget på riksdagens bord.

Fru talman! Också jag – metoo – har med förfäran men inte med förvåning tagit del av de upprop som har kommit på skolans område. Skolan är en del av samhället och speglar det, men skolan är också en arena där vi kan och ska göra skillnad. Skolan har sedan 60-talet haft ett starkt uppdrag att motverka traditionella könsmönster. De upprop vi nu har sett visar klart och tydligt att vi inte är i närheten av att vara framme.

Vi vuxna har ett stort ansvar att säkra att inga unga någonsin ska utsättas för kränkningar, övergrepp eller sexism i skolan. Det ansvaret ska vi ta. De ungdomar, lärare och skolledare som har skapat dessa upprop har verkligen gjort sig förtjänta av att vi ger dem det stöd vi kan. Vi ska göra allt vi kan för att säkra en trygg skola.

Jag vill tacka för en trevlig, debattglad och intressant termin tillsammans med utbildningsutskottet och tillönska alla kära kollegor i utskottet en god jul.

(Applåder)

Anf. 41 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Tack, statsrådet, för julhälsningen och för inlägget!

Detta är såklart saker och ting som hänger samman: behörighet till gymnasiet, förmågan att sedan genomföra gymnasiet, att introduktionsprogrammet växer och att kunskapslyft måste byggas ut. Allt detta hänger som sagt samman.

Ibland kan man fundera över robustheten i ett system och hur man prioriterar mellan att göra nya saker och att se till att underhålla infrastrukt-

Prot. 2017/18:50
14 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

turen. Det är inte utan att man kommer att tänka på andra system i samhället där vi har glömt bort att se till att infrastrukturen har hög kvalitet och där det sedan fallerar.

Avvägningen mellan nya satsningar och kvalitet – behovet av att se att det inte bara handlar om nya resurser utan att man också ska ha kvalitet i resurserna – är något som jag funderar på när det gäller hela utbildnings-systemet.

I regeringens utbildningsbudget finns en otroligt intressant tabell som visar att de elever som går i skolor i utsatta områden också är de elever som har lärare och rektorer med kortast erfarenhet. Om skolan ska ha en kompensatorisk kraft och om man ska se till att det finns möjligheter för alla elever att lyckas, att fler blir behöriga till gymnasiet och att fler sedan också klarar gymnasiet måste man rikta kvaliteten i resursen dit där den verkligen behövs. Vi ser rätt tydligt att så inte är fallet.

Att lärarutbildningen byggs ut och fylls av luft i stället för av elever med höga kunskapsresultat från gymnasiet kommer också att underminera systemet på lång sikt.

Jag vill höra statsrådet filosofera något om behovet av att ha kvalitet i resurserna, och inte bara att i budgeten tänka på kvantitet i resurserna. Vi behöver verkligen se till att systemet håller ihop och att vardagen i varje klassrum är av väldigt hög kvalitet.

Anf. 42 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Tack, Christer Nylander, för möjligheten att få filosofera lite! Det är en chans man inte tackar nej till.

Ofta hör man att den svenska skolan inte lider brist på resurser. Det här är ett ofta upprepat ställningstagande.

Jag minns mycket väl den intressanta genomgång vi fick från OECD-forskarna och den forskargrupp som OECD hade samlat när man granskade den svenska skolan efter det katastrofala PISA-resultatet 2012. Jag hade trott att vi skulle få höra detta även från dessa forskare, men vi fick höra något annat.

Vi fick höra att den svenska skolan visserligen har rätt gott om resurser men att den inte ens låg i närheten av toppen när det gällde resurserna till undervisning och elevhälsa. Det här är något som är värt att ta på mycket stort allvar.

Jag är övertygad om – och regeringens satsningar visar att detta är en övertygelse som delas av hela regeringen – att ska vi få bukt med skolans resultatproblem, fortsätta höja kunskapsresultaten och därtill stärka likvärdigheten är det kvaliteten i undervisningen som måste stärkas. Om kvaliteten i undervisningen ska stärkas måste den stärkas i alla klassrum i alla skolor.

Det finns ett finskt mantra som säger att varje skola ska vara en bra skola. Att detta mantra bör genomsyra hela skolväsendet är jag fullkomligt övertygad om. Därför är de satsningar som görs för att säkra en långsiktig finansiering av just undervisning och elevhälsa väldigt viktiga. Det finns ett avtryck av detta i den stora skolsatsning som görs i budgeten. Det här ger en signal till skolans huvudmän, kommuner och fristående skolor, om att den satsning som regeringen gör är avsedd att vara långsiktig.

Kvalitet skapas med resurser, men det skapas med långsiktiga resurser som huvudmännen kan lita på finns kvar även efter ett regeringsskifte.

Anf. 43 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Kvalitet och resurser hör ibland ihop, men de behöver inte göra det. Om vi har problem med matematikundervisningen är det inte självklart rätt att sätta in ytterligare människor som inte kan något om matematik i ett sådant klassrum. Kvaliteten i resurserna måste säkras om man ska få effekt när resurserna sätts in.

Därför funderar jag rätt mycket över hur vi ser till att rätt kvalitet hamnar på rätt ställe så att fler elever lär sig mer. Jag funderar också över vad det innebär för resurserna där de behövs allra mest när regeringen nu successivt, tydligt och skarpt bygger ut alla system samtidigt.

Kan det vara så att den kraftiga utbyggnaden av Kunskapslyftet innebär att kvalitetsresurser som skulle ha behövts någon annanstans i samhället inte kommer att finnas där, till exempel i grundskolan eller gymnasiet?

Statsrådet har rätt i att Sverige har låg arbetslöshet nu i högkonjunktur. Men kan det vara så att när resurserna är väldigt ansträngda i samhället så är det svårt att bygga ut utbildningssystemet med hög kvalitet? Lurar man dem som går in i utbildningssatsningar i stället för att hjälpa dem?

Enligt min gamla erfarenhet ska man när det är väldigt hett på arbetsmarknaden se till att de som är långt ifrån nya jobb befinner sig så nära arbetsmarknaden som möjligt. Men om de inte gör det utan i stället går en fortbildnings- eller utbildningssatsning som har låg kvalitet blir de inlåsta i den, och då missar de den skarpa högkonjunktur som vi har just nu.

Det här är otroligt avgörande i konjunkturpolitiken. Eftersom Anna Ekström har ansvar för många av de verktyg som finns inom konjunkturpolitiken vill jag höra hur denna avvägning sker. Finns det en risk att den kraftfulla satsning som görs, med alltifrån lärarytbildningen till yrkesvux och andra insatser i Kunskapslyftet, innebär att de som nu skulle vara nära arbetsmarknaden, när det är som hetast där, missar chansen att få in en fot på nya jobb? I så fall blir det ännu svårare för dem att klara sig när lågkonjunkturen så småningom kommer.

Anf. 44 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Jag har mycket stor respekt för det som Christer Nylander formulerar i frågan. Jag har också noterat att jag inom ramen för den diskussion vi hade på folkbildningens område hörde ett liknande resonemang från Liberalernas representant i kulturutskottet.

Där gick resonemanget ut på att man visserligen tyckte att det var rätt med den stora satsning som regeringen gjorde på studieförbund och folkhögskolor. Men ändå tillförde man inte några pengar eftersom man tyckte att det var fel tajmning.

Bekymret är bara, Christer Nylander, att just den satsningen på Kunskapslyftet innebär att de som står längst ifrån arbetsmarknaden får bättre, större och rikare möjligheter att komma till arbetsmarknaden via utbildning.

Den satsning som till exempel görs via folkhögskolor är som gjord för, och också designad för, att säkerställa att just de som står allra längst ifrån får lättare att komma till utbildningen.

Den dystra läxa som vi lär oss av dagens arbetsmarknad är att vi politiker må säga vad vi vill. Arbetsgivarna har redan bestämt att det krävs en fullständig gymnasieutbildning för att människor ska ha en stark ställning på arbetsmarknaden.

Prot. 2017/18:50
14 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Då blir det upp till oss att säkerställa att alla kan få denna gymnasieutbildning och att de som inte får en fullständig gymnasieutbildning vid sitt första stora försök får många möjligheter att komma tillbaka och göra den. Det är just precis det som Kunskapslyftet handlar om.

Inom Kunskapslyftet ska vi göra så gott vi kan för att säkra kvaliteten. Vi ska lägga stora och goda resurser, vilket det också görs, på att säkra kvaliteten i undervisningen.

Jag vill här hänvisa till den mycket viktiga satsning som görs i budgeten på det som kallas nationella skolutvecklingsprogram där man via en gedigen, evidensbaserad och forskningsbeprovad kompetensutveckling säkerställer att lärarna kan stärka sin undervisning i dagens skola.

Jag tycker att satsningarna hänger ihop. Jag är inte orolig över att de ska motverka varandra.

Anf. 45 ANNIKA ECLUND (KD) replik:

Fru talman! Jag vill ta upp en sak som jag inte hörde att kunskapsministern tog upp i sitt anförande och som jag i stället lyfte fram. Det gäller antimobbningsarbetet.

Att barn mår bra och känner sig trygga är en förutsättning för att de ska kunna lära sig någonting över huvud taget i skolan och för den kommande utvecklingen. Jag sa i mitt anförande att den senaste PISA-undersökningen talade om att var sjätte svensk 15-åring har blivit mobbad minst ett par gånger i månaden.

Det kan vi inte acceptera. Det ska vara nolltolerans mot mobbning och andra kränkande beteenden och trakasserier av olika slag. Det krävs att skolorna använder sig av ett systematiskt arbete mot mobbning.

När Skolverket självt gjorde utvärderingen 2011 om de antimobbningsprogram som används i skolorna visade det sig inte bara att de inte hjälpte så mycket utan också att de kunde ha motsatt effekt.

Jag är nyfiken på om kunskapsministern tycker att man har åtgärdat de här problemen man såg när man utvärderade det 2011. Om man inte är nöjd, vilka åtgärder ser kunskapsministern behövs för att vi ska kunna få ett fungerande antimobbningsarbete ute på skolorna?

Anf. 46 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Tack, Annika Eclund, för den väldigt angelägna frågan!

Den tid vi lever i visar med all önskvärd tydlighet hur viktigt det är med ett arbete för att säkra trygghet och säkerhet på våra skolor. Det är inte bara den rapport som Annika Eclund hänvisar till som har gjort ett djupt avtryck på mig. Det gäller också de studier som gjorts via Arbetsmiljöverket som visar vilken utsatt situation många lärare och ibland också rektorer har på våra skolor.

Jag finner ändå en viss tröst i att den svenska skolans antimobbningsarbete har blivit väldigt mycket bättre. Den som följer Skolverkets stora enkätstudie – i hastigheten tappar jag namnet på den – där man återkommande mäter vad elever, föräldrar, lärare och också skolledare tycker om skolan, attityderna till skolan, ser att både lärare och föräldrar uppfattar att arbetet mot mobbning har blivit bättre.

Ska man därmed vara stolt och nöjd? Nej, jag är nog rätt stolt över det antimobbningsarbete som görs i svenska skolor, men absolut inte nöjd. Man kan inte vara nöjd så länge vi fortfarande har de väldigt besvärliga

siffror vi har. Men vi ska nog ta fasta på det positiva arbete som har gjorts i många skolor under senare år och se till att det finns förutsättningar att stärka det.

För att göra det krävs det en huvudmannorganisation – kommuner och fristående skolor – som tar sitt arbete med att säkra trygghet och kvalitet på skolan på allra största allvar. Det krävs ett systematiskt kvalitetsarbete och en utvärdering av det egna arbetet som kan gå framåt.

Här är de stora insatser som görs inom nationella skolutvecklingsprogram och också inom Samverkan för bästa skola väldigt viktiga för att ge rektorer och lärare de verktyg de behöver i det här arbetet.

Anf. 47 ANNIKA ECLUND (KD) replik:

Fru talman! Det är lovande att det börjar kännas positivare och att man börjar uppleva att antimobbningsarbetet går framåt. Men det är så pass viktigt att vi inte bara kan gå på känsla.

Kristdemokraterna menar att det ska vara obligatoriskt för skolhuvudmännen att enbart använda evidensbaserade antimobbningsprogram. Frågan är alldeles för viktig för att man bara ska känna någonting. Vi måste använda metoder som är grundade i vetenskap och beprövad erfarenhet.

I mitt anförande tidigare var mitt förslag att Skolverket bör få ett uppdrag att göra en uppföljning av den utvärdering av metoder mot mobbning som gjordes 2011 och att det också kan rekommendera de program som kan användas och som vilar på vetenskap och beprövad erfarenhet. Jag är nyfiken på kunskapsministerns åsikt om det.

Anf. 48 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Jag tänker inte stå här och lova nya uppdrag till Skolverket. Det jag kan lova är att regeringen kommer att fortsätta det ihärdiga arbete som vi har lagt ned på att säkerställa att det finns bra material för skolorna att arbeta med.

I det förra replikskiftet med Christer Nylander var vi inne på betydelsen av kompetensutveckling för att stärka kvaliteten i undervisningen. Den kompetensutveckling som vi har satsat mycket på under senare år är de nationella skolutvecklingsprogrammen.

Där får lärarna möjlighet att tillsammans i kollegialt samarbete med stöd av skollädaingen säkerställa att de på ett evidensbaserat och på forskningen baserat sätt arbetar med att stärka kvaliteten i undervisningen. Kvaliteten i undervisningen är vad antimobbningsarbete går ut på. Det ska inte bedrivas som projekt vid sidan av. Det ska inte hanteras på temadagar och i särskilda satsningar. Det ska genomsyra hela skolans arbete och vara en fråga som är en kärnuppgift i undervisningen.

Skolutveckling bygger på kvalitet i undervisning. Det bygger också på att värdegrundsuppdraget och kunskapsuppdraget förstärker varandra och går hand i hand. Jag är övertygad om att vi bäst stärker det arbetet genom att säkerställa att lärare och rektorer har de verktyg de behöver för att i undervisningen och i skolans vardag på ett systematiskt sätt stärka det här arbetet. Det ska inte ske via olika tomtebloss som kommer, tänds och försvinner igen.

Här är de nationella skolutvecklingsprogrammen väldigt viktiga men också Samverkan för bästa skola. Vi vet att svaga kunskapsresultat och

otrygghet ofta går hand i hand. Vi vet också att på de skolor där utmaningarna är som störst kanske också behovet av ett antimobbningsarbete är extra viktigt att möta. Tack vare Samverkan för bästa skola har Skolverket ett stort arbete igång med att stärka kvaliteten i undervisningen också när det gäller att motverka mobbning.

Anf. 49 ERIK BENGTZBOE (M) replik:

Fru talman! Låt mig inledningsvis tacka statsrådet för att hon tar sig tid, deltar i debatten och visar budgeten, riksdagen och de folkvalda den respekt och det allvar de förtjänar. Det är glädjande att ni är här i dag under hela denna långa debatt som nu äter upp vår lunchtid.

Ordning och reda, trygghet och arbetsro är nödvändigt för att man ska ha en fungerande lärmiljö. Det gäller inte bara för elever utan också för att det ska vara en dräglig och bra arbetsmiljö även för lärarna.

Enligt OECD har Sverige den föga smickrande positionen som världsledande när det gäller raka motsatsen. Vi är världsledande i sen ankomst, vi är världsledande i oordning och vi har väldigt hög frånvaro för väldigt många av våra elever,

I Skolinspektionens enkät uppger hälften av eleverna att de störs på lektionerna på ett sådant sätt att det skadar undervisningen. En av fyra lärare uppger att man har utsatts för hot eller våld i samband med sin tjänsteutövning. Det är inte en trygg arbetsmiljö – där man kan leverera och där man kan fokusera på kunskapsuppdraget – när man ständigt behöver vara orolig eller vara på vakt i förhållande till sin omgivning.

Alliansens och Moderaternas uppfattning är att det behövs reformer för att förtydliga befogenheter och ansvar i skolan. Vi behöver omdömen i ordning och uppförande. Vi behöver evidensbaserade arbetssätt när det gäller hot, trakasserier och kränkande behandlingar, som vi hörde Kristdemokraterna redogöra för. Och vi behöver återupprätta lärarnas auktoritet så att de kan ha det ledarskap som behövs i klassrummet.

Jag tänker inte ställa den retoriskt tråkiga frågan *om* regeringen tänker ta detta på allvar, utan jag tänker ställa den ärliga frågan: När och hur tänker man ta detta bekymmer på allvar?

Anf. 50 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Erik Bengtzboe! Den svenska skolan ska präglas av ordning och reda. Hot och våld ska inte ha någon plats i svensk skola. De möjligheter som finns för lärare och rektorer att säkerställa att hot och våld inte förekommer ska användas. Lektioner ska börja i tid. Lektioner ska sluta i tid. Lektioner ska genomföras.

Den som bekymrar sig över ordningen och redan i skolan kan med fördel studera en granskning som Skolinspektionen presenterade för ett antal år sedan. Man hade gjort flygande inspektioner i ett antal fristående gymnasieskolor för att se hur det såg ut på lektionerna. Det visade sig att en hel del lektioner inte var lektioner. En hel del lektioner innebar helt enkelt att ungdomar satt i uppehållsrum och höll på med sina mobiltelefoner.

I den svenska skolan ska det inte bara vara ordning och reda. Det ska faktiskt också vara ett fokus på kunskap och bildning. Vi ska från regeringens, och gärna också från riksdagens, sida hela tiden inskräpa och framhålla hur viktigt det är att skolans uppdrag är fokuserat på kunskap och

bildning, att lektionerna används till undervisning, att undervisningen håller en hög kvalitet och att undervisningen leder till goda resultat som eleverna kan använda sig av i yrkeslivet, i kommande studier och som ansvarskännande samhällsmedborgare. Men vi ska också ge de rektorer och lärare som verkar i svensk skola den kraft och den självständighet som de behöver för att kunna upprätthålla dessa regler. Där ingår den svenska skolan, som ibland styr mot annat än kunskap och bildning, en viss oro.

Prot. 2017/18:50
14 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 51 ERIK BENGTZBOE (M) replik:

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det är mycket glädjande om vi kan få en mer seriös och mer framåtsyftande diskussion när det gäller just fokus på kunskapsuppdraget. Det behövs ordning och reda i skolan för att man ska kunna uppnå det.

Det känns som att statsrådet är på rätt spår när det gäller att hitta vägarna framåt. Men det behövs fortfarande konkreta åtgärder för att säkerställa att vi får den ordning och reda som behövs i klassrummen. Jag ska ge ett par exempel.

Lärarnas kompetens på området behöver stärkas. Lärarutbildningen innehåller i dag alldeles för lite klassrumskunskap, alldeles för lite ämnesdidaktik och alldeles för lite ledarskap för att man ska vara väl rustad när man kliver in i klassrummet. Många lärarstudenter vittnar om att de inte upplever att den utbildning de får, oavsett om de tycker att den är bra eller inte, rustar dem för klassrumssituationen.

Alliansen har föreslagit förändringar. Från regeringen är beskedet än så länge det rakt motsatta: Inga förändringar av lärarutbildningen ska göras, och ingen uppdatering behövs.

Sedan gäller det att återupprätta lärarnas auktoritet i klassrummet, vilket är nödvändigt för att kunna skapa ordning och reda och för att kunna ha en effektiv undervisning. Då krävs det att lärarna får chansen att verkligen utveckla sitt ledarskap på plats. Det handlar om att ta bort onödiga arbetsuppgifter, att ta bort administration och att se till att lärarna har kompetensen, som jag var inne på tidigare, och att de får fokusera på kunskapsuppdraget. Här har det tyvärr gått åt fel håll de senaste åren. Båda lärarfacken vittnar om att administrationen ökar.

Detta är två tydliga medskick till ministern när hon går på juledighet. Det finns två konkreta förslag från Alliansen som man kan få stöd för och ta tag i omgående i januari när vi ses igen.

Anf. 52 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Tack, Erik Bengtzboe, för möjligheten att tala om behovet av ordning och reda i skolan!

Jag minns mycket väl ett möte som jag var på för några år sedan. Det gällde ett samarbetsprojekt. Dåvarande Rikspolisstyrelsen hade gjort en genomgång av hur man skulle arbeta för att skapa trygghet i hela samhället och ville beskriva hur man skulle samarbeta med skolan. Det visade sig att det var svårt att få skolan att vara med på den typen av samarbete. Skälet var att skolorna var rädda om sitt marknadsvärde. De ville inte synas tillsammans med polisen. De ville inte tala om att de samarbetade med polisen. Det kunde nämligen göra att söktrycket minskade. Det kunde leda till att marknadsföringen av skolan blev svårare.

Jag har en mycket stor respekt för våra lärare och rektorer som ska upprätthålla ordentliga ordningsregler på våra skolor samtidigt som de hela tiden sneglar på vad som gör en skola till en populär skola. Detta är ett av många exempel på hur det kan gå när skolor strävar efter att till exempel vara en skola som lockar många elever i stället för att vara en skola som säkerställer att det är kunskap och bildning som står i centrum.

Erik Bengtzboe föreslår nu omdömen i ordning och reda. Det är ett förslag som jag aldrig har hört en lärare eller rektor framställa. Erik Bengtzboe talar också om behovet av auktoritet. Självklart ska lärare ha auktoritet i klassrummet, men den auktoriteten skrämmer man inte fram. Den skapar man genom respekt och genom att lärarna har en god förmåga att undervisa. Men det handlar också om att lärarna har inte bara föräldrarnas utan också rektorns och samhällets stöd i fråga om att upprätthålla skolans regler. Där är vår marknadsstyrda skola – som ibland strävar efter marknadsföring och popularitet snarare än efter kunskap, bildning, ordning och reda – ett bekymmer.

Anf. 53 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Jag vill också tacka Anna Ekström för deltagandet i debatten. Det var många viktiga frågor som statsrådet lyfte i sitt inlägg, men jag skulle ändå vilja få det förtydligat.

Min lokaltidning heter Skaraborgs Allehanda. När jag läste den häromdagen blev jag glad. Statsrådet hade tillsammans med Monica Green skrivit om hur bra yrkesprogrammen är. Man ville lyfta fram vikten av att välja yrkesprogram. Man nämnde att det hela tiden har funnits möjlighet att läsa in allmän högskolebehörighet.

Därför blev jag lite ledsen och besviken när det i början av statsrådets anförande lät som att Björklund skulle ha varit intresserad av att man inte skulle ha den möjligheten. Det har varit möjligt hela vägen. Jag vill än en gång säga det.

Jag skulle vilja fråga statsrådet om några saker som är kopplade till gymnasieutbildningen.

Studie- och yrkesvägledningen är en oerhört kritisk faktor. Där skulle man behöva göra mer. Jag är intresserad av att veta på vilket sätt som statsrådet vill lyfta den frågan än mer. Jag vet att obligatorisk prao kommer och så vidare. Men det känns som att vägledningsfrågorna förtjänar ett större utrymme i den svenska skolan. Det är en del i att rusta unga människor för de viktiga val som de ska göra framöver.

En annan fråga som jag skulle vilja passa på att ställa gäller något som kom upp i ett tidigare replikskifte. Det handlar om kvalitet och om flera olika delar i fråga om kvalitet. Vad är det som gör det så svårt att mäta progression? Skolor skulle kunna visa sin kvalitet, även om de inte har de högsta meritvärdena. Det känns oerhört viktigt för att det ska bli en rättvisande bild.

Den sista frågan handlar om till exempel Volvogymnasiet i Skövde. Där är man oerhört orolig över den debatt som är kopplad till vinster i välfärden. Man är väldigt besviken på regeringen.

Anf. 54 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Tack, Ulrika Carlsson, för väldigt angelägna frågor! Vi börjar med studie- och yrkesvägledningen. Det är svårt att tänka sig en tid

när studie- och yrkesvägledning har varit mer viktig än nu, när vi har en stor grupp elever i den svenska skolan som har ett väldigt stort behov av att få veta mer om den svenska arbetsmarknaden och om vägarna till den svenska arbetsmarknaden.

Ta till exempel de yrkesprogram som vi diskuterar nu. Yrkesprogrammen leder fram till yrken där det ofta är en väldigt god arbetsmarknad. Det är ofta, inte alltid, anställningsvillkor som står sig ganska väl på den svenska arbetsmarknaden. Det är yrken som leder till stora möjligheter till egenföretagande och till jobb utomlands. Men samtidigt har vi en stor grupp nyanlända i den svenska skolan som kanske inte ser så ljus på dessa yrken som de förtjänar att ses. Här har studie- och yrkesvägledningen en väldigt viktig roll. Men jag ser också att det finns en viktig roll för studie- och yrkesvägledningen i fråga om att säkerställa att de många ungdomar som går ut gymnasieskolan med en ofullständig gymnasieexamen verkligen får chansen att veta mer om den svenska vuxenutbildningen. Tack vare den finns det ju goda möjligheter att komma igen och komma igen en gång till för dem som inte har klarat gymnasieexamen på första försöket.

Vi har precis i dagarna tillsatt en stor utredning som ska se över den svenska studie- och yrkesvägledningen. Jag har stora förhoppningar om att vi kan ta ännu fler steg för att säkra kvaliteten i den.

Låt mig också lägga till att jag ser att de svenska arbetsmarknadsparterna, inte minst arbetsgivarna, har ett väldigt stort ansvar för att säkra att de svenska eleverna känner till vilka yrken det finns och hur fina dessa yrken är liksom för att öppna upp sina arbetsplatser för praktik och arbetsplatsförlagt lärande.

Anf. 55 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det blev lite ont om tid för att ställa frågorna på ett riktigt bra sätt.

Jag skulle önska att statsrådet någon gång kunde lyfta fram en del av de väldigt högkvalitativa fristående gymnasieskolor som också är aktiebolag och så vidare, för det blir en sådan slagsida i debatten. Ministern nämnde det finska mantrat om att alla skolor ska vara bra skolor, och det är ju självklart även för alla oss som sitter här inne. Det är ingen som tycker att det är okej om 10 procent underpresterar; vi vill ju att skolorna ska vara bra.

Hur säkerställer vi då att de är bra, och hur säkerställer vi att inte minst många av de yrkesgymnasier som finns får förutsättningarna? Volvogymnasiet nämnde jag. Utskottet besökte även för ganska många år sedan Sandviken, kopplat till Sandvik, och Lichron i Skövde är ett annat exempel på en väldigt bra skola. Man ser stora problem med den politiska retorik som gömmer mycket av de problem som man lyfter fram, och jag skulle önska att statsrådet ändå kunde se de delarna.

Jag vill även säga något om progression. Vad är det som gör det så svårt att värdera de skolor som trots att det inte verkar så till exempel i betygsstatistiken faktiskt presterar riktigt bra? När man sätter fokus på de viktiga kvalitetsutvecklingsprogram som ministern nämnde, till exempel Samverkan för bästa skola, tror jag att det är viktigt att man också kan påvisa resultat på andra sätt.

Jag skulle alltså gärna höra lite mer när det gäller Volvogymnasiet i Skövde och förutsättningarna för en fortsatt god utbildning som röner ett väldigt högt intresse, och jag vill också höra mer om progressionsfrågorna.

Anf. 56 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Det är ingen tvekan om att vi har fristående gymnasieskolor av mycket hög kvalitet. Ulrika Carlsson nämnde några. Jag kan lägga till det jättefina gymnasiet som jag besökte i Perstorp. Vi har också Göteborgsregionens Tekniska Gymnasium och Mälardalens Tekniska Gymnasium, som har det högsta söktrycket av alla gymnasieskolor i hela Stockholmsområdet.

Det finns många väldigt fina gymnasieskolor som drivs fristående, ofta i samarbete med stora industrier eller arbetsgivare. Från regeringens sida är vi väldigt angelägna om att säkra att vi har ett skolsystem där det finns fristående aktörer. Det som är problemet, Ulrika Carlsson, är ju den vinstdrift som gör att en del skolor prioriterar annat än kunskap och bildning. Där hade jag hoppats att vi skulle kunna vara överens om att kunskap och bildning ska stå i centrum för skolans verksamhet, inte att jaga efter vinst.

Jag vill också passa på att tacka Ulrika Carlsson för det engagemang som Centerpartiet visar för utbildningsfrågor i allmänhet och kanske folkbildningsfrågor i synnerhet. Häromdagen när vi diskuterade folkbildning kunde jag till min glädje se att Centerpartiet ställde upp på samtliga de satsningar som görs i budgeten på folkbildningens område.

Jag vill också passa på att tacka för det goda samarbete här i kammaren som ledde fram till att vi i går i regeringen kunde fatta beslut om tilläggsdirektiv till Komvuxutredningen, där vi säkerställer att utredningen också ska titta på möjligheterna för elever som har en intellektuell funktionsnedsättning att kunna gå vidare till komvux, yrkeshögskola eller liknande.

Jag vill här tacka Caroline Helmersson Olsson men också Christina Örnebjär och Per Lodenius för det stora arbete de har lagt ned i kammaren för att främja dessa elever, som tyvärr inte alltid får den uppmärksamhet de förtjänar.

Anf. 57 BETTY MALMBERG (M):

Fru talman! För ordningens skull och som allmän information kan jag berätta att vi nu förflyttar oss en liten bit i utbildningssystemet till högre utbildning och forskning.

Svensk ekonomi går bra. Det är förstås glädjande att vi nu befinner oss i en brinnande högkonjunktur. Men säg den glädje som varar för evigt. Historien har lärt oss att hög- och lågkonjunkturer avlöser varandra, och därför är det viktigt att vi också rustar för framtiden.

Regeringen agerar dock tvärtom. I stället för att samla i ladorna tutar man och kör med en valbudget som heter duga. Man ger lite mer till alla, men det innebär också att man under mandatperioden kommer att ha höjt skatterna med hela 47 miljarder kronor netto. Samtidigt talar regeringen om att man ska stärka svensk konkurrenskraft. Det rimmar dock lite illa med de kostnadsökningar som kommer att komma och som framför allt riktas mot just arbete och företagande.

Sett till det vi nu ska diskutera om hur budgeten påverkar högre utbildning och forskning är det sant att regeringen skjuter till resurser. Men det

hade också varit mycket intressant att få veta mer om varför man prioriterar som man gör och hur man tänker sig att nå de vackert formulerade målen.

Vi ska nämligen minnas att regeringen har sagt att vi ska vara en av de ledande kunskapsnationerna och ett av världens främsta forskningsländer. Vidare ska vi ha en utbildning och forskning som håller hög kvalitet internationellt sett och som bedrivs effektivt. Ett tredje mål handlar om att det ska finnas en högklassig forskning och utbildning i hela landet.

Vad står det då i regeringens egna resultatanalyser om nuläget när vi kommer till dessa frågor? När det gäller världsledande forskning har vi nog en lång väg kvar att gå. Regeringen konstaterar att Sverige trots stora anslagsökningar inom forskning och utveckling inte har lyckats höja kvaliteten. Detta mäter man internationellt sett genom att titta på de mest citerade forskningsartiklarna.

Vi är förvisso ett av de länder som lägger allra mest resurser per person, men kvalitativt når vi inte alltid toppen. Detta är naturligtvis inte bra, så låt oss därför hoppas att Alliansens rekordstora ökning av anslagen och de långsiktiga strategiska områden som inrättades redan 2009 kommer att ge resultat på sikt. Det känns ändå lite irriterande att konstatera att länder som lägger mindre resurser än vi ändå presterar bättre än vad vi gör.

Regeringen frågar också i sin budget, tvärtemot många aktörers inrådan, Alliansens inriktning på att profilera lärosätena. Här sprider man i stället forskningsresurserna, och på det viset spår man naturligtvis ut de forskningsresurser som står till buds. Enligt Moderaternas bedömning innebär detta att vi kommer att få allt svårare att nå målet om att vara världsledande.

Kvaliteten oroar även när vi talar om högre utbildning. Faktum är att det nu har gått tre år sedan vi senast genomförde kvalitetsutvärderingar. Det är en lång tid. Jag är väl medveten om att man har genomfört och prövat en pilot, men det känns likafullt inte bra.

Vi moderater är också tveksamma till hur väl det här systemet faktiskt kommer att spegla utbildningars vetenskapliga kvalitet. När piloten kördes visade det sig nämligen att jämställdhet kommer att väga mycket tungt, och om det blir ett negativt utfall i något som man kallar för jämställdhetsperspektivet kan det faktiskt leda till att en utbildnings kvalitet ifrågasätts helt och hållet, trots att den i allmänhet räknas som en av de mest framstående utbildnings- och forskningsmiljöerna i Sverige inom sitt område.

Nu har jag förstått att de här bedömningsgrunderna kommer att revideras, och eftersom man som sagt blir något förvånad och konfunderad över det vi hör ska det bli spännande att ta del av fortsättningen.

Ett annat mål rör effektiviteten. På det området finns många utvärderingar som tyvärr visar att det emellanåt är en låg genomströmning i svenskt utbildningsväsen och tyvärr också stora avhopp från utbildningar. Det är främst ämnesläroarbildningen som är i fokus.

Vad värre är, är det tydliga samband som har påvisats mellan nivån på studenternas gymnasiebetyg och risken för avhopp. Förkunskapernas betydelse för studieframgång är fakta som borde rendera en genomgripande diskussion om vikten av goda förkunskaper. Vi moderater vill höja förkunskapskraven, inte minst till läroarbildningen, men vi ser det också som en självklarhet att den person som vill och anser sig ha förutsättningar att fullfölja en akademisk utbildning också ska ha möjlighet att söka den. Men

vi tycker inte heller att det är riktigt sjyst mot en enskild som inte har tillräckliga förkunskaper att faktiskt antas. Det gäller även om regeringen får för sig att åter lägga fram det hårt kritiserade förslaget om breddat deltagande.

I vår värld kan det aldrig vara universitet och högskolor som har det formella uppdraget att lyfta människor till en akademisk nivå. Det jobbet måste göras långt tidigare. Det är också därför vi i Alliansen och Moderaterna har inriktat våra reformer på att höja kvaliteten i alltifrån förskolan hela vägen upp till forsknings- och innovationssystemet.

Ytterligare en aspekt på effektivitet rör naturligtvis hur lärosätena använder de anslag som politiken beslutar om. Riksrevisionen presenterade nyligen en rapport om det så kallade myndighetskapitalet vid våra lärosäten. Det är sparade pengar. Anmärkningsvärt nog framgick det att styvt 5,3 miljarder kronor av det totala kapitalet på 12 miljarder faktiskt härörde från utbildningsanslag. Det betyder kort sagt att det är utbildningar som av olika skäl aldrig blev av. Att regeringen i ett sådant läge gödslar på med fler utbildningsplatser känns inte seriöst. Det har vi moderater avstått från att göra.

Ytterligare en aspekt på effektivitet är framför allt den bristande dialogen mellan lärosäten och arbetsmarknad för att åstadkomma en bättre matchning av arbetskraft och kompetensförsörjning. Här hoppas vi att regeringen kommer att vidta åtgärder.

Sedan var det frågan om stärkt konkurrenskraft. Förutom de ekonomiska aspekterna som jag nämnde i början är vår fasta övertygelse att den så kallade utbildningspremien måste höjas. OECD konstaterar år efter år att Sverige tillhör det absoluta bottenskiktet då det gäller att få lön för många års flit och slit på högskolan, och det är inte skäligt.

Internationalisering är förstås också en viktig del av att stärka konkurrenskraften. Här är regeringen alltför passiv framför allt när det gäller att dra nytta av de stora världsledande forskningsanläggningar som vi har jobbat vidare med. Eventuell kritik viftas undan, trots att vi ser hur angränsande länder rustar sig för att attrahera och ta emot internationella talanger.

Fru talman! Ända sedan 1477 har högre utbildning och forskning varit viktiga hörnstenar för att utveckla vårt land. Men vi kan inte vila på gamla lagrar, och det räcker definitivt inte att författa vackra mål. Sverige måste bli duktigare på att jobba strategiskt och systematiskt för att matcha dagens och framtidens kompetensbehov. För att verkligen stärka Sveriges konkurrenskraft handlar det om att få forskning som kan omsättas i såväl bildning som nya företag och idéer.

Det finns stora möjligheter att lyckas med detta, men det kräver ett bättre ledarskap och en ny regering.
(Applåder)

Anf. 58 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Vi i Sverigedemokraterna står bakom vårt särskilda yttrande, men vi deltar i övrigt inte i beslutet.

Inom högre utbildning och forskning skiljer det sig en del i anslags-satsningarna. Jag tycker ändå att skillnaderna mellan de olika partierna är ganska små. Däremot skiljer sig politiken mer än vad man kan utläsa av de olika anslagsförslagen. Vi är dock alla överens om huvuddragen inom den högre utbildningen.

Vi vill alla ha en stor, högklassig högskolesektor som självklart inbegriper forskning. Jag ska inte upprepa alla stolta deviser vi alla har sagt så många gånger, men i grunden förstår alla att vårt välstånd är direkt beroende av vårt högskoleväsen och vår forskning.

Vad är det som skiljer oss åt? Det är ju av intresse här. En sak som skiljer oss åt är att vi sverigedemokrater vill slå ihop grundanslaget och forskningsanslaget på de konstnärliga högskolorna. Om det fungerar bra kan vi gå vidare med övriga högskolor. Det är en rätt stor förändring i budgeten, men det ska väl sägas att det förmodligen finns både fördelar och nackdelar med skilda anslag. Vi tror att högskolorna skulle kunna hantera att få alla pengar i ett anslag. Att få ett samlat anslag underlättar för lärosätenas planering, och det underlättar administrationen för dem som har tjänster inom både forskning och undervisning. Kanske vi kan få lite mer fokus på undervisning genom att ha ett enda anslag. Många som arbetar med både undervisning och forskning tenderar att lägga fokus på forskning, har vi fått höra.

Någonstans måste vi börja tänka mer på kvaliteten i undervisningen, inte bara kvantitet. Vi kan inte enbart fokusera på så många studerande som möjligt på de olika lärosätena. De som går utbildningar måste också tillförsäkras en viss lägstastandard.

Vårt studiemedelssystem är på sätt och vis kvantitetsdrivande, inte i första hand kvalitetsdrivande. Ett nytt studiemedelssystem, som regeringen har flaggat för, borde mer premiera kvalitet än ytterligare kvantitet. Kvantitet har vi redan i Sverige. Där ligger vi långt framme.

Som det framgår av vår motion på området vill vi minska anslagen till de strategiska satsningarna och i motsvarande grad öka basanslagen direkt till högskolorna. Vi tror att lärosätena själva kan hantera även dessa pengar och bedriva vettig forskning för dem. Sannolikt blir det inte mindre forskning ens på de områden som regeringen pekar ut som strategiska, och mer pengar går till rena basanslag direkt till lärosätena.

Vad är det för problem med de strategiska forskningssatsningarna? Det behöver egentligen inte vara något problem alls. Principen att peka ut vissa områden som prioriterade och öronmärka anslag till dem är inte fel. Men om områdena blir för många blir snart inget område prioriterat. Dessutom ligger andelen basanslag lägre i Sverige än vad den gör i de mest framgångsrika forskningsnationerna.

Många forskare har klagat på floran av olika institutioner där de är tvungna att söka anslag. Tiden det tar i anspråk att söka anslag inverkar enligt de forskarna på det produktiva arbetet. Vi borde göra en större översyn av alla de institutioner som i dag beviljar anslag och skära ned dem till ett minimum. Här kan också forskningspengar i större omfattning än i dag gå direkt till lärosätena i stället för att de ska ta omvägen genom en annan institution, vilket det till stor del är fråga om i dag. Vår huvudinriktning är att se över och gallra ut onödig byråkrati.

Jag noterar att SD är det enda parti som yrkar avslag på att Malmö högskola blir universitet. Vi får väl se om allt blir så mycket vassare när den omvandlingen sker – det är väl till årsskiftet. Annars hade det varit möjligt att samarbeta forskningsmässigt och administrativt med Lunds universitet, som inte ligger alltför långt borta – fyra mil. Men det är klart att det ligger prestige i att kallas universitet, framför allt utomlands.

I den senaste forskningspropositionen deklarerade regeringen sin avsikt att göra samverkan till anslagsgrundande verksamhet. Låt mig säga direkt att det är av yttersta vikt att lärosäten och enskilda forskare och andra verksamma på våra lärosäten samarbetar på alla sätt som kan ge ett mervärde. Men att göra samverkan till en bidragsgrundande faktor leder fel. Det blir en målsättning i sig. I stället för att samarbeta för att uppnå vissa resultat samarbetar man i värsta fall för att erhålla anslag, och det leder fel.

Genusteorier har fått en alldeles för dominerande roll inom svenskt högskoleväsen. Jag har sagt det förut i talarstolen – och fått mothugg på den punkten, om jag minns rätt. Jag sa det långt innan Ivar Arpi skrev sina artiklar.

Nu har vi ju självständiga lärosäten, och de får naturligtvis sätta ihop sina kurser precis hur de vill. Frågan är dock om det inte bryter mot undervisningsfriheten att tvinga in genuslitteratur i kurser som rör helt andra saker. Den ansvarige läraren för en kurs borde inte påtvingas litteratur av något råd, litteratur som dessutom inte hör hemma i kursen. Ett sådant förfarande har inget att göra med jämställdhet mellan män och kvinnor – som vi på alla sätt är för; låt mig med kraft framhålla det – utan får mer karaktären av religiös overrideologi.

Fru talman! Vi satsar stora resurser på universitetsforskningen och anslår enorma summor forskningspengar till olika institut.

En grupp det inte satsas på är fria forskare, som inte passar in i de system vi har i dag. Det ligger ju lite i sakens natur. Låt mig ändå påminna om att många av de epokgörande uppfinningar som gjorts i Sverige har tillkommit genom att fria forskare, alltså forskare som inte varit bundna till någon högskola, har arbetat med sina egna snilleblixtar.

Vinnova borde få i uppdrag att erbjuda stöd till fria forskare. Alternativt borde regeringen satsa pengar på Swedish Innovators eller någon liknande organisation så att man kan stödja fria forskare. Det tror jag att Sverige skulle vinna oerhört mycket på.

I detta anförande instämde Crister Spets (SD).

Anf. 59 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! I och med att jag inte kunde replikera på den första sverigedemokratiska ledamotens anförande kommer jag att beröra det som Robert Stenkvist har talat om men också lite grann av det som har nämnts tidigare.

Det jag undrar är: På vilket sätt satsar Sverigedemokraterna på svensk utbildning genom att bland annat ta bort 1,3 miljarder från de anställda inom lågstadiet? På vilket sätt underlättar det för den befintliga personalen att man inte kan anställa, att de inte kan få nya kollegor och att barnen kanske inte kommer att få den hjälp de behöver? På vilket sätt är det en satsning?

På vilket sätt är det en satsning att ta bort 2,7 miljarder kronor från lärarlönerna? På vilket sätt är det satsningar att ta bort 10 miljoner kronor från Musikhögskolan, 20 miljoner kronor från forskning via Vetenskapsrådet, 2 miljoner kronor från sameskolorna och 50 miljoner som skulle gå till att stärka likvärdigheten och kunskapsutvecklingen?

På vilket sätt är dessa neddragningar och nedskärningar prioriterade för att kunna lösa de utmaningar och problem som vi ser inom svensk skola?

Prot. 2017/18:50
14 december

Anf. 60 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Fru talman! Jag ska svara på det jag hann anteckna.

För att börja med lärarlönerna skär vi ned dem för att vi har en egen satsning på karriärlöner och en karriärstege, och den är större än de 2,7 miljarder som vi tar bort. Vi har också en satsning på kringpersonal utöver regeringens satsning.

När det gäller Vetenskapsrådets neddragning lägger vi i stället de pengarna på direkta basanslag. Man kan tycka att det blir mindre forskning av det. Man kan också tro att det blir mer forskning av att ge pengarna direkt till lärosätena och universiteten, vilket vi gör. Vi tror på det. Jag tycker att vi skulle ha gjort en ännu större omdirigering av pengar, men vi var lite försiktiga.

Konsthögskolornas anslagsminskningar var väldigt små och gällde ett särskilt projekt som jag läste om i budgeten, tror jag. Jag har faktiskt glömt vad det var för projekt som vi helt enkelt tog bort pengarna för. Jag ber om ursäkt för det.

Anf. 61 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Det är inte mig du ska be om ursäkt, Robert Stenkvis. Det är snarare väljarna du ska be om ursäkt för att du inte har koll på det som finns inom ditt ansvarsområde. Jag hoppas att det blir någon sorts tankeställare för partier som skulle kunna tänka sig att ta över regeringsmakten, bland annat Robert Stenkvis.

Det som blir märkligt i den här debatten är att det är svårt att debattera en budget som inte är en riktig budget utan snarare vad Sverigedemokraterna brukar kalla ett räkneexempel.

I det här fallet är det neddragningar inte bara inom de områden som jag har nämnt. Det är stora neddragningar – tiotals miljarder kronor i neddragningar – på Sveriges kommuner som kommer att få förödande konsekvenser.

Som tur är får Sverigedemokraterna inte igenom sin budget, men det jag undrar är detta: Många väljare röstade på Sverigedemokraterna med hänvisning till att ni minsann skulle se till att satsa på dem som det inte hade satsats på. Ni ställde såklart också invandring och annat mot välfärds-satsningarna. Hur kommer det sig då att ni nu, efter att ha tagit plats i riksdagen, inte längre vill göra de satsningarna utan ska göra neddragningar?

Frågan är: Vilka är det egentligen som är anledningen till att välfärden har fått mindre resurser? Är det invandrare och flyktingar, eller är det sverigedemokratiska politiker som inte ens har koll på vad de har i sin egen budget?

Anf. 62 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Fru talman! Anslagsminskningarna var ju extremt små i sammanhanget. Det var verkligen inga stora anslagsminskningar. Varför man gör det till en stor sak förstår jag inte.

När det gäller budgeten har vi i alla fall en budget. Det är det inte alla partier här inne som har.

*Utbildning och
universitetsforskning*

Ja, vi har sagt hela tiden att invandringen är en kostnad för samhället. Det är en kostnad man kanske kan ta. Man kan göra den större eller mindre. Jag växte upp när flyktingarna från Chile kom när Pinochet härjade som värst och tyckte att det var en utmärkt satsning. Men i dagens läge är det inte en vettig politik. Det är en vansinnespolitik.

Vi måste börja hjälpa folk på plats, där vi för samma summa pengar kan hjälpa kanske hundra personer i stället för att hjälpa en här i Sverige – eller för den delen i Norden eller i Europa. Det är den politik vi står för, och vi kommer att upprepa den. Vi kommer inte att ändra den någonsin, för vi har rätt på den punkten.

Det handlar inte längre om att hjälpa människor. Om vi kunde hjälpa människor i flyktingläger som hade nästan samma standard som vi har skulle invandringen i alla fall vara en huvudfråga. Men då handlar det inte längre om att hjälpa människor. Då handlar det om någonting annat.

Vi står för vår politik, och vi står för att invandringen innebär påfrestningar på välfärden. Det gör den naturligtvis.

Jag kommer inte ihåg någon mer fråga.

Anf. 63 BETTY MALMBERG (M) replik:

Fru talman! Spännande, Robert Stenkvist! Du är stolt över att ni faktiskt har en budget. Jag får väl instämma i att det är positivt att en sådan finns på plats. Jag tror nog att de flesta partier har en.

Däremot kan man ibland undra hur pass väl genomarbetad er budget är och hur pass realistisk den är, men det ska jag lämna därhän den här gången.

Men när det gäller högre utbildning och forskning och jag tittar på det du anför – att ni höjer basanslagen och satsar resurser på ökad lärartäthet, framför allt inom naturvetenskap och teknik – har jag svårt att se på vilket sätt det framgår av budgeten och var de pengarna finns. Det skulle jag gärna vilja att Robert Stenkvist kommenterar.

En annan fråga rör det Robert Stenkvist sa i sitt anförande, att detta med strategiska forskningsområden väl är tämligen ointressant. Faktum är att vi som politiker har ett ansvar gentemot våra skattebetalare. Svenska staten avsätter varje år 35 miljarder kronor till forskning. Precis som Robert Stenkvist sa är det viktiga pengar, men någonstans måste vi få en kvittens på hur detta kan hjälpa till att stärka forskningen så att vi får fram goda kunskapsunderlag för bildning men också har chans till genombrott inom vetenskapen.

Därför undrar jag: Om strategiska forskningsområden är ett problem för att de är för många, varför satsar då Sverigedemokraterna pengar särskilt på metallurgi?

Anf. 64 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Fru talman! Satsningen på metallurgi utgår från en analys vi har gjort som visar att detta är av speciellt intresse för Sverige. Vi har malm i överflöd, och vi har kunskap som få länder har. Vi har gjort analysen att vi verkligen borde satsa extra mycket här. Jag håller med om att man reagerar när man läser detta, men vi står bakom den analysen.

Vi satsar enormt mycket av skattebetalarnas pengar, och att de kommer till användning på rätt sätt och verkligen ger valuta är en jättesvår fråga. Det är väl ett par år sedan vi diskuterade utvärderingssystemet här. Jag ska

vara ödmjuk och säga att jag tycker att det var svårt att lista ut vilket av de olika systemen som egentligen är bäst.

Jag har pratat med en del högskolor och lärosäten, och de säger att detta med egenutvärdering tar jättemycket resurser men att de måste ha det för att uppfylla vissa internationella kriterier. Man kan inte bara ha egenutvärdering, utan man måste ha något slags utvärdering från UHÅ och så vidare. Det blir system på system, och massor av pengar som skulle gå till forskning går till denna administration och till utvärderingarna. Men vi måste ändå ha en utvärdering. Jag undrar hur mycket pengar och resurser som egentligen går till bara utvärdering. Det är också en fråga vi måste börja ställa oss.

När det gäller budgetanslaget är det ett samlat anslag. Vad jag kommer ihåg satsar vi 250 miljoner på ökad lärartäthet. Detta är ett samlat anslag, så man ser det inte i budgeten.

Anf. 65 BETTY MALMBERG (M) replik:

Fru talman! Tack, Robert Stenkvist, för svaren! Man ser inte anslagen, men det brukar finnas ett särskilt anslag för universitet och högskolor, där detta borde kunna ingå. Där ingår till exempel Moderaternas anslag; det handlar om att vi vill stärka undervisningstiden på bland annat lärarutbildningen. Det rör sig om 400 miljoner kronor för nästa år. Vi har också höjt basanslagen till Vetenskapsrådet, vilket Robert Stenkvist talade om, med 150 miljoner utöver den höjning som regeringen faktiskt gör. Där går det alltså att läsa ut från vår sida.

När det gäller frågeställningen om de strategiska forskningsområdena är det lite intressant att följa Robert Stenkvists resonemang. Metallurgi i all ära – jag kan personligen dela den uppfattningen. Vi har gott om malm i Sverige, och det är väl självklart att vi kan använda den till något mer konstruktivt. LKAB är ju en riktigt god producent.

Men notera att detta är Sverigedemokraternas egen, hemmasnickrade analys. När de strategiska forsknings- och innovationsområdena har fastställts har man haft en samlad analys gjord av alla statliga forskningsfinansiärer som finns. Man har även tagit del av forskningsrådsberedningar och inhämtat remissynpunkter från olika håll. Jag ber om ursäkt, men det borde nog finnas en högre trovärdighet i de strategiska forskningsområden vi då får fram.

Anf. 66 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Fru talman! Ja, det förvånar mig inte alls. När jag tittar på de strategiska forskningsområdena framstår de som rätt självklara för Sverige att satsa på. Det är inga konstigheter. Olika experter har kommit fram till att detta är de områden vi ska satsa på. Men jag tror att en påläst, intresserad lekman skulle komma fram till ungefär samma områden – de ter sig rätt självklara.

Om vi minskar ned på detta är det absolut inte meningen att det ska bli mindre forskning; jag kanske missade det i talarstolen. Vi tror att det i alla fall blir lika mycket forskning på dessa områden om högskolorna och lärosätena får styra pengarna själva. Jag är fullständigt övertygad om det. Men det är naturligtvis också en lekmannagissning. Vi sätter tilltro till lärosätena.

När det gäller anslagsspecificeringen har du rätt, Betty Malmberg. Vi bör ta med detta i framtida budgetar. Tack för det tipset!

Prot. 2017/18:50
14 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 67 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Med all respekt för att vi alla i många avseenden är lekmän är det ändå meningen att vi ska luta oss mot forskning, beprövad erfarenhet, statistik, rapporter och utvärderingar när vi fattar våra beslut. Jag vill gärna understryka detta. Vi kan inte veta allt av egen erfarenhet; det vore en orimlighet.

Jag vill inte på något sätt dyka ned i detaljer. Jag inser att Robert Stenkvist är anmäld för den del som handlar om högre utbildning och att Stefan Jakobsson, som var här, inte finns kvar för möjlighet att ta replik. Men detta är ett samlat utgiftsområde, och jag måste få ställa en fråga som inte handlar om detaljer utan om det sammanhållna.

Robert Stenkvist sa i sitt anförande att vårt välstånd är beroende av högre utbildning. Jag instämmer väl, men med ett väldigt kraftigt tillägg: Det handlar också om skolan i stort och om långsiktighet. Samtidigt föreslår Sverigedemokraterna en asiatisk skolmodell, en helt ny lärarutbildning och dessutom det som jag får ganska ont i magen av att höra: att segregationen inte ens uttrycks förtäckt – man skäms inte ens.

Vi ska ha ett skolsystem med så många olika skolgrupper att det snart inte går att hålla ordning på dem. Vi ska ha särskilda förberedelseskolor för nyanlända. Stökiga elever ska gå i jour-skolor. Misstänkta elever ska gå i plikt-skolor och yrkeselever på tvååriga gymnasier. Vi ska ha nivågruppning med särskilda betyg för svaga elever redan från årskurs 4. Om Sverigedemokraterna får fortsätta tror jag att dessa grupper kommer att bli allt fler.

Jag undrar hur Sverigedemokraterna tänker när det gäller långsiktighet. Har inte ni sett det som de flesta andra ser? Jag talar om behovet av att mötas i skolan och om att med pedagogisk kompetens och många olika yrkeskategorier ge elever det allra bästa, som de har rätt till.

Anf. 68 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Fru talman! När det gäller lärarutbildningen har det kommit kritik: Den behöver reformeras. Det behövs bland annat mer ledarskap. Dagens lärare har en annan skola och andra klasser än gårdagens. Det behövs mer ledarutbildning, för att nämna bara ett exempel.

När det gäller segregering gick jag i Socialdemokraternas skola, och där fanns det obklasser. Det var väl någon form av segregering det också, men de behövdes. Elever behövde komma bort från den vanliga klassen, för en kortare eller lite längre period.

Ja, det kan vara stigmatiserande på något sätt, och det kan vara segregering. Men låt mig ta det från en annan vinkel.

Vi har talat jättemycket om fallande skolresultat och om pedagogik som bygger på vetenskap och beprövad erfarenhet. Men vi tror att en del av dessa fallande skolresultat beror på att det är för lite lugn och studiero i klassrummet. Det är ett helt annat problem. Då kommer detta med jour-skolor in. De är ungefär som den gamla tidens obklasser. De fyllde väl sin funktion, och de hade säkert både för- och nackdelar. Men i dag är det värre än när jag växte upp och gick i skolan. Då hade vi obklasser, speciellt i vissa områden.

Vad ska vi göra för att skapa lugn och studiero? Det går inte att bara komma med nya pedagogiska teorier för lärarna. Det kommer inte att lösa detta problem. Det är jag fullständigt övertygad om.

Pliktskolan är tänkt för de uppmärksammade fall då det har skett våldtäkter på skolan och offren är tvungna att möta sin gärningsman på samma skola. Det är förfärligt.

Prot. 2017/18:50
14 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 69 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Det är fruktansvärt att det händer så hemska saker, som till och med blir rättsfall, där elever utsätts för utredningar och kanske blir dömda; det blir påföljder. Det handlar inte minst om allvaret gentemot den som är drabbad.

Men jag fascinerar av den fantasi som verkar vara obegränsad hos Sverigedemokraterna i fråga om hur den skola ska se ut där dessa elever ska samlas. Jag begriper inte vad Sverigedemokraterna ser framför sig. Jag ser framför mig en skola som skolar i kriminalitet. Vad blir resultatet av att föra samman dessa elever, som dessutom är misstänkta? Får de väl en påföljd kommer de att få en annan skolgång, kan jag säga. De kommer att få en helt annan situation. Därför behöver nog inte Sverigedemokraterna uppfinna ett alternativ till HVB-hem, till omhändertagande och så vidare. Det finns redan Sis-skolor och så vidare.

Låt mig också komma in på en annan fråga. Jag hoppas att många lyssnar på debatten och inser det orimliga i den politik som Sverigedemokraterna bedriver. Det är fullt möjligt att samla elever som har särskilda behov i olika ämnen vid olika tillfällen. Man kan besöka vilken skola som helst för att se hur det ser ut.

Jag vill fråga om något som inte minst Robert Stenkvist själv ofta återkommer till och som handlar om genus och genusteorier. Vi brukar tala om genuspedagoger när vi debatterar förskola och skola. Detta brukar Sverigedemokraterna inte se på med blida ögon. Vi ska låta barn vara barn.

Då undrar jag: På vilket sätt ska vi bryta könsroller? Har Sverigedemokraterna tagit intryck av hela metoo-kampanjen och det faktum att tjejer, flickor och kvinnor inte bara är underordnade och inte bara har halva lönen utan dessutom utsätts för situationer som är oerhört anmärkningsvärda? Jag undrar om Sverigedemokraterna inte står bakom skollagen, där det sägs att man har ett uppdrag att motverka traditionella könsmonster och att alla som arbetar i förskola och skola ska ge möjlighet för alla barn och elever att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån kön.

Anf. 70 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Fru talman! Det beror på vad man menar med att bryta könsroller. Om pojkar vill leka med bilar ska de få göra det, tycker vi. Om flickor vill leka med dockor ska de få göra det, tycker vi. Där vill vi inte bryta könsroller. Om flickor vill leka med bilar ska de absolut få göra det. Om pojkar vill leka med dockor ska de absolut få göra det. Det är min ståndpunkt. Jag vet inte om det är att bryta könsroller.

När det gäller metoo-rörelsen ska sexuella trakasserier absolut inte få förekomma i skolor. Det är under all kritik när till och med någon lärare är inblandad i detta. Det är fullständigt oacceptabelt.

Men man måste göra någonting åt detta också. Jag har jobbat i skolan, och jag har själv i praktiken arbetat mot detta. Jag tycker att vi står och pratar väldigt mycket här. Och det har visat sig att de som historiskt har pratat mest om detta själva är förövare. Plötsligt kommer det fram att de

som pratar mest om feminism och så vidare själva är förövare. Vi kan inte bara stå här och prata. Vi måste också komma fram till vad vi konkret ska göra åt problemen.

Det görs Twitterupprop mot sexuella trakasserier. Jag är ledsen, men jag tror inte att det kommer att lösa problemen inom skolan. Detta är saker som lärare och all skolpersonal måste ta tag i, och de måste kanske få lite mer verktyg.

Om en elev upprepade gånger grovt förgriper sig på någon annan genom sexuella trakasserier måste man kanske flytta den eleven, kanske till en jourklass – inte direkt, men i värsta fall när allt annat har prövats. Dessa jourklasser är gårdagens obsklasser.

Anf. 71 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Fru talman! Sverige lägger varje år många miljarder på den högre utbildningen. Det är inte bara vi från statens sida som lägger mycket resurser på den högre utbildningen. Hundratusentals studenter lägger varje år både tid och pengar på akademisk utbildning. Därför är det oerhört viktigt att de utbildningar som finns tillgängliga är bra och relevanta, så att människor faktiskt kan uppnå sina drömmar. Det är viktigt för samhället att få fler människor in på arbetsmarknaden. Det är också viktigt för företagen att kunna klara kompetensförsörjningen.

Fler utbildningsplatser är framför allt det som har varit svaret från regeringen, trots att Sverige redan i dag ligger i topp bland de länder i OECD som har flest högtbildade.

Regeringen har också ökat beskattningen för de människor som har utbildat sig, som har högre löner eller som arbetar över huvud taget och har gjort det mindre lönsamt att utbilda sig i Sverige. Det gör att Sverige har en jumboplatz i OECD när det gäller att utbildning lönar sig.

Centerpartiet ser en annan väg framåt. Vi vill prioritera kvaliteten inom den högre utbildningen. Vi vill lyfta fram arbetsmarknadens efterfrågan på kompetens, och vi vill också se till att det blir mer lönsamt att utbilda sig. Det är nödvändigt för att lyckas med den stora utmaning som vi ser framför oss.

Där anser vi att det finns ett behov av ett antal reformer på området. För det första vill vi att kvaliteten inom den högre utbildningen stärks. I dag är det många utbildningar som varken lever upp till studenternas eller arbetsmarknadens efterfrågan och krav. För en utbildning i världsklass krävs det att vi stärker kvaliteten och att vi premierar kvalitet framför antalet godkända studenter. Den högre utbildningen behöver även bli bättre kopplad till arbetsmarknaden genom till exempel bättre möjligheter till praktik. För detta är det helt avgörande att vi har ett starkt kvalitetssystem, gärna externt, för att i så stor utsträckning som möjligt få en mer likvärdig och god utbildning.

För det andra behöver vi också se till att erbjuda utbildningar som faktiskt efterfrågas av arbetsmarknaden. Yrkeshögskolorna i Sverige får i dag relativt sett lite pengar jämfört med sina akademiska motsvarigheter. För Centerpartiet är det därför en prioriterad fråga att stärka yrkeshögskolan. Vi har därför i vår budget föreslagit att det ska bli fler platser i yrkeshögskolan. Det är också viktigt att förbättra möjligheterna för yrkeshögskolan genom att möjliggöra påbyggnadskurser och även att skapa förutsättningar

för fler förberedande kurser, förlängda tillstånd och så vidare. Yrkeshögskolan är nämligen mycket duktig på att förse företagen med den arbetskraft som efterfrågas på arbetsmarknaden.

Fru talman! En viktig fråga för Centerpartiet är också att blivande studenter får en god möjlighet att faktiskt göra medvetna val när de ska välja sina studier. Centerpartiet vill att alla lärosäten ska utvärderas på ett transparent sätt, så att blivande studenter kan jämföra till exempel arbetsmarknadsstatistik eller kvaliteten på utbildningen. Då är det också viktigt att ta med de tidigare studenternas erfarenheter av och åsikter om olika program, kurser och lärosäten, så att blivande studenter kan göra så goda och medvetna val som möjligt. Det tror jag också skulle vara viktigt för att minska antalet avhopp och därmed stärka möjligheterna för att fler påbörjar rätt utbildning från början.

I dag är fyra av tio utbildningar olönsamma på så sätt att man förlorar pengar på att välja att läsa en högskoleutbildning jämfört med att inte göra det och i stället arbeta. Regeringen har dessutom försämrat denna utbildningspremie och gjort det ännu mindre lönsamt att utbilda sig – och att arbeta. Centerpartiet vill göra precis tvärtom. Vi vill göra det mer lönsamt att arbeta, mer lönsamt att utbilda sig och mer lönsamt att vidareutbilda eller omskola sig. Därför har vi i vårt budgetalternativ ett förslag som inte bara sänker skatten för låg- och medelinkomsttagare utan också sänker marginalskatterna, så att det blir mer lönsamt att utbilda sig.

Fru talman! Internationaliseringen är också en viktig fråga för Centerpartiets del. Vi ser behovet av mer utbyte mellan länder, av att möjliggöra för forskare och studenter att söka sig till Sverige och av att möjliggöra för svenska studenter och forskare att söka sig till andra länder. Möjligheten för oss att faktiskt stärka kvaliteten är en oerhört viktig fråga när det gäller konkurrenskraft, och då behöver det internationella utbytet stärkas. De problem och hinder vi har sett måste tas bort för att internationella forskares och studenters möjligheter i Sverige inte ska begränsas. Dessutom behöver förutsättningarna för att tillgodoräkna sig utbildningar man har läst i ett annat land bli bättre för svenska studenter som har sökt sig utomlands.

Fru talman! Jag vill också passa på att ta upp forskningspolitiken. Det är ju lätt att vi här hamnar i en diskussion och debatt angående de statliga forskningsmedlen. De är oerhört viktiga, men jag vill trycka på det problem vi just nu ser. En stor del av de resurser som i dag läggs på forskning i Sverige utgörs inte av de statliga pengar vi fattar beslut om här, utan en stor del av forskningsresurserna kommer från företagen. Om man jämför med andra länder ser man tyvärr att de privata investeringarna i forskning och utveckling har minskat i Sverige, samtidigt som de ökar i andra länder. Detta är en viktig utmaning att ha med sig.

Tyvärr lyser förslagen från regeringens sida med sin frånvaro när det gäller hur man ska öka attraktiviteten för privata företag att investera i forskning och utveckling. Det är en väldigt viktig fråga när det gäller global konkurrenskraft och att få företag att söka sig till Sverige och lägga sina investeringar här. Vi finns ju på en global marknad, och då behövs det kraftfulla incitament för att faktiskt få investeringarna i forskning och utveckling hit. Det bidrar nämligen både till vår utveckling och till fler jobb. Där är det viktigt med konkurrenskraftiga skatter, och det är viktigt med konkurrenskraftiga regelverk. Det är också viktigt att vi tillgängliggör de data som finns.

Prot. 2017/18:50
14 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Fru talman! Vi går mot juletider, så jag tänkte avsluta med att lyfta fram några delar som jag tycker att regeringen har gjort bra. Jag vill börja med det regeringen har presenterat när det gäller sommarkurser. Jag tycker att det är ett bra steg att man äntligen har presenterat förslag för att få fler sommarkurser; det är viktigt för att vi ska kunna öka genomströmningen i systemet och ge människor som vill hålla en högre studietakt förutsättningar att göra det. Det är även bra för arbetsmarknaden i dess helhet. Det är alltså bra att man äntligen har presenterat ett förslag på detta område från regeringens sida. Det är också bra att regeringen har tillsatt en utredning om resurstilldelningssystemet.

Sverige behöver dock reformer inom den högre utbildningen för att stärka kvaliteten, för att möta arbetsmarknadens efterfrågan och för att göra det mer lönsamt att utbilda sig i Sverige. Detta kräver ett nytt ledarskap i Sverige.

(Applåder)

(forts. § 14)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.53 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

§ 13 Frågestund

Anf. 72 TALMANNEN:

Frågor besvaras i dag av närings- och innovationsminister Mikael Damberg, statsrådet Helene Hellmark Knutsson, socialminister Annika Strandhäll och statsrådet Tomas Eneroth. Hjärtligt välkomna!

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Närings- och innovationsminister Mikael Damberg besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Åtgärder för att minska vårdköerna

Anf. 73 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! I Sverige har vårdköerna fördubblats på bara tre år. Under den rödgröna regeringen har situationen försämrats dramatiskt. Det innebär att över 100 000 människor i dag står i vårdköer. Sverige har i dag Europas allra längsta väntetider inom vården. Därtill ser vi stora regionala skillnader. Enligt de senaste uppföljningarna får 94 procent av patienterna

i moderatstyrda Halland sin operation utförd inom utlovad tid, medan motsvarande i röda Västerbotten och Västernorrland är att bara drygt hälften får det.

Vilka nya konkreta åtgärder avser statsrådet och regeringen att vidta för att minska köerna? Patienterna ska inte sitta i väntrummet. De måste få vård i rätt tid.

Prot. 2017/18:50
14 december

Frågestund

Anf. 74 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Redan 2013, det vill säga innan vi tillträdde i regeringsställning, såg vi hur köerna började öka. Vad det i grund och botten handlar om är att alliansregeringen nästan med kirurgisk precision underlät att investera i att bygga ut utbildningsplatser för ny personal till hälso- och sjukvården och att satsa på personalen.

Jag satt så sent som i går i en sjukvårdsdialog med hela den norra regionen, som beskriver den dramatiska personalbrist och kompetensbrist som man ser och som man försöker lösa nu. Detta är orsaken till att köerna ökar. Därför är det också så viktigt att regeringen tog bort kömiljarden. Vi införde en professionsmiljard och gör under nästa år de största satsningarna i modern tid på hälso- och sjukvården. Två extra miljarder är vikta till bemanning i hälso- och sjukvården. En extra miljard går direkt till förlossningsvården, och den får användas såväl till att anställa som till att kompetensutveckla den befintliga personalen.

Anf. 75 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag vill börja med att påminna statsrådet om att vi när alliansregeringen tog över 2006 hade en mycket starkt försämrad situation liknande den vi är på väg mot. Därefter åstadkom Alliansen en halvering, och vi kommer att göra det igen. Kömiljarden har vi tagit konsekvensen av, och vi utvecklar den till att bland annat innefatta röntgen- och laborietester.

Men i dag är det statsrådet som har ansvaret. Utvecklingen borde gå åt andra hållet. Jag upprepar frågan: Vilka nya konkreta åtgärder avser statsrådet att vidta?

Anf. 76 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Jag är glad, Camilla Waltersson Grönvall, att återigen få prata om regeringens historiskt stora satsningar på hälso- och sjukvården för nästa år. Vi satsar 5 ½ miljard, varav 3 miljarder är direkt vikta till att anställa mer personal, kompetensutveckla och förbättra arbetsvillkoren.

Sanningen, Camilla Waltersson Grönvall, är att köerna började öka redan på er tid. Ni hade en kömiljard som fick den befintliga personalen att springa fortare, med konsekvensen att väldigt många är sjukskrivna i dag.

Kontroll av statligt stöd till antidemokratiska organisationer

Anf. 77 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD):

Herr talman! Min fråga riktar sig till Mikael Damberg.

De senaste åren har det rapporterats om en växande antisemitism i våra utanförskapsområden. Det har framkommit att vissa organisationer som

fått stöd för trossamfundsverksamhet bjudit in föreläsare med antisemitiska budskap. Det är oacceptabelt att dessa organisationer får statligt stöd.

I vår budget har vi anslagit medel till civilsamhällets stödbeslutande myndigheter för att de bättre ska kunna granska de organisationer som får stöd. Kommer regeringen att fortsätta säga nej till våra förslag om kontroller, tillsyn och frysande av bidrag till organisationer som motverkar vårt demokratiska samhälle och vår sammanhållning?

Anf. 78 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Antisemitism och främlingsfientlighet är ett gift som sprider sig i vårt samhälle i dag. De nazistiska och andra organisationer som pekar ut judar och angriper judiska platser och symboler måste vi stå upp mot. Vi är ett demokratiskt samhälle som inte kan acceptera det här sättet att agera.

När det handlar om organisationer och föreningar har vi en väldigt tydlig position: Inga statliga medel ska gå till organisationer som är odemokratiska eller agerar i strid med våra demokratiska värden. En utredning som ska vara avslutad i början av nästa år ser nu också över demokrativillkor i statens stöd till trossamfund.

Det här är en viktig fråga att driva. Men politiska partier i den här församlingen har också ett eget ansvar att inte sprida främlingsfientlighet och inte bidra till polarisering i samhället. Där har Sverigedemokraterna ett väldigt stort ansvar för den politiska debatt vi har.

Anf. 79 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD):

Herr talman! Ministern verkar bli arg.

Nyligen yttrades följande på en antidemokratisk demonstration i Malmö: Vi har utlyst intifada från Malmö. Vi vill ha vår frihet tillbaka, och vi ska skjuta alla judar.

Antisemitismen i Malmö har tillåtits växa en längre tid. Är ministern beredd att kartlägga organisationer och samfund som uppbär statsbidrag och sprider antisemitism samt strypa deras bidrag och säkra judars trygghet i Sverige?

Anf. 80 Närings- och innovationsminister MIKAEL

DAMBERG (S):

Herr talman! Hets mot folkgrupp är förbjudet och bör både åtgärdas och lagföras om det är möjligt. Jag hoppas att Polismyndigheten lyckas med det, eftersom Sverige är ett demokratiskt samhälle som har gränser för vad som får yttras.

Vi kommer att stå upp för ett land som är öppet för alla och där allas demokratiska och religiösa rättigheter respekteras, men då är det också viktigt att vi som partier vågar agera mot rasism och främlingsfientlighet. Det kommer Socialdemokraterna och den regering vi har just nu att fortsätta göra, även i strid med Sverigedemokraterna.

Anf. 81 NINA LUNDSTRÖM (L):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Tomas Eneroth.

Sjöfarten är otroligt viktig för Sverige. Det är också ett smart sätt att frakta gods. Att frakta gods till sjöss är både klokt och långsiktigt hållbart. Exempelvis i den här regionen, Stockholms- och Mälardalsregionen, är nio av tio varor fraktade sjövägen.

Men det finns många hinder. Det handlar bland annat om infrastrukturen till och från hamnarna. Det handlar också om de avgifter som nu har lanserats.

Då är frågan: Hur kan man förstärka infrastrukturen? Jag noterar exempelvis att Nynäshamn kämpar med att få fram infrastruktur, såsom Södertörnsleden, och att Gotland behöver en bättre anknytning. Vad kan ministern göra åt det?

Anf. 82 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Jag delar uppfattningen att sjöfarten är underutnyttjad. Vi måste använda sjöfarten otroligt mycket mer i Sverige, dels av klimatskäl, dels för att det rent logistiskt visar sig vara en alldeles utmärkt resurs när det gäller att stärka Sveriges förmåga att motsvara de förväntningar som finns. Det handlar både om att klara klimatomställningen och om att vara ett offensivt exportland.

Vi arbetar nu i Regeringskansliet med en godsstrategi som kommer att peka ut viktiga insatser tillsammans med den nationella planen, som visar på de investeringar vi ska göra i infrastrukturen. Jag kommer i närtid att bjuda in alla Sveriges hamnar till ett möte. Det är första gången på jag vet inte hur länge som detta görs. Jag ska föra en diskussion med företrädarna för hamnarna om viktiga prioriteringar framöver. Sjöfarten är en underutnyttjad resurs, och det finns behov av både investeringar och ökad optimering av de resurser som finns till förfogande. Vi ska stärka sjöfarten, och vi ska stärka hamnarna.

Anf. 83 NINA LUNDSTRÖM (L):

Herr talman! Jag noterar ändå att det, som det ser ut just nu, saknas två väldigt viktiga delar i den infrastrukturplanering som ska sträcka sig från 2018 till 2029: Gotland saknas helt, och Södertörnsleden verkar inte bli av. Det här är två viktiga frågor som rör just sjötransporterna och gods-transporterna.

Då infinner sig frågan om hur man ska rätta till detta. Där har ministern ett stort ansvar. Vilka åtgärder vill ministern vidta?

Anf. 84 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Det som ligger ute nu är Trafikverkets förslag. Remissrundan är precis avslutad. Jag har lyssnat in många synpunkter från såväl Gotland och Stockholmsregionen som från andra delar. Jag känner att det finns ett starkt engagemang och intresse för att framöver utveckla insatserna vad gäller såväl farlederna som hamnarna.

Detta kommer att bli en viktig del när vi från regeringens sida väljer vilka prioriteringar som ska göras, både när det gäller infrastrukturen och vilka andra insatser vi kan göra för att stärka svensk sjöfart.

Reformerat stöd till personer med funktionsnedsättning

Anf. 85 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Min fråga riktas till socialministern och gäller det kommande förslaget om reformerat stöd till barn och vuxna med funktionsnedsättning.

I måndags träffade jag synskadade. De menar att detta förslag är rent förkastligt för dem, eftersom det föreslås att man ska ha en renodlad merkostnadsersättning. Synskadade har haft en schablonersättning som har fungerat väldigt väl för dem. De har framfört sina åsikter om det kommande förslaget till ministern.

Min fråga är ganska enkel och konkret: Vad tänker ministern göra för att tillmötesgå de synskadade och deras förslag till förändring och förbättring?

Anf. 86 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Det är viktigt att komma ihåg att det reformerade stödet till vissa av våra funktionshindrade är någonting som påbörjades 2006 och som sedan arbetades med under hela alliansregeringens tid.

Under tiden vi har arbetat fram detta förslag har vi haft nära samverkan med samtliga funktionshindersorganisationer i Sverige. Vi var också väldigt tydliga när vi presenterade förslaget för drygt en månad sedan.

När det gäller en renodlad merkostnadsersättning för personer med synskador är det en modernisering av regelverket. Alla andra kategorier som har någon form av funktionsnedsättning har redan i dag en sådan renodlad merkostnadsersättning. Detta är någonting som också stöds kraftfullt av till exempel Funktionsrätt Sverige, just för att man ska se till individens behov och inte ha denna typ av extremt gammalmodiga schablonersättningar.

Anf. 87 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Ministern har fel. Man har inte talat med de synskadade förrän i den tolfte timmen, skulle jag vilja säga. Detta har de också påtalat.

Det finns skäl till att de synskadade har haft en schablonersättning. Det har inte varit lika lätt för människor med denna funktionsnedsättning att kunna berätta vilka olika utgifter de har som de behöver merkostnadsersättning för.

Därför frågar jag igen: Tänker ministern ta deras synpunkter på allvar och försöka att rätta sig efter dem?

Anf. 88 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Detta är som sagt ett förslag som det nu har arbetats på ända sedan 2006, även under hela alliansregeringens period. Man har haft referensgrupper där Synskadades Riksförbund har ingått. Jag informerade dem och de andra funktionshindersorganisationerna i mitten av oktober.

De har haft alla möjligheter att framföra sina synpunkter, även i remitteringsförfarandet. Vi har också beaktat dem i det förslag som vi nu går fram med, som har ett starkt stöd av alla andra.

Prot. 2017/18:50
14 december

Frågestund

Etableringsanställningar

Anf. 89 ÅSA WESTLUND (S):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Mikael Damberg.

Fack och arbetsgivare har träffat en överenskommelse om etableringsanställningar. Detta är ett viktigt steg för att göra det lättare för nyanlända och långtidsarbetslösa att få ett jobb.

Enligt förslaget om etableringsanställningar ska jobben vara på heltid och normalt leda till tillsvidareanställning. Jobbet ska innehålla utbildning på betald arbetstid, och lönen ska följa kollektivavtalen.

Men de borgerliga partierna håller fast vid sitt förslag om att lagstifta fram lägre löner, trots att de lovat att dra tillbaka det förslaget om arbetsmarknadens parter tog fram en motsvarande lösning för att underlätta etablering på arbetsmarknaden.

Min fråga till statsrådet är därför: Vilka fördelar för den svenska konkurrenskraften ser han med den modell för etableringsanställningar som arbetsmarknadens parter presenterat i förhållande till andra förslag?

Anf. 90 Närings- och innovationsminister MIKAEL

DAMBERG (S):

Herr talman! Tack, Åsa Westlund, för frågan!

Vi ser en stark arbetsmarknad i dag. Det växer fram väldigt många nya jobb – Arbetsförmedlingen räknar med att det under de närmaste åren kommer att skapas 250 000 nya jobb i Sverige.

Men den stora bristen och det stora problemet på svensk arbetsmarknad är kompetensbrist och att vi inte lyckas med matchningen. Vi måste ge människor bättre chanser att komma in på praktik eller få utbildning för att kunna ta de jobb som svensk arbetsmarknad kräver.

Vi hade en diskussion om etableringsjobben där parterna nu har enats om en principöverenskommelse. Jag hörde moderatledaren säga att de skulle driva sitt förslag om inte parterna kom fram till sitt.

Jag skulle varna för en modell där man går emot parterna på detta område. En sådan modell skulle leda till politisk cirkus rörande lagstiftning om lönenivåer samt till fler konflikter på svensk arbetsmarknad. Det vore inte bra för Sverige.

Anf. 91 ÅSA WESTLUND (S):

Herr talman! Tack, Mikael Damberg, för svaret!

Skulle ministern kunna utveckla det hela lite? Jag har själv en bakgrund i Europaparlamentet och vet hur diskussionerna brukar gå om lägre löner kontra den svenska modellen. Vi brukar ha lite svårt att förklara fördelarna.

Hur ser ministern att den svenska modellen skulle påverkas om vi skulle lagstifta fram lägre löner i Sverige? Och hur skulle det påverka vår svenska konkurrenskraft på världsmarknaden?

Anf. 92 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Sverige har unikt få konflikt dagar på arbetsmarknaden. Arbetsgivare vill inte ha en massa konflikter – det är den första delen

Den andra delen är att vi inte vill ha valrörelser som handlar om lönenivåer. Sverige skulle då ha en helt unik debatt i en valrörelse, för många andra europeiska länder har debatter om att höja minimilönerna. Sverige skulle få en debatt om att vi i parlamentet skulle sänka lönerna på svensk arbetsmarknad och blåsa till strid mot svensk fackföreningsrörelse.

Jag tror att detta vore en farlig väg att gå. Jag tror att den skulle leda till fler konflikter, till sämre löner och till en sämre lönebildning i Sverige. (Applåder)

Utredningen om organdonation

Anf. 93 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Jag vänder mig till statsrådet Strandhäll.

Man kan önska sig väldigt många saker här i världen, speciellt före jul. Men det som över 800 svenskar i dag önskar sig över allt annat är att få ett nytt organ. Över 800 svenskar står på väntelistan för att få ett nytt organ. När jag fick ett nytt hjärta för tio år sedan var det ungefär 500–600, så behovet har alltså inte minskat.

Vi har nu sedan två år en färdig utredning för att främja möjligheten för alla de människor som faktiskt vill donera organ, enligt alla opinionsundersökningar i Sverige.

Då undrar jag: Varför är statsrådet emot att denna utredning får ta plats och tid och emot att ta vara på de förslag som finns i utredningen för att låta människor donera organ så att fler slipper dö? Hittills i år har 27 personer dött.

Anf. 94 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Det finns naturligtvis ingen som är emot att vi ska få upp antalet personer som är villiga att donera sina organ. Det är också därför denna utredning har arbetat.

Tyvärr är det så att vi kan konstatera att de juridiska delarna i utredningen inte höll, vilket vi också har meddelat. Jag vet att detta även har meddelats från Socialdepartementet i särskild dialog med socialutskottet.

Därmed inte sagt att vi inte kommer att gå vidare och på olika sätt stimulera att fler organ doneras. Vi kommer bland annat att ge Socialstyrelsen ett särskilt uppdrag.

Glädjande nog kan vi se att både antalet personer som är villiga att donera sina organ och antalet organdonationer i Sverige ökar. Mycket mer behöver dock göras, framför allt med tanke på att vi vet att många fler är villiga att donera sina organ än vad vi ser i verkligheten i dag.

Vi måste naturligtvis hitta vägar framåt, men vi måste också göra det på ett rättssäkert sätt.

Anf. 95 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Då måste jag ställa följdfrågan: Vilka andra experter eller jurister skulle man kunna ta in som skulle kunna göra en helt annan bedömning än vad denna gedigna utredning redan har gjort? Den frågan fick jag inte heller svar på från statssekreteraren när hon var i socialutskottet.

Dessutom kan jag konstatera att Donationsrådet inte ens har blivit informerat från Socialdepartementet om vad man tänker göra.

Anf. 96 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Vi har varit ute offentligt, och som sagt har statssekreteraren varit i socialutskottet och gjort en särskild genomgång av skälen till att vi inte går vidare med den utredning som nu ligger på bordet.

Jag är säker på att Penilla Gunther väl känner till att de juridiska delarna, som hade varit helt avgörande för en framgång för de förslag som fanns i utredningen, inte höll. Därmed inte sagt att vi inte skulle vara villiga att titta vidare på detta och tillsätta ytterligare en utredning. Men i avvaktan på det ska vi också lägga uppdrag till exempelvis Socialstyrelsen.

Insatser mot otrygghet kopplad till biltrafik

Anf. 97 RASMUS LING (MP):

Herr talman! I början av månaden presenterade polisen en trygghetsundersökning för Malmö. Glädjande nog visade den att brottsligheten sjunker, men dessvärre är den upplevda tryggheten sämre.

En av de stora orsakerna till otryggheten handlar om biltrafiken, om alltför höga hastigheter och obesiktade bilar. Att det är olagliga bilar, oskattade och icke besiktade, är ett jättestort problem. Även om det har vidtagits åtgärder för att komma till rätta med så kallade bilmålvakter finns det fortfarande problem.

Jag skulle därför vilja fråga statsrådet med ansvar för infrastruktur vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att vi ska komma till rätta med otrygghetsproblematiken med höga hastigheter och olagliga bilar på våra vägar.

Anf. 98 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Tack, Rasmus Ling, för frågan! Jag delar verkligen uppfattningen att detta är ett problem, ett växande problem. Det var ett av skälen till att vi från regeringens sida i budgetpropositionen lade 25 miljoner för att kunna hjälpa kommunerna att till exempel forsla bort de bilar utan registrerade ägare som finns i dag eller att komma till rätta med bilmålvakter.

Vi har för avsikt att gå vidare med insatser för att stoppa denna utveckling. Det pågår just nu en översyn av lagen, och jag tror dessvärre att det är nödvändigt.

Vid sidan av det som vi i övrigt gör för att få ett bättre trafikbeteende – hastighetsövervakning, mindre alkohol i trafiken genom alkobommar och händerna på ratten genom förbud av handhavande av mobiltelefon i bilen – måste vi se till att vi kan lagföra och på ett bättre sätt stävja en utveckling där de som framför bilar som de inte äger inte känner något ansvar för detta. Därför är de 25 miljonerna otroligt viktiga.

Anf. 99 RASMUS LING (MP):

Herr talman! Tack så jättemycket för svaret! Det krävs ett strategiskt och fokuserat arbete för att vi ska fortsätta komma framåt i de här viktiga frågorna. Jag är glad att höra Tomas Eneroth säga att regeringen planerar vidare insatser.

Är man också beredd att ge Transportstyrelsen ett tydligare uppdrag att ta itu med problemet kring bilmålvakter?

Anf. 100 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Ja, om det skulle visa sig behövas har jag inga bekymmer med det, för detta är ett växande bekymmer. Därför är det så nödvändigt att vi använder de verktyg som finns till förfogande. Resurserna är en del, och kommunerna har nu möjlighet att använda de utökade medlen i budgetpropositionen. Men sedan handlar det naturligtvis om att ha en adekvat lagstiftning. Där pågår en översyn. Skulle det visa sig att Transportstyrelsen behöver bättre verktyg är jag givetvis beredd att medverka till detta.

Satsning på förlossningsvården i Stockholms läns landsting

Anf. 101 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Annika Strandhäll.

Som statsrådet vet är Nya Karolinska sjukhuset och hela hälso- och sjukvården i Stockholms läns landsting i gungning, kan man nog säga. Nya Karolinska har väldigt många problem: stora fel på byggnaden, extrema konsultarvoden, ett it-fel som har orsakat dödsfall och så vidare.

Dessutom visar det sig nu att det kraftigt minskade antalet förlossningsplatser på Nya Karolinska sjukhuset, ungefär 1 000 på årsbasis, kommer att förvärra det kaos som redan råder i Stockholms läns landsting. De stora satsningar som vi nu har gjort tillsammans på 1 miljard riskerar att urgröpas här, tror jag.

Vad kan statsrådet göra för att få Stockholms läns landsting att använda vår satsning till förlossningsvården och exempelvis inte till konsultarvoden?

Anf. 102 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack, Karin Rågsjö, för beskrivningen! Jag följer naturligtvis också utvecklingen i medierna när det gäller både NKS och de andra delarna.

Som Karin Rågsjö väl känner till är det Alliansen som sedan över tio år är ansvarig för hälso- och sjukvården i Stockholm och byggnationen av NKS. Det är nog för övrigt en fråga som vi behöver titta på i särskild ordning. Men naturligtvis är jag oerhört angelägen om att de stora satsningar som vi nu gör på förlossningsvården går till det som de är avsedda för, det vill säga att anställa mer personal och att förbättra arbetsmiljön och arbetsvillkoren för barnmorskor och personal inom förlossningsvården.

Jag har nyligen haft en sjukvårdsdialog med bland annat företrädare för Stockholms läns landsting där vi särskilt har diskuterat förlossningsfrågan, och jag har i särskild ordning understrukt vad de här pengarna är avsedda för. Sedan kommer vi naturligtvis att behöva följa upp detta noga. Men vi förhandlar också med SKL om detaljerna i innehållet.

Anf. 103 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Statsrådet Strandhäll! Det är oerhört viktigt att följa upp att de här pengarna går till just anställningar, specifikt när det gäller lands-
ting som säger att pengarna är helt meningslösa, för det finns sådana lands-
ting. Det är vansinnigt viktigt.

Jag är glad för att statsrådet följer frågan.

Anf. 104 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack, Karin Rågsjö! Ja, det är otroligt viktigt. Vi vet att alldeles för många blivande föräldrar i dag känner en oro över sin kommande förlossning. Inte minst har vi sett exempel från Stockholm på just detta.

Det är därför som de här medlen med kirurgisk precision ska gå till att just öka tryggheten för föräldrar och förbättra situationen för personalen i förlossningsvården.

Jag kommer att följa detta mycket noga.

Socialdemokraternas vallöften om lärarutbildningen

Anf. 105 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag har ägnat en stund åt att titta på det valmanifest som Socialdemokraterna gick till val på 2014. I valmanifestet finns ett löfte om att höja kraven på lärarutbildningen. Kraven för att komma in på lärarutbildningen skulle höjas, och tempot i lärarutbildningen skulle höjas. Kraven på studenterna skulle höjas, och det skulle öppnas fler vägar till att bli lärare genom exempelvis Teach for Sweden.

Att läsa det socialdemokratiska valmanifestet från 2014 är nästan som att läsa en skolpolitisk motion från Moderaterna. Men det som är alarm-
rande är att inget av löftena egentligen har genomförts.

Min fråga till ministern för högre utbildning och forskning är därför: När kommer de socialdemokratiska vallöftena om lärarutbildningen att införas?

Anf. 106 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Tack så mycket, Maria Stockhaus, för frågan!

Vi är i full färd med att bygga ut lärarutbildningen för att möta det stora behovet av nya lärare som vi ärvde från alliansregeringen. Vi ärvde två stora utmaningar: sjunkande kunskapsresultat och stigande lärarbrist. Nu har vi jobbat sedan dag ett med att försöka möta dessa. Till skillnad mot Moderaterna ser vi nu till att det blir fler utbildningsplatser. Vi ser också till att det blir fler vägar in till lärarutbildningen, och vi jobbar successivt med att stärka kvaliteten.

Just nu pågår också den första stora nationella utvärderingen av hela lärarutbildningen. Den kommer att vara väldigt viktig för framtiden.

När det gäller tillträdet till den högre utbildningen har vi tagit emot en utredning som nu har varit ute på remiss och som kommer att leda till en proposition i riksdagen i vår.

Prot. 2017/18:50

14 december

Frågestund

Anf. 107 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Nu ställde jag inte frågan om utökat antal platser. Vi har tidigare debatterat i kammaren att UKÄ har underkänt det som en metod för att få fler lärare och bedömer att det snarare kommer att leda till fler avhopp.

Av de löften som Socialdemokraterna gick till val på 2014 kan jag inte se att något har infriats. Nu är det knappt ett år kvar till nästa val. Vad tänker Socialdemokraterna göra när det gäller lärarutbildningen under resten av mandatperioden?

Anf. 108 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Tack så mycket för följdfrågan! Som sagt har det sedan dag ett pågått ett arbete med att uppfylla de löften som vi gav. Vi har bland annat tillfört ungefär 900 miljoner kronor till kvalitetsökning av lärarutbildningen. Vi har tillfört 90 miljoner för forskarutbildning på lärarutbildningen för att få en starkare forskningsanknytning. Vi har också fått en första utvärdering från UKÄ om övningsskolor, som också visar på goda resultat.

Situationen i vården under jul- och nyårshelgerna

Anf. 109 CHRISTINA ÖSTBERG (SD):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till socialminister Annika Strandhäll.

Vi har en julhelg att se fram emot, men alla ser inte fram emot denna helg. Jag tänker på patienter och vårdpersonal. Många är oroliga för det vårdkaos som brukar infalla under vintern. Redan nu går flera landsting ut och varnar. Trots beordrad övertid och inhyrd personal kommer tusentals behandlingar och operationer att skjutas upp under jul och nyår.

I Stockholm är läget allvarligt. Johan Styru, ordförande i Stockholms läkarförening säger: ”I jul och nyår stängs ytterligare flera hundra vårdplatser och vi måste ställa in massor av planerad vård. Utan vårdplatser tvingas vi skicka hem 80–90 åringar som knappt kan gå.”

Vårdkaoset är inte bara ett Stockholmsproblem. Situationen ser likadan ut i resten av landet.

Vilka åtgärder tänker socialministern vidta för att patienter och vårdpersonal inte ska behöva fira jul i ett vårdkaos?

Anf. 110 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Som jag sa tidigare tog vi över i ett läge då köerna hade ökat ganska länge. Vad gäller situationen i Stockholm har man sedan över tio år ett alliansstyre där.

Regeringen har ökat utbildningsplatserna till undersköterska, specialistsjuksköterska och barnmorska. Flera av dessa utbildningar levererar nya medarbetare under nästa år. Från och med nästa år bygger vi också ut läkarutbildningen.

Vi har höjt de generella statsbidragen till landstingen, och från och med nästa år gör vi också de största satsningarna i modern tid på hälso- och sjukvården.

Tillgänglighetsfrågan är i allra högsta grad en personalfråga. Det handlar om att få bättre förutsättningar att kunna anställa fler och kunna förbättra villkoren för dem som arbetar.

Dessa satsningar gör regeringen nu, och vi är beredda att fortsätta med dem under nästa mandatperiod, precis som vi har aviserat i vår budget. Det handlar om fortsatta generella höjningar av statsbidragen för att investera i en hälso- och sjukvård som möter en ganska allvarlig demografiskt situation med fler äldre.

Anf. 111 CHRISTINA ÖSTBERG (SD):

Herr talman! Förra veckan bjöd Jimmie Åkesson in de övriga partiledarna för att tillsammans med de sjukvårdspolitiska talespersonerna diskutera det allvarliga läget för svensk sjukvård och vad man tillsammans kan göra för att så snabbt som möjligt vända den negativa utvecklingen.

Vi är i ett läge då vi behöver lägga all politisk prestige åt sidan. Tyvärr tackade fem partier nej, och två partier bemödade sig inte ens att svara. Vad anser socialministern om det?

Anf. 112 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Det beror på den totala brist på trovärdighet som Sverigedemokraterna har i denna fråga. Ni har inte fört någon egen politik på detta område över huvud taget, och dessutom är ni beredda att stödja en skattesänkarregering med en moderat statsminister.

Kom inte och tala med mig, som är företrädare för en regering som gör de största satsningarna i modern tid på hälso- och sjukvården, om att vi ska diskutera denna fråga med er, för ni har ingen trovärdighet!

(Applåder)

Fungerande infrastruktur under vintermånaderna

Anf. 113 JASENKO OMANOVIC (S):

Herr talman! Vintern är här, och det är mindre än tio dagar till julafton. Alla julklappar ska fram, och tomten behöver hjälp av åkerinäringen – jag hoppas att det inte är några barn som tittar på denna frågestund. Många svenskar ska dessutom ut och resa under jul. Infrastrukturen är avgörande för många under dessa dagar och under hela vintern.

Därför är min fråga till statsrådet: Vad kan regeringen göra för att säkra en bra infrastruktur, inte bara under juldagarna utan under alla vintrar framöver?

Anf. 114 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag tackar Jasenko Omanovic för frågan.

Det finns mycket att göra. Under våren kommer vi att lägga fram rekordstora investeringar i svensk infrastruktur. Det är totalt över 700 miljarder som vi investerar för att stärka infrastrukturen.

När det gäller vinterväglaget ska vi komma ihåg att för att vi ska kunna köra tryggt på våra vägar och för att paketen ska komma fram måste fordonen ha en sådan utrustning som gör att de kommer fram. Därför går vi fram med lagkrav på vinterdäck på alla hjul på lastbilar och lastbilars släp.

Prot. 2017/18:50
14 december

Frågestund

Jag är förvånad över att detta inte har införts tidigare, för det är viktigt för trafiksäkerheten för alla trafikanter, såväl lastbilschaufförer som andra.

Det här en viktig lagstiftning, och det är *ett* bra sätt att se till att alla kan färdas tryggare på vinterväglaget framöver.

Anf. 115 JASENKO OMANOVIC (S):

Herr talman! Det här är en mycket viktig fråga för hela samhällsfunktionen under vintern. Från E6 i söder till E10 i norr behöver vi vägar, och även järnvägar, som fungerar under hela vintern, för annars fungerar inte våra planer, oavsett om man är företagare eller privatperson.

Anf. 116 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Det är alldeles sant. Därför är det viktigt att vi har utrymme för både investeringar och underhåll, att vi har en säkrare fordonspark med rätt utrustade däck, att vi ställer tydliga krav och att vi har resurser för en bra vinterväghållning. Här tar regeringen flera initiativ som kommer att leda till bättre framkomlighet.

Bättre förutsättningar för ett längre arbetsliv

Anf. 117 BARBRO WESTERHOLM (L):

Herr talman! Min fråga riktar sig till socialminister Annika Strandhäll.

I dag nåddes vi av det glädjande beskedet att en enig pensionsgrupp har beslutat att rätten att stanna kvar i arbetslivet för den som vill och kan höjs från 67 till 69 år.

Samtidigt lägger man fram en successiv höjning av åldern för att få gå i pension, från 61 till 64 år. Detta oroar en del som känner att de inte kommer att orka arbeta så högt upp i åldrarna.

Vad har regeringen för planer för att möjliggöra för människor att orka arbeta högre upp i åldrarna?

Anf. 118 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Jag tackar Barbro Westerholm för frågan.

Det är i sanningen en glädje att kunna gå fram med denna pensionsöverenskommelse som på lång sikt kommer att se till att vi får både höjda och tryggare pensioner.

Detta behöver göras med en stor varsamhet, och därför kommer det att ske mellan oss sex partier som står bakom pensionsöverenskommelsen under de kommande tio åren.

I tillägg till detta har vi redan genomfört flera arbetsmiljöförbättringar. Bland annat får vi en ny arbetsmiljömyndighet på plats från och med nästa år. Vi kommer också under de kommande åren, och det är vi överens om i överenskommelsen, att lägga fram fler förbättringar av arbetsmiljön och även möjligheter till omställning under arbetslivet.

I dag är den genomsnittliga pensionsåldern 64,8 år, så många arbetar redan så länge. Men för dem som inte orkar kommer det att finnas skydd i form av att till exempel trygghetssystemen följer med i denna förändring.

Anf. 119 BARBRO WESTERHOLM (L):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Arbetsmiljölagen är en ramlag och därför vag och luddig i sin målsättning. Den behöver förtydligas genom direktiv, riktlinjer och så vidare. Det är en viktig del i detta arbete, för det signalerar sedan till olika myndigheter, kommuner, landsting och arbetsgivare i näringslivet vad de behöver göra.

Anf. 120 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Något som är glädjande är att vi under denna mandatperiod har infört en ny föreskrift och ett arbete om social och organisatorisk arbetsmiljö. Den största orsaken till sjukskrivning i dag är stress, så därför behöver vi bli bättre på den psykosociala arbetsmiljön och utveckla detta arbete de kommande åren.

I överenskommelsen finns också en delegation för äldre arbetskraft som ska bidra till att fler ska se värdet och nyttan av våra seniorer på arbetsmarknaden. Det gläder mig mycket, för ni behövs.

Sjöräddningens bemanning

Anf. 121 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Jag riktar min fråga till statsrådet Eneroth.

För en månad sedan var det ett krisläge vid Gotska Sandön. En fiskebåt med en person i hade hamnat i sjönöd. Han var rökförgiftad, det var två meter höga vågor och det blåste nordanvind. Han ringde sjöräddningen för att få hjälp. Men när man larmade var helikoptern inte igång som det var sagt hos Sjöfartsverket i Visby. I stället fick man vända sig till Ronneby. Det som skulle ha tagit kort tid tog två timmar.

Det var personalbrist. Det visade sig också att det inte var nog med det. Sedan den 5 december står man helt utan bemanning i Visby. Detta får konsekvenser också för Försvarsmakten.

Hur ser statsrådet på att en så viktig sak som sjöräddningen fungerar så dåligt?

Anf. 122 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag delar inte uppfattningen att sjöräddningen fungerar dåligt. Vi har en fantastisk sjöräddning med såväl frivilliga som professionella krafter som gör otroliga insatser för att både rädda och hjälpa nödställda på ett mycket bra sätt.

När jag fick höra om händelsen och bemanningsproblemen på Gotland tillkallade jag Sjöfartsverkets generaldirektör, för det är de som handhar denna fråga. Jag informerade mig om läget, och jag har blivit försäkrad om att man med fyrabassystemet ska klara de inställetider man har. Men målet är naturligtvis att kunna gå upp i det fembassystem som finns.

Inte minst det sista kanske är nödvändigt på sikt, med tanke på att vi nu har en regering som storsatsar på försvaret, ökar den militära närvaron på Gotland och inrättar ett nytt regemente där. Vi gör stora investeringar i svensk säkerhet nu. På sikt måste naturligtvis också sjöräddningskapaciteten fungera därefter, men jag är inte beredd att överföra den till det militära försvaret.

Jag tycker att sjöräddningen gör fantastiskt goda insatser i dag.

Prot. 2017/18:50

14 december

Frågestund

Anf. 123 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! När det gäller sjöräddningen är jag inte beredd att hålla med om den uppfattningen. Det finns stora problem.

En annan sak som kommit fram är att ytterligare två baser kan stå utan bemanning i julhelgen. Riksrevisionen har kritiserat de höga övertidsuttagen: 600 000 per anställd. Det går inte bra. Jag tror att det är bättre att lyssna på den utredning som fanns redan för flera år sedan och som ville föra över ansvaret för sjöräddningen till Försvarsmakten, så som man har det i många andra länder.

Anf. 124 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag noterar att Mikael Oscarsson är relativt ensam i sitt krav på att hela sjöräddningen ska föras över till det militära försvaret. Jag tror att det vore olämpligt.

Jag tror att vi ska värna det starka engagemang som finns inom sjöräddningen men naturligtvis säkerställa att man klarar inställelsetider och att man har resurser till sitt förfogande. Jag är absolut inte beredd att föra över sjöräddningen till det militära försvaret. Det tror jag vore olyckligt.

Men jag är som sagt glad över att vi nu satsar på försvaret, till skillnad från hur det var under alliansregeringens tid.
(Applåder)

Statsbidrag till flygplatser och effekterna av flygskatten

Anf. 125 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! Regeringen avser att införa en flygskatt per den 1 april 2018. Oron hos flygbranschen, flygplatser, flygoperatörer, regioner med flera är mycket stor över att skadeeffekten av denna skatt på avstånd ska bli bestående.

Den miljöeffekt som är själva argumentet för regeringen att införa skatten på avstånd är väldigt liten enligt utredarna av självaste flygskatten. Beräkningar ger vid handen att så många som sju flygplatser, framför allt i norra Sverige, riskerar att helt tappa sin flygtrafik på grund av flygskatten.

Regeringen har i budgeten för 2018 lagt in drygt 100 miljoner kronor för att kompensera flygplatserna, framför allt i norra Sverige, för flygskattens effekter, det vill säga risken att tappa flygtrafik.

Min fråga till infrastrukturminister Eneroth blir då: På vilket sätt bedömer statsrådet att ett statsbidrag till flygplatser kan rädda kvar flygtrafik som trycks bort av flygskatten?

Anf. 126 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Det återstår att se i vilken utsträckning som flygtrafik trängs bort. Det är inte säkert att 60 kronor extra för en biljett på inrikesflyget har de dramatiska effekter som Centern tycks tro.

Jag tycker dessvärre att det är konstigt att Centerpartiet själva väljer att ta bort de extra resurser som finns till regionala flygplatser i hela landet. Ni föreslår ju en besparing på 85 miljoner i minskat stöd till flygplatserna.

Jag tycker att det är viktigt att vi har en bra, fungerande infrastruktur, inte minst i Norrland där kommersiell trafik inte alltid klarar sig och där

Användningen av medel till forskning och utbildning

Frågestund

Anf. 127 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa min fråga till Helene Hellmark Knutsson.

För några veckor sedan presenterade Riksrevisionen en rapport om hur stora resurser till universitet och högskolor som går till forskning och utbildning och om hur dessa medel inte används. En stor del av pengarna, uppemot 12,3 miljarder kronor, läggs i stället på hög. Det så kallade myndighetskapitalet växer. Kort och gott används pengarna inte till rätt saker nu.

Riksrevisionen är kritisk till att regeringen inte har återkopplat om denna information till riksdagen. Det är här vi beslutar om budgeten, och för att kunna göra detta på ett korrekt sätt behöver vi få återrapportering om hur de medel som avsätts används och hur det går.

Därför är min fråga till Helene Hellmark Knutsson: Varför återrapporterar regeringen inte om detta till riksdagen?

Anf. 128 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Tack, Ida Drougge! Den undersökning som Riksrevisionen har gjort handlar om perioden 2007–2016. Det är en dramatisk ökning av sparat myndighetskapital, framför allt på utbildningsområdet. Jag tycker att det är djupt problematiskt att dessa pengar inte använts till den högre utbildningen, framför allt eftersom vi har kvalitetsutmaningar.

Pengarna har inte kommit studenterna till del, men de sparades på hög främst under den förra regeringens tid. Det var ett direkt resultat av att man bara erbjöd tillfälliga satsningar. Då gjorde universitet och högskolor bedömningen att detta var högrisk och att pengarna behövde sparas.

De satsningar som vi nu gör är permanenta, och vi ser att kurvan har planat ut och att det är på bättringsvägen. Men vi kommer att följa upp och återrapportera om hur uppföljningen går till för att se till att pengarna används till det som de är avsedda för.

Brexits följder för life science-sektorn

Anf. 129 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Herr talman! Frågan går till näringsminister Mikael Damberg.

För människors hälsa och för att bekämpa eller förebygga sjukdomar är forskning och utveckling inom life science av stor betydelse. Det är ett av de huvudområden som lyfts fram särskilt i regeringens innovationspolitik.

Med anledning av brexit har det dock uttryckts oro i branschen då en stor del av företagen och utvecklingsarbetet finns i öriket. Svensk-brittiska Astra Zeneca, Pfizer och GE Healthcare är några exempel på företag som påverkas av brexit.

Vi vet att var tionde person med forskarutbildning jobbar inom life science i Sverige, och branschen står för ca 8 procent av svensk export. Inte minst i mitt eget län Skåne är det som sker i Medicon Village och satsningarna på MAX IV och ESS av stor betydelse.

Vilka initiativ avser statsrådet att ta för att stärka svenskt life science-arbetet, inte minst utifrån den situation som nu råder?

Anf. 130 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Vi har haft en diskussion inte minst om Emas placering. Vi är lite besvikna över att myndigheten inte hamnade i Sverige, men vi fick möjlighet att resa runt i Europa och framhålla Sveriges styrkor när det gäller läkemedel och life science-kunskap.

Det var en intressant resa, och jag tror att vi måste göra ännu mer sådant. Vi ser att just nu ökar investeringarna i Sverige i life science på flera olika områden. Vi har ett historiskt tillfälle med brexit, för nu förlorar man Storbritannien som en av de starkaste parterna innanför EU på life science-området. Då har vi i Sverige möjlighet att flytta fram våra positioner med våra starka universitet men också våra starka företag på detta område.

Regeringen har prioriterat life science från första dagen. Det var det första samverkansprogram som vi inrättade. Vi ser nu också en möjlighet att fastare organisera arbetet i Regeringskansliet och jobba med en långsiktig plan för att stärka life science i Sverige framöver. Jag ser fram emot fortsatta investeringar och ännu fler jobb.

Miljözoner

Anf. 131 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Eneroth.

Regeringen vill införa så kallade miljözoner, och Moderaterna välkomnar att kommuner får fler lokala verktyg för att förbättra luftkvaliteten. Miljözonerna är ett sådant verktyg, men utformning och tid är avgörande.

Ledande företrädare för Miljöpartiet talar om att helt förbjuda alla dieslbilar i vissa städer redan 2020. Detta är enligt Moderaterna att gå alldeles för fort fram. Just nu sprids en stor oro bland människor över att deras största investering – bilen – riskerar att bli värdelös och obrukbar över en natt. För att införa miljözoner krävs en ändring i trafikförordningen; det är alltså en fråga som regeringen äger.

Därför undrar jag: När kommer regeringen att fatta beslut om miljözoner, när ska de införas och är det Transportstyrelsens förslag som regeringen kommer att lägga fram?

Anf. 132 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Tack för frågan, Jessica Rosencrantz! Det är alldeles sant att det är viktigt att vi nu klarar av den omställning som kommer att behövas. Runt omkring i världen ser vi nu hur stad efter stad inrättar miljözoner för att bättre kunna klara hälsan hos befolkningen, eftersom en hel del fordon släpper ut avgaser och gifter som skadar befolkningen.

Därför är det viktigt att vi skaffar dessa verktyg också i Sverige. Här har vi varit framgångsrika med att ställa om fordonsparken. Regeringen bereder nu ett förslag till miljözoner. Det kommer sannolikt inte att bli i enlighet med Transportstyrelsens förslag utan några förändringar. Vi bereder alltså frågan och avser att återkomma med förslag om på vilket sätt kommuner frivilligt ska få möjlighet att införa olika typer av miljözoner.

Däremot är jag orolig för att Moderaterna i debattartiklar och på andra sätt sprider en oro hos många fordonsägare genom felaktiga uppgifter om att dieslbilar ska förbjudas. Det är inte aktuellt för närvarande.

Könsskillnader i synen på forskning

Anf. 133 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Helene Hellmark Knutsson. I morse presenterade Vetenskap & Allmänhet sin årliga undersökning. Där kan man se att förtroendet för forskare är mycket stort.

Dock finns det en könsskillnad som är den största som har noterats mellan män och kvinnor sedan man inledde undersökningen 2002. Även när det gäller synen på forskning som karriärval skiljer det sig mellan män och kvinnor. 44 procent av de manliga 16–29-åringarna kan tänka sig att bli forskare i framtiden, medan endast 22 procent av kvinnorna ser liknande framtidsutsikter.

Hur ser statsrådet på de ökade skillnader i uppfattningar som beror på kön?

Anf. 134 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Tack, Gunilla Svantorp, för en väldigt angelägen fråga! Detta är en fråga som vi har jobbat med sedan vi tillträdde – den ojämställda akademien. Siffrorna visar att det påverkar förtroendet att vi har en ojämställd akademi. Än i dag är bara 26 procent av professorerna kvinnor trots att kvinnor länge har varit i majoritet bland studenterna och snart är lika många bland doktoranderna.

Det är också oroväckande att man inte ser forskning som ett karriärval. Här gör regeringen många insatser för att förbättra, bland annat genom att erbjuda bättre och tryggare doktorandanställningar och meriteringsanställningar och genom att se till att jämställdhetsintegrera samtliga universitet, högskolor och forskningsfinansiärer. Detta är många viktiga pusselbitar för att vi ska kunna ta till vara hela den kompetens som finns hos både män och kvinnor och få en jämställd akademi med högt förtroende bland både män och kvinnor.

(Applåder)

Tidsplanen för Ostlänken

Anf. 135 JOHN WIDEGREN (M):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Eneroth, och den handlar om Ostlänken.

Färdigdatum för Ostlänken skjuts längre och längre fram. Det senaste beskedet är att den ska vara färdig mellan 2033 och 2035. Ostlänken kommer att påverka oerhört mycket i Östergötland, inte bara när det gäller

pendling mellan arbetsmarknadsområden utan också näringsliv, transporter och företag. Men den kommer också att påverka många fastighetsägare, som kommer att få avsätta mark till Ostlänken – många gånger mark med stora känslomässiga värden.

Därför ställer jag min fråga. Östergötland väntar på besked. Håller planen? När blir Ostlänken färdig?

Anf. 136 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag hade nyligen glädjen att få vara med och inviga starten på bygget av Kardonbanan, som är en viktig förutsättning för det som sedan blir fortsättningen med Ostlänken. Det var stort engagemang och intresse när vi gjorde detta.

Som John Widegren säkert vet ligger Ostlänken med i Trafikverkets förslag till nationell plan. Remisstiden är just avslutad, så jag kommer att ha nöjet att få läsa remissvaren under julhelgen. Sedan kommer regeringen att sätta ned foten någon gång under mars april.

Jag tycker att det är viktigt att denna typ av stora, viktiga investeringar för Sverige har bred förankring, och jag kommer därför att föra samtal med inte minst allianspartierna om förutsättningarna för stora viktiga investeringar i infrastruktur. Vi har, till skillnad från under alliansregeringens tid, 100 miljarder mer i den budget som nu står till förfogande för investeringar i infrastruktur. Det kommer att räcka till en hel del, men kanske inte till allt.

En rättssäker och ekonomisk trygg sjukförsäkring

Anf. 137 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Min fråga går till socialministern. Sjukförsäkringen ska vara rättssäker och ge ekonomisk trygghet vid sjukdom. Dessvärre har vi tagit del av fall där Försäkringskassan inte har följt rättspraxis och där pågående rehabfall avbryts, trots att både läkare och arbetsgivare bedömer att det är en god prognos för att en deltidssjukskriven anställd ska kunna komma tillbaka på heltid.

Fyrkantiga tidsgränser som inte tar hänsyn till individen och Försäkringskassans felaktiga bedömning vid tillämpning av normalt förekommande arbete är två problem som behöver åtgärdas.

Min fråga till statsrådet är därför: Vilka åtgärder anser socialministern att man behöver vidta för att åstadkomma en rättssäker och ekonomisk trygg sjukförsäkring?

Anf. 138 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack, Eva-Lena Jansson, för frågan! Också jag kan konstatera att trots att vi har lagt om politiken och en hel del går åt rätt håll ser vi fortsatta stora brister. Bland annat handlar det just om människor som hamnar mellan stolarna eller vars rehabilitering avbryts.

Det är otroligt viktigt att Försäkringskassan tar sitt samordningsansvar på stort allvar, att man deltar i rehabiliteringsmöten och att man är aktiv tillsammans med arbetsgivare och hälso- och sjukvård. Det är också viktigt att människor längre fram i sjukförsäkringen inte ska ramla mellan stolarna, mellan till exempel Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

Som politiker måste vi ställa krav på att våra myndigheter klarar att samverka. Jag är beredd att vidta fler åtgärder i den riktningen. Vid årsskiftet försvinner till exempel möjligheten att dra in sjukpenning retroaktivt, och vid halvårsskiftet nästa år inför vi en ny lagstiftning avseende tidig rehabilitering. Arbetet med att förbättra försäkringen fortsätter i stadig takt.

Prot. 2017/18:50
14 december

Frågestund

Statens skulder till privata assistansföretag

Anf. 139 LARS BECKMAN (M):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Damberg. Jag har noterat att statsrådet har haft ett engagemang för betalningstider på 30 dagar. Det är naturligtvis en viktig fråga, där det finns en bred samsyn mellan riksdagens partier.

Det man blir bekymrad över är dock när staten själv inte ser till att betala i tid. Jag tänker på alla de privata assistansföretag som nu har hamnat i akut likviditetsbrist därför att Försäkringskassan inte betalar sina fakturor i tid. Jag har läst en undersökning som visar att fyra av tio assistansföretag inte får betalt i tid. Dessutom visade undersökningen att Försäkringskassan helt enkelt har slarvat bort handlingarna för 7 procent av företagen.

Eftersom Damberg har visat ett sådant intresse för 30 dagars betalningstid är min fråga: Vad har statsrådet gjort, och vad gör han, för att påverka statliga myndigheter och bolag att betala i tid?

Anf. 140 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Det är en enormt viktig fråga för svenskt näringsliv att små och medelstora företag inte används som bank av stora företag. Det har varit tendensen, och utvecklingen har gått åt fel håll i Sverige trots att många andra europeiska länder har haft den motsatta utvecklingen. Det är en viktig fråga, och jag är jättestolt över att vi nu har nått en principöversenskommelse där de största företagen i Sverige har lovat att börja betala små och medelstora företag efter 30 dagar.

Vi har en lagstiftning i dag som gäller offentlig verksamhet. Myndigheter och offentliga aktörer är alltså skyldiga att betala inom 30 dagar. Om man inte gör det får man också betala ränta och extra avgifter för förseeningen. Men det är ingen ursäkt. Gällande lagstiftning ska gälla, och myndigheter ska följa lagstiftningen. Det har man ett ansvar för att jobba med.

Regeringens åtgärder för att motverka våldet i samhället

Anf. 141 TERES LINDBERG (S):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Mikael Damberg. I går knivskars en 17-årig pojke till döds i en gymnasieskola i en av Stockholms förorter. Vad som fick en annan, jämnårig, pojke att begå en handling som skulle sluta i en skolkamrats död vet vi kanske inte så mycket om. Men det är en handling som blir förödande på många sätt.

Det uppenbara gäller Mahmoud som blev bragt om livet och hans familj som han kämpade för att få återförenas med. Men det gäller också den elev som skadades när han försökte ingripa och, såklart, förövaren själv. Lägg därtill den otrygghet som skapas och växer bland alla de unga som växer upp i dag.

Herr talman! Jag är djupt oroad över utvecklingen, inte minst i Stockholm. Vad gör regeringen för att motverka våldet i samhället och för att tillse att alla människor, i synnerhet de unga, i vårt land ska känna sig trygga?

Anf. 142 Närings- och innovationsminister MIKAEL

DAMBERG (S):

Herr talman! Tack för frågan, Teres Lindberg!

Jag tror att många av oss här i kammaren blev berörda av den fruktansvärda nyheten i går. Att en ung människa förlorar livet på det sättet i en skola är väldigt ovanligt i Sverige. Det skapar mycket osäkerhet, inte bara på den skolan, för den personalen och för de föräldrarna utan också för många föräldrar och barn runt om i hela Sverige. Man börjar fundera på om det är tryggt att ha sina barn i skolan.

Det är viktigt att våra tankar går till både offer och närstående.

Regeringen har gått igenom situationen noga, och vi följer det noga. Myndigheten menar att regeringen inte kan göra något akut i den här situationen. Men det regeringen gör är att vi bedriver ett långsiktigt arbete med kraftfulla satsningar, inte minst på polisen. Det blir en enorm utveckling av resurserna de kommande tre åren för att polisen ska ges bättre förutsättningar.

Skolverket har också en viktig uppgift, när det gäller att jobba med vägledning för det förebyggande arbetet och med det stödmaterial man har tagit fram med berörda myndigheter.

Nollvisionen

Anf. 143 JOHAN ANDERSSON (S):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Tomas Eneroth.

För 20 år sedan fattade Sveriges riksdag beslut om nollvisionen. Mycket har hänt sedan dess. Men en hel del frågor kvarstår.

Vilka frågor ligger kvar på agendan? Och vad är det som ligger i röret för beslut när det gäller nollvisionen och dess fortsatta framtid?

Anf. 144 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Tack för frågan, Johan Andersson!

När nollvisionen startade blev det mycket uppmärksammat internationellt. Sverige har sedan dess varit världsledande i trafiksäkerhet. Samtidigt har regeringen sagt att det inte räcker att vara världsledande. Vi ska höja ambitionsnivån ännu mer. Det innebär att vi nu genomför en nystart för nollvisionen.

I budgetpropositionen föreslår vi automatiserade alkobommar, som kommer att minska möjligheterna för påverkade trafikanter att ta sig ut på vägarna. Det gäller inte minst tunga fordon.

Vi föreslår ett förbud för handhållen mobiltelefon. Händerna ska vara på ratten. Man kan inte köra ett fordon och försöka sms:a eller chatta samtidigt.

Vi föreslår obligatorisk lagstiftning när det gäller vinterdäck på alla hjulen, även på ekipaget när det gäller tunga transporter och bussar. Det kommer att göra trafikmiljön säkrare.

Vi avsätter också resurser för mer mittseparering så att vi slipper kollisioner.

Vi kommer att få säkrare trafik tack vare de satsningarna.

Prot. 2017/18:50
14 december

Frågestund

Förebyggande arbete mot stressrelaterade sjukdomar

Anf. 145 PHIA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till statsrådet Strandhäll.

Många som är sjukskrivna i dag är det på grund av stressrelaterade sjukdomar, som dessutom är kopplade till arbetssituationen. Om man då inte förändrar någonting på arbetsplatsen kan de inte gå tillbaka till den, och om de gör det blir de sjuka igen.

Arbetsgivarna har varit passiva när det gäller att ändra den situationen. Nu vet jag att parterna, i samtal med regeringen, har givit ett löfte om friskare arbetsplatser.

Vad händer i den frågan?

Anf. 146 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack för frågan, Phia Andersson!

Vi har sedan snart två år tillbaka en överenskommelse med arbetsmarknadens parter inom samtliga sektorer. Man har åtagit sig att driva på arbetet för friskare arbetsplatser. Det gjordes mot att regeringen drog tillbaka ett lagstiftningsförslag om hälsovaxling.

Vi ser att en del händer. Men mycket mer behöver ske. Arbetsgivarna behöver trappa upp arbetet. Vi har alldeles för höga sjuktal inom inte minst den offentliga sektorn, men även inom de privata välfärdstjänsterna – kvinnodominerade arbetsplatser, i äldreomsorg och till exempel hemtjänst. Det är samtidigt stor brist på arbetskraft i dessa yrkesgrupper. Därför behöver det här prioriteras.

Det är viktigt för de enskilda som drabbas av sjukdom. Det är viktigt för att kunna leverera servicen till medborgarna. Det är viktigt för hela Sverige.

En uppmaning till dessa arbetsgivare är alltså att de behöver trappa upp arbetet ännu mer. Vi kommer att följa detta noga.

Gröna jobb och en förbättrad kompetensförsörjning

Anf. 147 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Mikael Damberg.

Arbetsgivarna skriker i dag efter kompetens. Det är en av de hämmande faktorerna för tillväxten. Samtidigt är ungefär 100 000 arbetslösa, och ganska många av dem står långt ifrån arbetsmarknaden. Det krävs åtgärder för att den ekvationen ska gå ihop.

Att ta till vara alla människors förmågor, oavsett hur de ser ut, är viktigt, inte bara individens försörjning och självkänsla. Det handlar också om effektiv användning av våra gemensamma resurser och en möjlighet att underlätta arbetsgivarnas kompetensförsörjning.

Jag är nyfiken på regeringens satsning på gröna jobb. På vilket sätt ser statsrådet Damberg att gröna jobb kan bidra till förbättrad kompetensförsörjning?

Anf. 148 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Herr talman! Regeringen gör nu en jättestor satsning på 910 miljoner kronor de kommande åren, för att stimulera fram fler gröna jobb. Det handlar om moderna, statliga beredskapsjobb som går till både nyanlända och de som är långtidsarbetslösa. Vi ser nämligen att det finns stor brist på personal inom de gröna näringarna. Branschen säger att det saknas ungefär 3 000 personer redan i dag, och det behöver ske en generationsväxling.

Vi har gått igenom vilka behov som finns och som inte möts i dag. Det handlar om att röja skog, städa stränder och att öka säkerheten kring vägar och järnvägar. Nu gör vi en satsning på att människor ska kunna utbildas snabbt i det här och lära sig jobba i ett sådant yrke för att sedan kunna ta steget in.

Vi räknar med att det blir en bra möjlighet för både nyanlända och långtidsarbetslösa att ta steget in på arbetsmarknaden och en möjlighet att lösa en del samhällsbehov och på samma gång skapa fler jobb.

Illegala trafikskolor

Anf. 149 INGELA NYLUND WATZ (S):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Eneroth.

Ett problem som har vuxit kraftigt under senare år är illegala trafikskolor, som nu finns i hela landet. De saknar ofta tillstånd från Transportstyrelsen och har som regel bara handledare och inte utbildade trafiklärare. De betalar inte skatter, de betalar inte försäkringar och de betalar inte avgifter för tillstånd. De ägnar sig helt enkelt åt osund konkurrens.

I Södertälje är detta ett jätteproblem. Men det gäller också hela Stockholmsregionen, och det har som sagt spridit sig i hela landet.

Antalet sjysta trafikskolor som tvingas lägga ned ökar i en rasande hastighet. Och hela 80 procent av de trafikskolor som är anslutna till Sveriges Trafikskolors Riksförbund upplever att de utsätts för illojal konkurrens av svarta körskolor på sin ort.

Vad gör regeringen?

Anf. 150 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Tack för en mycket viktig fråga, Ingela Nylund Watz!

Vi måste inse att det krävs en hel del nya tag på det här området, när det gäller förarutbildningen generellt och hur vi säkerställer att vi får fler seriösa aktörer.

Vi ska komma ihåg att majoriteten av de som klarar förarproven och uppkörningen har gått i en professionell trafikskola som har utbildade lärare. Allt fler privatister fullföljer inte eller klarar inte sin utbildning. Än värre är det för de som går i svarta trafikskolor.

Jag är glad över att Trafikverket och Transportstyrelsen har samlat flera aktörer för att göra en gemensam och ordentlig översyn av hela förarutbildningssystemet. Jag kommer att följa det arbetet noga och är i allra högsta grad beredd att ta flera initiativ, för att stävja utvecklingen med svarta körskolor men också för att främja professionella och duktiga förarutbildare så att vi får allt säkrare trafik framöver.

Privata behandlingshems vinster

Anf. 151 EMILIA TÖYRÄ (S):

Herr talman! Min fråga går till socialminister Annika Strandhäll.

Emil hade tur. Han hade en familj som tog hans drogmissbruk på allvar. De sökte hjälp, och han remitterades till ett behandlingshem i Skellefteå. Familjen andades ut. Men här tog Emils tur slut. Han dog av en överdos på hemmet som skulle skydda honom från just det.

Företaget som ägde behandlingshemmet omsatte 21 miljoner kronor 2015 och toppade året före tillväxtligan i Västerbotten. Trots detta felbehandlades de intagna, däribland Emil.

Varför ska privata företag få göra vinster och äga behandlingshem för personer med missbruksproblematik?

Anf. 152 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack, Emilia Töyrä, för en väldigt rörande beskrivning av det här fallet. De resurser som vi avsätter för den svenska välfärden och de skatter som går dit ska naturligtvis gå till en kvalitetssäker och god verksamhet för dem som är patienter, brukare och medborgare i Sverige.

Under nästa vecka kommer vi att presentera direktiven till den utredning som ska se över vinstjakten inom hälso- och sjukvården – detta för att vi på bästa sätt ska hitta en modell som säkerställer att även inom det här området ska det vara seriösa aktörer. De resurser som vi avsätter ska gå dit där de gör bäst nytta, nämligen till dem som har avsatt medel för att det ska fungera när man som bäst behöver det.

Frågestunden var härmed avslutad.

§ 14 (forts. från § 12) Utbildning och universitetsforskning (forts. UbU1)

Prot. 2017/18:50
14 december

Frågestund

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 153 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! En av de största utmaningarna för oss som förtroendevalda är att samhället förändras i en oerhört snabb takt. Det är nog ingen som med säkerhet kan säga hur vårt samhälle ser ut om 15 eller 20 år.

Vilka branscher kommer det att vara som behöver arbetskraft? Vilka branscher kommer att finnas? Vilka kunskaper behövs i vårt nya samhälle?

Med detta vill jag påvisa två olika delar.

Behovet av att kunna förändra vårt utbildningsväsen till de nya tiderna kommer vara av största vikt för att möta de nya utmaningar som kommer.

Behovet av att kunna inse att vi inte bara en gång utan kanske två eller tre gånger behöver sätta oss på skolbänken för att komplettera våra kunskaper. Det blir inget undantag för oss som medborgare utan snarare kanske en regel – detta för att möta det behov av ny kunskap som uppstår i vårt samhälle.

Vi är väl medvetna om att vår framtid ligger i att vara en kunskapsnation. Vi borde med andra ord uppmuntra dem som har möjlighet att utbilda sig att göra det. Antalet bristyrken ökar, och vi måste göra det möjligt för människor att byta yrkesbana och att få tillgång till personal inom de bristyrken som finns.

Vi måste lägga mer fokus på utbildningars förändringsmöjligheter, flexibilitet och utbildningar som leder till jobb och entreprenörskap.

Kristdemokraterna bedömer att personer som går yrkesvuxutbildningar eller utbildningar inom yrkeshögskolan har långt större möjlighet att få ett arbete efter utbildningen än efter en arbetsmarknadsutbildning upphandlad av Arbetsförmedlingen.

Vi som stat måste våga göra förändringar som innebär en markant förändring för den enskildes möjlighet till jobb, även om besluten ibland kan vara svåra att ta.

Arbetsförmedlingen måste göras smalare och bara göra det som man är bäst på. Samtidigt måste vi satsa mer på att göra utbildningsväsendet mer flexibelt och att ta hand om de personer som är förändringsinriktade för att anpassa sig till arbetsmarknaden.

Fru talman! Genom att avveckla arbetsmarknadsutbildningarna försvinner ca 3 150 helårsplatser inom arbetsmarknadsutbildningen. I stället anslår Kristdemokraterna medel för att skapa fler platser inom yrkesvuxutbildningar.

Yrkesvux är utbildningar på gymnasienivå för en yrkesutbildning. Med Kristdemokraternas satsning på 537 miljoner utöver regeringens pengar 2017 skapas alltså ytterligare ett stort antal platser inom yrkesvux utöver vad regeringen anslår.

Under de följande åren satsar Kristdemokraterna 387 miljoner kronor under 2018, 447 miljoner kronor under 2019 och 2020 utöver regeringen. Det motsvarar totalt 18 000 platser under de två första åren och 22 200 platser under de följande två åren.

2015 lämnade den av alliansregeringen tillsatta Yrkesprogramsutredningen sitt betänkande *Välja yrke*. I utredningen identifierades en rad branscher där det råder rekryteringssvårigheter till yrken som inte kräver eftergymnasial utbildning.

Det gäller till exempel kockar, lastbilmekaniker, medicinska sekreterare och installationselektriker. Inom mer smala branscher råder det brist på glasmästare, fastighetstekniker, bagare eller konditor och många fler.

En utbyggnad av antalet platser inom yrkeskomvux borde inte bara leda till att fler som i dag är arbetslösa får jobb utan att hela samhället fungerar bättre när viktiga bristyrken kan besättas med kunnig personal.

Jag vill avsluta med att understryka vikten av forskning i Sverige. Den högre utbildningen och forskningen måste tillvarata intresserade talanger för att hålla Sverige konkurrenskraftigt. Därför behöver det finnas möjligheter att studera eller forska oavsett om man är nybliven student eller ensamstående tvåbarnsförälder.

Kristdemokraterna vill att anslagen till tillväxtfrämjande forskning och innovation prioriteras. Genom en tydlig nyttoförandeaspekt kring anslagen för forskning kommer Sverige att kunna återta förlorad mark och bli världsledande inom forskning som Sverige traditionellt sett har varit ledande inom. Därigenom kan vi också bibehålla den kvalitet som kännetecknar stora delar av svenskt deltagande inom det europeiska forsknings-samarbetet.

Fru talman! Det är viktigt att harmonisera med de ramprogram som utformas inom det europeiska samarbetet, där stor vikt läggs på att förvandla vetenskapliga framgångar och genombrott till nya produkter och tjänster som i sin tur leder till ökad tillväxt för Sverige och EU.

Hur framtiden ser ut har vi möjligtvis en aning om, men vi har inte någon exakt karta. Det vi har kunskap om är de resurser vi har att tillgå. Vi har studenter som har en iver att lära sig och ta reda på nya saker. Vi har bra lärosäten som på något område har sin spets. Vi har nyanlända som bär med sig kunskaper till vårt land som i en del fall kan passa in i det som vi har brist på.

Det handlar om att optimera våra resurser på bästa sätt för att skapa oss en god framtid, en framtid som vi själva skapar med en ledande forskningsnation där vi kan ta till vara på det som kommer ut av det.

(Applåder)

Anf. 154 THOMAS STRAND (S):

Fru talman! År 1997 blev Tony Blair Storbritanniens premiärminister. Samma år myntade han följande bevingade ord: ”Min regerings tre prioriteringar är utbildning, utbildning och utbildning.”

Samma bärande princip har den svenska regeringen. Det har med all tydlighet framgått av dagens debatt. Och det gäller även när vi nu fokuserar på den högre utbildningen och forskningen.

Utbildning och forskning är vårt främsta verktyg för att bygga Sverige starkt och stärka alla medborgares frihet. I linje med detta anger regeringen i budgetpropositionen att Sverige ska vara en ledande kunskapsnation och ett av världens främsta forskningsländer.

Det möjliggör ett livslångt lärande oavsett var man bor i landet. Det bekämpar arbetslösheten och rustar människor för dagens och morgondagens arbetsmarknad. Det stärker näringslivets konkurrenskraft och ger förutsättningar för gröna jobb. Det stärker vår gemensamma välfärd. Det bidrar till hållbar utveckling och ökad jämlikhet. Och, inte minst, det höjer bildningsnivån i vårt samhälle och är på så sätt ett värn för vår demokrati. Det behövs sannerligen i dessa tider när det talas om fake news eller alternative facts.

Våra universitet och högskolor är på ett särskilt sätt bärare av den högre utbildningen och forskningen. Lärosätena måste därför ges goda villkor att utföra sina viktiga uppdrag. Vi måste ge dem den tilliten.

I budgetpropositionen framhåller regeringen vikten av att lärosätenas styrning behöver utvecklas för att de ska få goda förutsättningar att bedriva en långsiktig verksamhet. Därför pågår just nu en utredning om styrning och resurstilldelning. Jag ser verkligen fram mot utredningens förslag. Jag hoppas också att denna utredning kan leda till att vi når en politisk överenskommelse, som ytterligare stärker kvaliteten i den högre utbildningen och forskningen.

Ytterligare ett viktigt perspektiv påverkar den högre utbildningen och forskningen. Vi lever i en alltmer globaliserad värld. Det kan vi inte blunda för. Vi måste inse vikten av en ökad internationalisering av den högre utbildningen och forskningen. Därför ser jag också fram mot de förslag som en annan utredning ska lämna under kommande år om en ökad internationalisering av den högre utbildningen och forskningen. Det kommer också att stärka kvaliteten.

I regeringens budgetproposition är fler högskoleplatser och en stärkt kvalitet två mycket viktiga prioriteringar. Jag välkomnar därför att regeringen nu investerar i fler högskoleplatser och att flera samhällsviktiga utbildningar prioriteras. Låt mig ge några exempel.

- Lärarbristen möts nu med en stor utbyggnad av förskollärary- och lärarutbildningsplatser. Fram till 2021 betyder det ca 10 000 nya platser.
- Bristen på ingenjörer möts med ca 1 600 platser under de tre kommande åren.
- För att möta kompetensbehovet i totalförsvaret tillförs Försvarshögskolans civila utbildningar 200 platser under 2018 och 2019.
- Läkarutbildningen byggs ut med totalt 440 platser fram till 2023.
- Teologiska högskolan i Stockholm tilldelas platser för att möta behovet av utbildning inom den ortodoxa kyrkan. Det är en viktig del i att stärka integrationsarbetet.

I kontrast mot detta minskar samtliga allianspartier anslagen till lärosätenas utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Liberalerna skär ned mest. Jag tycker det är anmärkningsvärt. Det betyder ju i praktiken att Moderaterna, Centerpartiet och Liberalerna säger nej till regeringens utbyggnad av fler högskoleplatser. Det gör de trots den kompetensbrist som vi ser i dag inom flera yrkesområden, inte minst den stora bristen på förskollärare och lärare.

Liberalerna vill dessutom centralisera ämneslärarytbildningen till sex universitet. De vill helt enkelt flytta platser från andra lärosäten till dessa sex stora universitet. Hur det rimmar med att vi ska ha en högskoleutbildning i hela landet förstår jag inte. Jag är lite nyfiken på vad Centerpartiet tänker om detta. För mig verkar Liberalerna präglas av ett elitistiskt tänkande, som jag hoppas att Centerpartiet avvisar å det bestämdaste.

Fru talman! Betyder denna satsning på fler högskoleplatser att regeringen inte prioriterar kvalitetsfrågor? Nej, naturligtvis inte. Att bygga ut högskolan med fler platser innebär ju inte att man per automatik negligerar kvaliteten. Vi måste kunna göra två saker samtidigt: både ge fler möjlighet att utbilda sig och samtidigt se till att all högre utbildning håller högsta kvalitet.

I budgetpropositionen fortsätter regeringen därför att investera 250 miljoner kronor per år under de kommande åren för att stärka kvaliteten inom humaniora och samhällsvetenskap, vilket bland annat innefattar lärarutbildningen.

I detta sammanhang vill jag också särskilt omnämna satsningen på att öka kvaliteten i skolan genom forskarskolor för anställda i lärar- och förskollärarutbildningen samt en försöksverksamhet med syfte att utveckla den praktiska forskningen. Detta är två exempel på hur regeringen stärker kvaliteten både i den högre utbildningen och i lokala skolor. Till detta kommer försöket med övningsskolor som är ett led i kvalitetsarbetet.

En ökad kvalitet är inte bara beroende av om man får mer pengar eller inte. Kvalitetsarbete är ytterst ett förhållningssätt. Regeringens reformerade kvalitetsutvärderingssystem är en viktig del i detta förhållningssätt. Universitetskanslersämbetet har med anledning av detta nu fått ansvar för både den högre utbildningen och forskningen.

Ytterst är det lärosätenas ansvar att erbjuda utbildningar med hög kvalitet. Kan man inte stå för en kvalitativt god utbildning ska man naturligtvis inte starta en sådan utbildning. Riksrevisionen presenterade nyligen en rapport om lärosätenas myndighetskapital, vilken har tagits upp i debatten några gånger. Den visar att det finns ett sparande om 5,4 miljarder i utbildningsdelen av den högre utbildningen. Det torde därför inte finnas brist på kapital för att stärka kvaliteten.

Det är värt att notera att myndighetskapitalet var knappt 4 miljarder år 2004. Fram till 2014 steg det drastiskt till nästan 12 miljarder. Därefter har det legat ganska stilla. Det är dock högt som det är. Den gemensamma nämnaren mellan 2004 och 2014 är en borgerlig regering, som med en ryckighet med tillfälliga platser gjorde att det blev en osäkerhet för lärosätena. Resultatet blev ett sparad myndighetskapital.

I dagens debatt har det talats om tomma platser. Jag måste fråga om någon av de borgerliga politikerna kan komma fram och säga hur många tomma platser vi har. Mig veterligen delar regeringen inte ut några platser över huvud taget. Den ger ett anslag i pengar, sedan är det lärosätena som ansvarar för antalet platser.

Jag tycker att det blir vulgärpropaganda när man använder myndighetskapitalet i sina påståenden om att det finns en massa tomma platser överallt. Jag tror inte att det förhåller sig så.

Jag vill översiktligt kommentera budgetens forskningsdel något. I forskningspropositionen som presenterades för ett år sedan gav regeringen sin syn på forskningspolitikens inriktning i ett tioårigt perspektiv med särskilt fokus på åren 2017–2020.

I enlighet med forskningspropositionen ökas anslaget med 1,1 miljarder under 2018. Nära hälften av ökningen tillfaller våra lärosäten. Resten anslås till forskningsråden, Vinnova, Rymdstyrelsen och RISE.

Det är också viktigt att stärka högskolornas och de unga universitetens forskningskapacitet. Därför höjs grundpengen från 8 000 till 12 000 kronor per student.

I budgetpropositionen konkretiseras vikten av en ökad samverkan mellan akademien och det omgivande samhället genom att en del av anslaget fördelas utifrån samverkan. Det rimmar bra med forskningspropositionens titel *Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft*.

Att lärosätenas basanslag ökar är viktigt. Det stärker grundforskningen och de yngre forskarnas situation, bland annat genom att doktorander anställs från dag ett. Dessutom begränsas stipendieanvändandet betydligt.

Samtidigt är det angeläget att forskningen möter stora globala och nationella samhällsutmaningar. Forskningspropositionen angav fem sådana utmaningar, nämligen

- klimatutmaningen
- digitaliseringen
- hälsa och livsvetenskap
- skapandet av ett hållbart samhällsbyggande
- höjd kvalitet i den svenska skolan.

I enlighet med forskningspropositionen genomförs nu sex tioåriga nationella forskningsprogram samt Testbädd Sverige – kraftsamling för innovation, som innehåller fem viktiga samverkansprogram. Genom dessa satsningar kan vi också prioritera den utmaningsdrivna forskningen.

Fru talman! Jag är glad och stolt över att övergripande få presentera en budget med höga ambitioner för den högre utbildningen och forskningen.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 155 BETTY MALMBERG (M) replik:

Fru talman! Tack, Thomas Strand, för ditt anförande och för den enorma marknadsföring man gör av regeringens proposition!

Thomas Strand inledde med att säga, precis som jag anförde, att ett av målen är att Sverige ska vara ett av världens främsta forskningsländer. Riktigt vad som ska ingå i detta, Thomas Strand, är väldigt svårt att klargöra. På vilket sätt ska vi kunna räkna detta?

Vi är bland de länder som lägger mest resurser per capita. Men vi når inte spets när det kommer till kvaliteten när vi jämför oss med andra länder. På vilket sätt anser Thomas Strand att regeringen gör det bättre?

Det Thomas Strand hänvisar till är utredning om resurstilldelning, utredning om internationalisering, men det är få konkreta förslag. Det hade varit intressant att lyssna in detta.

En annan fråga som Thomas Strand lyfter fram är att vi ska ha fler utbildningsplatser. Men, Thomas Strand: Vem ska plugga där? Hur ska vi nå kvalitet? Hur ska vi få fler lärarutbildade när vi ser de avhopp som finns? Vi har en verklighet att förhålla oss till som jag tycker att Thomas Strand bortser från.

Vi har en verklighet där många studenter, kanske i storleksordningen 40 procent av dem som läser på ämneslärarutbildningen, lämnar redan kanske bara något år efter att de börjat plugga. Vi behöver fler som har förkunskaper nog att kunna slutföra en utbildning. Jag skulle gärna vilja höra Thomas Strands synpunkt på det.

Anf. 156 THOMAS STRAND (S) replik:

Fru talman! Man kan vända på den frågeställning som Betty Malmberg riktar till mig och fråga: Vad gjorde alliansregeringen under åtta år? De

mätsiffror och de resultat som du hänvisar till har en längre historia bak i tiden än bara den tid som vi har suttit vid makten. Att Sverige ligger lite sämre till än vissa andra länder har inte enbart att göra med att vi nu har en rödgrön regering vid makten.

Det ska också sägas att Sverige är väldigt bra på många sätt vad gäller både den högre utbildningen och forskningen. Vi vet att vi ligger lite efter toppforskningen i vissa länder. Bland annat brukar vi jämföra oss med Nederländerna, Danmark och Schweiz. Vi funderar på: Varför kan inte vi prestera lika bra som de länderna?

Det handlar om att tänka väldigt långsiktigt och ha ambitioner. När vi ser på den proposition som behandlas i dag och som tar sin utgångspunkt i forskningspropositionen finns det väldigt mycket som lägger en god grund. Vi tänker tioårigt, vi har tioåriga program och vi har samverkansprogram som nu mottas med stor entusiasm av näringsliv och offentlig sektor. Jag tror att det på lång sikt kommer att lyfta Sverige som forskningsnation ända upp till nivån med Danmark, Nederländerna och Schweiz.

Det är fantastiskt bra att vi nu kan erbjuda fler platser. Vi ska inte ha någon form av defeatism. Vi ska tänka utvecklingsmässigt och visionärt. Nu erbjuder vi fler platser för dem som vill studera på högskolan. Vi har brist på ingenjörer. Är det så att Betty Malmberg säger: Nej, vi ska inte erbjuda några fler platser – vi har visserligen brister, men vi vet inte om det är några som söker? Så kan man inte resonera.

Anf. 157 BETTY MALMBERG (M) replik:

Fru talman! Om vi tittar på en annan frågeställning som Thomas Strand och jag har delat under många år har vi vurmat för detta med samverkan, att lärosätena ska bli duktigare på att samverka. Det handlar om hur det kopplar till en ökad kvalitet och målet att vi ska bli världens bästa forskningsnation. Det som då blir märkligt är att vi har en regering som i dag inte längre omfördelar medel baserat på kvalitet. Den gör det inte baserat på citeringar och inte på hur mycket pengar man externt får in.

När man också plockar in samverkan i det tar man till en metod som Vinnova har gjort. Det är en metod som innebär att det är lärosätenas egna berättelser som avgör hur mycket pengar de får och hur duktiga de är på samverkan. Det var till och med en pilot som inte alla lärosäten deltog i. De har fått lite pengar i alla fall bara därför att de inte ens fanns med. Det är lite märkliga förhållanden.

Vi talar om hur viktigt det är med transparens. Vi ska ha öppenhet och helst någon form av analys som ligger till grund för de fördelningar vi gör, men den saknas. Jag tycker att det är oerhört olyckligt. Vart tar rättssäkerheten vägen? Jag skulle gärna vilja höra lite mer om vad Thomas Strand säger om det.

När det kommer till utbildningsplatserna, Thomas Strand, handlar det om att vi ska ha studenter som söker sig till platserna som är beredda att offra tid och fullfölja. Kom inte med förslaget om breddat deltagande! Det har blivit totalsågat, och ni har till och med själva dragit tillbaka det!

Prot. 2017/18:50
14 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 158 THOMAS STRAND (S) replik:

Fru talman! Jag ska försöka svara, och vi får se om jag hinner kommentera alla frågor jag fick.

När det gäller samverkan talade jag om det i mitt anförande, och forskningspropositionen heter *Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft*. Vi behöver en ökad samverkan mellan akademi och näringsliv, akademi och offentlig sektor och akademi och det omgivande samhället i stort. Det är oerhört viktigt.

Detta var en fråga som den borgerliga regeringen funderade mycket på, och den tillsatte utredningar för att hitta modeller. Men den lyckades inte med att hitta indikatorer. Den borgerliga regeringen bad Vinnova att utveckla modeller för samverkan på ett annat sätt. Den försökte en tredje eller en andra gång.

Det är den modell som Vinnova tagit fram som regeringen nu använt för att fördela anslag. I propositionen står det också om att den utredning som förkortas Strut, Styr- och resursutredningen, ska fundera extra och mycket på hur man gör för att fördela pengar även efter samverkan.

Man får se detta som i väntan på. Vi kanske får en ytterligare förfinad modell. Vi hoppas att vi kan lyckas att lösa den frågan. Det är viktigt att även premiera samverkan. Det finns analyser om det. Jag har själv tagit del av sådant som Vinnova har skrivit. Det är inte helt taget ur det blå när det gäller sättet att fördela pengar efter samverkan och hur lärosäten har formulerat sina strategier för ökad samverkan.

Breddat deltagande är en jätte viktig fråga, Betty. Den frågan kommer tillbaka när vi har haft sett Struts resultat och haft diskussioner. Det är oerhört viktigt att ha lärosäten som pedagogiskt kan möta alla studenter på olika nivåer.

Anf. 159 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! I första halvan av Thomas Strands anförande skröt han om alla de platser som byggs ut. I andra halvan av Thomas Strands anförande sa han: Man kan inte säga att det finns några tomma platser eftersom vi inte delar ut några platser. Min första fråga är: Vilken del av Thomas Strands anförande ska man lyssna på?

Min andra fråga gäller lärarutbildningen. Det är sant att Liberalerna vill koncentrera delar av lärarutbildningen, framför allt ämnesstudierna på ämneslärarutbildningen, till vissa platser. Är det då fråga om en elitsatsning? Man kan kalla det vad man vill, fru talman. Jag tycker att svenska elever ska ha eliten av svenska populationen som lärare. Är det fel tanke bakom det, Thomas Strand?

Anf. 160 THOMAS STRAND (S) replik:

Fru talman! Jag får väl ta detta en gång till, kanske lite saktare. När regeringen fördelar platser vet vi alla att det är pengar det handlar om. Sedan transformeras det till platser, men det är ytterst lärosätena som ansvarar för hur många platser det blir. Det är klart att det är en viktig signal som den borgerliga regeringen har gett och som vi ger: att det leder till ett antal platser.

Jag tycker att det är viktigt att skicka ut den signalen till samhället och till unga människor som vill studera på högskola. Vi vet att vi behöver fler läkare, ingenjörer och lärare. Det är viktigt att säga att vi nu satsar på just

dessa sektorer för att vi ska få fler som vill studera och utbilda sig till dessa yrken.

Ja, jag tycker faktiskt att Liberalerna är lite elitistiska, i alla fall på detta område. För mig, Socialdemokraterna och regeringen är det oerhört viktigt att vi har högskoleutbildning i hela landet. Jag tror faktiskt att vi kan få kvalitativt goda ämneslärarutbildningar även utanför de sex stora universiteten. Därför är detta viktigt. En del människor som vill bli lärare har kanske etablerat sig på någon plats. Det är oerhört svårt att få dem att flytta till en större stad, en större ort eller ett större universitet. De vill ha närheten.

Det går att utveckla god kvalitet även på mindre högskolor. Jag tycker att det ur detta perspektiv är elitistiskt tänkt av er. Jag tycker att det är lite synd att ni har antagit den hållningen, för tillsammans skulle vi kunna utveckla de högskolor som har ämneslärarutbildning, så att det blir kvalitativa utbildningar överallt.

Anf. 161 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Jag står fast vid att jag tycker att svenska elever ska möta en elit av lärare när de går i skolan. Jag funderar väldigt mycket på hur vi ska se till att den svenska lärarutbildningen blir så bra som den kan bli.

När man ska bli ämneslärare läser man två ämnen väldigt djupt, det ena mer än det andra. Det är i princip en masterutbildning. Det är klart att det är väldigt svårt för ett land med Sveriges geografiska situation och befolkningssammansättning att ge djupa ämneskunskaper på väldigt många ställen. Ja, vi tycker att man bör koncentrera ämneskunskapsinhämtningen i ämneslärarutbildningen för att få en riktigt hög kvalitet på ämneslärarutbildningen.

Det innebär inte att man ska lägga ned lärarutbildningen i alla andra delar. Det innebär att man kan ha kvar en metodikutbildning. Det innebär att man kan ha kvar låg- och mellanstadielärarutbildningen, som inte har så djupa ämnesinriktningar. Det innebär att man kan ha kvar förskollärarutbildningen på väldigt många platser. Men just när det gäller fördjupade kunskaper i själva ämnet tror jag att det är klokt att ge dem på några ställen där studenterna verkligen kan få riktigt fördjupad kunskap.

Sedan gäller det platserna på lärarutbildningen. Varken Socialdemokraterna, Miljöpartiet eller någon annan kan väl tro att det är bristen på lärarutbildningsplatser som är det stora problemet för svensk lärarutbildning. Problemet är inte att man behöver signalera: Nu finns det 10 000 fler platser. Då skulle ni kunna signalera att det helt plötsligt finns 100 000 nya platser. Problemet är att det är för få som söker de platser som finns i dag. Det är för få som vill bli lärare. Det innebär att antagningspoängen blir låg, och det innebär att utbildningskvaliteten blir låg och därmed också att kvaliteten blir låg när dessa lärare kommer ut i skolan.

Jag vill se till att de allra bästa och skickligaste människorna blir lärare och att det är en sådan attraktivitet i utbildningen att folk strömmar dit. Ja, du kan kalla det elitism om du vill. Men jag tycker att svenska elever ska möta eliten.

Anf. 162 THOMAS STRAND (S) replik:

Fru talman! Jag tror faktiskt att vi kan få fram elitlärare även på mindre högskolor. Jag vet att vi har väldigt många duktiga lärare. Vår uppgift är

Prot. 2017/18:50
14 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

att ge förutsättningar så att alla som är lärare på våra högskolor är superduktiga lärare. Därför har det ingen större betydelse om det är på ett stort universitet eller på en mindre högskola som man har en ämneslärarutbildning. I och med digitaliseringen kan vi i dag hantera både stora och små och få kvalitet precis överallt.

Jag undrar lite vad Christer Nylander säger till de ungdomar som nu vill söka sig till högskolan. I den senaste mätningen var det en negativ trend i fråga om lärarutbildningarna. Vissa tappade i söktryck, framför allt förskollärarutbildningen och grundlärarutbildningen. Däremot var det hyfsat bra när det gäller ämneslärarutbildningen. Och när det gäller specialpedagogutbildningen ökade det rejält. Jag tänker på dem som har ambitionen att bli lärare eller som har en dröm om ingenjörsyrket eller som vill bli läkare. Jag undrar vad Christer Nylander och Liberalerna säger till dem. Ni säger nej till ytterligare 440 läkarutbildningsplatser de kommande åren, som vi vill ha. Ni säger nej till ingenjörsutbildningsplatser. Ni säger också nej till lärarutbildningsplatser och förskollärarutbildningsplatser. Vad säger Christer Nylander till de ungdomar som vill utbilda sig, när man sätter ett tak för utbildningen?

Anf. 163 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Fru talman! När man lyssnar på Socialdemokraterna är det lätt att få en bild av att dyr politik är samma sak som bra politik. Så är givetvis inte fallet, utan det handlar om hur man använder medlen.

Thomas Strand valde att i sitt anförande lyfta fram att Centerpartiet säger nej till ett antal platser, bland annat på lärarutbildningen. Det beror delvis på att vi ser att andra vägar måste stärkas i fråga om lärarutbildningarna. Men det handlar också om att vi ser ett annat sätt att möta kompetensförsörjningen. Vi har bland annat fler platser på yrkeshögskolan än vad regeringen har presenterat.

Thomas Strand är orolig över hur vi i Alliansen ska kunna komma överens. Jag kan dämpa Thomas Strands oro. Vi har styrt Sverige i åtta år tillsammans. Vi har också presenterat mycket gemensam politik på högskoleområdet under drygt tre år i opposition.

Thomas Strand lyfte i inledningen av sitt anförande upp tilliten till lärosätena som en väldigt viktig fråga. Under denna mandatperiod har regeringen valt att på olika sätt gå in i frågan om autonomin för några lärosäten. Man har diskuterat frågan om kvalitet och lokalisering för de autonoma lärosätena. Jag tänker på Blekinge. Jag tänker på Dalarnas högskola.

Min fråga till Thomas Strand är: Anser du att detta är att visa tillit till lärosätena?

Anf. 164 THOMAS STRAND (S) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att det verkar vara en väldigt stor differens mellan Centerpartiet och Liberalerna vad gäller ämneslärarutbildningens lokalisering. Jag vet att Centerpartiet i likhet med den rödgröna regeringen tycker att det är viktigt med högskoleutbildning i hela landet. Detta är ändå en form av schism. Jag vet inte hur ni ska få ihop det om ni ska driva både att man ska flytta platser till de stora universiteten och att man ska ha kvar utbildning i hela landet.

Tilliten är jätteviktig. När Helene Hellmark var ny som högskole- och forskningsminister åkte hon runt mycket till lärosätena just för att lyssna och få kunskap om de frågor, tankar och idéer som fanns på lärosätena. Det är jätteviktigt. Sedan gäller det frågan om lokalisering. Har man tillit kan man också vara skarp och säga ifrån. Att det är en bra dialog mellan regeringen och lärosätena tycker jag faktiskt stärker tilliten i det perspektivet.

Prot. 2017/18:50
14 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 165 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Fru talman! Jag hade önskat att Socialdemokraterna hade ägnat tanke- möda åt de samhällsutmaningar som vi står inför i stället för att fundera över Alliansens kommande politik. Jag kan lugna dig, Thomas Strand. Du behöver inte vara orolig. Jag är alldeles säker på att vi kommer att komma överens. Vi har presenterat mycket gemensam politik både under denna mandatperiod och tidigare.

Men jag uppfattade inte ett svar på frågan om tillit. Thomas Strand väljer att säga att högskoleministern har haft dialog med lärosätena. Men i de faktiska frågorna har lärosätena diskuterat kvalitet och lokalisering i en bredare diskussion. Ministern och regeringen har varit väldigt tydliga. Det ska man verkligen ge regeringen. Ni har varit väldigt tydliga i dessa frågor. Men frågan jag ställde var: Anser du att detta är att ha tillit till lärosätena och tilltro till autonomi för lärosätena?

Anf. 166 THOMAS STRAND (S) replik:

Fru talman! Samhällsutmaningar möter vi mycket bra, skulle jag vilja säga. Som jag sa i mitt anförande: I forskningspropositionen ser vi fem stora samhällsutmaningar, både globala och nationella, som vi måste hantera och möta, både från den högre utbildningen och forskningen. De samverkansprogram som nu rullas ut i Sverige är ett bra sätt att möta de samhällsutmaningar som vi står inför.

När det gäller tillitsfrågan finns det mycket man skulle kunna säga. Vi presenterade ett kvalitetsutvärderingssystem, en reformering av det gamla. Tilliten handlar om att man då lyssnade in vad sektorn tyckte och hade för åsikter. Jag tycker att regeringens förslag, som vi antog här i riksdagen, mycket väl speglar ett tillitsfullt samtal med sektorn.

Det breddade deltagande som Betty Malmberg tog upp är en viktig fråga som visar på en tillitsfull dialog med sektorn och att man för att få ett helhetstänk är beredd att dra tillbaka ett förslag och invänta andra utredningar och förslag. Att anklaga mig eller regeringen för att sakna tillit håller alltså inte i det perspektivet.

Det är jätteviktigt att vi har lärosäten överallt, precis som jag sa tidigare. Det är oerhört viktigt och stärker det livslånga lärandet att vi har Blekinge Tekniska Högskola och lärosäten i Borlänge och Falun i Dalarna liksom övriga lärosäten. Det ger människor möjlighet att utbilda sig på orten, och då är det viktigt att man har en tillitsfull dialog så att man kan vara skarp och fatta beslut som inte alla gillar men som ändå bygger på ett tillitsfullt samtal parterna emellan.

(forts. § 17)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.51 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 13 december

SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Generell tillståndsplikt)

1. utskottet

2. res. (S, MP, V)

Votering:

166 för utskottet

148 för res.

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 75 M, 38 SD, 21 C, 18 L, 13 KD, 1 -

För res.: 104 S, 23 MP, 20 V, 1 -

Frånvarande: 9 S, 8 M, 8 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 1 L, 3 KD, 3 -

UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU7 Associationsrätt

Punkt 1 (Hållbarhetsrapportering)

1. utskottet

2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

167 för utskottet

148 för res. 1

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 76 M, 38 SD, 21 C, 18 L, 13 KD, 1 -

För res. 1: 104 S, 23 MP, 20 V, 1 -

Frånvarande: 9 S, 7 M, 8 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 1 L, 3 KD, 3 -

Punkt 2 (Revision)

1. utskottet
2. res. 2 (V)

Votering:

295 för utskottet

20 för res. 2

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 38 SD, 23 MP, 21 C, 18 L, 13 KD, 2 -

För res. 2: 20 V

Frånvarande: 9 S, 7 M, 8 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 1 L, 3 KD, 3 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2017/18:50

14 december

§ 16 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SfU1 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

Punkt 2 (Socialförsäkringen)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

146 för utskottet

39 för res. 2

130 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 23 MP, 18 L, 1 -

För res. 2: 38 SD, 1 -

Avstod: 76 M, 21 C, 20 V, 13 KD

Frånvarande: 9 S, 7 M, 8 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 1 L, 3 KD, 3 -

Punkt 3 (Trygghetssystemen för studerande)

1. utskottet

2. res. 6 (C)

Votering:

274 för utskottet

21 för res. 6

20 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 38 SD, 23 MP, 18 L, 13 KD, 2 -

För res. 6: 21 C

Avstod: 20 V

Frånvarande: 9 S, 7 M, 8 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 1 L, 3 KD, 3 -

Punkt 5 (Stärkt rehabiliteringskedja)

1. utskottet
2. res. 12 (M, C, L, KD)

Votering:

152 för utskottet

163 för res. 12

34 frånvarande

Kammaren biföll res. 12.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 4 SD, 23 MP, 20 V, 1 -

För res. 12: 76 M, 34 SD, 21 C, 18 L, 13 KD, 1 -

Frånvarande: 9 S, 7 M, 8 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 1 L, 3 KD, 3 -

Markus Wiechel (SD) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 6 (Sjukskrivningsprocessen)

1. utskottet

2. res. 14 (V)

Votering:

261 för utskottet

21 för res. 14

33 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 38 SD, 23 MP, 18 L, 2 -

För res. 14: 1 C, 20 V

Avstod: 20 C, 13 KD

Frånvarande: 9 S, 7 M, 8 SD, 1 MP, 1 C, 1 V, 1 L, 3 KD, 3 -

Rickard Nordin (C) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Utbildning och
universitetsforskning*

§ 17 (forts. från § 14) **Utbildning och universitetsforskning** (forts. UbU1)

Anf. 167 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Fru talman! Sverige är ett litet land i norr som har valt väg. Det är en väg som handlar om att konkurrera med kunskap och kompetens, med hög innovationsförmåga och med utbildning av högsta kvalitet, inte med låga löner eller osäkra anställningar.

Universitet och högskolor är en bärande stomme i vårt gemensamma samhällsbygge. Det är något som har lönat sig väl. Sverige är i dag ett av världens mest innovativa länder, arbetslösheten är låg och vår ekonomi går bra. Sverige är en stark forskningsnation med världsledande forskningsmiljöer som är attraktiva för samarbete mellan forskare och industri.

Runt om i världen är man imponerad av hur vårt utbildningssystem främjar innovation och kreativitet. Sverige har gått från 17 000 studenter 1956 till nära 400 000 studenter i dag. Sverige har en rad lärosäten på listorna över de bästa i världen. Tre finns på topp 100 i Times Higher Education, och elva universitet på topp 400. Det är fantastiskt för ett land med 10 miljoner invånare i en värld med 20 000 universitet.

Utifrån Sveriges position som kunskapsnation kan vi möta de samhällsutmaningar vi står inför, men då måste vi göra det möjligt för fler att studera vidare också senare i livet och bidra till samhällets utveckling. Vi behöver därför fortsätta att investera i utbildning av hög kvalitet som är tillgänglig oavsett var du bor och var du befinner dig i livet. Jag är övertygad om att det är vägen framåt för att fortsätta bygga Sverige starkt.

Nu behövs reformer för att möta 2020-talets behov, och jag och regeringen har en tydlig målbild: Vi behöver säkra god tillgång till utbildning av högsta kvalitet för människor i hela landet under hela livet och för hela världen.

Regeringen bygger ut högskolan i hela landet med nära 25 000 nya permanenta utbildningsplatser fram till 2021. Utbildningsplatserna är just permanenta, inte tillfälliga som alltför ofta i tidigare borgerliga regeringars budgetar. Permanenta satsningar är viktiga för att lärosäten ska kunna planera väl så att pengar inte samlas på hög. Myndighetskapalet från utbildning som redan har diskuterats här i dag steg, framför allt under den förra regeringen. Nu har ökningen planat ut, men nivån är fortfarande för hög. En av de saker man pekar ut som orsaken är de tillfälliga satsningar som den förra regeringen gjorde.

För mig är det centralt att man kan studera vidare och byta karriär under hela sitt liv i hela landet. Att ha goda möjligheter att studera på högskola oavsett om man bor på landsbygden eller i storstaden är en fråga om ökade möjligheter i livet. Det är också en fråga om trygghet.

Här ska jag säga att jag delar Magnus Oscarssons och KD:s synsätt när det gäller att vi behöver erbjuda fler flexibla utbildningsvägar.

Vi behöver också möta behoven som uppstår i ett Sverige som växer. Vi behöver bostäder, järnvägar och stärkt välfärd.

Industrin letar med ljus och lykta efter ingenjörer. Regeringen gör därför en stor satsning på utbildningar som behövs för att stärka samhällsbygget: ingenjörsutbildningar och andra utbildningar som det finns stora behov av när vi bygger så det knakar i hela landet. Utbyggnaden sker också i hela landet, från Lund till Luleå. Det är viktigt, för svensk industri finns till stor del utanför de stora städerna.

Fru talman! Tillgången till läkare är ojämnt fördelad över landet. Sverige klarar i dag inte sin egen läkarförsörjning utan är beroende av utländskt utbildade läkare.

Tidigare år har vi byggt ut flera av de viktiga vårdutbildningarna. Nu bygger vi ut läkarutbildningen. Samtliga sju universitet i landet ska få del av utbyggnaden.

Det här är viktiga satsningar som behövs för att stärka välfärd och välfärd. Jag kan bara beklaga att Moderaterna och Liberalerna inte ser vikten av att satsa för att möta de stora kompetensbehov som finns såväl i välfärden som i näringslivet. Jag är också orolig över att man inte vill stärka forskningsanknytningen till den högre utbildningen utan vill fortsätta att prioritera forskningsmedel enbart till de stora universiteten – just

de som samlar på sig allra störst myndighetskapital och inte gör av med de forskningsmedel de har.

Som jag ser det är det omodernt att tänka sig att man ska utbilda sig till ett jobb för resten av sitt liv. Fler kommer att behöva byta bana och bygga på med nya kunskaper under hela arbetslivet. Det måste vara möjligt att stiga in genom högskolans dörrar också senare i livet.

Fru talman! I Sverige ska ingen förälder behöva känna oro för att deras barn inte ska få en fullvärdig utbildning. Den svenska skolan ska rusta våra elever så att de kan skapa sin egen framtid men också bidra till vår gemensamma.

Vi vet att en bra skola för våra barn börjar med fler kompetenta och behöriga lärare. Därför möter man skolans många utmaningar bäst genom att stärka lärarnas ställning i skolan och i samhället.

Regeringen har sedan dag ett arbetat med att vända de låga lärarlönerna. Genom Lärarlönelyftet satsar vi 3 miljarder årligen på att höja lärarlönerna. 65 000 lärare har redan fått 2 600 kronor mer i plånboken varje månad med vår politik. Det är annat än under alliansåren, då skattesänkningarna gick före satsningar på våra lärare och barn i skolan.

Men vi nöjer oss inte med det. Utöver utbyggnaden av lärarutbildningarna med 10 000 nya platser föreslår vi ett åtgärds paket för fler vägar in i läraryrket. Vi fortsätter också arbetet med att stärka kvaliteten med nya kvalitetsmedel, fortsatt arbete med övningskolor och fler forskarutbildade, precis som Thomas Strand sa i sitt anförande.

Det måste också finnas smarta vägar in i läraryrket för personer med en annan studie- och arbetslivsbakgrund. Genom en satsning på 8 miljoner ska intresserade få tydligare information för att hitta sin väg till yrket. Vidare kommer 90 miljoner kronor att prioriteras till vidareutbildning av lärare och särskilda kompletterande pedagogiska utbildningar.

För att möta det stora behovet av lärare gör vi det nu snabbare att läsa in lärarutbildningen genom en satsning på relevanta sommarkurser vid elva lärosäten. Det innebär 2 000 nya sommarplatser redan nästa år och därefter en fördubbling.

Under vår tid vid makten har lärarlönerna ökat, fler söker till lärarutbildningarna och färre hoppar av samtidigt som fler kommer tillbaka till läraryrket. Målet är att våra barn ska få studiero under ledning av behöriga och kompetenta lärare.

Fru talman! Forskningen står för hopp. Det är särskilt viktigt i oroliga tider att vi fortsätter att satsa på forskningsbaserad kunskap.

I april fattade riksdagen beslut om forskningspropositionen *Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft*. Jag är glad över att det finns en sådan bred samsyn på vikten av forskning.

I forskningspropositionen möter vi flera stora samhällsutmaningar. Tre är globala: klimatet, digitaliseringen samt hälsa och life science. Två är nationella: ett hållbart samhällsbygge och att stärka det svenska utbildningssystemet och den svenska skolan.

Nu blir det verkstad av de långsiktiga nationella forskningsprogram som är kopplade till dessa samhällsutmaningar. Och inte bara det – vi ökar nu anslagen som går direkt till universitet och högskolor. Vi satsar på förbättrade villkor för unga forskare, och vi stärker jämställdheten. Jag är övertygad om att för att få fram den allra bästa forskningen behöver vi

satsa på dem som har stora delar av sin karriär framför sig snarare än bakom sig.

Fru talman! Svenska medborgare har fortsatt högt förtroende för våra samhällsinstitutioner. Trots det lever vi i osäkra tider. Precis som Thomas Strand sa i sitt anförande ser vi att faktaresistens, desinformation och missstro sprids i vårt samhälle.

Jag är glad och stolt över att vi i Sverige fortsätter att investera i utbildning och forskning medan många andra länder gjort kraftiga besparingar. Vi behöver möta samhällsutvecklingen med utbildning, bildning och öppenhet.

Högskolor och universitet har här en otroligt viktig roll. De bedriver fri forskning, erbjuder bildning och gör att folk kan få jobb, trygghet och framtidstro. För oss är den enda vägen framåt att fortsätta investera i utbildning och forskning. Kunskap bygger det svenska samhället starkt inför framtiden.

(Applåder)

Anf. 168 BETTY MALMBERG (M) replik:

Fru talman! Låt mig inleda med att uttrycka min beundran för Helene Hellmark Knutsson, som har suttit här och följt hela budgetdebatten sedan halv elva i förmiddags. Det är strongt, och vi uppskattar det väldigt.

Detta är ju en budgetdebatt, och det handlar mycket om på vilket sätt vi i Sverige ska kunna behålla vår globala konkurrenskraft. Samtidigt inför regeringen under mandatperioden nettoskattehöjningar på 47 miljarder kronor. Detta slår mot arbetare och mot företagande. Jag skulle gärna vilja höra Helene Hellmark Knutssons bild av på vilket sätt detta stärker svensk konkurrenskraft.

Ytterligare en fråga rör målet för forskning och utveckling. Den svenska regeringens målsättning är att 4 procent av bnp ska avsättas för forskning och utveckling. Vi vet att vi ligger på drygt 3 procent i dag, men vi ska nå 4 procent 2020.

Det vi i så fall har att förlita oss till är den privata sektorn, som ska öka sina investeringar. Det är här vi har konkurrenskraften och kan få tillbaka våra företag. Jag undrar, och Fredrik Christensson tog också upp detta, vad regeringen egentligen gör åt detta. Hur ska vi få fler privata företag att investera i forskning och utveckling så att vi når regeringens mål 2020?

Anf. 169 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S)
replik:

Fru talman! Tack så mycket, Betty Malmberg! Budgetdebatter är som sagt väldigt roliga, och nu får jag också chansen att debattera lite på Magdalena Anderssons område, vilket känns spännande.

För att kunna göra inte minst dessa omfattande investeringar i just utbildning och forskning, som ska bygga Sverige starkt framöver, är det otroligt viktigt att vi har lyckats vända det stora underskott som den förra regeringen lämnade efter sig till det största överskott vi har sett på lång tid. Detta bygger naturligtvis på att man för en ansvarsfull finanspolitik och tar ut de skatter som behövs för att täcka de investeringar man väljer att göra. Den förra regeringen valde att göra ofinansierade skattesänkningar, vilket ledde till stora underskott.

Prot. 2017/18:50
14 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Nu har vi som sagt vänt detta. Vi har nu ett överskott på 80 miljarder, varav hälften används för att spara i ladorna genom att betala av på statskulden och hälften används för viktiga investeringar. Det är detta som kommer att bygga Sveriges konkurrenskraft stark – att det finns tillgång till exempelvis kompetent arbetskraft, vilket är ett av de största problemen i dag. Över hundra tusen arbetstillfällen blir inte tillsatta i dag på grund av kompetensbrist.

Det är enligt Eurostat bara två länder i EU som i dag når över 3 procent av bnp när det gäller forsknings- och innovationsinvesteringar: Sverige och Österrike. Detta ska vi vara otroligt stolta över, men inte nöjda. Det är därför hela forskningspropositionen syftar till att stärka samverkan och höja kvaliteten i forskningen. Det är detta som kommer att göra oss attraktiva för investeringar i forskning och innovation från det privata näringslivet.

Anf. 170 BETTY MALMBERG (M) replik:

Fru talman! Låt mig påminna om att alliansregeringen under den tid vi satt styrde under en kraftfull lågkonjunktur. I dag har vi högkonjunktur, och Moderaterna är inte ensamma om att ifrågasätta varför regeringen inte gör fler strukturreformer för att vi ska klara framtiden.

Trots att alliansregeringen styrde under en lågkonjunktur lyckades vi höja forskningsanslagen med ytterligare över 30 procent. Vi höjde antalet utbildningsplatser. Vi ökade antalet platser på läkarutbildningen, vilket ministern till exempel tog upp, med 46 procent. Humsamanslagen ökade med 60 procent, och anslagen till tandläkarutbildningen med omkring 40 procent.

Vi gjorde dessa satsningar därför att vi såg att forskning och högre utbildning är det som kan göra Sverige starkt. Och vi klarade ändå att balansera för att motivera fler företag att bli till och anställa fler. Faktum är att sjuksköterskor och lärare i dag kommer att drabbas av ökade skatter eftersom de kommer över brytpunkten för statlig inkomstskatt.

Ministern talade också om att vi höjer kvaliteten. Det är jättebra. Men faktum är att basanslagen inte ökar procentuellt sett. Universiteten får alltså inte mer att förfoga över. Däremot får de nya uppdrag. De ska både främja meriteringstjänster och stå för mer forskningsinfrastruktur. Detta är ett bekymmer.

Det jag gärna hade haft tid att tala mer om är hur vi ska nå den internationella konkurrenskraften. Vi måste nyttja våra stora forskningsanläggningar, och där är regeringen svaret skyldig.

Anf. 171 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S) replik:

Fru talman! Tack så mycket, Betty Malmberg! Det var som sagt lågkonjunktur, och hade ni använt underskotten till att just investera i faktiska utbildningsplatser, som inte bara var tillfälliga, hade vi inte haft den arbetskrafts- eller lärarbristsituation som vi har i dag. Men ni använde dem till skattesänkningar.

Det är precis där valet står i politiken i dag: att använda våra gemensamma resurser till investeringar som bygger individer, samhället och Sverige starka eller till skattesänkningar framför allt för dem som redan har mest. Ni har tydligt visat vilket val ni gör på det området.

Ni höjde anslagen stort till forskningen, men kvaliteten gick inte upp. Nu höjer vi basanslagen med 1,3 miljarder, och vi ställer också krav. Det måste leda till ökad kvalitet. Det är detta som skiljer oss åt.

Att satsa på tillfälliga utbildningsplatser har bara lett till att man skapat en osäkerhet hos universitet och högskolor, vilket har gjort att de i stället har samlat kapitalet på hög. Då blir det inte fler utbildade, och framför allt stärker vi inte kvaliteten i den högre utbildningen. Nu ska vi se till att dessa pengar och de pengar vi tillför används till både fler platser och högre kvalitet i den högre utbildningen.

Anf. 172 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Fru talman! Jag vill också inledningsvis tacka statsrådet för att hon har deltagit under hela debatten. Det uppskattas av utskottet.

Statsrådet lyfter i sitt anförande och i debatten fram att det är viktigt att man genom hela livet har möjlighet att studera vidare, omskola sig och vidareutbilda sig. En viktig fråga som vi i utskottet debatterade i går och som är kopplad till detta är möjligheten och de ekonomiska förutsättningarna för människor att faktiskt omskola eller vidareutbilda sig.

Centerpartiet har presenterat ett förslag om att höja åldersgränsen när det gäller studiemedel, men också möjliggöra att gå en tvåårig utbildning senare i livet, till exempel en yrkeshögskoleutbildning eller en masterutbildning, för att fylla på sin kompetens. Jag skulle vilja höra statsrådet berätta vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att stärka den möjligheten, som är så viktig just för att människor ska kunna läsa vidare.

Vi hör statsrådet tala mycket om att detta är en budget som ska ses som en helhet. Jag tycker också att det är helt rätt att se den som en helhet. Det vi diskuterar här i dag handlar om högskolor och forskning, men det är så mycket annat som påverkar.

I mitt anförande lyfte jag fram att fyra av tio utbildningar inte är lönsamma i Sverige i dag. Hur ska vi få människor att vilja investera sin tid och sina pengar i utbildning om man i fyra fall av tio förlorar inkomst? Det finns ju olika verktyg för att påverka detta – göra det mer lönsamt att arbeta. Det har vi också presenterat i vårt förslag, och vi har också gjort det tidigare: sett till att sänka skatten för låg- och medelinkomsttagare, men också marginalskatterna, för att göra det mer lönsamt att utbilda sig.

Jag skulle vilja höra Helene Hellmark Knutssons åsikt om detta. Varför är regeringen inte beredd att göra detta utan har agerat precis tvärtom och gjort det mindre lönsamt att utbilda sig i Sverige? Självklart påverkar detta människors vilja och möjlighet att utbilda sig.

Anf. 173 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Fredrik Christensson för dessa frågor. De ekonomiska förutsättningarna för omskolning togs upp i gårdagens debatt. Jag vill också säga att detta inte är ett ansvar bara för staten, utan det är också ett viktigt ansvar som måste tas av arbetsmarknadens parter.

En av vår tids allra viktigaste åtgärder framöver är att se till hur vi ska klara denna omskolning som kommer att behöva göras för många. Det finns siffror som visar att ungefär hälften av den nu yrkesverksamma arbetskraften kommer att behöva omskolas inom 20 år, bland annat på grund

av den snabba tekniska utvecklingen, som förändrar såväl yrken som sammansättning av yrken.

Det som jag styr över är att se till att vi kan få ett mer flexibelt utbildningsutbud, så att det också passar de yrkesverksamma. Här är tillgången till den högre utbildningen över hela landet avgörande.

Jag kan inte låta bli att koppla detta till den debatt som Fredrik Christensson hade med Thomas Strand. Är det verkligen Centerpartiets uppfattning att vi ska koncentrera till exempel lärarutbildningen till bara sex lärosäten i vårt land? Varför ska man inte kunna utbilda sig till lärare vid till exempel Karlstads universitet eller Mittuniversitetet? På vilket sätt ökar det jämlikheten eller möjligheten för människor att bo kvar och växa i hela landet? Och på vilket sätt gör det att elever runt om i Sverige faktiskt får tillgång till kompetenta såväl ämneslärare som förskollärare och grundlärare?

När det gäller olönsam utbildning är det lite grann så att som man räknar får man svar. Det viktigaste med att skaffa sig en högre utbildning är att man blir stark på arbetsmarknaden. Där lyckas Sverige mycket väl, enligt OECD. Men vi måste också räkna in att väldigt mycket som inte görs i andra länder redan är betalt. Därför är det inte en rak jämförelse.

Anf. 174 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Fru talman! Låt mig ta fasta på vad vi faktiskt kan göra från ett utbildningsperspektiv. Jag har en mycket stor tilltro till att människor gör kloka val om de har god information för att kunna ta kloka beslut. Det handlar bland annat om utbildning, som är en jätteinvestering – en av de största som man gör i sitt liv. Får du bra information om vad dina framtidsutsikter är på arbetsmarknaden och hur andra studenter har upplevt utbildningen har du faktiskt bättre förutsättningar att göra ett val som du landar väl i, och du kommer kanske också att fullfölja studierna i högre takt. Utbildningsutskottet har tidigare i betänkanden när det gäller kvalitetsutvärderingssystem och annat varit tydligt med att man i större utsträckning ska möjliggöra för medvetna val.

Jag har tidigare vid ett flertal tillfällen debatterat detta med högskoleministern, men hittills har vi inte sett några förslag från regeringens sida om att faktiskt öka människors möjligheter att göra välinformerade val. Jag tror att det är en viktig del för att ge människor möjlighet att göra dessa val utifrån den information och de fakta som finns.

Statsrådet lyfter också fram ett flexiblare utbildningsutbud. Det är absolut en viktig del. När det gäller lärarutbildningen har det gjorts en utvärdering, eller en pilot, där två av åtta lärarutbildningar fick underkänt i fråga om kvalitet. Övriga lärarutbildningar ska granskas under kommande år. Jag ser fram emot det.

Det viktigaste för oss är nämligen att utbildningarna är av hög kvalitet. Vår prioritering i alla avseenden när det gäller utbildning är att stärka kvaliteten, så att alla, oavsett utbildning, får rätt förutsättningar.

Om man har ett bredare perspektiv på högskolefrågorna tror jag att man också ska möjliggöra för profilering för lärosätena i utbildningssystemet och underlätta för lärosätena att ha ett starkare samarbete mellan varandra för att stärka utbildningen i hela landet.

Anf. 175 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S)
replik:

Fru talman! Jag tackar Fredrik Christensson för detta. Jag är glad över att vi är överens om att det är kvaliteten som ska avgöra vilka som får bedriva olika utbildningar.

Med ett nytt styr- och resurssystem ser jag fram emot att vi ska kunna se att våra högskolor och universitet kan profilera sig mer för att se till att ha högkvalitativ utbildning.

Men jag är starkt emot att vi från politiken – regering, departement eller riksdag – ska bestämma vilka utbildningar som ska ges vid vilka universitet, som föreslås av Fredrik Christenssons borgerliga kamrater.

När det gäller att ge bra information tog jag i mitt anförande upp att vi nu faktiskt satsar medel på att öka informationen om just hur man ska kunna skola om sig till att bli lärare om man har en annan yrkesbakgrund eller utbildningsbakgrund. Jag delar därför helt denna uppfattning. Vi vidtar också konkreta åtgärder.

Jag har haft ett möte med UHR, alltså Universitets- och högskolerådet, som har ansvar för på vilket sätt vi kan förbättra informationen till studenter eller blivande studenter för att de ska kunna göra välinformerade val så att antalet avhopp som beror på rena felval kan minska. De jobbar kontinuerligt med det. Även i fråga om det behövs mer direkt information till de redan yrkesverksamma om vilka omskolningsmöjligheter som finns och om att vi också kan erbjuda detta mer flexibla utbud av till exempel fristående och nätbaserade kurser och att detta kan ske över hela landet, så att vi kan säkra en god tillgång på rätt kompetens oavsett var i landet man bor.

Anf. 176 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Även jag vill instämma i tacket till statsrådet, som engagerar sig i budgetdebatten.

Läroutbildning är en strategisk fråga för ett land. Där har Sverige en del problem. Vi har problem med söktryck, vi har problem med avhopp och vi har problem med att många signaler visar att det är för lågt tempo. Delvis hänger dessa saker naturligtvis ihop. Ett svagt söktryck och dåliga förkunskaper kan göra att tempot måste hållas nere. Detta får stora effekter för utbildningen i sig, dess kvalitet och innehåll, men också för utbildningens attraktionskraft. Men det får också effekter för skolan, eftersom de som nu går på lärohögskolan kommer att vara lärare i svensk skola under 40 år. Det får effekter för samhället, därför att skolan är så central för samhällsutvecklingen.

Min fråga är därför: Vilken strategi har regeringen för att skapa en läroutbildning som är mycket attraktiv?

Jag vill också ställa en fråga om breddat deltagande. Jag lyssnade tidigare noga på Thomas Strand, som är en god representant för regeringen. Han var mycket otydlig, eller kanske var han tydlig, när han sa att man drar tillbaka förslaget om ett breddat deltagande. Det är mycket bra. Men han sa också att man funderar på några andra åtgärder för att möta det behov som finns. Jag är mycket rädd för att man ska göra samma sak igen, det vill säga ge högskolan i uppdrag att bredda deltagandet på ett sätt som innebär att man tvingas sänka kvaliteten.

Prot. 2017/18:50
14 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Därför vill jag fråga Helene Hellmark Knutsson: Vilka planer har regeringen på detta område?

Anf. 177 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S)
replik:

Fru talman! Jag tackar Christer Nylander för frågorna. Vi bedriver ett arbete med lärarutbildningen som vi har hållit på med sedan vi tillträdde. Detta söktryck har, precis som Thomas Strand sa, minskat nu, men det har också minskat brett när det gäller all högskoleutbildning. Det beror bland annat på att arbetsmarknaden är extremt stark. Vi har den lägsta ungdomsarbetslösheten på 14 år. Men det beror också på att vi har mindre elevkullar från gymnasiet.

Därför kommer vi inte att kunna lösa problemen med lärarbristen bara genom att utbilda människor som kommer direkt från gymnasiet, utan vi måste öppna upp fler vägar in till läraryrket.

Det generaliseras mycket kring avhoppet. Men det är inom ämneslärarutbildningen för årskurs 7–9 som man har de stora avhoppet. Förskollärarutbildningen har större genomströmning än snittet på högskolan. Och grundlärarprogrammet ligger på ungefär samma nivå.

Det jobbas med olika projekt och verksamheter för att få upp tempot. Men det viktiga är att vi också tillför 250 miljoner kronor om året för att få mer lärarledd tid.

Jag är bekymrad över att Liberalernas enda svar på dessa frågor inte är åtgärder för att komma åt problemen utan bara att färre lärare ska utbildas vid färre lärosäten. På vilket sätt det ska lösas problemen med lärarbristen kan jag inte förstå. Det är inte ens säkert att det skulle leda till högre kvalitet, eftersom det är ett långsiktigt strategiskt arbete som krävs, precis som Christer Nylander säger.

När det gäller ett breddat deltagande jobbar universitet och högskolor redan med de frågorna. Det vi just nu inväntar är Styr- och resursutredningen, för med ett bättre styr- och resurssystem kan vi också stärka kvaliteten inom såväl undervisning som forskning.

Anf. 178 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Jag uppfattar statsrådets svar som att det verkligen behövs ett strategiskt grepp för att lyfta lärarutbildningen – för att öka ansökningarna, se till att fler vill gå utbildningarna, få högre antagningspoäng och få fler människor att genomföra utbildningarna.

Jag uppfattade dock inte att det finns något strategiskt tänk eller någon strategisk plan för detta, och jag skulle vilja upprepa frågan vad regeringen har för strategisk idé när det gäller att stärka utbildningen. På lång sikt finns det nämligen rätt kraftiga behov inte bara av att stärka lärarutbildningen utan också av att se till att vi har de skickligaste lärarna på plats i skolan.

Nej, Liberalerna har rätt många förslag till hur vi ska stärka lärarutbildningen. Vi har förslag om antagningskrav, och det tror jag att även regeringen hade innan den blev regering. När regeringen var i opposition hade man också idéer om till exempel krav på en viss lägstapoäng på högskoleprovet för att få komma in på lärarutbildningen. Det står vi fortfarande för. Vi tycker att det ska finnas fler vägar in, och vi har en hel del konkreta förslag där. Vi har också satsningar på detta i vårt budgetförslag.

Vi fortsätter att utveckla vår skolpolitik och vår syn på lärarutbildningen, hela tiden, för vi tror att detta är en central fråga. Den är central för skolan i sig och för lärarutbildningen i sig, men framför allt är den central för samhället som helhet.

Jag noterade att statsrådet sa att högskolor och universitet jobbar med ett breddat deltagande. Ska man tolka det som att det förslag statsrådet lade fram för några månader sedan egentligen inte behövdes? Var det ett slag i luften, var det en markering eller var det någonting i sak som statsrådet ville förändra?

Anf. 179 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S)

replik:

Fru talman! Sedan den nya lärarutbildningen infördes har söktrycket som sagt ökat med 70 procent. Sett till andelen behöriga förstahandssökande fortsätter siffran också att gå upp, så någonting är bra med den nya lärarutbildningen.

Nu görs en stor nationell utvärdering, och precis som jag sa tidigare i debatten tycker jag att det är den som ska ligga till grund när det gäller vilka förändringar som behöver göras. Däremot pågår ett omfattande arbete; jag nämnde en del, men jag vill än en gång passa på att nämna försöksverksamheten med övningsskolor. I delrapporten från UKÄ har man visat att den är väldigt lyckosam. Vi satsar också på forskarskolor för att få fler forskarutbildade på lärarutbildningen, och vi stärker den praktiska forskningen som kommer att vara bra både för skolutvecklingen och för lärarutbildningen.

Vi behöver dock göra ännu mer för att stärka kvaliteten och framför allt stärka kopplingen mellan praktik och teori. Det är precis det Skolkommisionen har sagt – man vill inte se någon stor ny lärarutbildningsreform, utan man vill att vi fortsätter jobba på den inslagna vägen.

När det gäller behörigheten till den högre utbildningen och urvalet dit blir det lite förvirrat ibland. Jag hoppas att den tillträdesproposition vi ska lägga fram till våren kommer att lösa en del av frågorna. Högskoleprovet är dock inte ett behörighetsprov, utan det är ett urvalsprov. Vi tittar nu bland annat på lämplighetsbedömningsförsöket för att se om det är någonting som ska användas, men vi måste verkligen ta ett helhetsgrepp om tillträdet. De som kommer in på lärarutbildningen är behöriga, och i och med det ska de klara en högre utbildning.

Anf. 180 ANNIKA ECLUND (KD) replik:

Fru talman! Jag har också en fråga som tangerar lärarutbildningen med mera, och det gäller innehållet och behovet av källkritik.

Genom den digitala utvecklingen och sociala medier omges vi av informationsspridning dygnet runt, och att lära sig tolka informationen har blivit allt viktigare. När det var dagstidningar som dominerade informationsflödet fanns det alltid någon som var ansvarig för att fakta kontrollerades, men i den onlinevärld vi nu lever i riskerar alla uppgifter att uppfattas som lika mycket värda. Människor väljer åsikter precis som det passar den egna kontexten, och konspirationsteorier får fäste på grund av bristande källkritik och kritisk granskning.

Skolverket har gjort en granskning av detta. Det man säger i sina dokument är att det är nödvändigt att kunna granska och källkritiskt bedöma information för att på ett säkert sätt kunna använda internet för kunskapsinhämtning, tillgodogöra sig kunskap på ett nödvändigt sätt och delta i demokratin. Men man har också undersökt hur detta ser ut ute på skolorna, och då har man sett att en tredjedel av eleverna på högstadiet inte får någon undervisning alls i källkritik.

Detta är också kopplat till lärarutbildningen, och jag undrar vad högskoleministern har för tankar kring detta problem – eller denna utmaning, om man så vill.

Anf. 181 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S)
replik:

Fru talman! Tack så mycket för en väldigt precis fråga, Annika Eclund! Som du säger är detta en av de viktiga kunskaper och färdigheter man behöver ha med sig såväl från lärarutbildningen som från skolan. Det ingår också i examensmålen att man ska klara av att både lära ut och själv idka källkritik. Detta blir allt viktigare.

Sedan vet vi att ett av de stora problem vi har i svensk skola är olikvärdigheten – att det inte ser likadant ut över hela Sverige. Det jag känner är viktigt är snarare att alla barn och unga verkligen får möta både kompetenta och behöriga lärare, som har gått en lärarutbildning av högsta kvalitet och som klarar av att uppfylla de mål som så tydligt finns i skollagen. Det handlar också om att vi ska ha en lärarutbildning av högsta kvalitet som klarar att nå det som ligger inom ramen för examensmålen.

Vi är dock inte riktigt där än, och vi ser att en av de viktigaste sakerna regeringen nu gör på skolområdet är att se till att vi får ett resurstilldelningssystem som också viktat mot till exempel socioekonomi för att på det sättet ge mer resurser till de skolor där det behövs allra mest. Vi behöver också se till att vi har de allra bästa lärarna där vi har de största utmaningarna, och därför kommer kampen för likvärdighet att vara avgörande för att alla barn ska kunna nå kunskapsmålen.

Anf. 182 ANNIKA ECLUND (KD) replik:

Fru talman! Vi har också en medieutredning som menar att källkritik har kommit att bli en avgörande kunskap i samhället. Det handlar om att kunna identifiera partiskhet och rent av rena lögnar, och här spelar skolan, lärarna och deras kompetens en nyckelroll.

Statens medieråd säger att lärarutbildningen håller en väldigt ojämn kvalitet när det gäller nätkunskap, och det sa även ministern själv alldeles nyss. Därför menar vi kristdemokrater att lärarutbildningens styrdokument borde uppdateras så att källkritik och kritisk granskning får en allt större betydelse, för att vi framöver ska kunna hjälpa våra elever att navigera i ett helt nytt medielandskap. Är det någonting som regeringen och högskoleministern skulle kunna ställa sig bakom?

Anf. 183 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S)
replik:

Fru talman! Som jag har sagt i mina tidigare inlägg pågår det en stor nationell utvärdering av hela lärarutbildningen, och den kommer att vara ett av de viktiga underlag vi har för att se vilka förändringar som behöver

göras i såväl examensmål som de styrdokument som behövs för att vi ska ha en lärarutbildning som håller inte bara hög utan också jämn kvalitet över hela landet. Med utvärderingen som grund är jag alltså absolut beredd att se över de mål som finns för lärarutbildningen.

Samtidigt ska man komma ihåg att detta redan i dag är den mest detaljstyrda utbildningen av alla. Det kan finnas skäl till att den ska vara det, just utifrån den nationella likvärdigheten. Det behöver ständigt göras uppdateringar av inte minst målen för våra viktiga professionsutbildningar utifrån hur samhället förändras, men också det måste bygga både på evidens och på vetenskaplig grund. Det finns nämligen många önskemål om vad som ska ingå i lärarutbildningen.

När vi talar om universitets och högskolors autonomi tycker jag att det verkar handla väldigt mycket om campus men inte så mycket om utbildningar. Tvärtom har jag hört flera här vara inne på att de minsann vet exakt vad lärarutbildningen ska innehålla, samtidigt som vi ska lämna över mer ansvar exempelvis till lärarna i skolan och styra mindre politiskt där.

Avslutningsvis skulle jag vilja uppmana till att komma ihåg att våra högskolor och universitet har ett stort ansvar men att de också ska ha stor självständighet att utforma utbildningen efter de samhälleliga behov vi har, samtidigt som den vilar på evidens och vetenskaplig grund, och att våra lärare och forskare och de ansvariga där har ett stort ansvar.

Anf. 184 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Det har varit en lång dag, så jag tänker fatta mig kort. Det finns dock några saker som jag vill ta upp.

Jag vill börja med att tacka statsråden, både Helene Hellmark Knutsson och Anna Ekström, som har varit här hela dagen. Det har varit jättekul att ha er med i denna debatt!

När vi samlades efter valet 2014 och hade en ny regering på plats som började titta på utmaningarna i sitt uppdrag var det en stor utmaning som tidigt visade sig, nämligen lärarbristen. Då som nu, tre år senare, saknades många tiotusentals lärare i våra skolor.

Det var därför regeringen omedelbart tillsatte den nationella samlingen för läraryrket, där lärarprofessionerna och statsråden i lugn och ro med metodisk noggrannhet har kunnat beta av utmaning efter utmaning och där de förslag som kommit från regeringen har handlat om just det som har varit efterfrågat ute på skolorna.

När vi ser den stora bristen på lärare måste vi tänka nytt. Det är därför regeringen avsätter medel för projekt som skapar fler vägar in i läraryrket. Som vi har hört under dagen kan det till exempel handla om fler kompletterande utbildningar, om utbildningar i modulform för att öka kompetensen bland lärare som saknar specifik ämneskunskap och om gemensamma former för validering. Men det måste finnas ännu fler flexibla och smarta vägar in i läraryrket.

Regeringen satsar också på fler relevanta sommarkurser, som vi har hört. Det ska gå att bli klar snabbare. Det handlar om relevanta kurser som snabbar på lärarutbildningen så att man fortare kommer ut i arbetslivet, självklart med bibehållande av hög kvalitet.

Prot. 2017/18:50
14 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Det rör sig om 2 000 nya högskoleplatser på sommarkurser nästa år. Elva universitet och högskolor får i ett första steg i uppdrag att anordna fler kurser på sommaren, där lärarutbildningen särskilt ska prioriteras.

Regeringen omprioriterar också pengar för att förstärka vidareutbildningen av lärare, den så kallade VAL, och andra särskilt kompletterande utbildningar, till exempel Teach for Sweden.

Fru talman! Som jag här visat satsar regeringen väldigt mycket på att öka läraryrkets attraktivitet, bland annat genom en stor satsning på höjda lärarlöner.

Det bästa sättet att öka attraktiviteten är dock att se till att alla skolor har en bra arbetsmiljö och ett positivt och varmt klimat där många vill vara. Därför är ledarskapet, både hos rektorer och hos lokala politiker, oerhört viktigt. Om vi ska lyckas med att få de lärare som finns i skolan i dag att vilja vara kvar och även få fler att söka sig dit krävs många och långsiktiga åtgärder.

Därför är den nationella samlingen för läraryrket, där man vrider och vänder på utmaningarna och levererar förslag och beslut som bygger på behov, så viktig.

Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 december.)

§ 18 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om översyn av de europeiska tillsynsmyndigheterna (Esa-myndigheterna)

Finansutskottets utlåtande 2017/18:FiU31

Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om översyn av de europeiska tillsynsmyndigheterna (Esa-myndigheterna) (KOM(2017) 536) föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 15 december.)

§ 19 Polisens kameraövervakning

Justitieutskottets betänkande 2017/18:JuU19

Polisens kameraövervakning
föredrogs.

Anf. 185 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S):

Fru talman! Detta är ännu ett onödigt tillkännagivande till regeringen. Detta betänkande och utskottsinitiativ är enbart ett spel för gallerierna.

Majoriteten i utskottet vet att vi – samtliga partier, regeringspartier som opposition – är överens om att polisen behöver enklare regler för att kunna

sätta upp kameror på brottsutsatta platser. Detta var en del i den andra sexpartiöverenskommelsen angående terrorism som vi, Alliansens partier och regeringspartierna, ställde oss bakom i juni i år.

Vad vi också var överens om, vilket tyvärr inte sattes på pränt, var att vi skulle invänta remissvaren på den utredning om kameraövervakning som skulle levereras strax efter att överenskommelsen slöts för att direktiven skulle landa rätt om det fanns behov av att gå vidare med en ny utredning.

Vi befarade, vilket visade sig vara korrekt, att den pågående utredningen inte skulle föreslå den förändring vad gäller att förenkla för polisen som vi ville genomföra. Men detta har allianspartierna uppenbarligen glömt.

Remissvaren har inkommit, och i går tog regeringen beslut om direktiven till en utredning med utgångspunkten att tillståndsplikten för kameraövervakning ska tas bort och i första hand ersättas med en anmälningssplikt.

Vi ska också vara medvetna om att det i dag inte är svårt för polisen att få tillstånd att sätta upp kameror. Det har aldrig funnits så mycket övervakning på brottsutsatta platser som det gör nu. Men vi är ändå överens om att vi behöver förändra regelverket.

Fru talman! Utskottets majoritet sätter också i sitt utskottsinitiativ upp en tidsgräns för när ett beslut om att ta bort polisens tillståndskrav ska träda i kraft. Men, fru talman, de vet lika väl som vi att om regeringen ska följa regeringsformens beredningskrav är detta inte praktiskt genomförbart.

Även med kort utredningstid och ett kort remissförfarande är tiden alltför knapp för att denna förändring ska kunna träda i kraft samtidigt som övriga förändringar om kamerabevakning utifrån EU:s dataskyddsreglering är tänkta att träda i kraft, vilket är i maj 2018.

Utredningstiden är ändå kort – denna del av uppdraget ska redovisas den 15 augusti 2018.

Kamerabevakning är ett intrång i den personliga integriteten. Även om vi är överens om att det är nödvändigt att underlätta polisens arbete bör utredaren få en rimlig chans att göra ett grundligt arbete så att vi har ett bra underlag inför kommande beslut.

Anf. 186 MATS PERTOFT (MP):

Fru talman! Egentligen kan man bara beklaga att vi måste debattera denna fråga i kammaren i dag. Det finns två anledningar till detta.

Den ena – som vi inte ska glömma när vi nu diskuterar detta – är att vi borde beklaga att behovet av kameraövervakning har vuxit så kraftigt de senaste åren. Att vi numera är eniga i kammaren om behovet av kameraövervakning – om att den behövs vid brottsplatser, i utsatta områden, på mörka platser och på platser som annars känns otrygga att röra sig på över huvud taget – är egentligen ett misslyckande från samhällets sida. Det bör vi hela tiden tänka på.

Integritetsfrågorna är viktiga på detta område. Därför är det också viktigt att kameraövervakning och lättnader i det regelverk som finns ska vara noggrant utredda, så att det sedan håller, inte minst för en rättslig prövning framöver.

Samtidigt – och detta är den andra anledningen att beklaga denna debatt – är det synd och onödigt att vi måste diskutera detta när vi i kammaren i princip är överens. Vad jag vet finns det inget parti här som är emot

Prot. 2017/18:50
14 december

*Polisens kamera-
övervakning*

att polisen får samma rättsliga möjlighet att sätta upp kameror som privatpersoner eller företag kommer att få med den nya kameraförordningen. Även där är vi alla överens.

Problemet är bara att detta tar tid, framför allt när vi ska följa det beredningstvång som finns i den svenska grundlagen. Jag tror att oberoende av vilka partier som skulle sitta i en regering skulle dessa partier i regeringsställning vara tvungna att följa det. Annars skulle en KU-anmälan komma direkt, och man skulle riskera att helt enkelt misslyckas.

Därför är det märkligt med oppositionens tillkännagivande, då det egentligen inte skulle behövas eftersom vi är överens. Trots att det inte var så länge sedan som man själv satt i Rosenbad och Moderaterna ägde Justitiedepartementet har man plötsligt glömt bort att det finns ett beredningstvång – märkligt. Minnet är kort, och detta trots att man numera har en partiledare som talar om ett vuxet sätt att föra politik. Det är ju knappast vuxet. Det är oppositionspolitik – ja. Men det är inte en ansvarsfull politik. Det är inte en sådan politik där man tydligt visar att man är beredd att ta ansvar för helheten och tar ansvar för lagstiftningen fullt ut, för då skulle man respektera att det tar sin lilla tid att bereda saken.

Precis som föregående talare tog upp fanns det en muntlig överenskommelse, som Beatrice Ask var med och diskuterade fram i terrorsamtalen i höstas, om att vi skulle avvakta remissvaren. Det ledde bland annat till att det blev fler myndigheter som omfattades av det utredningsdirektiv som kom och som regeringen fattade beslut om i går.

Det här är inte att söla eller dra i långbänk. Det är att effektuera det som vi gemensamt har varit överens om. Därför måste jag säga att ett tillkännagivande ter sig ganska märkligt. Men i sak är vi helt överens: Ingen av oss vill sinka det här. Vi vill genomföra det så fort som möjligt, men vi vill följa Sveriges grundlagar.
(Applåder)

Anf. 187 TOMAS TOBÉ (M):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Otryggheten breder nu ut sig över Sverige. Antalet utsatta områden ökar, och våldet mellan kriminella blir allt grövre. Bara i år har 38 personer dödats i skjutningar. Det får inte bli ett nytt normalläge i Sverige.

Alliansen kräver att den här situationen möts med konkreta åtgärder. Det är dags för polisen att få resurser, befogenheter och verktyg för att kunna vända utvecklingen. Och ja, det handlar kanske främst om fler poliser, och vi är inom Alliansen överens om att antalet poliser i Sverige måste öka. Sveriges poliser behöver fler kollegor och högre löner. Men under nuvarande regering minskar i stället antalet poliser. Det är oroväckande.

Fru talman! Dagens debatt handlar om polisens verktyg och befogenheter. Som ett komplement till fler poliser behövs också fler övervakningskameror. Vi menar att övervakningskameror på brottsutsatta platser ökar tryggheten.

För dem som inte tror på effekten av fler övervakningskameror, som åtminstone i justitieutskottet har ifrågasatts av Vänsterpartiet, skulle jag rekommendera ett besök i Järvaområdet, där man kan tala med de boende och med näringsidkarna om hur de ser på situationen. Jag kan lova att de

allra flesta som man då träffar menar att övervakningskamerorna är väldigt välkomna. De ses som ett bevis på att rättsstaten är närvarande och fungerande. Men notera att det inte har varit lätt för polisen att få detta på plats!

Fru talman! Regeringens kommande förslag till ny kameraövervakningslag kommer inte att göra det enklare för polisen att kameraövervaka på brottsutsatta platser. Därför har förslaget också mötts av befogad kritik.

På Alliansens initiativ rekommenderar nu justitieutskottet riksdagens kammare att rikta ett tillkännagivande till regeringen. Utskottet kräver att regeringen ersätter dagens tillståndsplikt med en anmälningsplikt för polisens kameraövervakning senast när den nya lagen träder i kraft, i maj nästa år. Det handlar enbart om politisk vilja. Om den politiska viljan hade funnits hos regeringen skulle detta ha kunnat vara på plats. Det anför argument om beredningstväng, att detta inte skulle kunna gå att göra. Med all respekt: Även detta utskott har hanterat andra frågor med till och med mycket snävare tidsram än så.

Det hänvisas till att det gjorts en bred terroröverenskommelse, och det är korrekt. I den var vi överens om att detta måste göras, men vi moderater var väldigt tydliga i de samtalen med att vi inte kommer att ta denna överenskommelse som en möjlighet för regeringen att försena den här frågan och inte agera. Tvärtom var vi tydliga med att vi förväntade oss att regeringen skulle agera. Redan när utredningen kom sa justitieministern att nu skulle förslag komma om att ersätta en tillståndsplikt med en anmälningsplikt.

Trots att vi i denna kammare i dag nu diskuterar det här utskottsinitiativet valde regeringen i går att tillsätta en utredning som ska lämna en första rapport i augusti 2018.

Fru talman! Det är åtta månader dit. Regeringen trotsar medvetet riksdagens vilja. För detta har Moderaterna i dag KU-anmält justitie- och inrikesminister Morgan Johansson. Etablerad konstitutionell praxis för hur regeringen hanterar tillkännagivanden gör gällande att regeringen med vetskap om detta utskottsinitiativ borde ha inväntat riksdagens beslut. Detta är ett svek, tycker vi, utifrån den situation som vi nu har i många utsatta områden. Polisen vill ha detta på plats nu. Det finns en majoritet för det i denna kammare, och det är en möjlighet som en regering också borde ta.

Konkret innebär det här kravet att polisen inte längre ska behöva vänta på tillstånd för att sätta upp kameror på brottsutsatta platser. I stället ska polisen endast behöva anmäla att en kamera sätts upp. Självfallet ska detta följas upp av en tillsynsmyndighet och även utvärderas. Rättssäkerheten och integritetsskyddet ska givetvis säkerställas.

Det vi föreslår, fru talman, är redan verklighet i våra nordiska grannländer, och Alliansen ser inga hinder för att också Sverige skulle kunna ha en sådan ordning.

Brottsutvecklingen och den ökade otryggheten är troligtvis den här regeringens största misslyckande. Att slopa tillståndsplikten för polisens kameraövervakning skulle vara ett steg mot ökad trygghet i hela Sverige.

Denna debatt är ännu ett bevis på att Sverige behöver en alliansregering som på allvar återtär rättsstatens kontroll över våra utsatta områden och knäcker den organiserade brottsligheten.

Alliansens besked är tydligt: Vi är beredda att ta ansvar. Vi tänker agera. Vi kommer att säkerställa att tryggheten ökar för människor i vårt land.

(Applåder)

Anf. 188 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Anledningen till denna debatt är som bekant att Sverigedemokraterna och Alliansen har enats om ett utskottsinitiativ om att ta bort kravet på att polisen ska söka tillstånd för kameraövervakning.

Detta är något som Sverigedemokraterna har efterfrågat länge. För egen del har jag vid de processrättsliga motionsbetänkanden där frågor om kameraövervakning hanterats alltid lyft upp och yrkat på Sverigedemokraternas återkommande motioner om att göra det enklare för polisen att använda sig av kameraövervakning.

I 2015 års processrättsliga betänkande var det endast Sverigedemokraterna som motionerade om utökad användning av kameraövervakning på allmän plats och vid skolbyggnader.

I 2016 års processrättsliga betänkande motionerade både Sverigedemokraterna och Moderaterna om kameraövervakning. Vår motion betonade även då förenklade möjligheter för polis att använda kameraövervakning på allmänna platser och i bostadsområden medan Moderaternas motion mer begränsat betonade möjligheter för butiksägare att använda sig av kameraövervakning.

Nu senast i 2017 års processrättsliga betänkande förflyttade sig Alliansen närmare SD:s linje, och vi kunde gemensamt enas om att göra det enklare att använda kameraövervakning vid just brottsutsatta platser. I den debatten betonade jag dock att Sverigedemokraterna ville gå längre.

I debatten i våras beskrev jag vår inställning till vårt tillkännagivande: I tillkännagivandet menar vi att det ska bli enklare för polisen att få använda sig av kameraövervakning vid brottsutsatta platser, och det är bra. Men Sverigedemokraterna vill mer. Vi anser även att polisen enklare än i dag ska kunna använda sig av kameraövervakning för fler platser och även när dessa platser inte varit särskilt brottsutsatta.

Jag fortsatte: Tillkännagivandet är en bit på vägen och ger en garanti inför det fortsatta arbetet med att göra kameraövervakning till en mer naturlig del i det brottspreventiva och brottsutredande arbetet. Vi välkomnar utvecklingen, även om vi vill betydligt mer.

Och slutligen: Enligt polisen visar även erfarenheter från städer som drabbats av terrorattacker att kameraövervakning varit avgörande för att kunna spåra och oskadliggöra gärningsmän samt förhindra fler attacker.

Sverigedemokraternas ambitionsnivå vann inte gehör i riksdagen vid det tillfället.

Fru talman! Den debatten hade vi den 6 april i våras, alltså dagen före terrorattentatet på Drottninggatan.

Som en konsekvens av terrorattentatet bjöd regeringen in Alliansen till överläggningar för att diskutera nya politiska förslag. Den 7 juni presenterade ni bland annat ett förslag om ytterligare förenkling av polisens användning av kameraövervakning, det vill säga just det ni röstade emot dagen före terrorattentatet.

Vi hade givetvis önskat att den linje som vi har förespråkat i så många år skulle ha blivit verklighet betydligt tidigare. Även om Sverigedemokraternas ambitionsnivå för användning av kameraövervakning kanske inte hade gjort någon skillnad vid just terrorattentatet den 7 april är det beklämmande att det ska behövas ett terrorattentat för att ni andra ska komma fram till nödvändiga slutsatser.

Fru talman! Även om regeringen nu säger sig vilja göra det enklare för polisen att använda sig av kameraövervakning och i sak delar utskottets förslag till beslut är vi oense om när och hur det ska ske.

Genom att möjligheten öppnades i utskottet att göra förändringen i samband med den nya kamerabevakningslagen, som träder i kraft den 25 maj nästa år, ger det en större trygghet att förändringen faktiskt kommer på plats än om ytterligare utredning skulle skjuta upp frågan till efter nästa val.

Fru talman! För Sverigedemokraterna är polisens utökade möjligheter att använda kameraövervakning något som vi har arbetat för årligen genom hela mandatperioden. Man kan ha viss respekt för att regeringen, vars inställning i frågan nyligen förändrats, vill dra frågan i långbänk genom ytterligare beredningar. Men som tur är behöver vi inte vänta på regeringen.

Sverigedemokraterna är angelägna om att få den här förändringen på plats, så därför, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

I detta anförande instämde Patrick Reslow (-).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 december.)

§ 20 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Motioner

med anledning av prop. 2017/18:40 En ny beslutsprocess för den högspecialiserade vården

2017/18:3942 av Per Ramhorn m.fl. (SD)

2017/18:3943 av Karin Rågsjö m.fl. (V)

2017/18:3944 av Emma Henriksson m.fl. (KD, C, M, L)

med anledning av prop. 2017/18:45 En ny organisation för etikprövning av forskning som avser människor

2017/18:3946 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD)

med anledning av prop. 2017/18:55 Ökad insyn i partiets finansiering – ett utbyggt regelverk

2017/18:3945 av Olle Felten m.fl. (SD, -)

2017/18:3947 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, KD)

§ 21 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 13 december

2017/18:277 Samhalls utveckling

av *Ali Esbati* (V)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:278 Väg- och järnvägsinvesteringar

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:279 Mikroplast

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2017/18:280 Hantering av dieselfusket

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2017/18:281 Gotland som föregångare i fråga om förnybar energi

av *Emma Wallrup* (V)

till statsrådet Ibrahim Baylan (S)

2017/18:282 Lantmäteriets handläggningstider

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

§ 22 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 13 december

2017/18:458 Ökat stöd för att skydda judiska institutioner

av *Birgitta Ohlsson* (L)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:459 Arbetsförmedlingens starta-eget-kurser

av *Lars Beckman* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:460 Högre utbildning inom offentlig upphandling

av *Maria Plass* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2017/18:461 Betalningen av trängselavgifter

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:462 Sena EU-utbetalningar till lantbrukare

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:463 EU-perspektivet inom infrastrukturen
av *Christian Holm Barenfeld* (M)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

Prot. 2017/18:50
14 december

2017/18:464 Kapaciteten på Citybanan
av *Jakob Forssmed* (KD)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:465 Postnords brevkvalitet för inrikespost
av *Erik Ottoson* (M)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2017/18:466 Antibiotikaresistens
av *Åsa Coenraads* (M)
till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:467 Kvalitetsmätning inom vård och omsorg
av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:468 Lokala bankkontor
av *Lars Mejern Larsson* (S)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2017/18:469 Mål för forskning och utveckling
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2017/18:470 Utbetalningsvillkoren för tjänstepension
av *Sten Bergheden* (M)
till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:471 Kvalitet och kompetens i skönhetsbranschen
av *Cecilia Widegren* (M)
till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:472 Bedrägerier kopplade till biläggande
av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:473 Höjda farledsavgifter
av *Roland Utbult* (KD)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

§ 23 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 13 december

2017/18:302 Arbetet för en lokalisering av Europeiska läkemedelsmyndigheten till Skandinavien
av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)
till statsrådet Ann Linde (S)

2017/18:309 Sveriges ställningstagande gällande EMA:s lokalisering
av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet Ann Linde (S)

2017/18:321 Placeringen av EMA

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till statsrådet *Ann Linde* (S)

2017/18:327 Tillstånd för rättbekämpning

av *Marianne Pettersson* (S)
till socialminister *Annika Strandhäll* (S)

2017/18:356 Placeringen av EMA

av *Gunilla Nordgren* (M)
till statsrådet *Ann Linde* (S)

2017/18:370 Medicinsk åldersbedömning av ensamkommande

av *Dennis Dioukarev* (SD)
till statsrådet *Heléne Fritzson* (S)

2017/18:384 Skydds jakt på varg

av *Magnus Persson* (SD)
till miljöminister *Karolina Skog* (MP)

2017/18:359 Hållbar utveckling på högskolenivå

av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet *Helene Hellmark Knutsson* (S)

2017/18:385 Kontroll över svenskt bistånd

av *Magnus Persson* (SD)
till statsrådet *Isabella Lövin* (MP)

2017/18:362 De långa handläggningstiderna för anhöriginvandring

av *Helena Lindahl* (C)
till statsrådet *Heléne Fritzson* (S)

2017/18:363 Könstympning

av *Désirée Pethrus* (KD)
till socialminister *Annika Strandhäll* (S)

2017/18:364 Skatteregler vid försäljning av bostadsrätt

av *Gunilla Nordgren* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2017/18:366 Förtroendet för rikspolischefen

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2017/18:368 #Metoo och Försvarsmakten

av *Daniel Bäckström* (C)
till försvarsminister *Peter Hultqvist* (S)

2017/18:369 Stort antal oavslutade förundersökningar i Malmö

av *Boriana Åberg* (M)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2017/18:371 Antalet häktade i Malmö

av *Boriana Åberg* (M)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2017/18:379 Definitionen av synnerligen grovt vapenbrott

av *Boriana Åberg* (M)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2017/18:373 Åtgärder inom hälso- och sjukvården för transpersoners levnadsvillkor

av *Anna Wallentheim* (S)
till socialminister *Annika Strandhäll* (S)

2017/18:374 Arbetskraftsinvandring

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

Prot. 2017/18:50

14 december

2017/18:375 Regeringens syn på ett svenskt medlemskap i bankunionen

av *Dennis Dioukarev* (SD)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2017/18:377 Sysselsättningsgapet

av *Dennis Dioukarev* (SD)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:376 Klimateffektiv politik

av *Dennis Dioukarev* (SD)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2017/18:378 Sveriges förmåga att bistå i humanitära katastrofer

av *Dennis Dioukarev* (SD)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2017/18:381 Samma rätt till akut vård för alla barn

av *Katarina Brännström* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2017/18:382 Samverkan kring bristyrken

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:383 Strategi för ESS

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2017/18:360 Skatt på småsparande

av *Cecilia Widegren* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:386 Dubbelbeskattning av småsparare

av *Cecilia Widegren* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:391 Sveriges migrationspolitik

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:392 Läkemedelsklassning av kosttillskott

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:393 Migrationsverkets skuld till kommunerna

av *Gunilla Nordgren* (M)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:394 UD:s hantering av dokumentation och information

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:397 DN:s artiklar om säkerhetsråds kampanjen

av *Sofia Damm* (KD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:399 Unga företagare

av *Cecilia Widegren* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:400 UF-företagande

av *Cecilia Widegren* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:387 Barns rätt till information samt kontakt med en frihetsberövad förälder

av *Linda Snecker* (V)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:389 Respekten för demokratin i Honduras

av *Yasmine Posio Nilsson* (V)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:388 Vattenfall och övergrepp mot de mänskliga rättigheterna

av *Jens Holm* (V)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2017/18:390 Regeringens rutiner för utdelning av ordnar

av *Kristina Yngwe* (C)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2017/18:415 Statistik om kusingifte

av *Jonas Millard* (SD)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2017/18:395 Säkerhetsskyddsförordningen

av *Tomas Tobé* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:396 Försenade utbetalningar av EU-stöd till lantbrukare

av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:398 Skatteregler för skogsbrukare och andra fastighetsägare

av *Jörgen Warborn* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:401 Kronofogdens specialindrivning

av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:403 Placeringen av EMA

av *Gunilla Nordgren* (M)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2017/18:408 Personalmissbruk inom vården

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till statsrådet Åsa Regnér (S)

2017/18:407 Ökat antal hivpositiva i Europa

av *Margareta Cederfelt* (M)
till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:409 Kommuners hantering av gifta barn

av *Margareta Cederfelt* (M)
till statsrådet Åsa Regnér (S)

2017/18:410 Förmånsbeskattning av privat hälso- och sjukvårdsförsäkring

av *Margareta Cederfelt* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:411 Färre överlämnade ärenden till åklagare

av *Roger Haddad* (L)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:412 Landeryds stationshus som byggnadsminne

av *Bengt Eliasson* (L)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2017/18:413 Upprustning av X 2000

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2017/18:414 Svensk biogasproduktion i kris

av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet Ibrahim Baylan (S)

2017/18:417 Bristen på tillgång till kontanter

av *Håkan Svenneling* (V)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2017/18:418 Jämställdhet inom de gröna näringarna

av *Kristina Yngwe* (C)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:419 Unga hushåll på bostadsmarknaden

av *Dennis Dioukarev* (SD)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2017/18:420 Sveriges ambassad till Jerusalem

av *Dennis Dioukarev* (SD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:421 En human flyktingpolitik

av *Dennis Dioukarev* (SD)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:422 Polisresurser i Jämtlands län

av *Saila Quicklund* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:423 Villkorade kommunala assistansbeslut

av *Bengt Eliasson* (L)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2017/18:424 Barnäktenskap

av *Mikael Eskilandersson* (SD)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:425 Effekten för ESS

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2017/18:426 Skolplikt

av *Helene Petersson i Stockaryd* (S)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2017/18:427 Polisens tillgång till information från datalagring

av *Tomas Tobé* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

Prot. 2017/18:50

14 december

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 12 anf. 22 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 55 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 13.53,
av talmannen därefter till och med § 14 anf. 153 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 19 anf. 186 och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

§ 1 Val av justitieombudsman.....	1
Anf. 1 BEATRICE ASK (M)	1
§ 2 Justering av protokoll.....	2
§ 3 Avsigelser	2
§ 4 Anmälan om kompletteringsval.....	3
§ 5 Meddelande om aktuell debatt om antisemitism i Sverige	3
§ 6 Anmälan om subsidiaritetsprövningar	4
§ 7 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	4
§ 8 Anmälan om faktapromemoria	5
§ 9 Ärende för hänvisning till utskott	5
§ 10 Ärenden för bordläggning.....	5
§ 11 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	5
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU1	5
Anf. 2 HELENA BONNIER (M)	5
Anf. 3 JENNIE ÄFELDT (SD)	8
Anf. 4 ROSSANA DINAMARCA (V)	9
Anf. 5 EMMA CARLSSON LÖFDAHL (L)	10
Anf. 6 ARON MODIG (KD).....	11
Anf. 7 KERSTIN NILSSON (S)	14
Anf. 8 HELENA BONNIER (M) replik.....	16
Anf. 9 KERSTIN NILSSON (S) replik	16
Anf. 10 HELENA BONNIER (M) replik.....	17
Anf. 11 KERSTIN NILSSON (S) replik	17
Anf. 12 RICKARD PERSSON (MP)	17
Anf. 13 MARIE OLSSON (S).....	19
Anf. 14 ANNIKA LILLEMETS (MP)	20
Anf. 15 SOLVEIG ZANDER (C)	24
Anf. 16 MARIE OLSSON (S) replik	25
Anf. 17 SOLVEIG ZANDER (C) replik	26
Anf. 18 MARIE OLSSON (S) replik	26
Anf. 19 SOLVEIG ZANDER (C) replik	26
(Beslut fattades under § 16.).....	27
§ 12 Utbildning och universitetsforskning	27
Utbildningsutskottets betänkande 2017/18:UbU1	27
Anf. 20 ERIK BENGTZBOE (M).....	27
Anf. 21 STEFAN JAKOBSSON (SD)	30
Anf. 22 ERIK BENGTZBOE (M) replik	33
Anf. 23 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	34
Anf. 24 ERIK BENGTZBOE (M) replik	34
Anf. 25 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	35
Anf. 26 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C).....	35
Anf. 27 CHRISTER NYLANDER (L).....	39
Anf. 28 ANNIKA ECLUND (KD).....	41
Anf. 29 LENA HALLENGREN (S).....	43
Anf. 30 ERIK BENGTZBOE (M) replik	47
Anf. 31 LENA HALLENGREN (S) replik	47

Anf. 32	ERIK BENGTZBOE (M) replik	48
Anf. 33	LENA HALLENGREN (S) replik	48
Anf. 34	ELISABET KNUTSSON (MP)	49
Anf. 35	ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	50
Anf. 36	ELISABET KNUTSSON (MP) replik	51
Anf. 37	ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	51
Anf. 38	ELISABET KNUTSSON (MP) replik	51
Anf. 39	DANIEL RIAZAT (V).....	52
Anf. 40	Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S).....	54
Anf. 41	CHRISTER NYLANDER (L) replik	57
Anf. 42	Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik	58
Anf. 43	CHRISTER NYLANDER (L) replik	59
Anf. 44	Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik	59
Anf. 45	ANNIKA ECLUND (KD) replik	60
Anf. 46	Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik	60
Anf. 47	ANNIKA ECLUND (KD) replik	61
Anf. 48	Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik	61
Anf. 49	ERIK BENGTZBOE (M) replik	62
Anf. 50	Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik	62
Anf. 51	ERIK BENGTZBOE (M) replik	63
Anf. 52	Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik	63
Anf. 53	ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	64
Anf. 54	Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik	64
Anf. 55	ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	65
Anf. 56	Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik	66
Anf. 57	BETTY MALMBERG (M).....	66
Anf. 58	ROBERT STENKVIST (SD)	68
Anf. 59	DANIEL RIAZAT (V) replik	70
Anf. 60	ROBERT STENKVIST (SD) replik	71
Anf. 61	DANIEL RIAZAT (V) replik	71
Anf. 62	ROBERT STENKVIST (SD) replik	71
Anf. 63	BETTY MALMBERG (M) replik	72
Anf. 64	ROBERT STENKVIST (SD) replik	72
Anf. 65	BETTY MALMBERG (M) replik	73
Anf. 66	ROBERT STENKVIST (SD) replik	73
Anf. 67	LENA HALLENGREN (S) replik	74
Anf. 68	ROBERT STENKVIST (SD) replik	74
Anf. 69	LENA HALLENGREN (S) replik	75
Anf. 70	ROBERT STENKVIST (SD) replik	75
Anf. 71	FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	76
	(forts. § 14).....	78
	Ajournering.....	78
	Återupptaget sammanträde.....	78
	§ 13 Frågestund	78
	Anf. 72 TALMANNEN	78
	<i>Åtgärder för att minska vårdköerna</i>	<i>78</i>
	Anf. 73 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	78
	Anf. 74 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	79
	Anf. 75 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	79
	Anf. 76 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	79

<i>Kontroll av statligt stöd till antidemokratiska organisationer</i>	79	Prot. 2017/18:50
Anf. 77 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD)	79	14 december
Anf. 78 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	80	
Anf. 79 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD)	80	
Anf. 80 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	80	
<i>Förbättrad infrastruktur för sjöfarten</i>	81	
Anf. 81 NINA LUNDSTRÖM (L)	81	
Anf. 82 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	81	
Anf. 83 NINA LUNDSTRÖM (L)	81	
Anf. 84 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	81	
<i>Reformerat stöd till personer med funktionsnedsättning</i>	82	
Anf. 85 SOLVEIG ZANDER (C)	82	
Anf. 86 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	82	
Anf. 87 SOLVEIG ZANDER (C)	82	
Anf. 88 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	82	
<i>Etableringsanställningar</i>	83	
Anf. 89 ÅSA WESTLUND (S)	83	
Anf. 90 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	83	
Anf. 91 ÅSA WESTLUND (S)	83	
Anf. 92 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	84	
<i>Utredningen om organdonation</i>	84	
Anf. 93 PENILLA GUNTHER (KD).....	84	
Anf. 94 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	84	
Anf. 95 PENILLA GUNTHER (KD).....	85	
Anf. 96 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	85	
<i>Insatser mot otrygghet kopplad till biltrafik</i>	85	
Anf. 97 RASMUS LING (MP).....	85	
Anf. 98 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	85	
Anf. 99 RASMUS LING (MP).....	86	
Anf. 100 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	86	
<i>Satsning på förlossningsvården i Stockholms läns landsting</i>	86	
Anf. 101 KARIN RÅGSJÖ (V).....	86	
Anf. 102 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	86	
Anf. 103 KARIN RÅGSJÖ (V).....	87	
Anf. 104 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	87	
<i>Socialdemokraternas vallöften om lärarutbildningen</i>	87	
Anf. 105 MARIA STOCKHAUS (M).....	87	
Anf. 106 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	87	
Anf. 107 MARIA STOCKHAUS (M).....	88	
Anf. 108 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	88	
<i>Situationen i vården under jul- och nyårshelgerna</i>	88	
Anf. 109 CHRISTINA ÖSTBERG (SD).....	88	
Anf. 110 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	88	
Anf. 111 CHRISTINA ÖSTBERG (SD).....	89	

Anf. 112 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	89
<i>Fungerande infrastruktur under vintermånaderna</i>	89
Anf. 113 JASENKO OMANOVIC (S)	89
Anf. 114 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	89
Anf. 115 JASENKO OMANOVIC (S)	90
Anf. 116 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	90
<i>Bättre förutsättningar för ett längre arbetsliv</i>	90
Anf. 117 BARBRO WESTERHOLM (L).....	90
Anf. 118 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	90
Anf. 119 BARBRO WESTERHOLM (L).....	91
Anf. 120 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	91
<i>Sjöräddningens bemanning</i>	91
Anf. 121 MIKAEL OSCARSSON (KD)	91
Anf. 122 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	91
Anf. 123 MIKAEL OSCARSSON (KD)	92
Anf. 124 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	92
<i>Statsbidrag till flygplatser och effekterna av flygskatten</i>	92
Anf. 125 ANDERS ÅKESSON (C).....	92
Anf. 126 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	92
<i>Användningen av medel till forskning och utbildning</i>	93
Anf. 127 IDA DROUGGE (M).....	93
Anf. 128 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	93
<i>Brexits följder för life science-sektorn</i>	93
Anf. 129 PER-ARNE HÅKANSSON (S).....	93
Anf. 130 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	94
<i>Miljözoner</i>	94
Anf. 131 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	94
Anf. 132 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	94
<i>Könsskillnader i synen på forskning</i>	95
Anf. 133 GUNILLA SVANTORP (S)	95
Anf. 134 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	95
<i>Tidsplanen för Ostlänken</i>	95
Anf. 135 JOHN WIDEGREN (M).....	95
Anf. 136 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	96
<i>En rättssäker och ekonomiskt trygg sjukförsäkring</i>	96
Anf. 137 EVA-LENA JANSSON (S)	96
Anf. 138 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	96
<i>Statens skulder till privata assistansföretag</i>	97
Anf. 139 LARS BECKMAN (M)	97
Anf. 140 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	97
<i>Regeringens åtgärder för att motverka våldet i samhället</i>	97
Anf. 141 TERES LINDBERG (S)	97
Anf. 142 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	98
<i>Nollvisionen</i>	98
Anf. 143 JOHAN ANDERSSON (S).....	98

Anf. 144 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	98	Prot. 2017/18:50
<i>Förebyggande arbete mot stressrelaterade sjukdomar</i>	99	14 december
Anf. 145 PHIA ANDERSSON (S).....	99	
Anf. 146 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	99	
<i>Gröna jobb och en förbättrad kompetensförsörjning</i>	99	
Anf. 147 ÅSA ERIKSSON (S).....	99	
Anf. 148 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	100	
<i>Illegala trafikskolor</i>	100	
Anf. 149 INGELA NYLUND WATZ (S)	100	
Anf. 150 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	100	
<i>Privata behandlingshems vinster</i>	101	
Anf. 151 EMILIA TÖYRÄ (S)	101	
Anf. 152 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	101	
§ 14 (forts. från § 12) Utbildning och universitetsforskning		
(forts. UbU1).....	101	
Anf. 153 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	101	
Anf. 154 THOMAS STRAND (S)	103	
Anf. 155 BETTY MALMBERG (M) replik.....	106	
Anf. 156 THOMAS STRAND (S) replik.....	106	
Anf. 157 BETTY MALMBERG (M) replik.....	107	
Anf. 158 THOMAS STRAND (S) replik.....	108	
Anf. 159 CHRISTER NYLANDER (L) replik	108	
Anf. 160 THOMAS STRAND (S) replik.....	108	
Anf. 161 CHRISTER NYLANDER (L) replik	109	
Anf. 162 THOMAS STRAND (S) replik.....	109	
Anf. 163 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik.....	110	
Anf. 164 THOMAS STRAND (S) replik.....	110	
Anf. 165 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik.....	111	
Anf. 166 THOMAS STRAND (S) replik.....	111	
(forts. § 17).....	111	
Ajournering	112	
Återupptaget sammanträde	112	
§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 13 december	112	
SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.....	112	
UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd	112	
CU7 Associationsrätt.....	112	
§ 16 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde	113	
SfU1 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning.....	113	
§ 17 (forts. från § 14) Utbildning och universitetsforskning		
(forts. UbU1).....	114	
Anf. 167 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	114	
Anf. 168 BETTY MALMBERG (M) replik.....	117	
Anf. 169 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S) replik.....	117	
Anf. 170 BETTY MALMBERG (M) replik.....	118	

Anf. 171 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S) replik	118
Anf. 172 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik	119
Anf. 173 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S) replik	119
Anf. 174 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik	120
Anf. 175 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S) replik	121
Anf. 176 CHRISTER NYLANDER (L) replik	121
Anf. 177 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S) replik	122
Anf. 178 CHRISTER NYLANDER (L) replik	122
Anf. 179 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S) replik	123
Anf. 180 ANNIKA ECLUND (KD) replik	123
Anf. 181 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S) replik	124
Anf. 182 ANNIKA ECLUND (KD) replik	124
Anf. 183 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S) replik	124
Anf. 184 GUNILLA SVANTORP (S)	125
(Beslut skulle fattas den 15 december.)	126
§ 18 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om översyn av de europeiska tillsynsmyndigheterna (Esa- myndigheterna)	126
Finansutskottets utlåtande 2017/18:FiU31	126
(Beslut skulle fattas den 15 december.)	126
§ 19 Polisens kameraövervakning	126
Justitieutskottets betänkande 2017/18:JuU19	126
Anf. 185 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S)	126
Anf. 186 MATS PERTOFT (MP)	127
Anf. 187 TOMAS TOBÉ (M)	128
Anf. 188 ADAM MARTTINEN (SD)	130
(Beslut skulle fattas den 15 december.)	131
§ 20 Bordläggning	131
§ 21 Anmälan om interpellationer	132
§ 22 Anmälan om frågor för skriftliga svar	132
§ 23 Anmälan om skriftliga svar på frågor	133
§ 24 Kammaren åtskildes kl. 17.14.	138